

IOANNIS
LONGLONDI DEI
gratia Lincolniæ Episcopi, tres con-
dones reuerendissimo Domino. do.
vvaramo Cantuariensi Archie-
piscopo totius Angliae
primati merito
nun-
cupata.

V P E R . V B I . V B R B A socrum uenerande pater in tua ceterorumq; prefulum illus-
tri præsentia, qui cōueneratis ea gratia ut Hę-
resis Lutheranę iam serpere incipientis in An-
glia ſeminaria pro uirili tolleretis: cogitabam
apud me rem illam adeo memorabile et actio-
nem tam celebrem haud obliuione penitus abolendam. Nec au-
liam tum uiam eius reuerandę paratiorem arbitrabar q; si conci-
onem ipsam quæ tum mihi forte fortuna obuenit in qua de con-
uentu illo et eius cauſa dicitur, memorias cōmendarem: non ideo
cerne q; in ea quid relatu dignum habeatur, sed ne res ipsa memori-
atu dignissima deleatur. Et quia diuas alias non multum abſi-
miliſ materias conciones habebam, quarum alteram dixi in mo-
naſtico cetu, quando dominus Thomas cardinalis et Archiepiſcopus Eboracensis cum Laurentio Titulo sancti Thomae in pari-
one cardinali uisitationem illam suam apud inlytum VVestmo-
naſterium iuxta Londinū in domo (quod dicunt) capitulari ce-
lebrabant, alteram uero in iaciendo fundamēto Collegij quod cō-
ditum ac situm est in eo loco ubi cenobium ante, sanctæ Frediſa
yvidæ ſteterat. Huic illas annexere decreui, ut tres ſimul ranta
paternitati meritissime nuncuparem, eo temporis ordine quo
declamaui. Prima fuit concio uisitationis habitæ, secunda iacti
fundaminis, tertia cōuentus episcoporum ad abolendas heresies.
Iuxta hunc eundem ordinem tua paternitas accipiet, Oro gra-
tanter accipias. Nam amor hic erga te meus et in me tua merita
præcipua, cauſa ſunt q; tibi dedicem, ſed et alia cauſa ſubeft q; tu
nec immerito primas habearis et Archiepiſcopus noſter cui debe-
mus obedientiam. Et ideo quod in confetu coepiſcoporū geſtū
eft, ubi et tu ſimul aderas, (ut ab iſtiuſmodi tam prædaris actis
haud abeſſe ſoles) tuæ paternitatì uifum eft, ante alios omnes ca-
portere dedicari. Qzq; urgenteſ præterea cauſæ ſint quæ moue-
re poſſent plurimum, ut hoc ipſum facere. Primum q; Oxonia
te peperit et prouexit ad hunc apicem, quæ mihi tecum cōmunis
eſt.

est mater : cuius collegia sicut ingenuos aluerunt, ita quo magis excreuerint et floruerit, eo delectamur amplius. Hec Theologia mihi paruum uber aperuit, tibi iuris amplissimum intudit : ut reliquam studij tui praestantiam haud conumerem. Certe ab ipsis incunibulis doctrinæq; rudimentis sic institutus es et studiose profecisti, ut necessariarū disciplinarū nihil intermitteres, et deniq; in ipsius iuris studio pro sine perstares. Nec abs re ptecho : quoniam ea scientia est quæ decus suum apud omnes singulariter ostendit, utilitatem cunctis ex æquo cōmunem in se cōpleteatur, necessitatē sui, uarijs argumentis aperte demonstrat. Diuinorum enim haec simul et humanarum rerum peritiam habet, et habere cupientibus abunde suggesterit. Quo quid (que) melius, illustrius, aut humano generi conducibilius uel aliunde dari, uel ab ipso deo conferri potuit ! Huius origo uetusissima, si tamen non æterna ut que cum deo et a deo semper extiterit : excellentia maxima, utilitas admiranda. Exordium eius nonnulli (nec in iuria) numini referunt acceptum. De diuina lege, nihil addubitandum. Multi primauis hominibus, aut hominum principibus potius, immo uitæ lucernis ac luminibus tribuendum extimant, Hermes (ut aiunt) Trimegistus Egyptijs, Phoroneus Argiuis, Solon Atheniæsibus, Lacedemonijs Lycurgus, Numa Romanis, et alijs alij leges instituerunt. Qui quod Hermeti, multo ueracius Abrahamo Mosiq; tribuissent. His namq; quod ab ipso deo tam familiariter ipsos edocente sumiserunt : ad totius orbis aptissima gubernacula ueracissime trastulerunt. Authore Plutharcō non errabis si septem illis sophis quos adeo mirata est Græcia prius in condendis legibus attribuas. Neq; desunt qui Ceteram primam esse legiseram asseuerent, quæ sicut fruges ac alimenta sic et leges adiuuenisset : ut corpus et animum una paſceret. Homines etenim tam legibus seruari q; ali cibis oportet. At illi si quod simulachro ueritatis, ipsi ueritati sinceriter ascripsissent : non absurdum ratione moti uideri possent. Si patriarchis, prophetis : si ducibus atq; regibus : si ceteris afflatus diuino concitatis : si Christo deo

Ito deo et homini legum conditionem assignassent: optima atq; inuicta se ratione firmassent. Ab hijs etenim corporis atq; animæ nutrimentum pariter emerit. Ab hijs legum latio caput, et in hos desinit. Verum enim uero si quis ultra limes naturæ non alpiciat, inueniet ex ipsis philosophiæ penetralibus, ex adiuis Socratis disciplinæ tanq; e diuino quodam sacrario, leges ab iniunctio protectas esse. Moralis enim est philosophiæ quam Socrates tanq; e celo deuocasse scribitur, uirtutum ac uiciorum naturam et discrimen adaperire: ad illas acriter hortando ab hijs acertime dehortari. Sed eo leges aut ipsa philosophia sunt superiores, aug-
tius saltem sunt portio prestantissima, q; ille imperio vindictaq;
nituntur haec solum hortando dehortandoq; procedit. Laudare
sequi q; uirtutem et uicia fugere ac detestari legibus cum morali
civiliq; disciplina cōmune est: sed leges insuper uirtutes ex merito
premijs ornant, fauoribus augment, et honoribus extollunt: flagi-
tia uero non uetant modo, sed debitâ etiam supplicijs admisâ
castigant. Ad obseruationem virtutis et honestæ conuersationis
impellunt, a turpi uicio q; uita retrabunt inuitos: igne ferro si-
mili q; censurarum severitate scelera de ciuitatibus excludunt, ut
uirtutes ibi solas inserant, qua solū gratia sunt utiliter a maiori-
bus introductæ. Harū itaq; utilitatem si perspicere cupias, inde
facillime colliges si res quas per legum authoritatē adipiscimur,
introspectias. Quales sunt libertas, pax, tranquillitas, et honeste
prospere q; uiuendi facultas. Libertas inseparabilis profecto thes-
saurus, in seruitutem cito recidit, si leges auferas. Sublata legum
authoritate, pax omnis evanescit et tranquillitas: nihil in uita
quietum, nūl tutum aut honestum cōstare poterit, ut mori sit sa-
tis q; exleges uiuere: non esse melius, q; sic esse. Quicquid mul-
tis laboribus maximis q; periculis qualitum est, si sic teneamus
ut in usum nostrum tuto et quiete conuertere possimus, totum
id bonitati legum debemus: que nisi libidines insanas et abomis-
nandas cupiditates perditorum hominum infringerent atq; co-
hiberent. latromum patricidarum et sicariorum indignissimatur.

A. iij.   ba bonis

ba bonis ac honestis quibusq; viris omnem tranquille uiuendi locum intercluderent. Quid ab homicidio vel adulterio, quid orbem ab omni flagitio liberat nisi timor et reverentia legum? An uxores in complexu virorum, in sinu parentum liberi: an usq; ulli tuti forent nisi legum beneficio? Extra id, non hospes ab hospite cutus, nemo rerum suarum sed nec uitae securus. Iura inuicta metu iniusti fateare necesse est. Tempora si fastos q; uelis euoluere mudi (ut inquit Horacius). Ante leges conditas impotentiorem viribus aeditior caedebat ut in grege Taurus. Tum ob id caperant ponere leges, ne quis fur esset, ne latro ne quis adulter, ne quis ullis se criminibus inficeret aut ab honestioris uitae tramite deuiaret. Bonos itaq; studiosos q; lex ipsa coronat, malos arguendo corrigit: elatos deprimit, dum humiles ac modestos euicit et sublimat: uoluptuosos cruciat, et castos exhilarat: ambiciosos exinanit, dum gloria refugos ad honorem ac gloriam eleuat: labiosos munieribus donat, dum torpentes et ociosos excitat: col lapsum ecclesie statum reparat et instaurat, dum cunctos errores atterit et expellit. Hinc namq; uelut e prato florum omni genere consperso, quaecunq; iuvant rem ecclesiasticam, quaecunq; uirtutum aedificia struunt, quecunq; uicia comprimunt et ardores concupiscentiarum restinguunt: tanq; ad manum habemus. Hinc euangelica margarita queritur, erthesaurus absconditus adiuuenitur. Hinc arma sumuntur quibus heretici quicq; iugulantur, quibus osores perfidi sacramentorum orthodoxaque ecclesie prosternuntur. Hinc abunde promittur quo C H R I S T I qui est sponsus ecclesie, sponsaque libertates appositissime tueamur. Hinc Arrij, Sabellij, Eunomij, Cherinthi, Nouati, Nepotiani, Montani, Hesbonis, Hussi, Vvycleffy ceterorumq; prorsus heresiarcharum capita contunduntur, et ipsorum omnia membra vastantur. Hinc imperatores et reges, sacerdotes et pontifices audiunt, quo regere regiq; debeant: hinc totius populi norma deriuatur, hinc omnis humanae uitae sinceritas et religio pender. Sola legum manifestas salutis et uitae custos est fidissima, sola societas humanae vinculum.

vinculum indissolubile. Ad cuius noticiam qui diuino munere
longoq; studio concenderint, magnum præ ceteris honorem ac
uenerationem indipiscuntur. Hijs magistratus et officia (nec imo
merito) comittuntur, hijs rerum et regnorum arbitria creduntur,
in horum iudicijs difficilima quæq; negotia collocantur. Vnde
crassus non illepede censuit domum Jurisconsulti totius oraculum
ciuitatis esse: ut a quo omnes calamitosi et grauati subsidium ex-
petunt, responsa uitæq; consilia flagitant. Illuc platiq; anxijs so-
licitiq; ueniunt, qui responsis gratis tanq; ab Apolline receptis, spe
bona plenæ redeunt. Quam obrem legum uocantur antistitio-
tes, humanæ uiræ duces et rerum diuinarum simul et
humanarū sacerdotes et preclarí iudices. Inter quos
tu uenerāde presul eluces, ut inter stellas Luna
mīores. Hoc itaq; quicquid est exigui
muneris, leta frōte tua paternitas
admittat: et quod exposcit
præsens patrocinium
impendat.
Valeat tua paternitas,
ueneranda,

6 OC 62

CIOANNIS LONGLONDI DEI GRATIA

Lincolniensis episcopi declamatio, coram reverendissimis
in Christo patribus, domino dho Thoma miseratione dia-
uina Romanaz ecclesie presbitero Cardinali, Eboracensi
archiepiscopo, Anglieq; cancellario; et domino Lau-
tio Cardinali, sedis apostolice de latere quoq; legatis, pri-
cipio visitationis ordinis beati Benedicti, apud inclyta
VVestmonasterium inierit, decimo die Ianuarij Anno sa-
lutis. 1519.

A. ESCENDAM ET VIDIBO, utrum Gratia
clamorem qui venit ad me operi comple-
tine: an non est ita, ut sciam.

C POSTERUM q; primus patens hominum,
uestem nuptialem, uestem illam omni cando-
re, omni suauitate conspersam, uestem opulen-
tissimam qua dominus illum exornarat, spontaneus exuerat;
postq; originalem iustiam qua uiuere potuit ille sus ac impollu-
tus in eternum, infelix abiecerat: magnificentissimi donatoris
gratiam et amorem simul effudit. Effusa dei gratia, paradisum
amoenissimum atq; tutissimum amplius inhabitare non potuit,
sed in terram de qua sumptus erat, nectus est: ubi comanissi-
potas non solus ipse luit, sed omnigenes quoq; posteritati mi-
seriarum omnium longevam sarcinam imposuit. Tandem ins-
telligens (nam uexatio dat intellectum) omnium malorum ge-
nus ex ista diuinæ gratiæ amissione prouenire: continuo graz-
iae recipiendæ desyderio quasi tallescens, in dies magisq; clamis-
tare cepit Veni domino, ueni, uide, uisita vineam istam.
Veni ostende faciem tuam, ex filii enim. Venias obsecro. psal. LXXX
iam noli tardare, relaxa timora, sonda abhue, peccata tuæ
plbis absterge. Veni inq; glomine, ueni et uisita nos in sa-
luzi tuo. Uisitari cupit hic humanum genus, ut post uite
correctionem deltamq; penitentia culpan, redeat in gratiam:
Ibidem.

B

quam sibi

Desiderio
factis pao-
retuvidendi
chariti te-
dempturis.

Lsaie. pp
viii.

psal. LXXX

Ibidem.

psal. LXXX

S E R M O

quam sibi restitutam utiq; conseruet, et conseruatam augeat. Sic orabat lapsus Adamus, in Adamo genus humanum. Sic clama-
bant sancti patres in limbo, sic uilitari preoptabat suo quisq; iu-
stus ordine post Adamum usq; ad C H R I S T U M, qui est ialu-
Psal. Lvi. taris immo uerissima salus omnium hominum: qua te uilitari,
seq; donari postulabant, tam crebro supplicates Visita nos uisi-
Mat. viii. ta nos domine, uisita nos in salutari tuo. De quibus C H R I S-
T U M, de quorum desiderijs inuimus ait apostolis Multi iusti
uoluerunt uidere quæ uos uidetis, et non uiderunt: et audire
quæ uos auditis et non audierunt. At horum lacrimosa suspiria,
Tala. iii. horum singultus, et ductos alto de pectore gemitus, clementissi-
Phili. ii. me prospiciens deus pater Vbi uenit plenitudo temporis misit fi-
lium suum, ut horū uotiuo clamori satissaceret: et benignissimus,
Ioānis. i. filius cum in forma dei esset, semetipsum exinanivit formā serui
Hæcch. 3. accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inuentus
Tala. iii. ut homo: cū esset uerbum, caro factus est et habitauit in nobis,
in terris uisus et cum hominibus conuersatus est: factus est sub
lege, factus obediens usq; ad mortem, ut eos q; sub lege erant co-
piolissimo sanguinis sui precio redimeret, ut peccatores ex infero
rum ergastulo uinctos uisitando solueret, ut impie uiuentes ad
uiam uirtutis, ut errantes et insciós ad lumen ueritatis reduceter,
ut omnes ad charitatem et beatitudinē exemplo suo prouocaret.
Vniuersis ea redemptio sufficit: sed sūt qui sibi uirtutem eius pre-
cludunt, dum uitam adaptare nolūt ut recipient. Formanda est
uita ad imitationem Christi hijs, qui uolūt regni eius coheredes
esse. Deriuat enim Christus a deo patre quod hominibus pro-
ponat imitandum. Et q;q in deo potentia, sapientia, maximaq;
copia rerum insunt: insunt simul benignitas et clementia, pietas
et misericordia: nec tamen potentiam aut sapientiam exigit a no-
bis, sed misericordiae solius imitationem. Ut misericordiam ante
omnia imitari conemur, Christus admonitus inquit Estote mi-
sericordes sicut pater uester ecclesis misericors est. Estote miseri-
cordes (inquit) misericordes, sicut pater ecclisis. Notate herba,
signata

Luce. vi.
Eppo.

Signate mysteria. Notate uerba non hominis, sed Christi: non ho-
minis sed omnipotentis dei. Signare mysteria, quibus edocimini
sola misericordia sua deum operatum esse salutem hominū: ut ins-
ter si semper habendæ mutuas charitatis illinc ansam arriperent.
Notite q̄ non dixerit Eſtote potentes, q̄ non dixerit eſtote sapi-
entes, uel eſtote locupletes ſicut pater uester coeleſtis potens, tu-
piens, aut locuples eſt: ſed tantū eſtote miſericordes. In deo namq;
nos imitari uult non quidlibet, ſed quod eſt imitabile. Sapientia,
potestas, et opulentia inimitabilia ſunt: imitabilis ſola miſericordia,
quam ut aſſequi collaboremus adhortatur. A reliquorum faſtuos-
ſis defyderijs ubiq; ſcripturarum abſterret, pericula qm̄ ſequiſſe
lent inculcans. Precipitem appetum potentiarum gloriaq; mundas
, nra repentina fere deiectione ſequitur: affirmante propheta Dicituſti Pſal. 72
, eos dum alleuarentur, Et cantico Mariano Dilperlit iuperbos Luce. 2.
, mente cordis ſui, Deposuit potentes de ſede. Sapientia in ſeu ſcī-
entiam ſuperbia ſazpe comitatur, uel aſſentore quidem apōſtolo 1. ad Cor. 8.
, Scientia inflat: et ſuperbiæ ruina comes eſt. Diuitiae concipiunt Deut. 32.
et pariunt obliuionem dei, quemadmodum Moſes prophetarum
primus approbat. Incrassatus eſt dilectus et recalcitrauit, incrass-
atus dereliquit deum factorem ſuum. Qui uero derelinquit dei-
um, derelinquetur ab eo. Derelictus a deo, beneficio uacat aduen-
tus C H R I S T I: uacat gratia quam ſolus C H R I S T U S at-
tulit hijs, quos uifitare dignatus eſt. Ideo non potentiam, non
diuitias aut ſapientiam nos queritare iubet, in quibus deum non
imitari poſſumus (q̄ hijs nunq̄ non optime deus utatur, nos fer-
me ſemper abutamur) ſed miſericordiam, ſed perpetuum mutue
charitatis exercitium, in quo qui dei ueritatem confeſtantur, ueraci-
ter adimplent quod C H R I S T U S iniungit. Eſtote miſericors Luce. 6.
, des ſicut pater uester coeleſtis miſericors eſt. Et hijs ueri ſunt filij Roma. 8.
, dei qui ſpiritu dei ſic aguntur. Pater enim coeleſtis Miſericordiam Math. 9.
, (inquit) uolo, et non ſacrificium. En paternam uocem christiane
filii. Miſericordiam (inquit) uolo, miſericordiam. Sed quare ſe-
nolle ſacrificiū ait? ſacrificium ne uituperat qui per os prophetæ Expo.
B. 2. ſic omnes 115 viiiij
ſemper, ſed
miſericordia,
116) 2025

Psal. 4. sic omnes alloquitur Sacrificate sacrificium iustitiae! Nequaquam tuperat, non damnat, sed apertissime demonstrat sacrificium ab aliquo misericordia sibi minime placere, nec esse laude prosequendum. Verum, Scribe et Pharisaei christianæ doctrinæ calumniatores, ad aure dumtaxat popularis ancipitum intenti, diuinæq; voluntatis oblii: sacrificia frequetabant intermissis misericordiæ operibus, e quibus solis vera fidei iustitia nascitur. Quorum ideo sumus latam esse iustitiam C H R I S T V S ostendit, et eam aceriter reprehendens, ceteros ita cōmonilacit Nisi abundauerit iusticia, uestra plusq; scribarum et phariseorum, non intrabitis in regnum, cœlorum. Quia contempta turba pauperiorum et eorum necessitatibus non humaniter adiutis: non arbitremur per solas oblationes et sacrificia, per solas uictimas et holocausta, nos adipisci posse regnum dei. Nempe proximum diligere tanq; sciplum, natus, est omnibus holocaustis ac sacrificijs (ut ait euangelista). Itaq; pijs ac benignis operibus et quotidianis misericordiarū exercicijs, premia consequamur æterna necessitas est. Oportet, oportet accedentem ad deum credere, quoniam sine fide impossibile est placere deo: at fides sine operibus mortua est, nec exinde tantum, sed ex operibus quæ securius fidem exhibitis iustificatur homo. Horum autem operum cuiuslibet debent esse (sicut probauimus) exemplar constituit ipse I E S U S C H R I S T V S, qui de se sic ait Exemplū dedi uobis ut quimadmodū ego feci, ita et uos, faciatis. Qualiter imitemur et in qualibus operibus: in libro uitæ, in sacra scriptura cōtemplabimur. Ex eum natus autem opera misericordia maximopere proficit imitanda nobis: in quibus (quod possumus) ut illum tanq; præceptorem optimū imitemur ostemus. Cum prius ostenderimus quomodo C H R I S T V S iussu patris B. e cœlo descendit, ut quos per misericordiam a peccato redimens iustitiæ restituerat, ad imitationem misericordiæ cōcitaret: nunc ostendemus (auspice deo) qualiter et ante descendit et Imper est descendens, ut qui suaui consilio duci nolunt ad perpetuam honestatem acuitatem, flagello trahat ad uitæ correctionem, iuxta quod deus (ut

, deis (ut in Genesi scribitur) ait Descendam et uidebo utrum clas-
, morem qui uenit ad me opere compleuerint . Inter omnia quidem
opera misericordie, errata corrigerem uitiaq; propulsare, priuatum
lib locum uendicat : sicut apparet clarissime, in distinctione qua-
, d regelima quinta, cap. tria genera. Tria sunt enim genera misericordie,
una corporalis, egeni dare cum poteris : altera spiritualis,
et remittere a quo laetus fueris : tercias delinquentes corrigeat et era-
rantes in uiam reducere ueritatis . Ut duo priora transeamus, hoc
unum tertium membrum mixta concio nostra sufficiet enarrare.
Hoc inter omnia misericordiarum opera primum est , precipuum
et deo pariter ac omnibus acceptissimum . Quid enim melius ,
quid dignius aut præstantius est q; peccata sic prohibere ne comittantur : et quæ commissa sunt iustissime retundere ? Quid gratiosius ,
quid sanctius , et quid (ut vere dicam) est diuinius : q; curare ut
rebus omnibus modus et ordo seruentur ? Quid magnificientius
aut gloriouss q; omnem operam et animi curam huc conierit, ut
singuli debitam uiuendi formam obseruent : utq; bene uiuentes
virtutum premia ferant , et errantes in ueram C H R I S T O uiam
uel inuiti redeant : Rem deo gratissimam facimus quando compas-
tiætes, mala proximorum abtergimus : quando mansuetudo cum
seueritate et lenitas cum rectitudinis zelo temperatur : quando cum
apostolo incòmodum aut miseriem aliorum in nostram ipsorum
uertimus, uerissimos affectus misericordie tanq; ex ipsis precordijs
ita testati Quis infirmatur et ego non intiror, quis scandalizatur
et ego non uor: Mala præculdubio committentibus potius q; incom-
moda patientibus, est condolendum. Cui mellifuo spiritu plenus
Bernardus ita subscribit. Sunt ne in te uiscera christiana o homo,
qui corpus plangis a quo recessit anima, et non animam a qua re-
cessit deus : Quanto præstat anima corpori, tanto mitius in ani-
mam q; corpus actitandum . Si chara sine quæ foris habemus :
quanto charior esse debet quam possidemus iuris anima: Si ne-
gligentes animam, sedulo curesmus terrena: merito reprehenderes
mura C H R I S T O cum Pharisæis audituri. Cuius uestrum bos

**Eris genra
militaris.**

• 21.5 mi.
• 60° E.

2nd Co. 11.

Бернгард

Lucc, 17.

aut asinus in puteum cadet, et non continuo extrahet eum? At, quanto melior est anima hominis asino, quanto boue praestans? Asinum etiam alienum uidens in foueam aut volutabrum periculose delapsum, illico subleuans educis: corpus proximi languidum aut vulneribus affectum fomentis, emplastris et cataplasmatis adiutas: et animam eius tam multo preciosiorem, pretiosissimo. C H R I S T I sanguine redemptam, cum languida fuerit, aut alicunde pericitata, non iuuabis? Oves perituras non curabis: reducendas ad gregem? Quidam mercenarius deserens, amissas fugiat: bonus pastor ne prout pereant undiq; requireret. Misericors pastor pascet manentes in pascuis, errantes reportabit, et reportatas acri custodia tuebitur. Etenim omnipotens deus qui pastor est misericordiarum et deus totius consolationis, quum Sodomitorum et Gomorre detestanda scelera nimium inualuisse cerneret: corrigit uolens aut extinguere, sic intime dilecto sibi Abrahamo praedicit Descendam et videbo utrum clamorem qui uenit ad me opere compleuerint, an non est ita ut sciam: et pastor optimus immo pastorum primas ac caput ecclesie. C H R I S T U S I E S V S vere omnes langores nostros ipse tulit, uulneratus est propter iniquitates nostras, et attritus propter scelerata nostra: peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, cuius liuore sanati sumus. At quando deum uel patrem, uel filium ex calo descendisse dicimus, ne mutationem in alterum localem inde colligas qui ubique praesens est, qui omnia continet: sed tunc descendere dicitur quum rerum humanarum prouidentiam, quum humanae fragilitatis se curam habere demonstrans aut peccatis extinctis per flagella peccatores emendat, transgressores corripit, correptos reformat atque reconciliat: aut bene beatos uiueunibus parata premia distribuit. Quae quidem omnia tunc operatus est et compleuit apertissime: quando non rapinam, arbitratus est esse se equalem deo, sed exinaniens se metipsum auctoritatem serui accipiens, descendit et processit ex patre, non ad curans, das dumtaxat oves quae perierant: sed ad portandas etiam ipsas. rum ini-

2.ad Cor. 1.

Gene. 18.
Expo.

Esa. 53.

1.Petri. 2.
Deum descer-
dere quid sit.

Phili. 2.

rum iniquitates. Et licet C H R I S T I descendens incarnatione sit eius: in alio tamen sensu alijs iurium est et ascendit, alijs deorum et descendit. Cum tribus electissimis apostolis in montem excelsum ascendit, coram illis in eodem monte transfiguratus est, hijs et ceteris omnibus quibus datum est nosse mysteria et archangeli regni caelestis ascendit et iurum est. Scribis Phariseis et horum sequacibus quorum uitam improbat et peccata condemnat, caliginate uolens: plane descendit et deorum est. Descendit ut flagellis ydolorum cultus, et ubiq; diffusa sceleradeleret. Hic autem D E S V S C H R I S T V S clementissimus, postq; morte deuicta potitus egregio triumpho contra mortis imperii celebre tropheum erexit, et regressus unde uenerat, sedis ad dexteram patris ubi nunc ipsum aduocatum habemus: nequaq; immemor remansire fragilitatis ut ut deleta fuit iniquitas: ne gregem suu sine pastore derelictum, luporu mortis inuaderet, ne uincia sine cultore fieri putesceret, ne ecclesia sine rectore uacillaret, ne christiana religio sine diligentia principis insolertia periret, ne totus deniq; terrarum orbis sine doctore praecip in uicia ruens intabesceret: arte piensissima uereq; diuina prouidit. Ante recessum uicarium generali delegit, instituit, et omni modo confirmauit: qui statim a recessu suo sua uice fungeretur in terris, et eadem identidem functiones alios seriatim diligendos ostenderet. Quoru unicuiq; plenam ligandi soluendiq; potestatem conferens inquit Tibi dabo claves regni celorum, Quodcumq; solueris super terram erit solutum et in celis, et quodcumq; ligaueris erit ligatum. Claves ait, quia clavis bifaria Petrum, Petriq; successores donauit: ut qui dignis ianuis aperiunt, indignos excludant. Hic gemina clavis longa iam patrum serie, peruenit ad Leonem decimum patrem sanctissimum atq; uigilantissimum, et meritissimum C H R I S T I nunc uiciunt: qui non oblitus qualiter deus pater se descendens ait ad consigendos mores peccatorum, et C H R I S T V S filius iniquitates ipse perfere abohuit: nullud elogij diutini secum in animo repusans et adimplente propontans ait Delendam et uidebo utrum clavis

Math. 16.
Expo.

Claves
Petri.

Gene. 15.

morem

**Delegat p[ro]p[ter]e
testis & fons
ponit.** morem qui uenit ad me : opere compleuerint . Videbo num error[um]
res orbis increbrelicant , de quibus tam frequens uociferatio iacti-
tatur : et an errores iuos admonitus agnoscere uult . Sed quoni-
am non omnibus suam præsentiam exhibere potest : quam acce-
pit a C H R I S T O potestatem , dignioribus et iui similioribus
(uti necessitas expolcit) ubiq[ue] parutur . Itaq[ue] iam decessit ad h[oc]
orbis angulum non ip[s]e , sed cum eius autoritate ac mandatis hijs
celeberrimi reuerendissimis in C H R I S T O patres , hijs duo can-
dinales inditi , scdis apostolice meritorum de latere legati , duo uiri
eximia virtutis ac doctrinæ , uiri plane apostolici ; quibus hoc ne-
gotium iniunxit et suam potestatem ita credidit , ut uicia domitent
et mores componant , ut maculas abstergant et uitæ candorem ins-
troducant , errores ut tollant et lumen ueritatis ostendant , ut mala
propulsent et uentura gaudia monstrant : deniq[ue] (quo multa pau-
cis aboluam) ut euellant , destruant , dissipent , at disperdant , ut
reditcent et plantent : ut enorimitates extinguent et uires virtutum
constabiliant . Verum quia religiosorum nunc res agitur , et ad D.
eorum peculiare solacium ac spirituale gaudium uita uo[lo] piæ sens
instituitur : ad eos noster iam sermo conuerteret . Et quoniam o[mn]is
nis institutio quæ a ratione suscipitur , debet a distinctione proticis
sci , ut intelligatur quid sit de quo sermo habetur : principio dicen-
dum quid sit religio et quotplex . Religio uero (ut Augustinus ,
ait) est cultus diuinus . Nempe religio cultū et honorem Ioh[u] uero ,
deo debitum significat : Et sic quotquot fideles sunt , idem religio-
si nuncupantur . Vel id designat religio quod sanctitatem quan-
dam synceram et absolutam indicat , quomodo quicq[ue] christiani
formatam (ut uocant) fidem habent , qui fidei charitatis opera
iugiter annexūt , religiosi sunt : et sic optimi quicq[ue] christiani , reli-
giosi merito tenuerunt . Et quia clerici plus catenis dei cultum atq[ue]
diuinorum operum præsidentur et præseferunt exercitum : non
absurde seorsum religios vocitantur . At qui professione noteq[ue]
se totos dei , prælati quoq[ue] sui subdunt imperio , inundo renunci-
antes et omnia quæ possident , corpus ac animam ultro relinquent
Hiere. 1.
**Lib. 1 c. de
ciuitate dei.**
**Religio defi-
nitur.**
**Religio que-
duplex.**
Et sic
ces : hij

• eos : huij soli præcipue quidem, et aënomatice seu per quandam
• excellentiam religiosi uocitantur. Huij certe protellentes apostolicę
• uitę cum C H R I S T O in montem ascendentes auiculant, con-
• templantur, et quæ docentur in scripturis inaudunt. Audiunt
• Beati pauperes spiritu, beati qui lugent, beati mundi corde, beati
• qui persecutionem patiuntur pro nomine C H R I S T I . Audi-
• unt Qui uult meus esse discipulus abneget semetipsum, tollat crus-
• ceum suum, et sequatur me. Audiunt Si uis perfectus esse, uade et
• uende omnia quæ habes, Da pauperibus et ueni sequere me. Aus-
• diunt Thesauris uobis thelauros in cælis. Audiunt Qui re-
• liquerint domū, fratres, sorores, patrem, matrem, uxorm, filios,
• agros, propter nomen meum, centuplum accipient et uitam æter-
• nam possidebunt : et cum apostolis respondent Ecce nos reliqui-
• mus omnia et secuti sumus te. Nos ad imitationē C H R I S T I
• cuncta facimus: ut C H R I S T I patientiam ut C H R I S T I ex-
• emplar imitemur, omnia pacimur. Huius autem religionis tria
• præcipue sunt precepta: Paupertatis uidelicet, obedientia, Casti-
• tatis: quæ etiam substantialia dicuntur, propterea q[uod] quotquot eam
• profitentur, ad hanc perpetuam obseruanda dent fidem adjuncto
• uoto solenni. Quanta (mirum) christiane synceritatis inde na-
• scuntur exempla, si hæc integre seruentur ex professo: fini uiolen-
• ter aut tepide custodiantur, grauia surgunt offendicula. Quare
• cum iam fama percreuerit ac clamor assiduus ad aures præfati
• sanctissimi patris deuenerit, nunc istane, ruinam minitari uel frig-
E. de quidem obseruati: idem paterne compatiens ait Descendam
• et uidebo utrum clamorem qui uenit ad me opere compleuerint.
Et quod ipso spiritu presens ait: id huij duo reverendissimi patres
corpoſe præſentes exequentur. At nos quod nostra nunc interest
concionem nostram (quantilla sequetur) eo reteramus, ut exhor-
tatio religiosos ad emendationem sui (si qua sit opus) alliciat. Et
ut status uester religiosissimi viri religiole teneatur: affectus ue-
stros ab amore mundi primum oportet apertere. Vos ita Ioan-
nes alloquitur Nolite diligere mundum neq[ue] ea quæ in mundo
sunt,

Math. 5.

Luce. 9.

Math. 19.

Math. 6.

Math. 19.

Ibidem.

Tristibus
halla religio-
sus.

Religiosi ma-
dum concer-
nent.

1. Ioan. 2.

sunt. Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est: concupiscentia oculorum, aut superbia uitae. Oculorum ista concupiscentia a deo mentem alienat, sensum distrahit, perfectio nem imminuit: quorum contemplatio cum superis esicit et in celo conueratio inferne rapit, ac totum hominem corruptit. Oculos igitur claudite, cohibete reliquos sensus, ut solis iugementarum rerum speciebus ad mentem pateat introitus: et tunc perfecta dei charitas ad quam anhelare debet, exclusis mundi luxuricis amoribus, manebit in uobis. Tunc deus erit in uobis, et uos eritis in illo. In hoc scietis quod in illo sitis, si quemadmodum ipse ambulauit et uos ambulebas. Ipse ambulans in paupertate uobis ait, uenite post me. Pro uobis itaque pollicentur auctori postoli Nos relinquimus omnia ut sequamur te. Quapropter secundum apostolicam traditionem, omnes antiqui patres communione uoto decreuerunt ut religiosi (quarenus deo vigilantes ac tutius inseruirent) sicut unum sentirent in domino, cor unum essent, nimam unam habentes: ita communem quoque substantiam habebant, ut communiter omnia possiderent, nec auderet quicquam aliquid tanquam sibi proprium uendicare, uel hoc aut illud suum dicere. Tollenda censuerunt, tollenda de medio monachorum haec duo pronomina Meum atque tuum: quod ex eis iurgia frequenter et obloquia, ex eis dissensiones, irae, rixae, contentiones, inuidiae, contumeliae, seditiones, et ceterae dissolutiones nonnullae oriantur. Tollendam censuit C H R I S T V S omnem solicitudinem mundanam, omnem curam corporalem, quibus ita precipit Non sitis solliciti esse dominantes. Quid manducabimus, quid bibemus, aut quo operiemur? Scit pater uester celestis quod hiis omnibus indigetis. Primum quod regnum dei, et haec omnia adjiciuntur uobis. Querite quod dei sunt non quae uestra: querite deum non mundum, lucrum animarum non commoda corporis aut mundi compendia; querite sanctam ac religiosam regulam, regulam ueritatis ac uirtutis: et inueniente sinceritate obseruate quo uitam istam monasticam quam habitu nomineque praesertim opere compleatis, et haec omnia adjiciuntur uobis:

Ibidem.

Math. 4.

Math. 19.

Act. 4.

E medio tolenda meum agnum.

Luce. 12.

Expo.

uobis: nihil necessarium uobis deerit, sed optimus dominus operarijs suis quæ sunt huic uitæ necessaria prouidebit. Signasti C H R I S T V M, signasti quem imiteris o monache, notaui beatos apostolos. Horum itaq; uoluntariam, horum sanctam et perfectam paupertatem uolens amplectere. Nunq; ab animo tuo recedat, quemadmodum C H R I S T V S paupertatem securus ipse sit, adeo laudarit in alijs atq; magnifecerit. Laudavit inquam et extulit uerbi preconio, extulit etiam et sublimauit opere suo.

Verbo, quo paupertati beatitudinem futurā ibi prænūciat Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Opere quidem, quoniam (ut Bernardus inquit) C H R I S T V S pauper natus est, pauper uixit, pauper obiit. Cuidam auaro assentatori uitæ suæ paupertatem ipse commendando declarat in hunc modum Vulpes foueas habent et uolucres cæli nidos: filius autem hominis non haber ubi caput suū reclinet. Voluit ille auarus Scriba I E S V M sequi, ut per eius miracula questum ficeret. At I E S V S me uides inquit, ne domum quidem habere propriam. Talē oportet esse qui me sequetur: Et tu bone monache qui cum Scriba ex professione fateris Domine I E S V sequar te quocunq; ieris: amplas porticus et ingentia tectorum spacia metieris / immenso latifundia conquires, et quesira omni lacrimonia defendes / C H R I S T V S autem quo nemo pauperior, nemo humilior, nemo apud mundum abiectior: hanc ideo formam utilissimam, hanc pauperrimam induit, ut exemplo uitæ suæ certissimum scopus suis imitatoribus, suis religiosis, suis monachis præfigeret: quorum unicuiq; cum euangelico adolescente ad uitam cadestem velut anhelati responderet Si uis perfectus esse uade et uende omnia que habes, et da pauperibus. Hoc audiant omnes religiosi, audiant monachi. Audient audient qui ueri monachi sunt. Sed nonnulli dicent, Nonne christianis omnibus id C H R I S T V S aiebat? Non est ipsis eadem causa quæ ceteris. Ipsi se perfectos fore polliciti sunt, quando sese castrauerunt proper tegnum dei. Perfecti uero ministri C H R I S T I nihil præter C H R I S T V M habere des-

Mat. 8.

Bernar.

Mat. viii.
Eppo.Munda pp
ter diuinas
christi secu
ti sunt.

Judeo.

Mat. ppi.
Eppo.perfectus
solus chris
tii est imit
ator).

Matt. vi. habere debent, sicut euangelium cōtonat Nemo poset duobus : dominis seruire, Deo et Mammonae . Itaq; li perfecti sint, mūna dana bona non desyderant, sed tolo C H R I S T O contenti sunt. Sin prater C H R I S T V M quid habeant aut habere desyderēt; perfecti non sūt . Et si perfecti non sint qui se perfectos fore pro miserant, si non sint quales uoto se astrinxerāt: ueritas in eis non

Sapien.i. est , Et os quod mentitur , occidit animam . Quapropter arrige p. aures tu religiose , C H R I S T V M ausculta tu serue dei ubi loquenter, considera pie monache quid dixerit . Non dixit Si uis perfectus esse poterit epulare, strenue pota, crapulare lāpe, dona uita lāpius : non dixit Si uis esse perfectus ad honores aspira magistratus sublimes appete, ad principatum contendēt et delicijs fruere: neq; dixit Si perfectus esie uelis agros aut prouētus agros cum conquiras , thelauros accumules, preciosis uestimentis atq; ualis domos adornes: aureis, argenteis ue poculis abachum aut mensam instruas : hēc aut alia monumenta preciosa recondas . Nihil horū, nihil horum: sed, sed uendēs (inquit) da : non partem bonorum tuorum ut Ananias et Saphira timidi dispensatores, qui post uotum ex patrimonio suo portionem precij libi seruantes, presenti periire vindicta, expirantes ante pedes Petri . Net id crudelitate sententiaz, sed correptionis exemplo fiebat . Verū omnia (inquit) dato quae iuste possides, si possideas. Quibus (inquies) dabo ? Da pauperibus non histrionibus , non parasiticis, non affectoribus, non inanibus seruorū cateruis, sed nec ullis diuitiis: non consanguineis aut affiniis opulentis . Siue cognatus siue sit alienus, tantū in eo paupertatem considera . An quibus dicitur: hoc observatur a religiosis ? An ad mensam pauperes inducant ? an hospitalet sunt ? an foros aperiunt et fructu pauperibus apparant ? Si quibus : solis certe diuinibus hostiis perfaciunt . Ad prandium uel cenam non cōcos, non claudos: non debiles: sed amicos, sed cognatos et uicinos locupletes intulisse, qui remittare uel retribuere possūt . An uagos et peregrinos, per uissos, per sepes atq; plateas miserabilius incidentes, an opiburē auxilio

Facienda pauperib^m clementosynā .

Act. v.

Hospitali- tas religio- bus decup.

auxilio destitutos , an Lazarum pro sonibus iacentem in domum suam introducunt : an uestimentis nudos operiunt : eludentibus panem trangunt , sicutibus potum erogant : an intimos et in carcere clausos misericorditer uisitant : Si licet , si sic faciant , probabit eorum tacta dominus uisitans eos ex alto : probabit sanctissimus Leo pontifex sumus , qui nunc descendit ut eos uisitet : probabunt huj spectatissimi patres qui tales inter eos uitam inuentam expectunt . Erubescit religiole , erubescit : uia præterita te puer deas , qui uitam multo aliam quam tui sancti patres et precessores actitas . Quomodo signa perfectionis ostendis , quomodo perfecte religionis habitum ut te perfectum ostendas induis , qui non minimam perfectionis partem obseruas ? Quomodo religiosus appetiari uis qui nec ad plenum religiose uiuis , uixque quid sit uera religio cognocis ? aut si scias , mirum ut in actione tam rarenter exhibeas ? Videre uideor uitam religioni contrariam inter complures eorum , qui pro religiosis habentur . Arbitror nimirum , arbitror si uera sint (ut sunt prosector uerissima) quaes in sanctorum patrum libris scribuntur , uix umbram religionis , uix umbram nostras clericalis professionis quem sub ipsis sanctis ab iniicio patribus cepta est ; iam in orbe remanere . Nonne si magnificos apparatus , ornamenta preciosa , mensas omnibus artificijs instructas : si lauticijs et exquisitis epulis oneratas , secundis quoque vel terciis servitorum missibus et tragimatis etiam (ne quid desit) ad amplatas habeant : si uarios equorum ornatus , si aucupiorum , uenatio- num , negotiorum secularium , irreligiosarum uagationum frequen- tiam conlectentur : si uestium aut aliorum eiuscemodi curiositatem et molliorem asciscant : nonne magnatum secularium , nonne mun- danorum hominum potius quam religiosorum haec esse reputabuntur ? Haec nimirum omnia synceriter sanctis monachis interdicuntur in Clemetina illa . Ne in agro dominico de statu monachoru : et in Legatina in constitutionibus Octoboni de monachis et alijs religiosis proprietarijs , ubi cuncta ad statum monachoru requirita plene traduntur : quecumq; nocua detruncantur , uenationes , aucupia , no-

timur ho-
die religioles
petas.

In agro de statu
monachoru
Legatina
ad monachos

C gocia se

gocia secularia, uagationes omnino prohibentur: ubi uestium et
omnium aliarum rerum quibus utuntur luxus et excessus accurate
tolluntur, adiectis quoq; transgressorum et contrauenientium po-
nis. Arbitrantur tamen nonnulli, q; potentes præclarisq; natas
libus orti, minus ample, minus splendide uiuant ac multi religio-
sorum et clericorum hodie: qui contemptores potius essemus om-
nis istiusmodi uanitatis et glorie. Hinc tama clamitat. At ut G.
fama sileat miserorum fames ipsa non tilebit: testabuntur egeno-
rum viscera. Inclamat pauperes quorum causa donata nobis
funt patrimonia. Clamant nudi, clamant intumi, clamant fames-
lici, clamant siticulosi, ad fones clamant: ad fones iacent, clamant
uinculis oppressi. Non sunt igitur nostre aures, non sunt nostre
manus immisericordes, non sunt inhospita tecta nostra, non ob-
seruentur aures ad hos clamores, non claudantur manus: memo-
ria repetamus diuitem et lazaram, huius miseriariam et illius im-
misericordiam ac austерitatem quaæ dei vindictam excitat. Quæ
propter quaæ in nobis est omnis adhibetur opera ut hæc reuoc-
centur in integrum, et vulgi opinio famaq; deinde remoueatur.
Hic clamor nonne ascendit in aures domini Sabaoth? Ascendit
certe in aures illius qui dicit Descendam et uidebo utrum clamor,
rem qui uenit ad me opere compleuerint. Visirabo (inquit) in
virga iniuriantes eorum in ægestate, et penuriam inferam. Bone,
deus quid dicam amplius? Semper ante ueram expertus sum, sed
nunc uerissimam esse perspicio sententiam illam Chrysostomi Ne-
mo laeditur nisi a seipso ut in eo quoq; libro qui sic inscribitur, mul-
tis et manifestis rationibus ostendit. Hodie laeditur ecclesia, cuius
antiqua pietas sere deseruit. Et nūquid a seipso leditur? A seip-
sa profecto, Veri precessores nostri tam religiosi q; seculares sacer-
dotes sanctam ac onerosam agebant uitam, nos multo facilior
rem atq; molliorem, qui iam priorem uenustatem et pietatem
mundanis affectibus infecimus. Non sunt haec non sunt haec ar-
ma perfectionis, non sunt haec insignia monastica, non sunt cle-
ricalia: non sunt arma lucis, arma uirtutis, arma religionis: non
sunt haec

Psal. 55.

Chryſo.

sunt hæc stigmata C H R I S T I I E S V . Vos autem præcipue
abnegationem uestræ, uos carnis uestra mortificationem, cõsumptu-
tum mundi : uos C H R I S T I patientiam, Apostolorum, martyrum,
confessorum et sanctorum virginum imitationem promis-
tis . At illi talia non querebant, talia possidere nolebant . Non
excidat e memoria quod legitur Bona ecclesia bona pauperum
esse, et in pauperum necessitates distribuenda . Monachorum
conditores et primitivi patres hæc quæ prædicti uos ipse inebant,
et uos quælo ipernitote : neq; qui seculo renunciatis, tam soli
sitis quid manducetis quid bibatis aut quid induamini, non soli
siti in hijs terrenis acquirendis . Spreuisse forsan hæc omnia
nihiliquæ fecisse dicetis . Sed responderemus tunc mihi quisquis id affir-
mas : Si spernas isthæc omnia, cur ab ingressuris religionem sys-
phum, coclear, aut simile quid extorques : quid in annum proba-
tionis ingressuro uestimentū ab amicis exigis : Si uipendas (ut
ais) omnia: quare certa salario poscis : cur quam selectioni super-
sunt uenundas : cur non pauperibus distribuis ? Oh quo deueniç
antiqua illa parsimonia ! quorū ab ijs religionum austera uita
ubi tempus quo nihil non cōmune fuit et id comune perpusillum
erat, quo dispensatores boni et fideles fideliter omnia pauperibus
pro quibus acceperant erogabant : Nunc unicuiq; plus satis, non
est satis: tunc paululū, omnibus satis erat . Si uendere uelis, uende
sicut C H R I S T V S hortatur omnia quæ habes, et dā quælo, dā
pauperibus, et ueniēs sequere C H R I S T V M I E S V M : Tūc
bonus, tūc uerus ac perfectus eris monachus, perfecte religiosus .
Quales si uos nunc inuenti fueritis, bene audieris ab hijs duobus
reuerēdissimis patribus, ab hijs qui monasticae regulæ religiosæq;
uite conuenientia constabiliunt, et enormia dissimilatioq; rescident :
H. per quos uigilantissimus pastor ac pontifex sumus ait *Dilectam*
, et uidebo utrum clamorem opere compleuerint . Visurus est an
iugum paupertatis obliuctantes excusseritis : an et obedientiæ
iugum, atq; castitatis, æquo animo necne tuleritis . Vobis enim
, C H R I S T V S ait *Tollite iugum meū super uos et discite a me,* Math. xi.,
C. 1. quia mis-

quia misericordia sum et humilis corde. Discite quia castus sum, castissimus,
ma de virginine natus. Discite quia pauper sum, non habens ubi,
caput reclinem: et obediens sum, patri factus obediens usque ad,
contumeliam crucis. Tribus hijs preceptis C H R I S T I iugum,
(quod idem religionis est) adimpletur, de quo iubdit Iugum meum,
suaue est et onus meum leue. Suaue quidem ac leue eit uolentibus,
bus ac humilibus: quod impatiētibus, obstreperis, et lupebis in-
iucundum est atq; graue. Non omnis autem obedientia proba-
bilis est, sed solum quae perfecta est. Stulta uero et superba uis-
tandæ. Scultam intellige, quoties homines ueluti pecora quæ na-
tura ad uentrem prona sunt uoluptati se dedunt, uentriculo teruiunt,
et carnis affectionibus obediunt. Vnde mentis incertitudo, corpo-
ris inquietatio, meditationis impeditio, delectationes indignæ,
uagi discursus, uenationis et ancipiij frequens desiderium, cho-
rearū, lusuum, cæterarumq; lasciarum appetitio, edacitas, com-
potatio, somnolentia, sodalicium et omnitaria luxuria genera-
tur: quæ cum sint inidonea cæteris, a religiosorum ac clericorum
ceteribus abhorrent. Igitur o sancti, sancti monachi soli deo dedi-
cati, uni altissimo famulaturi: o uiri deo digni, supernæ puritatis et
angelicæ uitæ dignationibus insigniti, sicut uas electionis et euau-
gelicæ uirtutis custos integerrimus apostolus uobis impedio con-

Ad Ro. 6. Iulit Non regnet peccatum in uestro mortali corpore, ut obedi-
ad Gala. 5. tis concupiscentijs uestris: sed spiritu ambulate et desideria carnis,

nolite perticere, opera carnis nolite adimplere: quæ sunt fornicatio, immuditia, impudicicia, luxuria, ebrietates et cōmessiones. Hæc,

Ad Colo. 3. Expo. desideria carnis et opera nolitis adimplere: sed Mortificate membra, uestra quæ sunt super terram. Mortificate ferocientis carnis insor-
lentiam laboribus, mortificate ieconijs et uigilijs: redigite corpus in seruitutem ut imperium animi conseruantis assiduis orationibus, multis compunctionibus, lachrimis, singultibus et suspirijs seruorem pectoris exprimatis. Frugi conuiuium, thorus asper, et amictus, uilis: perpetuae temperantiae testimonium perhibeant. Sordidae uestes, candide mentis indicia sint: modicus ac tempera-
tus cibus.

1. sus cibis, summissis cibis non subministrat: cellulas uestras
2. pia liberosum coornatas habent pro paradiſo, unde tanq; lignum
3. uitæ, scripturarum manus poma decorpore. Amate scripturas et
4. carnis uitæ non simebitis sic Hieronomus. Nunq; liber e manibus
5. aut oculis abscondet. Oratio sua sine intermissione: nec uigil senius
6. uana cogitatione panet, neq; uana cogitatio uarias perturbatio-
7. nes enundat. Quis si per sonibus uestris insederint: dominabim-
8. tur uestris, et deducant nos ad peccata maxima. Semper aliquid
9. operis facitote, quo diabolus inteniat occupatos. Veh mona-
chis illis, uel qui dum prædicti sunt ab Egipto per desertum in
extam desiderabilem, dum relicto seculo per arctam niam relia-
gionis et angustiam portam conantur ad celestem uitam: noctes
anxium angustie ollas plenas carnium cum filijs Israel suspirantes,
terrum in Egiptum reuerti cupiunt, ubi comedenter carnes et pa-
nem in satiitate super manna nauſeando, uel qui abiecta perie-
ctione in mudanis oblectamētis se uolunt. Veh qui religionem
uentre gulæ confundunt: quorum deus uenter est et gloria eo-
rum in contusione. Veh hijs qui ante conuercionem, qui ante
susceptam religionem parer: sobrieq; uiuentes: post religionis in-
gressum gulosi fiunt, helluones et potores abiecti. Habet, habet
iste deus (uentre inquam) suos quoq; mystas et suos clericos, ha-
bet religiosos suos et suos monachos qui per ocium quo liberi se-
cularibus negotijs soli spiritui uacarent: in ecclesia torpescunt, laxe-
remisseq; uiuunt. Veh qui non ex animo frequentant orationes
selecciónes cum seceras atq; priuatas, tum uero cōmuniter insti-
tutas: sed publica commenticula, publica magis appetunt, et fabu-
loſas ridiculasq; narrationes hauriunt: non amore C H R I S T I
suspiria mittunt, non contemplatione rapti plorant, non ob pro-
pria peccata lachrimati singultiunt, non peccatis aliorum condon-
tent: sed ingurgitacioni sed insolentiaz student: pleni ruſtant.
pleni desident, uident, remisse quidem et inaniter plurimum tem-
pus transmittunt. Achij si canones ad se spectantes legere uel-
lent: licentiam gustandi sumendi ue carnes libi negatam inuenis-

C. 3.   rent, nea-

ad reliquias
de flaver ante
tendens.

Hiero.

Act. II.

Hiero.

Aberrantibus
monachis
ligato angulo
dente.

ad Philippi.

rent, nequum prohibitum ingluviem : et prevaricatoribus in facies
mentes retributionis peccatum imponitam : nisi quoad moderatimq
quodam actus carnis egrotis licet . Obsequia superba id p[ro]p[ter]e luper-
borum, dyabolica magis q[uod] humana potest appellari: quo murmur-
tantes, indignantes et h[ab]endi trahuntur inuitu ad quid faciendum.
Quo modo daemones (iubente C H R I S T O) de corporibus obu-
scellis exierunt, sed exclaimantes insultando. Quis rei nobis secum
est ? Sed nec h[ab]ec quidem meritaria ! Osterum obedientia uera ;
humilis, deuota et perfecta : est qui quis semetipsum abnegans
et C H R I S T V M laquens amore dei, voluntatem suam uolun-
tati superioris hominis seu prelati sui subiicit in omnibus rebus
honestis, canonicis, et non illicitis. Qui valiter obedientius iubenti
repugnat, nusq[ue] causatur aut obmunitur, nec iustiores rationes
inquit uel causas interrogat, quis talia iubere debet, an sibi pos-
sit ? quomodo possit tam ingens praeceptum adimplere / cur non
alija via iubeat ? sed humiliter, simpliciter, libenter : sed hilariter
et uiriliter omnia pericit . Hanc obedientiam vere speciem Pauli-
ianam conuersio C H R I S T V S infudit in exemplu nostri, qui pro-
fessus ait: Domine quid uis faciam ? Ac si diceret apertissime,
Domine paratus sum ad facienda queuis . Pati talem ipse Christus
stus exhibuit sub mortem, inquiens: Non sicut ego uolo pati,
sed si uol tu uis Fiat uoluntas tua . Similem formam proposuit
apostolis imitandam quando dixit: Si quis uult uenire post me,
abnegat semetipsum, tollat crucem suam et sequatur me . Si quis
(inquit) uult uenire post me per amorem debitum, per synecdocham
imitationis affectum, per dignam conuersationem, et religionem
sanctam : abnegat semetipsum, uelle suum abiijat, et proprium
libitum, propriam uoluntatem alieno summittat arbitrio : quia sola
uoluntas ardescit in inferno . Tolle propriam uoluntatem (Ber-
nardus ait) et non erit infernus . Abnegat autem semetipsum cui-
ius uoluntas non est sua, sed eadem quae dei est : abnegat semetip-
sum qui non curat seipsum, sed deus solus est sibi curus; non pre-
fert uitam temporaneam amori C H R I S T U S, prius causa san-
guinem

Mar. 1.

Act. 9.

Math. 26.

Luce. 9.
Expo.
Cruz christi
perinde est
religiose .

Bernar.

quidam libenter effundente, de profanis uoluntate necesse foper de
lechabilitate ob illius honestum auxilium. Sic ergo religiosus ab
negatione ipsius et nullat suorum futurum. Prout haec suam qui in
consecrationibus et aduersariis pectora membra. A B. S. V. gaudia vaga
ria perficit, et maneat in uisibus a malo alicet eructu suum qui uitam
uerae religiosam degit, omnium agere pietatem, tam in mortali
tificans, tam sua q̄ aliquid communis lugens agi misericordia omnino
deplorans. Tollitq; crucem suam et sequitur rite et sequitur
C H R I S T U M, quicq; dat non quicq; super hominum spiritu, ad am
dum, ad misericordiam ac salutare diuinæ infusionia donum, alpime
sobrie, pietate, iuste, et in ueritate religiose regule semper in hoc secu
lo uiuit; et futuri denique felicitate gaudia comparabit. Id quod unit
J. 275 V

K. cuiq; uestrum paternæ uolentia diligentissimus pastoriam Delicem
dam et videbo uprum hac omnia opere compleuerine. Postremo
de castitate p̄ancis est dicendum quia non est postrema sed inter
monasticas uirtutes insignem locum habens. Hec tenemos hos
enim angelis qui parat, hac ex hominibus sene calumne fecit, hęc
diuinæ maiestatis uisionem cōciliat, auctore **C H R I S T O** Beati
mundi corde, quoniam ipsi deum videbūt. Cum mundicie cor
dis impudicitia corporis esse nequit. Vnde si beati, tales mundi
sint: immundos et carnali desyderio pollutos, miseris esse collige,
Videbunt illi deum, uisus truentur: illi non fruentur nec videbūt.
Omibus itaq; pudicitia conuenit: at religiosis qui virtutum ex
emplar' alijs esse debent, summopere necessaria est. Quam ut tue
antur et conficiant omni cura nitidēbent. Nec integrum seruare
poterunt nisi uident offendicula: qualia sunt suspecta loca, suspe
cta confortia, lascivus gestus, solitior uulcus, tactus immodestior,
prausaq; colloquia. Foeminarum ubiq; societas evitanda: ne si
uultus carum cordituo hirarent, tacitum ueniat sub pectore uul
sus. Inter has facilime candidissimus flos castitatis emarcescit,
inter has pudoris lilium excidit. Quid igitur o monache mona
che seruandi omnipotenti, in **C H R I S T I** famulicum electis
sum: quid foeminarum queris alloquia / quid in claustro, quid in
aede, quid

• C. 2

J. 275 M

Math. 5.
Expo.

Suum nō
storsū decū
castra. 331

J. 275 A
1013 H

Ueritatem
et ueritatem
litteras. 331

nde, quid in prophanis faciasq; quid ullis in locis cum illis stans,
sustines & quomodo, quomodo præsentiam earum non exhortes &
quare tempus quod tali deo debes, inutile enim est sermonem transla-
gias / Dederat, non cōuenit in publicis aut manifestis locis eas alicui
locies : tantum abest ut in angulis, oculis vel locis solas cōuenient
te debeat. Eisto mali nihil agas, mali nihil cogites, non iocu-
men intamnam fugis : sed tibi pīlī tonī religioni notam iniuria. /
Ideo mulierem fuge tanq; peccator. Quanquam bona, quantumque
uis sancta, pudica, immo pudicissima sit, ubi peccator est & tibialiter,
anguis in herba. Quare consonum, colloquium, et familiaritas
tēm malorum erita. Confuetudo namq; muliebris mala seculari-
bus, peccator ecclasticis : religiosis multo pessima. Bonū zit (intra-
quit apostolus) mulierem non tangere : et nunquid non alloqui,
aut non uidere quoq; mulierem bonum erit. Si qui uiderit mulie-
rem ad concupiscendum fornicetur aut cōmitiat adulterium non
ne bonum est non uidere ne alloqui, ne concupiscas. Ne flammam
manum admoneas quam nolis urere. Licet aq;ensa lucernis pa-
rietem in quo deligis non adurat, fumo tamen denigrat. Sic et ac-
cessus monachorum ad mulieres, sic accessus mulierum ad illos,
licet in peccatum non erumpat, peccati tamen occasionem, fuligine
nem intabas, nominisq; denigrationem generat. Noli in faciem,
virginis intendere (Solomon inquit) ne te scandaliseret uultus eius. /
Sampsonem fortissimum, Solomonem sapientissimum, et electissi-
mum Dauidem corrupit aspectus et loqua mulieris. Vas elec-
tionis sentit carnis ardorem, ut quod non uult ad id quasi com-
pellatur. Beatissimus Hieronimus incentiuia uiciorum ardoremq;
naturae ferre non poterat : et tu te arbitraris absq; lapsu et vulnere
posse transire, nisi omni custodia te premunieris. Non leue inuni-
mentum oportet esse, quo tutus euades. Solum remedium est
quod docer apostolus Fuge fornicationem. Sola fuga indebetur,
huic morbo. Fuge penicos oculos, petulantēs linguas, gestus
indecoros : fuge uultus impudicos, genus enorme uestium, genus
omne mulierū : et si qua sit, hæcerit euadendi uia ne pecces. Fuge
cunctas

Vergil.

I.ad Co.7.

Math. 5.

Eccle. 9.

Ad Ro. 7.

Hiero.

I.ad Cor.6.
Expo.

Sola fuga cur
ne inuidem
tū exdū.

cunctas occasiones peccandi, peccatorum incitamenta quecumque deuinata. Si pius, si moderatus, si castus (quod debes) esse uelis: intra claustrum te contine, monasterij septa uel nunquam uel tamen egeste, ciuitatum et oppidorum frequentias declina, tabernarum te periculis nunquam expone, foro et officinis abstine. Quid indignius quid absurdius est, quam uidere eos mensarum ministros, rei domesticae curatores et cœconomos esse, qui verbi divini fidiles essent dispensatores: qui orationibus sine intermissione instarent? Quod magis scandalum aut dedecus esse potest, quam soli deo divinorum cultui consecratos et solenniter addictos, uel in foro uenali carnes, pisces, aut quecumque edulcia coemere, coemptaque domi disponere: uel in foro iudicali causas exhibere? Iam quidem omnino delictum est in illis quod forū uel iudicium adeūt. Procuratores igitur, questores, et cœconomici uestiti seculares ex aequo bonoque sint: et uos cum sitis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, et populus acquisitionis: si uocatione qua uocati estis digni ambuletis, utimini delicijs scripturarum, et harum complexu fruimini. Fœlix uestra conscientia, fœlix et beata uirginitas, si præter amorem C H R I S T I (qui est sapientia, castitas, obedientia, paupertas, castitatemque uirtutes) nullus alius amor uersetur in corde uestro. Hic amor amorem mundanum, sicut clavis clavum excludat. Vobis selecta via seruanda, uobis inter huius seculi scorpiones et colubros incedendum, uobis accinctis lumbis, calceatis pedibus, et apprehensis manu baculis, iter per insidias et uenena seculi faciendum: ut conscientiam puram habentes, cum propheta uere dicens: Domine dilexi decorem domus tuæ, et locum habitatio-
nis gloriae tuæ Vnam peti a te, hanc requiram ut inhabitem in domo domini omnibus diebus uitæ mee: tandem peruenire possitis ad dulces illas Jordanis aquas, terram illam repromissionis intrare, et ad domum dei ascendere. Ad quod ut uos accingant, uel accinctos adiutent et promoueant, conuenerunt autoritate sanctissimi domini Leonis pape, hiij duo reuerendissimi celeberrimi patres in C H R I S T O I E S V : quibus censendi, corrigiendi, res

Psal. 25.
Psal. 26.

gēns neglētā
gēnb⁹ vīles
sonib⁹ pertinēt
mēscenda.

gendi, restituendiq; plena potestas est facta. Siq; suo non pertungantur eadēns officio, si quæ castigāda non castigarint, si quæ redintegranda non redintegrarint, si quæ redigēda sint in ordinem non ueraciter et plene redegerint: sanguinem uestrum, peccata uerastra de manibus eorum requiret iustus dominus in leuero iudicio suo, quo malis poenam inferet, bonis autem uitam perpetuam dūraturam donabit: quam nobis omnibus cōcedat C H R I S T U S ille I E S V S, iustus iudex, fortis, et patiens; qui cū patre et sp̄itituſancto uiuit et regnat deus per seculorum secula Amen.

C D E O . G R A T I A

Dominus dedit.

C C O N C I O I O A N N I S L O N G L O N D I L I N

colniensis episcopi, habita coram eruditissimo Oxonie
ensis Achademiae auditorio in faciendo collegij regij
fundamento. Anno

domini natalis. 1523. auctoritate aucti-

one, et approbatione, anno, et qualitate imp. 1524. C H R I S

APIENTIA EDIECAVIT SIBI do-
mum, excidit columnas septem, immolauit uictis,
mas suas, miscuit uinum, et proposuit mensam su-
am. Solomoneum optasse sapientiam, et optatam
obtinuisse docet historia tercij Regum. Apparens
enim ei domininus per somnum Postula quod uis (inquit) ut
dem tibi . Ille memoratis erga patrem seq̄ dei beneficijs , perpen-
dens onus imperij iam suis humeris impositum, citra magnū sa-
pientiae donum haud quicq; posse dirigit: non diuitias, non longam
uitam, non sanitatem corporis, non vindictam hostium, nec aliud
quicq; corporale uel mundanum appetit : sed dabis (ait) seruo tuo ,
cor docile, ut populum tuum recto iudicio iudicare possit, et dis-
cernere inter bonum et malum . Quibus uerbis tria postulantur:
Docilitas, rectitudo iudicij, et boni maliq; discretio. Et hijs tribus
sapientiae

Prove. 9.

3. Reg. 3.

Tria pes-
tijt Solos
mon a deo.

Sapientia mias absolvitur. Cor docile signatur expertus. At quodnam est hoc cor docile? Cor autem illius docile dicitur, quod facilitate quadam intelligendi apprehendit audita lecta tunc, unacum memoria tenet, et alijs eadem facilitate subministrat atque communica. Cor docile petijt, petijt capacitate intellectus, tenacitatem memorie, promptitudinem et acumen ingenij cum facultate. Multis ingrati deo, cretorem, datorem uniuersorum bonitatis ignorantes, deum grauiter offendentes, a dei cultu recedentes nec eudem adorantes, ita dote praestantes erant. Accessit proculdubio nonnullis acumen ingenij, secunditas intelligentiae, memoriaeq; tenacitas: a quibus rectus, sanus, et diuinus intellectus aberat. Multis captus facilis et propensio, rerumq; mundanarum sapientia data est: quibus uera scripturarum intelligentia, cognitione dei suorum noticia non obtigit: accessit natura felix quibus gratia mensq; bona defuit. Verum Solomonis ista petitio tota, spectauit ad res diuinas. Iam praefat ac multo satius est intellectum habere bonum et diuinum institutum: q; omnem intelligendi facultatem ac promptitudinem alio deerrantem. Exorat ergo Solomon per cor docile facultatem intelligendi non quamlibet, sed diuinis rebus intensam, exorat facilem animi captum, ingenij uisitudinam ac promptitudinem: sed qua cœlestia perspiciat, et operando uiuendoq; perspectis insistat. Fuere (ut iam dixi) complures ingenioli, prudentes in rebus administrandis, et in causis investigandis sapientes de quibus Apostolus ita pronunciat Obscuratum est in Roma. 1. sibiens cor eorum, quoniam euauerunt in cogitationibus suis, et dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Non enim ueritatem scripturarum, non ueram dei cognitionem, non sui noticiam: sed carnis, sed mundi uolubilem quandam et incertam habebant intelligentiam. Se deus illis manifestauit: et gratias auctoritatem non egerunt. Inuisibilia ipsius per ea quae uidentur Ibidem. atq; facta sunt intellexerunt, neq; deum tamen intellectum glorificauerunt, non ad dei normam uixerunt. Vnde talis humana sapientia solius mundi corruptioni seruiens, stultitia est apud deum: et

Esa. 19. et
l. Cor. 1.

Ioannis. 6.
Expo.

Cor doceat
obus modis
accipitur.

Psal. 118.

deum; et eam sub persona dei quo meretur inculo propheta percutit Perdam (inquiens) sapientiam sapientium et prudentiam, prudentium reprobabo. Solomon autem eam docilitatem, eam, sapientiam experit, qua ad deū et diuina facile concendar: de qua Ioannes scriptum in prophetis recitat. Erunt omnes dociles dei., Vbi per docilitatem intelligunt eam propensionem ac facilitatem suscipienda doctrinæ C H R I S T I (sicut attigimus ante) qua pater eæ trahit uenturos ad C H R I S T V M . Et ut scolaisticis scolaistica suo loco memorem, cor docile diuinorum rerum duabus modis appellatur: per abnegationem autem et positionem. Per abnegationem uero docilis est, quisquis non conformatur huic seculo, sed immaculatum se custodit ad eodem, et omnem eius tristiciam quæ mortem operatur exterminat: qui non studet secularibus et humanis operibus, qui non curat terrenas et curiosas adiuuētiones, uoluptates mudi contemnit, illecebrosa ac momentanea gaudia uitat, omnia quæ mentem insciunt uel insectam detinent, quæ retrahunt a dei seruitio, immo quecunq; non ad uitatem faciunt, uitam componunt et mores ædificant, assidue declinat: ac huiusmodi se prebet indisciplinabilem et indocilem. Altero modo positivæ docilis esse probatur, qui uicijs uirtutes opposuit et pro malis moribus bonos imbibit: qui deum et quæ spectant ad eum in primis agnoscere contendit, leges eius et præcepta, uoluntatem eius omnino disquirit ut impleat, qui semet ipsum dei donis et charismatis sancti spiritus adaptat, semet aptum, se paratum diuinæ doctrinæ demonstrat, se deo disciplinabilem, se docilem offert. Ita Solomon cor docile rogans non ibi sistit: sed iusticiam, sed pietatem, et omnium actionum rectitudinem efflagitans addit, ut iudicare possit populum, et discernere inter bonum et malum. Id quod et Dauid pater eius sepius exorans ait. Doc mine doce me iustificationes tuas. Viam iustificationum tuarum, instrue me, et exercebor in mirabilibus tuis. Da mihi intellectum, et scrutabor legem tuam, et custodiam in toto corde meo. Inclina cor meum deus in testimonia tua et non in auariciam, Bonitatem, et disciplinam

et disciplinam et scientiam doce me. Sic (ut Paulus affirmat) seruum dei oportet esse docilem. Si quis nunc querat in quibus oportet esse docilem et flexibilem: in his certe quae spectant ad a-
morem, ad seruitiū, ad cultum, ad honorem et laudem dei. Tota nanc̄ bonitas serui est nolle quid aliud doceri q̄ quod respicit ser-
uitium domini sui. Nos itaq; candidati sapientia, nos oportet
cū Solomone rogare cor docile, quo peruenire possumus ad uerā
dei cognitionem, et uni cognito seruire placereq; studeamus: non
mundo, non carni, non hominibus. Petij in iuper Solomon (ut
prænotauimus) populum recte iudicandi facultatem: quæ uirtus
ad reges et prefectos seorsum attinet. Sed quoniam non adest
horum numerus ad quos sit deuoluta talis authoritas: huins pe-
titionis declarationem in alium locū differemus, et tercię petitionis
nī qua boni maliq; discretionem Solomon exoptat instabimus.
Hoc opus, hoc studium, parui properemus et ampli. Hoc eque
magnis et paruis, eque pauperibus et locupletibus prodesse solet:
eque neglectum iuuenibus senibusq; nocebit. Hac disceruendi
uirtus iudiciū præcat et sequatur oportet, hæc omni recte actio-
ni cohæret. Sine hac electio boni, maliq; declinatio constare ne-
quit, hæc inter alias uirtutes emicat, ut inter stellas luna minores.
Est autem hæc discretio (nē uos ratio uocabuli fallat) progressio
quedā sive motus animæ directus in id quod reprehēdi non po-
test, et hæc nunq; a dictamine recte rationis, nunq; a trutina iustis-
tie uel ueritatis euariat. Hac uultum, gustum, loquaciam, gres-
sum: hæc omnem corporis et animi cultum, hæc totam uitam in-
struit, aptat, et moderatur. Hac duce nunq; ad ea te conferes, ea
nunq; admittes quæ discrepat a ratione, a iudicio ueritatis, necel-
litate, uel opportunitate. Hac duce nunq; tam ppter agere uel inci-
p̄ies, uel agere recta desines. Nam retrahens a malo cogitatu seu
proposito, persuadet honestum. Hæc secludit omne malum, a se
unumquodq; segregat in cōmodum: et singula queq; cōmodissime
perficit. Hæc si te non ducat atq; regat: ubiq; labetris et errabis.
et quod aliquis bonum et acceptum esset invertes. Sine hac ac-
sumob

Horatius,
Discretio
semper er-
quirenda.

Discretio
definitur.

Dceptabilis

S E R M O N E

ceptabilis et beneplacens alioquin oratio displicet. Sine hac, laudabile ieiunium sit illaudatum. Sine hac, quācunq; distributio retum et liberalis elemosynarū erogatio uane scit. Sine hac, præstantissima nerbi dei predicatione fastiditur, et odiola sit. Tolle discretionem et ubi uirtus? tolle discretionē et quę uirtus uirtus erit? tolle discretionem et uirtus non est uirtus, tolle discretionem et omnis uirtus uitium erit. In uitium ducit culpa fuga, si careat hac arte. Sine hac, si non te uitium illudat, at mali species fraudulenter imponet: et uitans unum uitium cures in contrarium. Tu uir litterare, tu litterarū candidate, si preter hanc discretionem et prudētiā te studijs immisceas, si librī insudes, si cartis impallecas: ad innumera deuenies incōmoda. Grammatum, troporum, rationum, numerorū, dimensionū, coelestium dispositionum, harmoniarum, artis medicæ, naturalis auscultationis, ethicæ cohortationis, utriusq; Iuris, et ipsius theologiae, ad quam hæc omnia coordinantur: publice lectiones fiunt et priuate. Iam si hanc discretionem habeas; in horum studio neutiū cespitaris, quia nū contra naturam, aut extra gratiam attētabis. Hac neglecta: presumptuosa persuasio, fallax opinio, et heretica demum adhesio nascitur. Solomon ergo iustissime rogabat docilitatem cordis et aptitudinem, iudicij rectitudinem ac æquitatem, et bonum atq; malum discernendi uirtutem: et nos precor auditores erudití cum illo rogitemus eadem, iamq; futuræ rogationis breue fundamen-
tum iaciamus. Post orationem istam quæ deo supplicauimus, ut N.
Divisio. suscipiendæ sapientia docilitatem, Solomonicae similem nobis in-
fudat: iam despiciamus quomodo sapientia qua Solomon imbū-
tus erat claruerit, et quomodo C H R I S T I sapiētia per eam de-
signata clarissima fuerit ac efficacissima: dicturi deniq; de sapientia
qua rex noster nobilissimus ac illustrissimus cū Solomonem tunc
Principi. C H R I S T V M imitatur. Sapientia edificauit sibi domum, et
deinceps ur prescriptum est. Sapientia qua prædictus erat Solo-
mon seu Solomon ipse sapiens, fecit domū saltus libani, fecit res-
giām se profecto dignam, et porticū solij in qua tribunal erat:
domum

domum quoq; fecit filix Pharaonis quam duxerat uxorem opere
magnifico . Ad hanc fabricam Solomon animum appulit, ut sua
quenq; prudentia mouere solet ad extruendas aedes in quas te reci-
piat, et a curis ac laboribus tuto quiete q; recondat: quibus se ruer-
tur a procellis, a periculis, nocturnis et hostilibus iniurijs, sole-
tur, retinac , et conseruet . Ab hijs nemo alterum iure deturbet,
uel in hijs inquietare debeat . Hec iunc arx et certū munimen unis
cuiq; possessori . Vnusquisq; dominus in domo sua rex est: ne dum
rex in regia sua rex erit . Prudentissimus fane regum Solomon,
inclitissimus, et magnificissimus, splendidissimus aedificijs non
inequalem familiæ splendorem, parem supellectilis ornatum, et
undiq; decus incomparabile simul adiecit . Sed quoniam non do-
minus a domo, sed a domino domus ornanda est : haec omnia Sol-
omon uirtutis et sapientiæ suæ splendore perstrinxit et offuscauit .
Quæ cū non satis in hijs mūdanis eluxerint: diuinæ ad diuina cō-
uertit, conuertit omnem animi conatū ad sui paterniq; uoti cōple-
mētum, ad augustissimi templi totius orbis aedificiū: in quo deum
solum sapientiæ largitorem quereret, adoraret, et contemplaretur.
Quod Hyram regi Tyri significans, et eius adiutorium libi con-
iungens ait , Tu ies uoluntatem Dauid patris mei qui non pote-
rat aedificare domum nomini domini dei sui propter bella immi-
nentia per circuitum, quia toties bella gesserat, et tantū languoris
humani fuderat: nunc autem requiem dedit deus meus mihi, et
non est Sathan neq; occurſus malus: quamobrem cogito aedificare
templum, sicut locutus est deus patri meo Filius tuus quem dabo
pro te super solium tuum ipse aedificabit domum nomini meo . Et
haec est uera proprieq; sapientia . Est namq; sapientia rerum diuin-
arum cognitio seu contemplatio: sicut tam theologis q; philos-
phis sonat . Siquidem (ut scribit Augustinus) Sapientia est in cons-
templatione æternorum: Scientia in occupatione temporalium . Et
a Aristotele definitore Sapientia est cognitio primarum et altissim-
arum causarum . Et per eūdem in rhetorica Sapientia est mul-
tarum et mirabilium rerum scientia . Vnde proprie Scientia siue
prudentia,

Dauid Solon
monē manu
uocat ad mentem
pīo edificiū.

3. Reg. 5.

Sapientia et
scientia inter-
funt, et definit
mentem.

Augusti.

Aristotele.
Sapientia.

Scientia.

prudentia, rerum humanarum est cognitio, sapientia diuinorum.
Scientia habitus demonstrativus seu cum demonstratione, prudens
tia habitus agendi uera cum ratione: sapientia intellectus et sciencia,
sciencia eorum quae sunt honorabilissima: qua qui preditus est, non
solum quae cognoscuntur ex principijs, sed et ipsa principia uere
cognovit. Vnde metaphorice quoq; qui sunt in singulis artibus
et scientijs exactissimi, sapientes appellantur. Sed est huc anima
malis et terrena sapientia, qua prouidetur et curantur temporalia,
qua queritantur corpori necessaria, cōmoda, grata, deliciabila,
qualia sunt domus, uictus, et uestitus. Bene habet si quis ibi sis-
tit. Si ad diuitias, honores, et latifundia fiat attentus, se mundi
periculis insipienter exponit. Non est igitur hanc sapientia (seu
manis) scientia uel prudentia per quam singularē suam laudem
et gloriam Solomon obtinuit, q̄q ea quoq; moderate proq; dignis-
tate sit usus, et magnū in ea sui doni sueq; gratiae specimen ostiens
derit. At dedit ei dominus sapientiam, prudentiam multam nis-
mis, et latitudinem cordis quali harenam quae est in littore maris,
precedentem sapientiam omnium orientalium et Egiptiorum: per
quam locutus est Solomon tria millia parabolārum, quinq; millia
carminum, disputans super lignis a cedro ad Hyssopum, et disser-
tans de iumentis, uolucribus, reptilibus et pīcibus. Dominus
autem dans hanc ei dixit Quia postulasti sapientiam, et non dies
multos, diuitias, aut animas inimicorum: ecce feci tibi secundum
sermonem tuum, et dedi tibi cor sapiens et intelligens, instantum
ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. So-
lomon itaq; munitus et perornatus hac singulari diuinæ sapien-
tia, considerans quoq; per eam principatum, gloriam, diuitias,
possessiones, excellētiam, potestatem regiam, maiestatemq; quae
deus insuper ita dederat ut nemo similis tui fuerit in regibus, cun-
ctis retro diebus: ait intra se Cogito adificare templum nomini
domini dei mei: in quo deum adorem, hanc eius erga me magnifi-
centiam glorificem, peccatorum ueniam confessus exorem, holos
causitū et uictimas immolem, arcam fordevis introducam et omne
officium

3. Reg. 4.

3. Reg. 3.

Solomon sus-
pičiētē pēr
et obētūt.

3. Regū. 5.
6. et 7.

, officium deo debitum adimpleant. Mira certe prudentia papuit in
ea domo, quam sibi construxit et amicis: sed multo maior immo
maxima sapientia resplenduit in ædificato dei templo. Quam ob
rem huius tantus honor in orbem tanto peruenit, tanta fama per-
crebuit, tanta gloria undiq; peruelauit: ut de cunctis populis et ab
uniuersis terræ regibus uenirent ad uidendam gloriam et audiens-
dam sapientiam eius. Inter quos et Regina Saba (audita fama
Solomonis) in nomine domini ueniens multo cum comitatu, dis-
uitijs, aromatibus, gemmis preciosis et auro intinto, locuta est ei
uniuersa quæ habebat in corde. Nec fuit sermo qui regem posset
latere et non responderet ei: sed docuit eam oia uerba et enigmata
quæ pposuit. Quæ cū audisset sapientiam eius et uidisset domum
quam ædificarat, cibos mensē ejus, habitacula seruorum et ordines
ac multititudinem ministrantium et uestes preciosas eorum, pin-
cernas, et holocausta quæ offerebat in domo domini: cum uidisset
regalitatem, gloriam, maiestatem et magnificentiam eius, mag-
natum nobilitatem, et nobilium concursum, totius aulæ præstan-
tiam, speciosissimam et singularem rerum omnium constitutio-
nem, diuitias, thesauros, et summam inter haec omnia ciuiuspius
sapientiam, non habebat ultra spiritum præ stupore: non habebat
quod auderet ultra rogare. Deniq; tamen subinserens ait ad re-
gem Verus est sermo quem audiuī de te. Non credebam narran-
tibus mihi donec ipsa ueniens uidisse et probasset his oculis.
Nunc probo q; media pars non fuerit narrata mihi: sed maior est
sapientia tua q; rumor, uicisti famam uirtutibus et operibus tuis.

O. Sed plus q; Solomon hic, mysteria haec omnia. Si quis itaq; nunc
querat quorsū tot de Solomone dicta, quo res haec spectet: illuc, ut
ab hoc terreno Solomone peruenias ad cælestem: a filio Dauidis,
ad C H R I S T V M dei filium: cui pater insit Ero ei in patrem
et ipse erit mihi in filium. Erat enim iste Solomon presentanea
C H R I S T I figura, Regina ecclesie: de qua C H R I S T V S ipse
fatetur in euangelio q; Regina Austri quæ uenit a finibus terræ ad
audiendam sapientiam Solomonis surrecta sit, et in iudicio con-

2. Para. 9.
Et uesperas
et regina sas-
ba vero Solos
mena.

Ibidem.

Math. 11.
plusq; Solo-
mon Christi.

2. Reg. 7.

Solomon no-
n figura sed uis-
tus Regina Saba
ecclesie.
Math. 11.

D. 3. demnatura

Ibidem.

damnatura generationem quæ non uenit ad C H R I S T U M .
Nam plus q̄ Solomon hic. Quæ de Solomone scribuntur, magis,
et efficacius in C H R I S T O complentur, et sub eius nomine de
C H R I S T O scripta sciuntur. In ipso multo uerior q̄ in Solo-
mone sententia est quam iniūcio proposuimus Sapientia edificas,
uit sibi domum. Solomon solum sapiens aut sapientia prædictus
erat; at æterna C H R I S T I diuinitas ipsamet increata sapientia
sibi domū edificauit, hominem in unitatem suæ personæ suscepit,
et ex uiuis lapidibus sibi construxit ecclesiam. Construxit ex ho-
minibus, quos simul omnes ad se C H R I S T U S inuitans inquit
Omnes sitientes uenite ad aquas Aqua quam ego dabo, si sit in
uobis fons aquæ salientis in uitam æternam. Vos omnes qui de-
syderatis ipsam aquam sapientiæ, ipsam dei noticiam ac intelligen-
tiam, cognitionem saluti uestræ necessariam: uenite ad me, et ego
uobis hauriam atq; propinabo gustum quem Solomon nunq̄ dare
potuit: Dabo uobis lectionem, eam doctrinā prebebo quam So-
lomon nunq̄ agnouit. Solomon hanc dare non potuit, sed eam
situuit. Situuit et pater eius quando dixit Situuit anima mea ad
deū fontem uiuum Quemadmodū desyderat ceruus ad fontes ar-
quarū, ita desyderat anima mea ad te deus. Si quis ergo litiat (ait,
C H R I S T U S) ueniat ad me et bibat. Qui uero biberit, flumis-
na de uentre eius fluent aquæ uiuae Abundabit gratia sancti sp̄i-
ritus, abundabit uera sapientia quæ ducit ad salutem animarum,
quæ ducit ad C H R I S T U M , sine quo non est salus: in quo sunt
omnes thesauri sapientiæ et scientiæ dei absconditi. Quocirca si
non uocata sed fama dumtaxat cōmota Regina Saba uenerit ad
audiendam sapientiam Solomonis: q̄ insipientes et merito dam-
nandi sumus, si nos tot modis inuitati non accesserimus ad Christum,
eius inaudituri sapientiam? At sicut non diligimus C H R I S-
T U M nisi quia prior ipse dilexit nos: ita non ueniemus ad eum:
nisi prior ad nos ipse uenerit. Sed ecce sponsus uenit, exeamus,
obuiam ei. Pulsat hostium cordis: aperiatis ei. Si nesciatis cer-
tam hotam qua uenturus ad nos sit: uidete uigileti, ut quando-
cunque

Proue. 9.

Esaie. 55.
Ioannis. 4.
Expo.

Psal. 41.

Ioannis. 7.

Math. 25.
Expo.

, siueq; uenerit nos semper paratos inueniat, ne dormientes præse-
tiens, cu fatuis virginibus exclusos postea non introrimittat. Ergo
uidete, vigilate studiosissimi viri: faceretisme scripturæ dei, discipulis
misq; methodicis et ad eam præuijs incumbite: uelis ac remis ope-
ram huc uestrarum intendite. Non uni, non paucis, sed uobis em-
nibus dico. Vigilate: et tanq; uirguncularz prudentes oleo cum lams
padibus accepto uenite obuiam sponso, idem operibus adorna-
tam habentes uenite ad C H R I S T V M , sic C H R I S T I que-
site sapientiam ut ad amissum et regulam eius, uitam instituatis et
componatis. Haec C H R I S T I sapientia longissime superat So-
lomonicam, superat omnem humanam. Ecce plusq; Solomon hic
Plusq; Solomon C H R I S T V S . Ut corpus umbra sequitur: ita
C H R I S T V M figurans imitatur Solomon. Ad sapientiam
C H R I S T I , Solomon nunq; aspirare potuit. Ille huius ignis
solas scintillas habuit, huius fluminis guttulas, ille huius sapientiaz
dumtaxat umbram tenuit. Mundum redimere, reparare seculum,
seruare genus humanum non sufficit sapientia Solomonis, non
Aristotelis, non Platonis, non omniū quorundam in orbe fuere sapi-
entum: sufficit C H R I S T I sapientia. Non poterat, non pote-
rat horum aliquis animam unam ab inferis eripere, a tentatio-
nibus munire, non poterat horū aliquis iudeis, non poterat gen-
ibus uiam lauris et æternaz uitæ præmonstrare: C H R I S T V S
merissime dixit Missus sum ad oues quæ perierunt domus Israel
Venio uocatus peccatores ad poenitentiam. Qui crediderit euau-
geliū et baptizatus fuerit saluus erit. Illi uero quid suis sectatoribus,
solum quod est mundanum et seculare tribuebant: suis Christus
imitatoribus ait. Qui relinquit mundum amore mei me sequens:
accipiet cœcum et uitam æternam possidebit. Non tradebant
illi sapientiam puram, immixtam, et æternam; sed opinionibus in-
tricata, inuiam, cœnosam, crudeliam, et quanidam: C H R I S T V S
sunt certitudinem, synceritatem, et perpetuitatem ostendens inquit
Ego sum uia, ueritas, et uita. Illi non poterant hostes animaz sua
doctrina propulsare, non poterant homines c periculis et angustijs
animaz ac

Math. 11.

Ad sapientiam
christi Solo-
mon non pos-
sunt comparari.

Math. 15.

Math. 9.

Mar. 16.

Math. 19.

Ioannis. 14:4

animæ ac corporis liberare: C H R I S T V S se posse uelleq; testas.

2. ad Co. 12.

tus, dicit Sufficit tibi (quisquis es) sufficit in mundo gratia mea. Ad hanc C H R I S T I sapientiam nos ibi deus inuitat. Omnes siti-
entes uenite ad aquas, uenite ad aquas limpidas, ad aquas limpli-
ces et incorruptas, ad aquas sapientiae salutaris: De quibus qui bi-
berit non littet iterum, sed spiritu intelligentiae latiabitur. Qui sa-
cram lemel paginam gustarit: cæteras præ illa disciplinas fastidiet,
ea sola replebitur. Sed an citra discrimen ad omniummodam Christi

Triplex sapi-
entia & nulli:
increata, pra-
ctica/specula-
tiva.

sapietiam aduocamur! Est triplex C H R I S T I sapientia. Est
increata, practica, speculativa. Increata est quæ sit inimitabilis,
infinita, incomprehensibilis: qua fundauit terram, qua stabiluit
caelos, erumpere fecit abyssos et nubes concrescere: qua facta sunt
omnia, creata sunt uniuersa, qua disponuntur, gubernantur, et sua
uicissitudine procedunt omnia: quæ harenam maris, pluviæ gut-
tas, et dies seculi dinumeravit: altitudinem caeli, latitudinem terræ,
et profundum maris dimensia præcedit omnia. Non ad hanc uo-
camur, quoniam inscrutabilem et ininuestigabilem esse ibi Paulus
indicat. O altitudo sapientiae et scientiae dei, q; incomprehensibilia,
sunt iudicia eius, et ininuestigabiles uiae eius, quis cognouit sensum
eius, aut quis consiliarius eius fuit? Quis igitur hanc intellxit?
Vnus altissimus creator omniū. Ipse creauit illam in spiritu sancto,
ipse effudit eam super oia opera sua, et super omnem carnem secūs,
dum datum suum, præbens illam diligentibus se. Non uocamur
ad hanc ut discamus mundum, Solem, lunam, stellas uelle facere:

Prover. 5.

sed allicimur ad eam de qua sapiens admonet Fili attende ad sa-

Prover. 4.

pientiam meam, uiam sapientiae monstrabo tibi: Et in Euangeliō,

Math. 11.

C H R I S T V S hortatur, Discite a me quia misericordia sum et humiliis,

Ioannis. 13.

corde Exemplum enim dedi uobis ut quemadmodum ego fe-

cī, sic et uos faciatis. Haec est ipsa uita C H R I S T I , practica,
uidelicet: quam gessit in forma uisibili, præmonstrans uiam om-

nibus, qualiter oporteat uiuere aspirantes ad uitam æternam.

Hanc Petro, Andree: hanc Iacobo, Iohanni, Matheo: hanc om-

Math. 4.

nibus tuum apostolis tum apostolicis uiris persuadens ait Venite,

post me.

post me. Sed quid hoc est Venite post me! Certe nihil aliud q̄ Esp.

Derelinquite sapientiam huius seculi, de qua plus haunire mali est,
q̄ ex re decerpere fructus: inflatam sapientiam turgide philos-
phantum fugite, causas achtancium, contrahentium, et mundo
urentium dolos omnino declinate: et nouum ego ludum uobis
aperiam, nouam doctrinam, fores nouæ sapientiaæ pacemiam.
Patefecit omnibus euangelium, nobis predicando. Hoc ipsum
euangelium sapientia C H R I S T I speculativa est, in hac Chris-
tum contemplamur, in hac C H R I S T I uitam intuemur, Chris-
ti patientiam, C H R I S T I temperantiam, iusticiam, misericor-
diam, benignitatem: C H R I S T I humilitatem, castitatem, libe-
ralitatem, abstinentiam, obedientiam, et pauperitatem abude ipse-

P. culamur. In hac itaq; uitam nostram expendamus, ex hac per-
discemus qualiter animas et quomodo corpora nostra simul exors-
nemus: per hanc uerū fixiq; siemus imitatores C H R I S T I.

Quoniam ipse factus est nobis a dō sapientia. Sed dicent Iudei
qui signa querūt, dicent Græci qui sapientiam petūt, dicent sapien-
tes et inquisitores huius seculi, dicent mundani diuites et principes
seculariū scientiarum Quam tu uocas sapientiam: sapientia non est,
sed stulticia potius: q̄ in hoc euangeliū libro de quo tot et tanta lo-
queris, undiq; stulticia seateat. Iubet enim quæ non solum non
implent homines, sed nec implere posse uidentur, Iubet intuita-
sum ad conuiuū in nouissimo loco recumbere, Iubet haben-
tem duas tunicas, alteram non habenti dare, Iubet alapa per-
eūsum alteram maxillam percutienti præbere, Iubet euntes pres-
dicatores neminem in via salutare: sine pera, sine comæatu, sine uia-
ctu, sine calciamentis incedere. Iubet inimicos diligere, maledicis
et osoribus benefacere beneq; dicere, pro calumniatoribus orare: Ius-
bet omni petenti tribuere, mutuum dare nihil inde sperantes:
Iubet non amicos, non cognatos, non diuites qui reinuitare poss-
sent, ad cōuiuia uocare: sed eos solum qui nihil habent unde retris-
buant, Vult omnis omnibus offensas facile remitti: aurum, an-
gustum, ac non possideri, sed diuitias contemni, paupertatem
amplecti,

Evangeliū fīo
pīca specie
lūmū cūmū

1 ad Co. 1.

Quo^o sapie-
tia mundana
cōuenit euā-
gelicū,

Luce. 6.

amplecti, sperni mundum, recondi thesaurum in cælis, omnia res
linqui, damnari uoluptatem, pœnitentiam admitti, iocos et gau-
dia uitari, poenam et dolorem suscipi: iubet non irasci, non con-
cupiscere, non omnino iurare. Quis (aiunt) adeo demens est ut
cū in sublimiori sede locari queat, le tamen ad inferiorem demittatur?
Quis ita delyrat ut duarum subocularum alterā agenti uolens im-
partiat? quis sic insanit aut fracti delectiq; peccoris est, ut percus-
tiētem ultro ferat, et percuti denuo sustineat? Quis honestam fa-
lutandi resalutandi consuetudinem non egre pretermitti uideat?
Qz itidem in honestum obuios insalutatos dimittere? Quis adeo
desipit, ut nudus incedere uelit, cum possit calceis et tibialibus in-
dui? Quis potest benefacere male de se merito? Si quis omni se-
petenti daret: quid in marsupio sibi reliquum esset? Si quis mutuo
semper daret nec quid inde lucraturus: quomodo uitam ultra de-
geret honestam? Et qz rusticum ac indignum esset mendicos et ab-
iectos ad mensam inuitare, reliqtis amicis ac consanguinijs, cathe-
risq; uiris honestis? Inimicos diligere, offensas ubiq; relaxare, di-
uicias, uoluptates, mundum et omnia delectabilia spennere: quo
modo possumus et in mundo sic uiuere? Hæc inquiunt isti carna-
les et mundani, sunt apud homines inhumana, in honesta, stulta,
et quasi impossibilia. Sed oportet, oportet omnino carnalis ho-
muncio consideret in hac re scientiæ quam predicamus anergiam
ostendi: quæ docet non humana infirmitate virtutem esse metien-
dam, sed diuina potestate, et si quis bene ceperit: adiutore deo
posse sic proscire, ut perfectus fiat. Ideoq; deo presertim esse con-
fidendum, apud quem uirtus nostræ salutis est et potestas nostræ
uirtutis: qui uult omnes homines saluos fieri et ad agnitionem,
ueritatis uenire. Verū hijs moueri non uult humana philosophia,
mundanaq; sapientia, quin euangelicam doctrinam stulticiam ap-
pellitare perget. Cui quid dicam aliud, qz q; ipsa quæ mundana
et humana dicitur sapientia, fastu superciliosq; turgida sit, contene-
tiosa, fallax, impetuosa, futilis, uentola, uana, friuola: q; sit indigi-
nissima quæ de sacra scriptura sententiam ferat. In qua quo quis
uerbosior,

1.Timo.2.

Quo mun-
du sapientes
opinatur.

uerbosior, eo platerung*s* iudicabitur crudelior et ut (quod habet opusime) dicam, solius in ea rationis preualet acumen. Nam quo quis ratiocinatur acutius: concinnius, ac uenustius exponit: colligit exactius et determinat audacius, eo prestatior esse declaratur: quodquod res de qua sermo suscipitur uel impercepta, uel imperfecte nostra manet. Nititur omnia ratione comprehendere, non terrena modo: sed etiam opera coelestia, secretaque et archana dei mysteria. Iam ratio quodammodo prodire potest et ascendere in rebus humanis, sed non datur ultra: in supernis, in occultis, et mysticis rebus nihil efficere potest. Consyderate mihi Aristotelem philosophorum facile principem: quem tantifacit frequentia scolarum philosophicarum. Post longam inuestigationem deuenit ad primū mortorem, ad primā cauīam, ad ens unum, simplex et primū: unum omnium principem. Sed quem tot præclaris nominibus expressit, an certo cognouit? Nequaquam. Si quemadmodum scire posuit, scisset: haud dubie quemadmodum oportuit, honorasset. Hunc si rogassem quidnam esset illud primum ens, illa prima causa quam nominauit, etiam si periculum capitis ageretur, respondere non posset: multo minus attributa quiditat^e demonstrasset. Tantum quod ratione cæca collegit, hallucinando pronunciavit. Veram autem sapientiam suique noticiam, solum se diligentibus suisque cultoribus deus infundit. Quam qui uoleat discipuli, discipuli formam assument, et in captiuitatem rediget intellectum, ac rationem in obsequium CHRISTI: sicut adolescentulo percontanti viam ueniendi ad uitam æternam (qua finis est omnis sapientiae) CHRISTVS imperat ut se sequat, abneget semetipsum, rationem atque uoluntatem suam. Quocirca tu christianæ, simplex, rectæ, timens deum atque recedens a malo: tua cognitio longe superat non solum quantacumque Aristotelis, sed et Platonis, et omnium retro philosophorum. Non improbandus Aristoteles, non aliorum quisque tam sublimia sint conati, quod inveniendis altissimarum rerum causis omnime studebent: sed ob id acculandi sunt et improbandi, quod cum quem tantis studijs adiuuauerat,

Scientia
christiana
rū cognitio
nū om̄ pht
losophos
muudano.
rum longe
superat.

ulteriore

viii. Topi

Subiecta
scientiarum
omnium.

ulteriore studio laboreq; non quiescunt ut perfecte cognoscantur;
 et sic cognitum ac inuentum colerent atq; glorificarent. Verum tu Q.
 christiane uerax colendo diligendoq; cognitis, et cogniti uolu-
 tanem fidenter obseruas. Et uis scire huius tuar; cognitionis emi-
 nentiam? Probabis ex ipsius Aristotelis principio, quo ait Scientia
 tiam illam nobiliorem esse quae circa nobilium subiectu uersatur.
 Sed inter omniu; scientiatum subiecta, nullum nobilium inuenitur
 subiecto fidei. Vnde inferes scientiam tuam quae fide ntitur esse
 prestantissimam. Fortassis quod subsumis addubitatibus Aristote-
 licus, Platonicus, aut alio modo philosophus. Non tantum huic
 sed et omnibus alijs scientiaru; professoribus quod assumitur pro-
 babile quidem euadet: si singularu; scientiarum subiecta colligens,
 ab illis hanc prestantiam excerptas. Grammatica circa congruita-
 tem et perfectionem orationis uersatur, Rethorica policiem et or-
 natum intendit, Diaiectica Syllogismi rationem et argumentatio-
 nem edisserit, Arithmetica circa Arithmon uel numeru; elaborat,
 Musica rationem harmonicam, proportionem tonorum et con-
 centrum discutit, Geometria ad quantitatem cōtinuam, spaciū,
 punctum, lineam, aut meniuram contendit, Astronomia caeleste
 corpus inspicit, Astrologia influentiam eius corporis. Inter haec
 et physicam consyderationem hoc interest q; physicus non ca-
 leste solum, sed omne corpus sub ratione motus et mutabilitatis
 inquirat. Particulares eius libri particulatum istiusmodi corpus
 determinat, ut liber inscriptus de anima corpus animatum, de
 celo et mundo mundanu; er caeleste corpus, de generatione et cor-
 ruptione corruptibile et generabile corpus, Metheorologia uarias
 impressiones, et de alijs itidem dicendu;. Metaphysica consyderat
 ens absolute, Mathematica quantitatem a materia sciugem et ab-
 stractā, Politica, Ethica, etconomia ad ciuilem, domesticam,
 et magalem uitae rationem aspirant. Quid de mechanicis aliquid
 subdamus Fabrice ligariac domus lignaria, lapidariæ lapidea ma-
 teria et subiectum est. Iam dicitu Christifidelis, dic mihi quale sit
 subiectum scientie fidei tuar; sapientie uel artis tuar; dic mihi. Si
 seruans
 tu taceas;

tu taceas : non tacebit fides qua tu niteris . Ipsam precor fidem,
pro te respondeat . Dic tu fides catholica, loquere tu fides ortho-
doxa pro clientulo, pro fidi, pro christiano, Quod est subiectum
tuum t' quam rem, quam materiam tractas tu ? Loquere, loquere.
Ego pro te loquar . Subiectum circa quod tu fides ueraris, a quo
progrederis, et in quod reueteris : deus aeternus, deus gloriolus,
deus omnipotens est, illud obiectum quod aspectas . O sanctissi-
ma fides tu deum respicis, tu hominem doces qualiter ad deum
ascendar, qualiter deum intelligat et intellectum timendo diligat :
qualiter deum ueraciter inspiciat, inspectum possideat, et potuisse
uerissime fruatur . Videmus enim iam (te duce) per speculum in
enigmate, per te tandem videbimus facie ad faciem . Tunc cum
apparuerit quid erimus, videbimus deum sicuti est : et cognoscere-
mus sicut cogniti sumus . Quando nōdum apparuit quid erimus,
interim ostendis quo perueniamus, interim ostendis quid sit deus.
Quid ergo est ? Scio facilius dicere quid non sit, q̄ quid sit . Quan-
tumvis ratio philosophorum contendat : nunq̄ id edocebit, uel al-
lertore Simonide philosopho, quem cum rogasset rex quid esset
deus, deliberationi diem unum exorauit . Cum idem postridie
rogasset, biduum oportebat ad consultandum . Eadem id ipsum se-
pius urgenti, dierum semper numerum duplicauit . Tandem acris-
ter interroganti cur id ficeret, respondit Quanto diuicius consy-
dero, tanto mihi res uidetur obscurior . At ubi ratio nihil potest :
tu preclara fides, eae quoad describere uales . Quid ergo est deus ?
Respondet fides , Deus est quoddam bonum increatum, omnem
excedens intellectum . Quid est deus ? Respondet fides , Deus est
quoddam bonū, cui omnia comparata mala sunt . Quid est deus ?
Respondet fides , Deus est quoddam summum bonum in se con-
tinens omne bonum, extra quod nihil est bonum . At quid est ?
Deus est quoddam bonum infinitum satians atq; replens omnem
rationalem appetitum . Quid est deus ? Deus est quoddam bo-
num de quo plene loqui nulla lingua potest, nec ullus intellectus
id percipere . Quid ergo est ? Deus est summa dulcedo, charitas

Subiectum
fides

1.Corin. 13.

Deus quid
est.

Respondeo Si
monide de
deo.

Elaea fides
cognitio.

E infinita.

infinita, infinita mens, per immensas mundi partes commens et ; diffusa : cuius prouidentia mundus quem condidit assidue guber ; natur. An hanc cognitionem et scientiam habuit gentiliū phīlosophorū ullus ? Quamuis hallucinatrix mens eorum huc peruenesit ut dicent eorum aliqui deum esse mentem infinitam quæ per se mouetur, animum ex quo quæ uiuent omnia uitam accipiunt, esse prestantem naturam qua nihil melius : tamen quod dixerunt quo referrent nesciebant, nec quem sciebant in imagine, coluerunt in ueritate . Quare tu christifidelis anima, plus tide uides q̄ omnes R. etiam sapientissimi philosophi, sapientia sua potuerunt intelligere: tua sapientia qua deum uidens adoras, longe præstat illorum iactuose sapientiae qua se uidere putant omnia, neq; uident (uti debent) authorem omnium . Tu dei cognoscis immēritatem, æternitatem, omnipotentiam, incircucriptibilitatem, inuisibilitatem, incōmutabilitatem, unitatem in trinitate et trinitatem in unitate: quæ penitus ignorabant philosophi omnes . Tu scis deum omnia creasse ex nihilo, tu scis q̄ In principio creauit deus cælum et terram : philosophi affirmant ex nihilo nihil fieri . Tu fateris esse, uerissimū quod C H R I S T V S patri ait, Dilexisti me ante constitutionem mundi, et inde necessario colligis mundum habuisse, principium: philosophus mundanus afferit, motum cæli perpetuum esse nec incepisse . Tua philosophy, philosophy christiana clamitat, Cælum et terra transibunt: mundana dictitat Mundus est æternus et nunq; definet . Te fidei claritas illuminat, philosophos fallacia rationis excecat . Tu christiane frater, tu optime cognoscis C H R I S T V M deum et hominem e uirgine natum, conceptum ex spiritu sancto , passum sub Pontio Pilato : mortuum, sepultum, a morte resurrexisse, descendisse ad inferos, ad celos ascendisse, sedere ad dexteram dei patris equalem ei et spiritui sancto, ueturum in maiestate sua cum angelis, ut iudicet mundum, et reddat unicuiq; secundum opera quæ gessit in corpore .

Gene. 1.

Ioānis. 17.

Math. 24.

1. Corin. 1.

Math. 11.

In principio creauit deus cælum et terram : philosophi affirmant ex nihilo nihil fieri . Tu fateris esse, uerissimū quod C H R I S T V S patri ait, Dilexisti me ante constitutionem mundi, et inde necessario colligis mundum habuisse, principium: philosophus mundanus afferit, motum cæli perpetuum esse nec incepisse . Tua philosophy, philosophy christiana clamitat, Cælum et terra transibunt: mundana dictitat Mundus est æternus et nunq; definet . Te fidei claritas illuminat, philosophos fallacia rationis excecat . Tu christiane frater, tu optime cognoscis C H R I S T V M deum et hominem e uirgine natum, conceptum ex spiritu sancto , passum sub Pontio Pilato : mortuum, sepultum, a morte resurrexisse, descendisse ad inferos, ad celos ascendisse, sedere ad dexteram dei patris equalem ei et spiritui sancto, ueturum in maiestate sua cum angelis, ut iudicet mundum, et reddat unicuiq; secundum opera quæ gessit in corpore .

Sunt hæc iudeis scandalum, gentilibus et quibusq; pereuntibus, stulticia : hijs qui salvi fiunt uirtus dei . Deus enim abscondit, hæc a sa-

, hæc a sapientibus et prudendibus seculi, quæ reuelavit parvulis.
Vnde Paulus qui non ab homine didicit sed per reuelationem Gala. 1.
IESU CHRISTI, non in persuasibilibus humanæ sapientiæ uer- 1.Corin. 2.
bis, sed in ostensione spiritus ac uirtutis, se loqui sapientiam ait,
quam nemo principum seu philosophorum huius seculi cognos-
uit. Cognoverunt insimil quidam homines et uilissimi pescatores,
imperiorū seculariū litterarum. Cognoscunt omnes qui uidem christia-
niam professi, qui discipuli formam assumunt: sed aliter alij. Sim-
gulis quod est necessarium spiritus sanctus suggestit, quibuldam
quottidiana meditatio diuinæ legis accedit. His ungulas fidei ra-
tiones explicare possunt, quas illi cōmuni quadam pietate com-
plicant. At omnibus christiana uira tam doctis q̄ indoctis in-
iungitur, ut hanc sapientiam quam deus prædestinauit, in mysterio
absconditam: et homunciones perituri stulticiam, pauperem, et
misericordiam appellant: apprehendere queant. Qui bene christia-
neq; uiuit, iuxta quod scriptum est Dociles erunt dei. Liber sig- Apoca. 3.5.
natus septem sigillis aperietur eis, quem nemo aperit nisi qui tenet
clauem David: aperit et nemo claudit, claudit et nemo agent.
Sentient internas reuelationes, sentient secretas uisiones et gratis-
simas uisionum consolationes, suæ contemplationis caeleste gau-
dium et spirituale solacium, spirituales sentient unctiones: quales
er quantas nemo mundanus posset estimare. Raptus apostolus 2.Cor. 11.
in terciū celum audiuit archana quæ non licet homini loqui, cap-
tus amore dei Cupio (inquit) dissolui et esse cum CHISTO. Phili. 1.
Multi similiter affecti, in sinum amoris diuini se totos infuderunt,
obliti mudi huius, obliti rerum suarum, obliti sui etiam ipsorum:
quoru multi uidēr cruces, pauci unctiones. His C H R I S T V S 1.Corin. 2.
factus est a deo sapientia. Sic christiani sapientes sunt, docti pa-
riter atq; indocti: qui ductu fidei perueniunt ad claram, puram et
mellifluam dei contemplationem atq; cognitionem. Sed ubi pren-
satur ista fidei cognitio? In sacra certe scripture, in illa uera theo-
logia. At si noticiam istam fidei, deitatis, æternitatis eius, im-
mensitatis et omnipotentie in sacra scripture habuerimus: plane
E. 2. sequitur

sequitur ipsam theologiam sacram vel scripturam scientiarum esse
dignissimam: quae fidem et eius præclarissimas comites abunde
demonstrat. Videtis iam (credo) fidem et theologiam sacras (quae
docet eandem) nobilitatem, et nobilitate subiecti collectam. Coli-
ligere poteritis eandem et certitudine demonstrandi, ab auctore qui
tradit, cum materia quæ traditur, et ex effectu sive ex fine ad quem
suos dirigit alumnos. Ista nempe theologia dignior est ceteris
sciëtijs (ut diuus quoque Thomas edocet) propter nobilitatem sub-
iecti, propter certitudinem materie, propter finem altiorem. De-
monstrandi certitudo patet. Virtus enim dei reuelatur ex fide in fis-
dem, et iustus ex fide uiuit. Fides autem ex scripturis exculta, dei
proprietates et attributa: sapientiam, iusticiam, ueritatem, misericordiam,
potentiam: creationis, conseruationis, prouidentias, redemp-
tionis, iustificationis et glorificationis opera clarissimis, aperi-
tissimis rationibus, signis et exemplis ostendit. Author est spiritus
sanctus, unde sancta sive sacra scriptura uocatur. Materia est
deus uel virtus ut prædictimus. Effectus est doctrina ueritatis,
redargutio fallitatis, dissuasio malii bonique persuasio, et ad perfe-
ctam uitam introductio, iuxta quod Paulus assuerat. Omnis
scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, arguendum,
corripiendum, ad erudiendum in iusticia: ut perfectus sit homo,
dei ad omne opus bonum instructus. Et alibi Quaecumque scripta
sunt ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et cons-
olationem scripturarum spem habeamus. Finis est gloriae caro-
stis et aeternæ uite secura possessio. Fides quam docet sacra scrip-
tura saluum facit. Hanc qui suscepit saluus erit, qui uero non,
crediderit condemnabitur. Hec est fides catholica quæ bona es-
terunt ibunt in uitam aeternam: qui uero mala in ignem aeternum.
Hec est fides. Qui relinquens mundum secutus fuerit Christum,
centuplum accipiet et uitam aeternam possidebit. Ex scripturis,
hauritur ista practica C H R I S T I sapientia, quam eandem for-
mam uiuendi in C H R I S T O dicimus: præter quam nulla pros-
ba, nulla pia, nulla licita, nulla sufficiens inuenitur. De qua Sol-
omon pros-

Dynastia hu-
det et sacre
scriptura.

2. Timo. 3.

Roma. 13.

Biblia in Symbolo.

Math. 19.

Sapientia
præcepta.

lomon propheticō sp̄itū C H R I S T O confinatur: in hunc annū
dum Se abſtulerit ab hominē sapientia tua, quaſi in nihilum repon-
tabitur. Factus est ergo nobis (ut apostolus ait) C H R I S T V S Corinθ.
ad eo sapientia: per uitam suam caelit̄is sapientiæ form̄ aperuit et
formam ostendit, cum alio in forma dei formam hominis, serui
formam accepit, ut inner nos conuersatus formam uiuendi sapien-
ter, ostenderet. Haec sapientia, haec euangelica doctrina quam per
manus nobis tradidit: ierbis simplicibus, uerbis humilibus, ied
altissima summaq; mysterijs: de stultis sapientes, fidet ex intide-
libus, ex idololatriſ p̄tentissimos dei cultores, ex peccatoribus ius-
ſtos, e spiritualiter mortuis, iide charitatis uiuidos, ex inimicis
dei charos amicos, e terrenis cælit̄es efficit. Haec theologicis ar-
chanisq; uirtutibus, haec beatissimis sacramentis quaſi quibusdam
instrumentis supernos uectes amouer, ut uenientibus in celum
liber pateat introitus: haec moralibus suis uiam praefixuit ne quis
in itinere huius uitæ quo peregrinatur a deo deuiet, sed recta con-
zendar ad deū: haec suis moralibus seras inferni claudit, haec ima-
ginem et similitudinem dei peccato deformatam in homine relati-
uit, restitutam exornat et exornatam conseruat. Ecce plusq; So-
lomon hic Sapientior itaq; Solomone qui talem doctrinam ex-
hibet. Sed expaciamur in ista fidei scripturæq; cōmendatione,
quaſi si quis defyderet ampliorem: nulq; non reperiet amplissi-
mam, nos plus satis obiter attigisse uidemur. Ideo reuertamur
ad institutum, et quaſe de Solomone scripta sunt quomodo perfici-
antur in C H R I S T O et ecclesia perspiciamus. Quenam est Re-
gina ista tam longinquo itinere ueniens ad audiendam sapientiam
Solomonis? Si quis bene reputet inueniet animam hominis esse
quaſe ueniens a mundo ad C H R I S T V M , a carne ad spiritum,
a peccato ad poenitentiam, ab infidelitate ad ecclesiam, audit Chris-
ti sapientiam: quaſe documenta sacrae scripturæ suscipit. Nempe
Regina uocatur omnis anima bene regi, bene regere uolens.
Conuenienter autem regina uenit ad regem, ut ſicut conuenientia
nominis, dignitatis, et officij eſt: ſic conuenientia quoq; uitæ, mo-
Quid per re-
gim Saba
de signum.

E. 3.   rum et

rum et intentionis existat. Regis et Regiae hominum conuenientia
undiquaque Rex et regina ad idem initium nuncur. Superest uita
uita concordia, similitudo morum, conuenientia intentionis: eos
unum, animam unam, et unam voluntatum efficiant. Si talis
anima tamquam conformis accedat ad C H R I S T U M: huius cum
honore suscepta, manebit apud eum gloria. Venit regina Sai-
ba quae australis erat, multo comitata, magni apparatu, copio-
sus circumuallata diuitijs: deferet anima fideli ad C H R I S T U M
uirtutum comitatum, bonorum operum ac sanctorum desiderios
num apparatum, duxissimamque sacramentorum efficaciam. Vix,
dens illa Regina sapientiam Solomonis, domum quam adificaret,
cibos mensic, seruorum habitacula, et uestes eorum, pincernas et
ordinem ministrantium, non habebat ultra spiritum: et tu fidelis,
anima audiens C H R I S T U M sapientiam, uidens per eam omnia
treata, gubernata, restituta, mirabilem celi terraque structuram,
Angelorum ordines et decus eorum, celi uolubilis ornatum et splen-
denter sydera, elementorum mirandam mutabilitatem, motuum
et influentiadum uarietatem, stabilis terre flores, fructus et fetu-
tas, uolucres celi, pisces maris et animantia terrae, non eris anno-
nita: non extasi prece stupore correpta obuertes: Non erat in ea,
prece stupore spiritus quando mortale decus et cito transitum,
aspexit: et tu uidens decus euaternu numero, pondere, mensuram
firmatum non obstupestes: Nonne si scanderes excelsa calorum,
si spaciareris per uasta terrarum, et descenderes in profunda maris
ac fluctuum, descenderes in abyssos et intueres uniformem dispa-
zium elementorum connexionem, admiratio magna te caperet?
Nunquid intuita spiritus creati cum corpore creato connexionem,
et ineffabilem increati spiritus cum corpore creato unionem, con-
siderans quomodo C H R I S T U S se corpori semel uniuicit per
naturam, quotidiane unit animae per gratiam, non admiraberis?
Cetera quae fecit, quae disposuit et ornauit, non mihi si linguae cen-
sum essent oraque centum, dicere possem: inimitabilia, ineffabilia,
inscrutabilia sunt, quae si cernerentur hijs oculis, si scirentur, magnas
excitarent.

excitareq; admirationis sapientia: C H R I S T I, quippe et multo
clarior et maior: Solomonica: Non potuit, nos posuit Solomon:
terum in orbe minimarum vel unam, nam animalium ullum.
non exigitur puerilicem, non fruticem, non florilem facere. Non
potest quis humanae flores quos C H R I S T U S in natura pro-
duxit aut huius rerum colores imitando representare, sed repre-
sentando fingere. Non in tota gloria sua Solomon ita splendui:
us isti solebat. Quod sicutum nobilium, que regum purpura, que-
atis pictura vespucium, quodnam artificium comparari possit floris
bus? Quid ut rosa, rubet? Quid candet ut lumen? Viola purpu-
ram nullo superari ostro, nullo murice, oculorum magis quam sermone
nisi indicium est. Quis, qualis, ac quantus odor ipsorum, quam mira
varietas odorum, quanta suavitatis atque delectatio cernitur? Videns
insuper, videns: Regina domum seu templum dei quod Solomon
aedificarat de lapidibus dolatis, uidens longitudinem, latitudi-
nem, et altitudinem magnificam, tabulata parietum, dornum ca-
drinis inquearibus tectam, omnia cedrinis tabulis testita, torna-
turas et iuncturas fabrefactas et cælaturas eminentes: uidens, san-
ctum sanctorum, oraculum, duos cherubin, nihil in templo non
auro tectum, omnia laminis et clavis aureis opere quadro sculptis
ad regulam, usus aurea et utensilia præciosa præciososq; lapides,
omnia præciosa: non habens ultra spiritu præ stupore filum. Sed
tu christiane si templum dei, si C H R I S T I respicias ecclesiam:
reputandi multo major admirationis causa subibit. Haec omnia
contingebant illis in figura: quorum in ecclesia ueritas inuenitur.
Extruitur ipsa uimis ex lapidibus et quadratis. Quadrati sunt
homines qui quantum cardinijs et reliquis uirtutibus sunt expoliti.
Dolantur qui tormentis, tensionibus, et pressuris non deterren-
tur ab ecclesiastica fide: probantur ut aurum in fornace. Marga-
ritis et gemis omnibus nitidiores ac rutilantiores per fidem, spem,
et charitatem habentur: per castitatem corporis et spiritus integri-
tatem lucidissimi. Non cedri diuturnitas, sed in illis constantie
manet eternitas. Tornantur, pinguntur, cælantur, operum bo-
norum et

115 potest ergo
naturalis flexus
deinceps expul-
sus esse.

• dicitur
Matthews
aliquam ag-
ni uir ueritatem
aliquam.

3, Reg. 6.

. 2. actio 2.
ad Co. 10.

Eius et qua-
drat lapides
tempis dei sū
homines.

notum, et humiliū defydetiorum quotidianis exercitijs. Manufactum templum cecidit, ecclesia non manufacta non cadet. Dirutum est templū funditus: dirui non potest ecclesia. De templo Hierosolymitano C H R I S T V S auctor Relinquerur uobis, domus uestra deserta, et in aedificationibus templi non relinquetur, lapis super lapidem qui non destruatur. De ecclesia dicit Super petram ædificabo ecclesiam meam: et pluviae, uenti, flumina, portus interorum non præualebunt aduersus eam. Quecumq; tentationes insurgunt, perturbationes insultant, quecumq; tormenta pressunt; ipsa stabit, non cadet, non uacillabit. Comprimas et diu strahas eam, fit ipsa ualentior: inuadas et affligas, fit ipsa securior: uexas eam, et fit quietior. Impugnata sumit incrementum, agitata uento lo tumultu uerborum, procellis philosophicorum dogmatum, torrentibus argutiarum dialecticarum, et impiorum dominorum tyrannicis edictis, hereticorumq; peruersissimis machinationis, manet inuictissima. Exurgit in oppressores ut palma pondere pressa, crescit excrementibus afflictionibus et tormentis, firmatur tensionibus et pressuris. Latrocinijs sunt asportata precliosa uasa templi, non possunt auferri: non possunt, non possunt intermori sanctorum monumenta. Nonne uidemus ut horum T. unusquisq; fortior in fide charitateq; constantior esset: q; ut ullis iniurijs, ullis aduersitatibus aut tormentis titubaret. Nunquid horum omnium uice pronunciat Apostolus Quid separabit nos a charitate C H R I S T I: tribulatio: an Angustia: an Fames, an nuditas: an periculum: an persecutio: an gladius: Certus sum, q; neq; mors neq; uita neq; angeli, neq; uirtutes, neq; inßantia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; latitudo, neq; profundum, neq; creatura aliqua, separare nos poterit a charitate quæ est in Christo, J E S V domino nostro. Sunt hui uivi lapides in ecclesiæ muro, coagmentati, sunt rami gemmantes huic uere feraciq; uiti uelut inliti. Nunquis tales et tam firmos e muro lapides extrahet, aut ab arbore ramos excindet. Ab hac uita potest, a C H R I S T O nemo eos separare poterit. Exciso uno ramo, multi nascuntur: uno membro

membro sublato, centum adduntur corpori: unius effuso sanguine, ter centū exurgūt: per unius passionem mille concidunt ad fidem: unum granū cādens ī terram et mortuū, multa grana progenerat. C H R I S T V S angularis lapis est, qui necbitur ī utroq; parietum: caput est corporis ecclie, primogenitus ex mortuis, ī omnibus ipse primatum tenens. Ipso palio quo deponentes capita, quo pectora tundentes contigerunt ad fidem: An non omnes inde tideles ortum habuerunt, quorum antelignanus erat ille Centurio, et qui cum illo erant clamantes identidem. Vere filius dei erat iste: Viuus lapis et uegetus ramus erat Stephanus: quo mortuo quo fideles et timorati plangentes eū surrexerunt: Nōne Paulus qui lapides infinitos coaptavit ecclie, inde surrexit: Saulus hic antea dictus erat, cōsentiens neci eius. Mox autoritatem habens a principib; sacerdotū ut abiens Damascum quos inueniret huius uiaꝝ uiros ac mulieres uincitos perduceret Hierusalem, hoc templum uel ecclesiam dei subuertere uoluit. Sed oratio Stephani supplicantis Domine ne statuas illis hoc peccatum adeo praeualuit, ut circūfulgens eum lux de caelo ficeret ē leuissimo persecutore mansuetissimum christianum, et summum fidei propagandorem. Audientes autem plurimi qualiter hic euangelizabat fidem quam aliquando expugnabat: in eo clarificabant deum. Granum erat beatus Laurentius, lapis atq; granum sancta Katharina: quorū martyrijs infideles innumeri conuersi sunt, inter quos præcipui numerantur oratores quinquaginta litteris humanis famigeratissimi, quos spiritu docta Catharina superauit. Viui lapides et grana mortua præterea fuerunt utriusq; sexus infiniti, quos sum admirandas passiones et acerbas uiuendi rationes si studiose percenseas: mirabilem quoq; conuersionis modum et conuersorum numerū esse perspicies. Horum stabilitas et constantia tam præclare cepit, hactenus adeo crevit et perdurat, ut hijs principijs ecclie fundata: cuniculis, arietibus, et alijs machinamentis peti possit, expugnari non possit: concuti possit, frangi non possit. Uextari non subvergi queat: molestijs, aduersitatibus et angustijs tentari

Math. 17.

Act. 9.

Act. 7.

tentari

tentari posset ut eisdem tamen gaudeat: iniurijs affici possit, nulla tyrannide vinciri vel opprimi poterit. Non imperatores, non reges, non ullae potestates nec eam inuadent: nulli philosophi, nulli iurezati, scismatici, vel haereticj sic impugnabunt: quin ipsa stabit et florebbit. Hac est domus domini turrita et pulcherrime constru-

Psal. 25. Cta: cuius decorē David allelūus acclamat: Domine dilexi decorum domus tuar. Decor iste non qualis erat templi Hierosolymitani quod Solomon ornat, constitut in pavimentorū, parietum, tectorum, delubrorum, et imaginum exquisitis ornamentis: sed in simplicibus innocentis animi dignitatibus. Non est formidans et visibilis, qui stultorum carnales pascit oculos: sed intensus et ins-

Psal. 44. uisibilis qui coniungit homines ceteris angelicis. Omnis gloria eius tunc regis abintus inquit propheta. Iam uides non extrariam, sed internam ecclesiæ pulcheritudinem, non fluxis et momētancis, constare sed incorruptilibus ornamentis: in sambrijs aureis circuam, mictam uarietate, hoc est uirtutum diuersiarum indissolubili causa, thena sic insignitam, ut inter omnes sicut aurum inter metalla charitas emineat. Fit domus ut in ea se quis tecatur, te quis reficiat, et quieter. Et ubi maior est quies, ubi laius cōuiuum, aut mora, lecūrū; q̄ intra eccliam in qua deus est protector omnium qui sperant in se: Cuiusmodi præsidium ita precatur propheta. Esto mihi in deum protectorem et in domum refugij ut saluum meum casas. Ibiusq; inhabitationis tanto defydeno feruescit, ut in domo ea ministrum, q̄ in orbis sum: malle esse pronunciat. Elegi,

Psal. 53. (inquietus) abiectus esse in dī, mo dei mei magis q̄ habitare in tabernaculis peccatorum. Quoniam qui plantantur in ecclia per fidem charitate coornatam, tanq̄ flores līngulis virtutibus odoratissimi concrescent, donec fructum æternæ uitæ producant in causa patriæ: quod idem propheta non ignorans ait. Plantati in domo domini, in atrijs domus dei nostri florebunt. Ideo plusq̄ Solomon hic. Multo maior est sapientia C. H. R. I S T. I., qui deum spiritualem, uniuersalem, tutam, stabilem, et æternam: q̄ sapientia Solomoni, qui materialem, particularem periculis expositam, inualidam

Psal. 91.

initialiam et temporaneam erexit. Ut ergo tamen domum sapientiae ædificauit, ædificatam columnis septem uterque lussulit: sed hic per rupibus et fluxis, C H R I S T Y S internum permanens. Moles septem erexit Solomon: sacramenta septem Christus instituit. Quia tamen columnarum nomine recte ueniunt appellanda, q[ui] sicut columnis ædificium, ita sacramentis ecclesia supponatur. Et sicut aectorum fastigia columnis imposita firmant eas et confirmantur ab eis: sic gratia sacramentis intusa robur addicetur a quibus portatur. Sublatis columnæ quicquid superstructum est corruet: et sacramentis exterminatis gratiola virtus ecclesiæ tollitur. Sed hec septem columnæ solidæ, inflexiles, et istenuiles manent. Et nos omnes catholice credimus per hanc septem sacramenta, christianis omnibus digne sumentibus, gratiam infundi. Celebri illo matrimonio contra carnis concupiscentiam atque uoluptatem instituto, prodimus in hanc lucem seruituri deo. Grauoso baptismo quo tollitur originale, ex aqua et spiritu sancto renascimur filii dei. Gratiola confirmatione qua corporis infirmitas, infirmitas recte faciendi, peccatorum resistendi debilitas auertitur, et ueniale peccatum aboletur: stabilimur in dei gratia. Sacro sancta eucharistia contra enormem mundi cupiditatem et inordinatum amorem sui electa: spiritualiter enutrimur. Digna illa poenitentia qua tollitur unumquodque peccatum actuale: lapsi resurgimus. Saep supra[m]a unctionis uatico deo commendamur, et aduersus diabolum ac omnes eius insidias toboramur. Sacro ordine uera potestas habetur hæc omnia administrandi: qui contra humanam ignorantiam, etiam introducitur. Sunt hec septem columnæ super quas domus dei firmiter ædificata non ruit: sed durat immutabilis, indeclinabilis, infracta, inexpugnabilis, æterna. Videns hæc Regina, proba sui rectrix anima considerans, stupore afficitur: et maiorem esse uim istorum q[uod] ut intelligere possit agnoscit. Adhoc sapientia Solomoni proposuit menam, Regina Saba mirabatur ab eo illius: et non mirabitur anima christiana uidens epulas mense C H R I S T I preciosissimas ad quas inuitatur: In qua materia tam plena

Sepes colline
tempilli erant
domus ecclesie.

Confessus
quodq[ue] sacra
menta gloriam.

Mense So-
lomonis clausa.

*et hinc Sarcina
et hinc Christus
Fides mensa
Christi / qua
fusillissima fer-
cula propo-
nuntur.*

tam plena laudum, ipsa me copia dicendi facit inopem: qui subdubitare cogor de tot modo rebus quam potissimum introducam. Nam ut omnes una trahem, nec tempus sufficerit: neq; si suppteret eas una capiet oratio. De hac mensa C H R I S T I quid dicam: qualè fuisse signabo? Non qualem Solomon habebat aurea, argentea, vel eburnea: non marmorea, non lignea, non materialis aut metallica: sed spiritualis est et eterna. Adhuc nescitis quae sit. Illa est quam C H R I S T V S cunctis fidelibus proponit, ut in conuiuio suo coepulentur. Sed quenam est? Est autem catholica fides de cuiusmodi mensa cibos omnifarios nostri solacijs ferente, sic propheta scribit. Paraisti in conspectu meo mentam aduersus omnes qui tribulat me. Dediti mihi fidem in qua recubens, nullo dæmonum ueneno possim infici: in qua qui apponuntur cibi tam salubres sunt, ut quisquis comedat: spiritu pinguecat. Produxit dominus deus homini adhuc innocentem, omne lignum pulchrum uisu et ad uescendum suave, uitæ quoq; lignum in medio paradisi: post peccatum de paradiſo uoluptatis in terram eiecto, dixit In sudore uultus tui uesceris pane tuo. Noe et filiis, Gene. 9. eius benedicens ait Omne quod mouetur et uiuit: erit uobis in cibum. Melchisedechus Abraamo panem atq; uinum protulit. Psal. 77. et Exo. 3. Israëlitis manna de celo pluit: eisdem promissa terra frugifera, 3. Reg. 14. melle ac lacte fluens. Exquisitæ Solomoniæ cæterorumq; regum, et Leuit. 24. magnatum epulæ memorantur. Duodecim celeberrimi panes, Math. 15. in mensa propositionis pia sedulitate seruati sunt. Septem panibus et Math. 14. paucis pisiculis quattuor millia uirorum: quinq; panibus et duobus pisibus quinq; millia satiata sunt in deserto. Farina simila, uinum et Sicera palato placent, pectus enutriunt et totum hominem consolidant atq; letificant. Delicati pisces, delicatiores carnes sunt: suave nectar, Ambrosia mellitissima. An horum panum aliquis, ciborum, deliciarum hic cibus est de quo loquimur: cibus huius mense quam prædicamus? Certe si nunc eduliorum, poculorum, si tragimatum, si deliciarum cupedias omnis in unum congeras aceruum: si coquorū et pharmacopolarum confectiones accumules,

Gene. 3. Gene. 9. Gene. 14. Psal. 77. et Exo. 3. 3. Reg. 14. Leuit. 24. Math. 15. Math. 14.

accumules: non ad huius cibi uel umbratilis similitudinem accedit. An hic cibus istorum similis est? Multo aliis est. Tam discedet iste cibus a ceteris, quod res ipsa distat a figura: corpus ab umbra, lux a tenebris, ueritas a figura. In hijs cibis de quibus est predictum, non est hoc intimum: immo (si singula recte perpendas) inuenies hoc esse praeципium quod hunc cibum, hunc panem presignarint esse futurum. Quis itaque panis iste, quis cibus est? Cibus profecto supernæ uitæ, panis angelorum. An Angeli pascuntur in celo? Certe. Sed qua re pascuntur? Non tam re, quod rerum omnium principio. Deo creatore, Christo redemptore pariter ac seruatore. Et quomodo pascuntur eo? Eius uisitione capti tenentur, eius fruitione latiantur. Cibus autem iste non mortaliū est: sed incorruptibilis et immortalis immortalium. Reuera qui caelites pascit: ipsi se mortalibus sumendum porrigit finit in illa altaris hostia consecrata. Non experior (inquis) quod docetur, non sentio quod dicitur. Profecto uides ibi quod non est, non uides quod est: sumis quod non uides. Sumis uerum atque uiuū corpus domini nostri IESU CHRISTI, quod corpus et animam tuam custodit in uitam aeternam. At iudaizans tamen interrogas: Quomodo potest dare nobis corpus suum ad manducandum? Qui credis in CHRISTVM et hijs eius crede sermonibus. Caro mea uere est cibus et sanguis meus uere est potus. Ego sum panis uitius qui de celo descendit. Si quis manduca uerit ex hoc pane uiuet in eternum. Et hunc panem, hunc cibum positum super mensa fidei docens ait: Qui uenit et credit in me non esuriet neque sitiет in eternum. Ego sum panis uitæ, de quo scriptum intelligitur Angelorum esca nutriuisti populum tuum, panem de celo prestitisti eis, omne delectamentum in se habetem et omnis saporis suavitatem. Quidque littera sentit ibi de Manna dato filiis Israhel: at idem huius panis certa figura fuit. Non Moses dedit hunc panem, non Solomon in gloria mensa sua similem, non Assuerus in vestibulo nemoris ac horti, non omnes insimul reges pauperum: pater ex celo dat nobis hunc panem. Qualesquales erant il-

*Quos angelos
in celo pascuntur.*

*Eucharistie
dignitas et
pietatis.*

Iohannis. 6.

*Iohannis. 6.
Hebreorum. 1.*

F lorum pas-

Ioānis.6.

lorum panes ac cibi: uitam non dabant, sed exiguo dumtaxat tempore uitam corporis adiuuare ieruareq; ualebant: ac qui manducar hunc panem uiuet in eternum. Excellit igitur hic panis, illius us mensa: cibus omnes boves, arictes, uitulos, agnos, phasianos, coturnices, surtures et perdices, omnes cibos in quos regina austri propiciens spiritu detectit, excellit omnes hostias et holocausta: omnes antiqui ritus oblationes. Hunc cibum aspiciens anima regina corporis, obstupefacta clamat. O sacrū conuiuium, O sacerdotis hostia qua C H R I S T U S sumitur, qua mens impletur gratia, pignusq; datur gloria. Videntis quo pacto Sapientia mens iam posuit dumtidem hanc ad firmandum cor lyncerum ostendit: duum corpus tuum hominibus administrat, dum miscuit uinum quod uertit in tuum sanguinem, ut animos spirituali gaudio perfrunderet. Regina ista Saba multum mirabatur habitacula manus Christorū in domo Solomonis, Ied si tuisset in domo C H R I S T I: quanto maior admirandi causa eidem contigisset! Iam tu christiana anima cuius illa typum gerit, C H R I S T I ieruorum habitacula respice. Respiciens illos domus habitacula de qua Christus dicit. In domo patris mei mansiones multæ sunt: an non admiseris, et admiratione uicta delicies? Audis multas esse mansiones, sed quales sint ignoras et tecū ipsa ratiocinaris. Quales esse putabo mansiones istas? Si quis me roget: describere non possum, credo neminem posse dicere: sed hoc unū certo scio, qd; beatī, sunt qui habitant in domo dei. Scio qd; nullis incendijs, nullis insortunijs aut procellis ea domus uiolari possit: scio nullum ibi corporalis cibi, potus, aut rerum aliarum fore desiderium: nullam frigoris, estus, egritudinis, paupertatis, aut iniuriae formidinem: nullam mundi, carnis, aut diaboli perturbationem: non naturæ gravamen, aut fortunæ dispendium: non mortem sed æternam uitram: non discordiam sed pacem et leticiam continuam: scio qd; ibi iusti, fulgebunt ut sol. Sed haec domus caelestis, hoc supernum est habitaculum: cuius innumere mansiones sunt. C H R I S T U S in celo diues, multis habet mansiones. Idem in terra pauper unam mansionem

*Mansiones de
mō dei multe.*
Ioānis.14.
Expo.

Psal. 83.

Math. 19.

*Uita dei dei
mō uiuere,*

mansionem pro seruis suis, unicum ibidem habet habitaculum ecclesiam: quæ fratrum cōcordiam parturit, quæ pacem et mutuum amorem omnium hominum ingenerat. De qua re sic adhortans do pater Solomonis David spiritu prophetico refert Ecce q̄ bo Psal. 132 num et q̄ iocundum habitare fratres in unum. Multos charitate cōunitos parua domus continet: paucissimos discordes et contentiosos ampla non sustinet. Qui domum occupat neminem non unanimen et amore coniunctum admittit: cum multis consentaneis et amicis patientissime cohabitat. Discordia contrahitur amplitudo: paruitas unitate dilatatur. Regnante Solomone nondum unitas fidei, spei, charitatis: ad concordiam et unitatem uitæ, christianos attraxerat, Nondum repulsa Synagoga gentis unius, Ecclesijs mundum impleuerat: non cōtubernales et cōnobitas ad collegium et unitatem obedientiaz perduxerat: non tot in Egipto, Thebaide, Scythia, Naym, in monte Sina, Armeniæ regionibus, in Græcia, Italia, Germania, Gallia, Britannia, ceterisq mundi finibus, tot monasteria sacraq loca diffuderat: nondum erat hæc unitas animorum, quæ nullis spacijs aut locorum interuallis secernitur, sed ubiq̄ terrarum sui similis esse perseverat, nul lam diuersitatem agnoscit, omne diuortium ignorat. Tempore C H R I S T I talem exortam, suis semper incrementis adauictam unitatem: ad hos usq dies peruenisse certitatis, q̄uis C H R I S T I longanimitas, ad ecclesiastice uirtutis exercitium atq decus, et res liquoru singulare meritum, quorundam tergiuersationes et trans fugia subinde permittat: itaq sic habitare fratres in unum, optimum et incundissimum esse. Hoc est illud unicum habitaculum C H R I S T I, domus una dei firmiter edificata supra petram immobilem, non super harenam fluicantem: quæ nullis casibus aut procellis euerti, nullis aduersantium armis et tormentibus poterit expugnari: nisi fragiles C H R I S T I milites ab imperatore suo deficientes, suæ perditionis ac ruinæ causam inferant. Hoc habitaculum unanimitatis, supernæ cohabitationis et æternæ salutis pres ambulum est. Ut in hoc simul habitent christiani fratres, ut ipse

S E R M O

forum una sit anima, cor unum, una uoluntas, unum desyderium, unus in C H R I S T O I E S V consensus orandum obtestandi est: ut ad hoc habitaculum (si qua pars orbis terrarum lapsa fuerit) integre redeat quotidianis est precibus implorandum . Non habitaculum tale Solomon, non Regum ullus aediticare potuit: solus C H R I S T V S , solus C H R I S T V S erectum firmavit: et ne quis omnium hominum demoliri satagat, acriter iniungens

Ioānis. 13. Mandatum (ait) nouum do uobis ut diligatis inuicem sicut dilexi uos . In hac habitate domo melius ac eligibilius est, q̄ in potentissimis tabernaculis peccatorum: melior hic una dies q̄ millia dierum in litigiosis mundi turbulentijs . Ideo dicet uniusquisq; cum

Psal. 26. propheta Vnam petij a domino hanc requiram ut inhabitem in domo domini omnibus diebus uitæ meæ . Domus insuper non

Ordo ministri strorum in domo Solomonis. parua cōmendatio sumitur ab ordine ministrorum . Ministrantes autem in aula Solomonis singuli sic ordinati fuerunt, ut Reginam raperent in stuporem . Ordo namq; semper aptos homines ad officia iungit: inter quos ita suis quisq; partibus fungitur, ut nihil circa decorum fiat . Verum anima fidelis si consyderet in ecclesia dei

Ordo ministri strantii in ecclesia militare. domo, numerum et ordinem C H R I S T O I E S V seruientium: si respiciat ut ecclesiastica dispensatio suo queng; loco statuiq; cooptat, num admirari cogetur ? Si prælatorum, subditorū, doctorum et discipulorum, dilekte predicatorum ac auditorum: si iugiter orantiū, humilime psallentium, et sincere ieiunantium: si contemplantium, lectiōnibus incumbentium, studijs aduigilantium, si modis alijs in ecclesia collaboratiū ordines intrōspiciat: quanta demirandi materia paratur ? Alij respuplicas piudenter ac iuste gubernant, nonnulli priuatas administrant: pleniq; publicas anīmarum curas, alijs priuatas agunt: in urbibus multi, alijs seorsum in herēmo, in nēmoribus, in agris et marittimis, in carceribus, in solitudinibus, in montibus, speluncis et in caveris terre habitacula deligit, ubi cum solo deo soli uiuant: in cœnobij alijs in uitis exhortationibus et exemplis ad deum proficiendo contendunt, dīnitiarum distributione diuites, uolūtaria paupertatis tolerantia pauperes,

pauperes, modesto salubrī dignitatis et honoris usu nobiles, ea
quabili sui status acceptatione uiles et ignoti. Alij per uirginalem
pudiciciam, alijs per ueram matrimonij continentiam aspirant ad
dei gratiam. Hic ordo manifeste uidetur in ecclesia: Sed hic ordo
uisibilis, sequitur illum inuisibilem et hierarchicum in celo. Si quis-
dem tam hic q̄ ibi qui superiores sunt, lumen cognitionis inferiori-
bus addunt. Si uidisset Regina Saba presentem hunc ordinem
ecclesiaz, plusq; in atrio Solomonis obstupefacta fuisset: quæ si ce-
lestem illum uidere potuisset, nōne stupore nimio defecisset? Re-
spice et consydera, neq; quid inordinatum, indigestum: nihil ab-
surdum aut incompositum esse perspicies in hac ecclesia. At obijs
ciet aliquis Ordinem ecclesiaz licet tantum extollas: non eo tamen
ut continuum et inuiolabilem affimes. Nam in ecclesia multa
inordinata contingunt et absurdia. Huic sic ibo responsum, Or-
dinem ecclesiaz non ab hoc uel illo dependere, sed ab omnium co-
herentium unione: de qua si negligent ac sponte corruat unus
aut alter, filius dei non est: membrum C H R I S T I non est, de
domo dei non est, de ecclesia C H R I S T I non est: sed ut putris
caruncula, ut membrum inutile et abscissum, cōtagiosaq; pars cor-
poris abijsietur: uti debitus ordo ecclesiaz interim in reliquis intes-
ger ac perseverans habeatur. Ut ab hijs qui sic ambulant inordi-
nate cæteri se subtrahant, neq; de talibus curā habeant, Apostolus
ita submonet Quid enim mihi de hijs qui foris sūt iudicare? Nam
qui uere ministrat: macula caret, caret enormi criminē, caret uicio
notabili: cuiusmodi quisquis erit, animo corporeq; cōpositus ac or-
dinatus, dei filius et uetus Christi minister est: quod illic affirmat
Ambulās in pia immaculata hīc mihi ministrabit. Aliter in eccles-
zia ministrātes ostendis, ostēdis questuosos, turpilucros, auaros, ad
rem suam q̄ diuinā attentiores, incontinentes et alijs sceleribus iure
notatos, qui sua querūt, non quę Iesu Christi Hīj deo non seruiūt,
hīj non obsequiosi Christo ministrāt, sed sibiipsis uiuūt. Quādo-
quidē Christo ministrare, est ea quæ sūt Christi querere. Quoties
Z. ergo qui uidetur in ecclesia ministrer: in openbus suis non Christi

2. Thessa. 5.

1. Corin. 5.

Psal. 100.

Phil. 2.

Quid sit mi-
nistrare Chrys-
to.

laudem , non dei gloriam , non lucrum animarum C H R I S T O
querit : sed ad suum dumtaxat cōmodum aduigilat , non hic deo
sed sibi ministrat . Verum itaq; C H R I S T I ministrum arguit
ista: cor sincerum , pura mens , intentio recta , immaculata concis-
entia , uita iusta , et opera sancta . Sed penitus intropiciamus or-
dinem ac multitudinem ministrorum inuisibilium C H R I S T I ,
cui millia millium ministrant , eodecies millies centena millia autem
stunt ei ; et post peractam diaboli temptationem in deserto , descendit
debant angeli et ministrabant ei . Si quale ministerium illud tue-
rit interroges : certe nescio , scriptura non meminit . Sed illud cer-
tissime scio tale fuisse quale uoluit : ordinatissimam , obsequiosissi-
mamq; diligentiam extitisse qua voluntatem eius statim ac sine
murmure perticiebant , et cunctos homines ad eandem pariter im-
plendam cōmouebant . Id quod semper faciebant et faciunt sedu-
lo , iuxta quod ibi docet Apostolus Nonne omnes sunt adminis-
tratori spiritus in ministerium missi , propter eos qui hereditatem
cipient salutis ? O quot et quanta dei magnalia sub caelo sunt , quot
in eccllesia C H R I S T I mirabilia , angelorum ministerio perfectas !
Quis enarrare potest quae circa homines ministrant . Nemo
nisi qui mittit eos , et cui uoluerit ipse reuelare . Nos si uidere pos-
semus uel modice pulchritudinem , decus et excellentiam huius or-
dinis in caelo : oh quantu in nobis sui desyderium excitaret ! O si
uideamus aliquando . Si Regina Saba quam splendor mortalis
aulae tam mirabiliter affecit , conspicata fuisset huius æternæ regiae
gloriam : ad qualem extasim deuenisset ! Veniet , ueniet dies quo
uerus minister ad dominum semper cum eo uiatur et conga-
surus accederet . Nimurum C H R I S T V S tale se premium suis
seruare ministris ait Volo ut ubi sum ego illic sit et minister meus .
Hoc nemini suorum concessit Solomon . Noluit quemq; eorum
fulgore gloriaq; sibi parem . Mortalis enim regni sublimitas im-
patiens est consortis . Noluit honorem sibi debitum ad alios des-
uoluī , C H R I S T V S autem Solomon ac rex noster inicitissi-
mus , immo rex regum ac dominus dominorum , gloria sua minis-
tros om̄

Oido mis̄rā-
ciūm in ecclē-
sia trūphann.

Dani. 7.

Math. 4.

Hebre. 1.

Acta 17.1

Acta 24.1

Acta 21.1

Ioānis. 17.

stros omnes suos impartiit. Cuius aequalitatem licet eis non trahatur: unicuique tamen satietatem addit. Solomon non omnes secus suos secum semper habere uoluit, nec qui secum erant, faciem eius semper intuebantur: sed in conclaui cum paucis, in cubiculo cum paucioribus, ubi uolebat solus erat. Interpositio patietum et noctium obscuritas seruos exclusit. Apud regiam C H R I S T A maiestatem illustre famulitium nihil horum patitur: deo nihil horum inest, nihil horum minister Christi sustinet in celo. A liquidissima namque fidei claritate, nemo nisi uolens excluditur. Fides tenebras nescit: sed nox fidei lucet. Dormire mens aeterna nequit, superna ciuitas in immensi luce solis est lucidior: ad quam qui peruerterit, dominum suum quem per speciem in enigmate prius alpexit: semper facie ad faciem plane uidebit. Nihil interpositum, nihil obscurum, nulla nox, nullæ tenebrae, nullum prorsus impedimentum: sed omnia dare patentia, omnia consona, omnia amore coniuncta, omnia perpetua, omnia cælestia et perfecto gaudio plena. At qui saltuum insignem fecimus, nimis ardua tentauimus, qui de regia templa regis Solomoni ad celum et dei thronum ascendimus. Redeamus ad ima, retractemus quæ restant de Solomone. Iamiam audiuimus qualiter ordinatissimam ministrorum aciem atque seriem semper aluerit, quomodo nullos ad officium officij non peritos admiserit: non pocillatorem inexpertum, non structorem inertem, non chyronorum nisi cibos apte discerpere queat, non alios aulae ministros, non cubiculi uernulas, non aconomos inidoneos, non sacerdotes indoctos aut sacrorum inscios assumi designari ue uoluerit: sed tales solu a quibus sua uoluntas ut possit, ita perimpleri deberet: manifestam C H R I S T I figuram exhibens qui suis ita ministris insit. Qui uult mihi ministrare uel meus esse discipulus me sequatur, voluntatem meam adimpleat. Superest ut uestimenta tum regis tum ministrorum attingamus. Regis extra comparationem erant insignissima, dignissima, preciosissima. Sed eorum quibus induiti fuerent ministri raritas, uarietas, subtilitas, et prestantia maiorem res gine stuporem iniecerunt. At hic mihi subdubitabis an haec res ad Christum

Ioannis. 12.

Uestimenta
ministrorum.

Bala Chalilis
ministro: ei
vestimenta &
Solomonis
servorum illius.

Math. 17.

Math. 11.

Psal. 44.

ad Christum possit applicari, nūquid istiusmodi splendor uestium inter eius ministros extiterit. Nunquid in Christo multo maior extitit, cuius uestimenta facta sunt splendentia, relugentia et candida nimis uelut nix, qualis fullo non potest super tetram facere? Quid si Regina uidisset cum cum Petro Iacobo et Ioanne in montem ascendentem; quid si sic transfiguratum aspexisset; quid si faciem sole splendidorem, uestimenta niue candidiora uidisset? At profecto splendor hic aulicus et mundanus in Christo non fuit, qui puer in praesepio reclinatus uix domum habebat ubi caput reclinaret. In ministris eius non apparuisse dices si Ioannem, Heliām, si cæteros similes introspicias. Si Ioannem qui uestimentum habebat de pilis camelorum, et zonam pelliceam circa lumbos suos. Hispida uestis ista fuit, cuius horror sane non pulchritudo demirationem effecit in plebe. Hæc hirsuta uestis, cingulumq; prædurum non placet teneris mundanorum ocellis: multo magis corporum molliem offenderet: Christo uero perplacens ab eo summe commendatur, ubi diues inuestitus purpura bissoq; uilipeditur. Verit enim subinde Ioannes prædicatus in deserto, captus ab Herode et trusus in carcerem ubi prædicare deligit: uenit Christus itidem facturus, et inter prædicandum cœpit dicere ad turbas de Ioanne. Quid existis in desertū uidere, hominem molibus uestitum? Ecce qui molibus uestiuntur in domibus regum, sunt. Ioannes a puero spiritu confortatus, erat in desertis usq; ad diem ostensionis suæ ad Israel: ne uitam suam macularet ex conuictu leuis ac mollis populi. Non uidentur igitur uestes quibus, induebatur ministri Christi uestibus aulæ Solomonicæ similes existisse. Verum id est, cum corporales ille fuerint, iste spirituales: nisi quoad priores, alteras apposite præsignarint. Ecce duplicitibus uestiti sunt qui ministri sunt dei. Incidunt in uestitu deaurato circundati uarietate. Vestiuntur claritate uirtutum diuinarum, et conspicuitate morum. Vestiuntur fide, spe et charitate: charitate dei, dilectione proximi, ueritate intellectus, puritate affectus, sinceritate uitæ, castitate corporis, animæ pudicicia, prudentia, fortitudine,

fortitudine, patientia, iusticia, liberalitate, temperantia. He uestes sunt quae mentem exornant, he uirtutes quae beatificant, he splendidissimum operimentum animae conficiunt. Et hic ad uos o sacerdotes, ad uos clerici, ad uos quotquot adeatis studioli concio nostra uertetur: ut uestes animi quibus aut insigniti estis aut, insigniri debetis, intelligatis. Vos enim estis genus illud electum, de quo Petrus scribit. Vos estis regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut omnes uirtutes eius annuncietis, qui uos, cauit uos de tenebris in admirabile lumen suum. Non opis est uestrae sacram intelligere scripturam, et doctrinarum uarietatem adipisci: si non ipse sapientiae lumen infundat, si non ipse scientiae claritatem edoceat, et intellectum ueritatis adaperiat. Ideo sacri uobis Euangeli, totius sacræ paginæ, cæterarumq; probatarū disciplinarum intelligentiam adhibet: ut per ipsius potentiaꝝ atq; glosſiaꝝ predictionem, et uitæ uestræ doctrinæq; cōformitatem, cæteras

A. ros ad imitationem Christi et morum probitatem adducatis. Vos A. bīs apostolus Paulus scripsit illud Oportet episcopum esse irreprehensibilem: sobrium, pudicum, ornatum, prudentem, doctorem, modestū: non uinolētum, non percussorem, non litigiosum, non cupidū: sed modestum cū castitate. Post episcopū cum quo simul presbyterum intelligit, diaconos quorum nomine cæteros quoq; clericos comprehendit, sic instituit: ut sint pudici, non bīs lingues, non uino dediti, non turpe lucrum ſectantes, nullum crimen habētes: sed habentes ministerium fidei in conscientiā pura. Mementote q; uos irreprehensibiles esse, nec ullum graue crimen aut notabile habere uelit. Id enim decet doctores, quales uos esse debere subdit. Vacare debet omni uicio, qui aliorum uicia reprehensurus est. Cuius improba uita despicitur: restat eius doctrina contemnatur. Vita turpis abrogat autoritatem docenti. Quare quisquis alios reprehendet: sine reprehensione necesse est uiuat, uitabit omnium criminum occaſiones: cuiusmodi sunt frequens compotatio, nimia familiaritas aut conuersatio cum laicis, cum prophanis, ludorum illictorum exercitatio, accessus ad suspectas

*Uerbi eridos
nemo vestitus
derit eum.*

1. Petri. 2.

*1. Timo. 3.
Expo.*

*Quos opus
est esse illu-
dentes.*

Grego.

S E R M O

Sobrius. Spectas ædes, ad suspectas personas, et huius generis uel itala uel maiorū species, ut omnis uitetur suspicio. Sobrium inquit operari, teret esse. Mementote q[uod] sobrios esse iubeat: non uoraces, non bisbones, non ebrios, non domorum uinariarum aut ceruiliarum cultores, non uini cupidos in quo est luxuria: non crapulis, uagationibus, non levitati morum, non lascivij aut uicijs deditos.

**Suspectus lo,
ca via uanda.** Scilicet presbyterum, diaconū, clericum, scolaisticum, studijs ad dictum in ceruiliaria uinaria ue domo delidentem aspectabimus? Certum esto q[uod] hijs nihil indecētius, nihil obsecrētius evenire possit. Sed cum bonis, sed cum honestis te sodalibus hoc facere tolere dicis. An id satis est? Quid si lupanar cum talibus introires? Num sodales isti tale factum honestū redderent? an non factum istud te pariter ac illos dehonestaret? Dehonestaret tamen plurimum, cum locus iste tibi non conueniat. Quandoquidem locus aliquando sanctificat: aliquando deturpat. Bonus quos recipit, uirtutis occasionem præstat et famam bonam auget: malus uero trahit ad uitium et infamiam generat. Hæc inconuenientia loci facit ut introire non oporteat. Prudentem ait. Mementote prudenter (de qua pauca diximus in initio) cupientes ut facultatem discernendi bonum a malo, conueniens ab incommodo: quam hic prudētiā uocat Apostolus, cum Solomone requireretis. Si quis hanc habens sequatur: nihil temere, nihil perturbate, nihil inconsulto: sed omnia mature, omnia cum deliberatione perficiet. Cusram dumtaxat viribus æquam sumit: ubi sumplerit grauiter ac misstrat, populum sibi cōmissum sicut tempus postulat, nunc leniter, nunc aspere tractat oleum uino cōmīscens. Predicationem, sacramentorum administrationem, confessionum auditionem, et alias actiones omnes sic attemperabit, ut solum quod expediatur aggrediatur. Sic docebit, sic increpabit, et obsecrabit: ut nec inscrepationem desperatio, nec exhortantis consolationem præfūptio consequatur. Doctorem inquit. Monet itidem Apostolus ut qui docendi peritiam naecti es sis, sedulo doceatis: reliqui quotidiano studio tales esse contendant, ut doctores potentes sint ad exhortandum

Prudens.

Doctor.

tandum et cōtradicentes reuincendum: ut recte prædicandi, uere
ac eruditæ interpretandi, sane consulendi, iuste corrigendi, rem
pestiue consolandi, matureq; docendi virtutem habeant. Monet
non esse litigiosos, ut neq; discordias ipsi suscitentis, nec ab alijs
suicatas sectemini: sed animis primo uestris tranquilli mox san-
dem tranquillitatem conscientijs aliorum inseminare conemini.
quo merito uobis a C H R I S T O dicatur Beati pacifici, uos posse
uidebitis terram uiuentium. Nec hoc dictum exultimari uelim q;
acutæ sophistarum digladiatiunculas, constantes dialecticorum
argutias, certas philosophorū disceptationes, et necessarias theo-
logorum rationes non cōmendem: q;q et hac ea cum modestia
geri uelim, ut ueritatis non gloria: causa gesta uideantur, ut enu-
cleatio non confusio ueritatis exurgat. Quare subiungit Aposto-
lus oportere uos esse modestos: ut temperatum ac æquabile dispul-
tandi genus obseruetis: non percussores: ut ex ira furor, e furore
violentia nascatur. Si quis uidesur contentiosus esse: nos (inquit
Paulus) talem consuetudinem non habemus neq; ecclælia dei.
Talis acerba contentio cito mouet iram. Monet igitur ut contensio-
nisi non sitis: ut nihil per cōtentionem aut inanem gloriam acti-
tatis, non quæ uestra sunt consyderantes, sed quæ sunt aliorum:
ut neminem percutiatis, neq; molestis uerbis, neq; praus consilijs,
non pugno, non gladio: ut subditorum uirtutes mitioribus
stimulis augeatis, et quos corrighendos habetis non tam seueritate q;
beneuolentia, magis exhortatione q; impulso, plus charitate q;
potestate corrigitis. Ideo dicit modestum, ut omnia cum mode-
stia siant. Memineritis oro q; castos et pudicos esse oportere di-
cat. Ore castos, castos oculis, manibus, toto corpore: castos anis-
mo corporeq; simul: qui nihil cogitabis, nihil loquemini, uel fas-
cietis impudice. Portemus C H R I S T U M mudo corpore, im-
maculato corde, puro spiritu, sancta conuersatione. Nam opor-
tet animam sacerdotis atq; clerici labis omnis immunem, immo-
tundiorum ac splendidiorum radijs solatibus esse: ut nunq; a spi-
ritu sancto deserta, dicens possit: Viuo ego, iam non ego, sed uiuit
in me Chri-

Non litigiosus.

Math. 5.

Modestus.

Non per-
cussor.

1. Corin. 11.

Non con-
tentiosus.

Pudicus.

Ad Gal. 2.

S E R M O N

- Esaie. 52.
Expo. in me C H R I S T V S . Mundamini ergo uos qui fertis uasa dor-
mini . Non aurea fertis aut argentea : sed ipsa pect uuentia, una-
ctione spiritus tincta, quae sunt interna secreta uasa, in quibus
C H R I S T V S inhabitat et ipse Christi spiritus : et pro quibus
ipse dominus I E S U S mori dignatus est. Cuius ne men ille Pan-
lus uas electionis portabat coram gentibus, regibus, et filiis Israel .
Ad memoriam reuocate quid uobis dicat idem Apostolus Neclit
tis q̄ templum dei estis, et spiritus dei habitat in uobis : neclitis q̄
membra uestra templum sunt spiritus sancti, quem habetis a deo ,
et non estis uestris . Mementore quid C H R I S T V S quoq̄ dicit
cat Vos estis sal terræ, lux mundi, uos estis lucerna accensa et su-
per candelabrum posita, uos ciuitas in monte constituta: uos estis co-
lumnae templi, uos lignum scientiarum in medio ecclesie politi, lignum ,
scientiarum quo pascuntur et uiuunt imbecilliorum animarum: uos estis
rectores animarum apostolico gradu succedentes : Vos dixi estis ,
et filii excelsi omnes : quos sermo dei sanctificat, per quos et caeteri
christiani sunt: uos estis uicarij C H R I S T I , gerentes Christi uis-
cem claves regni caelorum habetis , quibus quodammodo ante iu-
dicij diem iudicatis, et ipsam sponsam domini ecclesiam sobria cas-
titate conseruatis : uobis soluendi atq; ligandi, aperiendi caelos et
inferna claudendi data est potestas . O sacerdos, sacerdos uel qui
nunc es uel esse proponis, sacerdos qui lis mediator inter deum et
hominem , hominem atq; deum ; tu tanq; medius inter deum et
hominem intercurris, ab homine deferens ad deum, et quod uile
deus ad homines reportans . O sacerdos tu iudex es in secreto illo
conscientiarum foro, sequester inter homines et deum, pro homini-
bus aduocatus causam animarum coram deo solicitas : tu orationes ,
tu eleemosynas et omnia bona opera in memoriam ascendere fa-
cias, qui ore sacratissimum C H R I S T I corpus conficias, qui ma-
nibus attriccas, oculo conspicis, ore ad os loqueris, ore suscipis ,
alijs sumendū administras: tu offers Deum deo, filium patri, uni-
genitū ingenito . O sacerdos, nec homo nec angelus aut archan-
gulus, non Cherub aut Seraph: sed ipse C H R I S T V S I E S U S
hoc tuum

hoc tuum munus instituit: hoc officium omne trāscendit officium, hæc dignitas omnem dignitatem superat: ligare et soluere, seruare et damnare, tradere Sathanæ in interitum carnis ut spiritus saluus sit, et spirituali mucrone ferire quis Angelorum unq̄ potuit?

1. Corin. 5.

C H R I S T V S potest et successores eius. Nam quæ sacerdos de orsum operatur, dominus in celo sursum confirmat: et sententiam seruorum suorum in terris corroborat dominus in cælis. O sacerdos qui cælum hac mira potestate claudis et aperis, noli claudere regnum cælorū ante homines: sed introiens ipse cæteros introire finito. Claudis si uirtutes non doceas, claudis si peccata non corrugas, claudis dum non finis intrare quos malo exemplo corrūpis, claudis dum talia perperam exempla præbes alijs. Oh q̄ iuste, pie, q̄ pure sancteque uiuere debes: cuius unum peccatum centum peccatis uiliorum hominū laicorum ue est nocentius? Tua uirtus est præcipua: tuum uitium est deterrimum. Fac ergo sis lumen uirtutis et pietatis alijs: sis oculus cæcis, sis pes claudis, consolatio miseris, et speculum laicis. Videtis o sancti studiosique uiri uestes uestras, uestrum iam cernitis ornatum. Videtis quanta pudicitia, quanta sanctitas, quāta deniq̄ uirtus in episcopo, in sacerdote, in diacono, in clericō semper exigatur. Iubet enim Apostolus

Ornatus.

ut ornati sitis: ornati mētis, ornati corporis insignibus: ornati foris et intus, ornati theologicis, heroicis, et cardineis uirtutibus: ornati contemplatione, pura cogitatione, sincera uoluntate, uera humilatione, cæterisque recte conscientiae dotibus: ornati moribus gestus, habitus, et loquela decentissimis. Non fuit Solomon or Math. 6.
natus in tota gloria sua ut horum unum ornabit clericum: nullus fulgor uestimentorum faciet ad hunc uirtutum ornatum. Hic est ornatus templi dei. Templum autem dei sanctum est quod estis uos. Hic ornatus est episcoporum, hic sacerdotum, hic diaconorum, et omnium insimul clericorum. Non iuuat hos, non iuuat litterarum professores sui nominis ornamentum: si non ad dignitatem, uirtutis efficaciam adiecerint. Episcopus, presbyter, diaconus, clericus, scolasticus, non ideo felices sunt aut deo grati, q̄

1. Cor. 6.

ORNA

G episcopi

Qui sūr tñm
apud dñi pre-
ferendi?

S E R M O N

episcopi & presbyteri sint, & alijs alioqui præclaris nominibus a fulgeant: sed si quis eas qualitates habeat, eas uirtutes obtineat quæ spectant ad ordinem, dignitatem aut officium suum: is beatus, et acceptus erit deo. Sinaliter si diaconus sanctior aut uirtute prestantior erit: apud C H R I S T V M deum maior et excellenter habebitur. An leuita Stephanus et prothomartyr, an Dionysius, an Laurentius, an Vincentius, an cæteri cū diaconi tum diaconis minores: in regno caelorum inferiores erunt cunctis episcopis? An Timortheum et Titum quot dignitate priores erant: tot merito præcesserūt? Ut alios horum alijs subiucere non audeo: ita nec anteponere. Sed id scire videor, si quis eas uirtutes quæ spicant ad ordinem et dignitatem suam habeat, et alios in uirtutibus superet: hunc iure cæteris pro nominis honore præferendum.

Qui simillimus est ordo christianæ militiae illi, quem in exercitu cōspicamus. Sunt in exercitu duces, sunt Tribuni, centuriones, decuriones, ferentarij, sunt gregarij milites et manipuli. Dispartiuntur singulis officia, et suos quicque duces agnoscunt ac sequuntur. At ubi pugna cōmissa semel extiterit: uacant nomina dignatum, uacant officiorum nomina: et sola fortitudo queritur. Sic qui ueri christiani sunt et contra dæmones in hoc mundo, in temptationis campo prælioque dimicant: eorum non nomina, non dignitates, sed opera penduntur, non honores sed uirtutes. Ab imperatore nostro C H R I S T O non genus estimatur, non honor, non dignitas aut conditio: sed tantum uitæ probitas. Et prior apud eum ac gloriolosior habetur, non qui nobilior: sed qui fortior extat. Estote ergo fortes in hoc bello, pugnaturi contra serpentem antiquum. Estote sancti quoniam ego sanctus sum dicit dominus. C. Denique (ne quid inchoate figuræ prætermittam) uictimas et ho- C. locausta quæ immolabantur in templo Regina uidens, non nihil est admirata: quæ si uidisset hostiam illam nouam, hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam illam immaculatam: si uidisset uerum C H R I S T I corpus quod in ara crucis semel oblatum, in altanibus ecclesiæ quotidianè pro nobis omnibus immolatur: quanto

Leuiti. 19.

Excellentes holocausti in ecclesia & olim illud in templo.

quanto, quanto stupore tunc rapta fuisset? Acceptabile munus
 Abelis, gratū Abrahami patriarche sacrificiū, beneplacens quod
 Melchizedechus obtulit, nō ingratā quā uel in tabernaculo uel in
 templo solenni rītu sunt oblata: sed nihil ad hoc nostrum sacrificiū,
 nū, nihil plane. Si beatissime passionis, si clarissime resurrectio-
 nis et gloriosissime in coelos ascensionis, representatam in hoc san-
 ctissimo sacrificio memoriam Regina precepisset: quid dicturam
 arbitramini? Si pro C H R I S T O christianaq; side tot beatorum
 martyrum oblata corpora qui simul ibant a cōspectu consiliij gau-
 dentes pro nomine I E S U contumeliam pati, et mille tormento-
 rum generibus interfecti sunt, et quasi oues ad occisionem ducti
 si cōfessores, si uirgines scipios offerētes, corpora sua pro Christo
 letiunijs, uigilijs, orationibus, contemplationibus fatigantes: dis-
 sis et asperis uelib⁹, pellibus animalium ac melotis, afflictionis
 bus et uerberibus macerantes, seq⁹ ipsos mortificantes et clamis-
 tantes ad deū Propter te mortificamur tota die cernere potuisset:
 si thesauros ecclesia remanētes inde, si concessas in salutem atq; ses
 curitatem animarum remissiones et benignissimas indulgentias
 intellexisset: nonne dicere uoluisset Verus est sermo quem de te
 audiuī, et non credebam narrantibus donec ipsa uidi probauic⁹
 Q media pars nunciata mihi non fuerit? Multo maior est sapien-
 tia tua et opera maiora q rumor quem audiuī, famam uirtutibus
 uicisti Vicit ecclesia C H R I S T I famam et opinionem homi-
 num uirtutibus suis. Beati qui audiunt in ea sapientiam Christi.
 beati qui audiunt uerbum dei et custodiunt illud. Sed quod illa
 dicere non potuit: dicat nūc omnis anima christiana, dicat tota
 ecclesia. Magna, mira, plena mysterijs est C H R I S T I sapien-
 tia. Quis plene scire poterit aut enarrare C H R I S T I natu, pa-
 si, sepulti, resuscitati uirtutem? Eternam eius generationem quis
 engrabit? Quis investigabit quae preparauit deus diligētibus se?
 Nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit.
 Arūnica cognoscēdi semita, fides est. Nec Iudeus, nec Paganus,
 nec alius quisq; aliquid eius scire poterit: si non ad C H R I S T I

G. 2. fidem ue-

Act. 8.

Psal. xlviij

iii. Reg. v.

Luke. vi.

Esaie. liii,
i. Cor. ii.

Psal. 33.
ps. xxxiii.

Solomon
biucus.

fidem uenerit. Quisquis intra fidelis ecclesias sepa constituerit, intelligit. Verum non tam cognitio q̄ pragulatio quedam futura cognitionis hanc est, ad quam propheta sic nos initiat Gm. State et uidete q̄ suavis est dominus, Beati qui habitant in domo tua domine, beati qui sapientiam tuam audirent in ea. Beatus dicens Solomon polliceti non potuit. Quare plusq̄ Solomon hic. Cur diuinis et sublimioribus hisco rebus immortamur / cur C H R I S T I mysterijs in Solomone diuinius insistamus, praesertim cum alio conetur oratio / Quorsum zogaris? Nemirum ut hodie uilensem nobis Solomonem ostendam. Absurda uox illa uidetur. Millia sunt annorum postq̄ obiit, et adhuc uiuit Solomon. Vixiu, uiuit non qui fuit olim: sed eius imago mutuissima. Vix forsitan hoc dictum equanimiter accipitur, ut uiuentium nullus comparetur Solomoni: et obiectio fortassis assentationem ita praedicanti. Sed hic mihi considerate ueritatis auditores, nunquid idem deus qui tautam Solomoni Sapientiam amissus gratia concessit; non possit similem uel non adeo difficultatem tempore gratia concedere? Siq; similitudinem Solomoni prostantis claris argumentis in aliquo deprehendamus: quare non hunc Solomoni non absimilem dicamus / quare Solomoni nomine non appellemus / Nisi sint abs te impatiens aures: non eas grauabit haec nomenclatura rationi ualde consentanea. Is de quo loquimor rex nostre est inclytissimus Henricus, huius nominis octauus, fidei defensor, cuius animi corporisque doles, eius singularia diuinae gratiae munera si pessenderat, inuenies. Solomoni sapientia propinquum. Solomon regni sui solius peculiare sapientia donum, diuinas, gloriam, omnia diuina beatitudini refecta accepta: hic deum sibi Sapientiam, ingenium, honestatem, Sublimitatem, facultates, opes et quae possidentur, deo dedisse reficitur. Solomon omnia uirtutis ad honorem eius auctor primus accepit: hic dei gloriam presigit omnibus que facit omnia. Signum, Solomon sapientia spesmen ostendit in iudeoachristianis. Et quodlibet eius lucte posse: Cetera CHRI

multis-huius insulæ Britanniæ iudicij maximis, et arduissimis causis amplissimam suam sapientiam iudicandi peritiam exerit, et ostendit. Solomon concertantes mulierc alas acutissime composuit: hic quando pauperes a diuibus, simplices ac innocentes a uaria ac uerisellibus omnes omnium causas exactissime tinxit. Solomon in regno suo pacem quam inuenit alii: hic aut per sibi subditos iudices et consuleos acutissime semper electos tinxiri facit, sua cum sapientia singula regni sui negotia disponit atque administrat, pacemq; continuam regno suo p. p. erit. Solomon familiam exquisitissimam habuit: hic domum ordinatissimis misericordijs ornauit. Solomon sibi se digna palacia fecit: hic sibi splendoridissimas ædes erexit. Solomon deniq; domino deo suo templum augustissimum exedificauit: hic non templum solum sed cum templo prænobile quoq; collegium ample prudenter et magnifice quidem ædificari uult cuius idonea structura, et dotatione pœnara futura est. Eanc nunc et dicans si qui quod de hoc Solomone dixi, grauatim accipient: num qui talibus factis ad Solomonicæ sapientie virtutem, ad clara Solomonis acta sic appropinquat: digne Solomonis nomen obtineat. Dicant num qui tam prope Solomoniæ uestigij insisteret, et Solomoni exprimit si non in omnibus, at in multis: rite Solomon vocari querat: nunquid quod de Solomone dictum est huic meritissime pos-

- D. sit applicati Sapientia ædificans sibi domum et suffulcit eam sep.
 D. tem soluti ut sicut ille factis suis prefigurauit C H R I S T V M:
 sic iste benefactio Solomoni imisetur: Edificans facit ista sapientia, prestans et illustre collegium: quod septem scientijs fulcere simul et ornare nunc omnino proponit. Imonat iste uictis suis, qui theologos, utriusq; iuria peritos: adolescentulos, et uires omniq; doctos in ea nutrit cogitat ac instituit. Hoc est deo chara uictima, hinc sacrificium acceptissimum quando sic edunt sapientiam homines ab adolescencia, ut illorum alij fuerarum litterarum consummari doctores et interpres ciuidat, deiq; populoq; eius agitantes. C. 3. 22 in diuino
 seq; adiu.

Septem m
lumne.

Uitissimi ha
ius Solon
monia.

C. 3. 22 in diuino

in diuino cultu promoueant: alijs singulas in republica uirtutis ac
 honestatis causas acute prosequantur. Quodnam sacrificium est
 isto melius aut eminētius? quo sic adolescentes educantur in do-
 ctrinarum et uirtutum exercitijs: quo doctores, concionatores, &
 informatores plebis emergūt? Quod inquam sacrificiū deo gra-
 tias aut acceptabilius isto? Ista sacrificia uespertina inter quæ item
 per veteribus noua et novo in finem mundi succedunt: sicut mu-
 tua doctorum et literatorum parturitio, stirpis initium interire
 non permittit. Sed ubi domum hanc aedificat? ubi has uictimas
 offert? In omnium certe bonarū et præclarissimarū artium Acha-
 demia hac ipsa Oxonia, alma matre studiosorum compluriū, in
 qua tam diligenter bonis litteris et uirtutum studijs incumbant,
 ut deū ipsum bonitatis omnis authorem et ipsi pie colant et alios
 uenerari doceant, ut fidei negotia promoueāt ac incrementa pre-
 stent, regni decus et honorem prouehant et bonos ubiq; mores
 adiutent atq; omne bonum passim inseminent. Quod ab eo fa-
 ctum nolo mireris cū ipse non magis doctos adamet et enarrife
 studeat, q̄ sit ipsem̄ doctus omnibusq; bonis litteris consum-
 matus. Posuit itaq; mensam, sacram dico scripturam, in qua cibī
 sufficientes appōnuntur, quibus et suauiter et plene refici possūt
 omnes aduenientes: cibo sapientiæ, cibo intellectus et scientiæ
 abunde nutriendi. Mittuntur autem quadrifida ciborum feru-
 la. Ferculum historiæ, Tropologie ferulum, Allegorie, et Ana-
 gogie. Historia quidem res ipsa quomodo secundum litteram
 gesta fuerit, enarratur. Iam illo ferulo souentur paruuli, sim-
 plices, et nuper ad fidem accidentes: quibus lac conuenit non cibis
 solidus. Horum non est rationibus, et preceptis arcta-
 fides: sed suaviloquij et manifestis operibus allicienda. Tales
 enim cum audiant (explanata historia) C H R I S T V M aquam
 in uinum commutasse, Lazarum suscitasse, Leprosos emul-
 dasse, caecos illuminasse, mutis loquendam, surdis auditum, et
 claudis gressum reddidisse: manifestis istimodi documentis,
 attrahuntur et facile commouentur. Tunc autem simplicium,
 turba pas-

Mensa.

Quadruplex feru-
la.

Historia.

S. Cor. iii.

Grego.

turba pascitur, quando fides eorum per rem gestam miraculis, et
 exemplis roboratur ut ait Gregorius. Alterum Tropologiz feru-
 lum est quo doctrina moralis introducitur, institutio uitæ sanaq.
 correctio demonstratur: ut uirtus atq; pietas animis instillata pro-
 tinus uitium excludat. Nec istud ferulū a gustu plebis alienum,
 non ineruditu uulgo negatum: quia nunc ad pietatis officium a-
 perte cier, ad fidem atq; charitatem incitat: quemadmodum facit
 Ioānis illud Filioli non diligamus uerbo neq; lingua, sed opere et Ioānis. 9.
 ueritate: nūc mystice quidem et occulte, modo tamen facile peruio
 tradit et prosequit idipsum, sicut fit illo Solomonis Omni-tem. Eccl. 9.
 pore sunt uestimenta tua candida, et oleum de capite tuo noq; desis-
 ciat: quo significatur emundanda nobis opera, et habendam in
 corde charitatem. Morum institutio sumēda nobis e sacrī præcis
 pue litteris, sed nec undequaq; sumi prohibita, adeo nimurum ut
 si quid eruditè probeq; dictum in libris etiam Ethniciotū inuenias-
 tur: ad honestatem uitæ nostræ uertere conueniat. Tercium alle-
 gorie ferulum est, quo circa C H R I S T U M et ecclesiam quid
 tacitum ostenditur. Sic C H R I S T U M Ysaacus, C H R I S T I
 passionem aries occisus indicat: C H R I S T I sapiētiam eminen-
 tia montis quem ascendit, interfectus a Dauidē Golias diabolum a
 C H R I S T O superatum. Sic septem mulieres quæ uirum unum Esa. 4.
 apprehēderunt septem dona gratiarum C H R I S T I seu septem
 ecclisiæ sacramenta designant: Et isto ferulo pascuntur qui uege-
 tiore sunt ingenio, dum ex una re colligunt alterius intellectum
 ad ædificium ac incrementum christianæ fidei. Quibus quando
 promittitur panis omne in se se delectamentum habens: non mos-
 rantur circa istum materialem panem quo uescimur, sed ad corpus
 domini nostri I E S U C H R I S T I quo pascuntur cæditus, as-
 cendit: ex cuius mandatione resurrectio promittitur, uita æter-
 na speratur, ianua regni caelestis aperitur, mēsa refectionis æternæ
 propinatur et preparata sumitur. Nam carnem assumptam Ie-
 sus nobis in edulium proposuit, ut per cibum carnis intremus ad
 gustum diuinitatis. Postremo iam Anagogiæ ferulo nutriuntur Anagogiæ
spirituales

spirituales homines et perfecti. Anagogia pertinet ad ecclesiam triumphantem, ut ad militantem allegoria. Anagogia dicit ad superna, premium demonstrat in caro iuturum: hicut illinc intellegitur Beati mundo corde quoniam videbunt deum. Beati qui, stolas suas lauant in sanguine agni ut sit illis potestas in ligno uitæ, et per portas intrent ciuitatem, hoc est qui cogitationes emundant ut videant C H R I S T Y M I E S V M in gloria. Est enim Anagogia quedam ascensio siue eleuatio mentis in contemplationem supernorum. Per hanc itaq; mentis ascensionem quis transcedit ferculum narrationis et historiæ, per hanc contemplationem transcendit acumen allegoriarum, per hanc transcendit Tropologiarum doctrinam: cum istiusmodi contemplatio præcipuum sit mentis alimento. At hijs simul omnibus expletur et ornatur mensa dominice refectionis. Strata uero coornataq; mensa viniuim etiam apposuit. Vinum istud dulcedo est sacrae scripturæ, dulcedo præfatorum sensuum quaet letificat cor hominis, spiritualem et internus est intellectus qui mentem exhilarat. Mel enim et lac sub lingua, eius: Dulcedo haec rapit animam supra seipsum, caelestia pandens, terrenaq; despiciens, haec sic internum appetitum afficit, ut quisquis ex eo uino semel biberit; iterum atq; iterum illud ipsum exceptet. Quo plus potatur: eo sititur amplius, de quo propheta fatetur Quemadmodum desyderat ceruus ad fontes aquarum; ita, desyderat anima mea ad te deus. Desyderabilia super aurum et, lapidem præciosum eloquia tua, et dulciora super mel et sauum. Quam quidem eloquiorum dei dulcedinem, si quis hic recte solummodo sanctæq; et iuste uiuendo natus erit: perueniet ad cœlestem, quæ corpus et animam pascet in eternū: quam nobis concedat omnipotens deus qui uiuit in gloria per infinita seculorum secula. A M E N.

DOMINVS dedit

Deo gratia.

SERMO TERTIUS.

Po. 35;

JOANNIS LONGONDI CON-

cio habita coram celeberrimo conueniu-

tum archiepiscoporum, cum episcopis

coporum, ceterisque multitudin-

nis in occidentalis cenobij

sacruario iuxta Löd-

num. Anno salutis. 1527. die 27.

Nouembris.

V EXVRGENS DOMINE MISE: Psal. 51. 4.
reberis syon, quia tempus misericordi eius, qui
venit tempus.

A. PROPHETARVM Exodus 22. 22.
Maximus David (ut e
psalmorum plus uno loco licet excerpere) hunc
humanæ uitæ tractum, hodiernam rerum con-
ditionem, immo periculum reip. christiane et angustiam, granum
atq; miserabilem calamitatem factos sanctos matris ecclesiæ: a filijs
etiam suis quos suo nixu pepererat, quos suo lacte, quos suis mā-
milla; nutrierat et ad iustā ac plenā aetatem educarat, multis ante
seculis perspexit inferēdam. Perspexit inclitus Isaías qui uice ma-
tris ita cū filijs ingratitudinem expostulat: Filios emittui et exal-
taui: ipsi autem spreuerūt me. Príncipes, predatos, magistratus,
omnes omnino christianos, acriquerela compellat: ut sine causis
prospiciant, ut sua saluti cōsulant, et ab aduersariis propugnant
Auribus (inquiens) percipe terra: populus meus me non cog,
nouit et me non intellexit. Sunt quibus in dolem probam, sunt
quibus præsens ingenium, præclaras animi corporisq; dotesclar
gitus est dominus: quas ipsi uertunt ad suas inceptias (ne dicam
ad prestigia daemonis) auertunt a deo. Per quos tale negotium
exhibitetur ecclesiæ: ut nisi deus ipse manum auxiliarem apponat,
tis tota uacillet ac pessum eat. At longe ante intellexit propheta
(quez postea litteris expressit Apostolus) verba dei loquentis
ad omnes christifideles. Despondi nos unū uero, virginem cari ii. Cor. 11.

Exodus 22. 22.
matris ec-
clesie abnes
sus ingra-
tos filios.
Ibidem.

H stamez

stam exhibere C H R I S T O. Intellexit q̄ C H R I S T Y S deus
 et homo, uerus ac ppetuus esset sponsus huius virginis ecclesiae,
 Intellexit quod alibi scribit idem Apostolus Sicut ecclesia tubies,
 ita est C H R I S T O, ita mulieres uiris suis: erunt duo in carne,
 una Sacramentum hoc magnum est: Ego autem dico in Christo,
 et in ecclesia. Sacramentum hoc magnum inquit: intelligens hijs,
 uerbis, hoc matrimoniale uinculum indissolubile: et ideo magnū.
 Magnum præsertim ob significationem illius cōiunctionis Chris-
 tī et unionis cum ecclesia: q̄ q̄ ex se quoq; magnum sit ob perpe-
 tuam coniugum cohabitationem et amorem inter se se continuū,
 magnum ob scodus solenniter initum, ob datam fidem, datā dex-
 teram, datum osculum, datū annulum, neutrum unq; alteri defu-
 turum: sed utrancq; fortunam, aduersam cum secunda: utrumq;
 corporis habitum, inuenustū cum uenusto, sanum cum egroto:
 utropiq; mores, immansuetos cum placidis: ætatem utrancq;, cum
 iuventuta seniū susq; deq; laturos, equanimiter omnia suscepturos.
 Tanta necessitudo, tantum amoris uinculum, tatus nodus, tam
 fortis, tam solidus coniugū in matrimonio: de quo dictum a dos-
 mino, repetitum a C H R I S T O Propter hoc relinquet homo
 patrem et matrem et adhæret uxori. De nuptijs diuortio non
 soluēdis, id euangelicum intelligit oraculum, non fas esse signifi-
 cans ut homo separet quod deus ipse coniūxit: itaq; iam non esse
 duos sed unam carnem: uel propter sc̄minā de uiri latere suimp;
 tam, uel q̄ e duobus una caro fiat in prole, uel quoniam sicut qui
 se spiritualiter amant, una dicūtur anima: ita mas et sc̄mina qui-
 bus tam necessarium mutui amoris in carne uinculum iniūgitur.
 nuncupantur una caro, quod sola mors (alioquin insolubile) sol-
 uit. Longe tamen maius est hoc uinculum ecclesiae cum deo, cri-
 stianorum cum C H R I S T O: cuius hoc uinculum inter matrimonio
 iunctos sacramentum dumtaxat aut signum est. Sic enim
 C H R I S T Y S adhæret ecclesiae suæ ut eam nolit in ulla aduersi-
 tate, in nullo insortu, nullis angustijs relinquere: sed ubiq; tu
 tam reddere. Huic spōsæ, huic fidelij multitudini Christus infit.

Ero uos

Ep̄sc. B.
 Eppo.

Cur mag-
 nū vocatur
 cōiugij bin-
 culum.

Gen. ii.
 Mat. pīp.

Ibidem.

, Ego uobis cum usq; ad consummationem seculi. Huic fidelissime Math. 25.
 promittit non solū suæ præsentia; solatium: sed et alium (inquit)
 , Paracletum mittam uobis qui docebit uos omnia: et manebit uos
 , biskum in eternum: ut quando uolet et ubi uolet quod est admini-
 strandum administret, quod dandum uberrime tribuat, et quod
 inspirandum inspiret. An non uidetis nūc ut C H R I S T O co-
 pulatur ecclesia: quomodo quam tantopere diligit haud unq; ads-
 iutorio destituet: non solam, non derelictam in aduersis, non de-
 solatam esse permitte: Reliquit ipse patrem et matrem ut adhe-
 reret huic uxori suæ. An non reliquisse uidetur qui de caelo des-
 cendens quasi patrem deseruit, non tamen deserens: Nonne ma-
 trem dereliquit, qui de Synagoga incredula recessit: An non sacros
 sanctæ cohæsit ecclesiæ quam tam longe quesivit: inuentam tanto
 cum honore, tanto nuptiarum apparatu accepit, acceptam coluit,
 seruauit, protexit, multiplici prole secundauit et tam ardenter ad-
 amauit, ut neq; supplicio turpissimo crucis ab eius amore potuer-
 it abduci: multo latius esse putans sic mori q; eam perire lineret,
 quam usq; ad finem seculorum se non deserturum esse promiserit:
 In una carne duo quoq; facti sunt, quando sicut ex Adami costa
 foemina prodijt, ita de latere C H R I S T I prodijt ecclesia, san-
 guis nostræ redēptionis et mysterium baptismatis effluxit: quo
 nos etiam christiani C H R I S T O copulamur omnes. Prophe-
 ta, propheta Dauid (ut ab exordio diximus) ista perpendens, et
 periculi quod impendet ecclesiæ prescius, immo miteriae quam iam
 iam patitur, non extimuit sed ut necessarium sic et oportunum
 esse credidit, ut opem sponsi sponsæ deposceret: nite postulatam
 B. saluberrime cōserendam non addubitauit, inquiens Tu exurgens

ab aliis et o-
 dridi que fidei
 impie / non
 derelinqueret.

Sicut et viri
 latere sumi-
 no. sic et latere
 Christi predicti
 ecclesia.

Psal. 105.
 Expo.

, domine misereberis Syon, quia tempus miserendi eius, quia uenit
 , tempus. Te nūc sponsum, te cōiugem, te virum, virum strenuum
 ac magnanimum ostēde: te pugilem inuictū et athletam inclitum
 in causa sponsæ tuæ declara. Sinaliter occidit en ipsa sponsa. Ecce
 rogat quod cupit, quid speret ostendit. Rogat ut in causa sponsæ
 sua C H R I S T Y S manum auxiliari cōinterponat: rogat ut

H. 2. erumnoſe

S E R M O N

erumnosæ multisq; modis afflictæ cōpatiat, ut misereatur consilij
et opis egenti. Sperat ut quantacunq; sit angustia prækns aut im-
minens ipsi Syon, gratio eo intuitu, iplius milericordia linguis-
lari mitelcat. Syon interpretatur specula seu speculatio : singulis-
cans ecclesiam hic militantem, laboribus et erumnis attritam. Ut
hujc in tempore tribulationis et angustiæ C H R I S T V S luppen-
tias ferat, propheta supplex exorat : ut ubiq; luppenias ferre uelit,
(qualiscunq; sit mundanæ plebis opinio) te certum esse designat
quando dicit Tu exurgens domine miserebiris Syon. Licet uul-
gus ignarum, licet imperita multitudo (ne dicam impia) cōiectet
et opinetur, te status ecclesiæ tuæ, status istius ecclesiastici, te tidei
catholicae, te rerum tuarū uel negligentem uel oblitum esse : succla-
mans indignissime Deus dereliquit eam, persequimini, compre-
hendite, non est qui eripiat : tu tamen intueris omnia, patiens et
longanimis addis opem et solaris ecclesiam : tu uides ista quæ siūt
cum fauore, cū gratia respicis. At quæ gratia (dices) uel quod-
nam est adiutorium eius qui tantam cladem ecclesiæ suæ uidet il-
latam, et sustinet : Sustinet crudelēm hominum gregem et exerci-
tum immitem, augustissimum atq; sanctissimū mundi templum
manufactum, urbem in orbe præcipuam, immo caput et decus
orbis inuadere, spoliare, diripere, ledem illam sanctam sedem Apos-
tolicam, oratorium sanctorum, fidei propugnaculum et oraculo-
rum adytum (infandum) temerare. Sustinet ecclesiæ bona de-
dicata, uenerandas templi reliquias, ueneranda sanctorum mo-
numēta uastare : ut nec sacrosanctam et horrendam illam Eucha-
ristiam sua reverentia dignati sint indignissimi perditissimiq; ho-
mines. Sustinet ecclesiæ et ecclesiasticos ac optimos quoq; uis-
tos, nunc hunc, nunc illum afficere tormentis, affligere, pertidissi-
meq; trucidare : incendio, cede, sanguine omnia miscere, omnia
prophanare, omnia sua libidine contundere. Sustinet autem ista
sieri, ut tanto maiorem in fine uictoram, constantiam alaciorem,
splendidiorumq; triumphum in patientibus exhibeat : eosq; meri-
tum amplius, premium excellentius, et coronam magis eximiam
etiam eisdem re-

Syon inter-
pres.

Psal. 7.

prædicta dei-
magna et di-
sturna.

eisdem reponat: Quo maior tibi quoq; deus alme gloria compa-
ratur. Magna profecto gratia, magna: præsentaneum est adiuto-
rium dei, qui templū hoc manufactum, ex lignis lapidibus et me-
, tallis structum, de quo scribitur apud Ioannem Ascendit Iesus *Ioannis. 7.*
, in templum et docebat: hoc templum ex ossibus neruis et carne
, fabrefactum, de quo C H R I S T V S Soluite templum hoc et in *Ioannis. 21.*
, tribus diebus illud excitabo: uiolari, uexari, frangi permittit, ut
templū (de quo scribit Apostolus Templum dei uos estis) pug-
net, uincat, et triumphet. Sustinet quod et ab ecclesiæ primitijs
sustinuit, corpora sanctorū iniustis cruciatibus et tormentis affici:
ut animi uictores, ut animi felices regnent in celis et exultent.
Et quo pugna durior, eo uictoria faustior: quo uictoria difficilior,
eo corona prestabilior. Nam secundum patientiæ magnitudinem
erit magnitudo meriti, proq; meriti magnitudine, futura est mag-
nitudo coronæ et gloriæ. Quanto uero maior est cōstantia uicto-
ris, tanto clarior, honorificentior, et gloriosior es tu domine qui
uincenti (quātam habet) uirtutem tribuis. Hæc magna, hæc ins-
gens est dei misericordia, qua fortis facit ad uincendum, et nihilo
minore uictores premio donat. Sustinet manufacta templa per
orbem aliquando pollui, aliquando dissipari, ut homines probet
et pacientiam coronet: sustinet ut post probationem illam et uitæ
correctionem, sui liberationem exorent. Id quod orandi genus,
neutiq; fallax dei misericordia sequi solet. Pro quorum utroq; tam
ut sanctorum fortitudo sibi constet, q; ut ecclesiæ restituatur intes-
, gritas: orat, et orandi nos uiam docet hic propheta Tu exurgens *Expo.*
, domine misereberis Syon. Tu exurgens air. Quoniam hostes
dei qui pios et fideles semper oppugnat: impie censemant inter se,
deum hominum dormitantium, sedentium, aut iacentium extis-
tisse similem: cum qui sic dormiūt, qui sic cubant aut sedent, parum
apti uideantur aut expediti ad aliquid recte gerendū, ad suos suaq;
protegendum: sed qui neglectim ac incuriole singula prætercant.
Ideo nanq; dicit exurgens: tanq; diceret, Talem te opere tuo præ-
beas, sic ecclesiam tuam protegas, sic tu caris, ut qui uident quod

H. 3. tu facis

Dignitas
uicene coope-
tatur magna
tudo premio.

S E R M O

tu facis pro eadem: non te dormictem, non tanq; negligentem aut sedentem, sed uigilantem, sed promptissimum esse iacent ad ierendam opem . Tu exurgens domine misereberis Syon, misereberis **C.** ecclesiae: Quare? Quia tempus miserendi eius . Quare miserendi, tempus? quia uenit tempus. Quale? tempus misericordie, tempus calamitatis, luctus, gemitus: tempus persecucionis et afflictionis.

Eccle. 3.

Misericordie
definitio.

Ecclesia mife-
re cōficitur.

Expo.

Quoniam cum omnia tempus habeant: ut suū tempus misericordie, dia simul habeat oportet . Et quodnam est tempus misericordiae? Tempus certe misericordiarum et persecutionum, quas prædiximus . Est enim misericordia dolor ex alicuius miseria suscepitus: nec esse, proprio potest, nisi in eos quorum afflictio misericordia conditio est. Vbi langor et egritudo, ibi compassio: ubi calamitas et persecutio, ibi condolendi locus: ubi aduersitas et inopia, ibi pietas, ubi molesta et grauis animi perturbatio, ibi necessaria debet ostendit misericordia . Si sit ergo tempus miserendi ecclesiae: patitur nūc ecclesia miseriā, ut cui miserearis . Patitur, patitur; et miserrimam. Patitur ipsa Metropolis, ipsa princeps ecclesiae Roma persecutionem patitur a libi subditis, a libi sacramento obuinctis, a fæderarijs, a proprijs filijs cum belligeratibus tum impijissime blasphemantibus . Ideo iam tempus est miserescendi eius . Eius . Cuius eius? eius urbis quam Romulus mundo: eius Ecclesiae quam Petrus cælo fundauit . Eius, quæ caput **C H R I S T V M**, christianos omnes corpus habet . Eius, quæ sedes est Apostolorum, summorum pontificum, et domiciliū sanctissimorum patrum . Eius, quæ natos ire filios, gratia restituit: inferno genitos, cælo regenerat . Eius, quæ mundo ualedicentes, transuehit ad superos . Hæc ipsa est tua sponsa domine, cui tantam uirtutem indidisti, cui tam potestatem fecisti, singulari sublimitate dotaſti: cuius causa cum maxime te respiciat qui sponsus es, nostra nos interesse putamus, ut tuam assidue clementiam interpellamus: neq; dubitamus quin interpellatus, ubi tempus erit sponsæ tuæ recordari uelis . Nos itaq; te rogamus cum propheta clamitantes Tu exurgens, domine misereberis Syon: quia tempus miserendi eius, quia uenit, tempus

, tempus. Quale tempus, aut quo spectat quod iterum ait, quia uenit tempus? Hic tempus, et tempus Non misericordia solum tempus, non solum miserendi: sed et orandi tempus. Licet ea gemitatio posita ut Emphasum faciat intelligi possit: tamen hinc non absurdè colligitur orandi quoq; (sicuti praesertim) necessitas. Si quidem cum non oremus in tempore necessitatis: sapientissime non facit deus quod alioqui facturus esset. At iugis et oportune præcognitionis comes individua, misericordia est. Qzq; in eternum deus salutem ecclesiæ suæ prouiderit, licet in totum conseruandam, protegandam: licet in totum sublimandam, honorandam et glorificandam esse præordinari: q; quis unum et alterum, iam hunc nunc illum qui sunt ecclesiæ partes, prædestinarit ad gloriam: tamen intermedio rogatu, uotorum sedulitate, instantia precum et anhelante desiderio, concedit et adimpleret. Docet id hic prophetæ uersiculus, quem habemus in manibus: docent uersus alij mille, docent prophetæ, lex et euangelium: Docent sanctissimi quiq; doctores, docet et manifestat illud Gregorij dicentis in dialogis.

Nimirum constat q; predestinatione precibus impletur: quando is, in quo deus multiplicare semen Abrahe prædestinauerat, oratione obtinuit ut filios habere potuisset. Non est, non est hæc quæ nunc agitatur persecutionum ecclesiæ prima, sed multas inq; multis identidem ante perpetua est: q; quis sit hæc omnia una teterima, saeuissima, sordidissima. Persecuti sunt ecclesiam imperatores, persecuti sunt principes et scelerati magistratus: de quibus extant tot martyrum erecta trophea. Magi persecuti sunt, Harioli, Pythonici, Enthei, Mathematici, Sortilegi, qui uanissime se deos, se deo plenos, Apollinis se spiritu repletos, syderum obseruatione, rerum et uerborum maleficijs omnia se scire, omnia se facere posse tingunt: futura prædicendi et incognita cognoscendi, facultatem abiurde sibi tribuunt: a ueritate ad mendacium, a deo uiuo ad idolum, a deo uero ad diabolum, a deo ad mundum, ab ecclesia ad superstitionis sectam, a uita ad mortem penitus auertunt homines.

D. Persequebantur qui dotataar ecclesiam: sua dote, sua possessione, spoliare

Grego. ir.
dialo.

Multiplex eis
delle perse-
quatio.

S E R M O

*Veronis cru-
dus.*

Domicianus.

spoliare conati sunt. Persecuti sunt et persecui pergunt Iudei, Turchæ, Saraceni, Barbari, Mauri, et infideles omnes; inuidiosissime tamen inuadunt ac persequuntur haeretici et tallaces christiani. Sanguinarios Imperatores agnoscitis infestissimum Neronem, Domicianum improbissimum, Pie impium Traianum, Marcum Antonium, Seuerum, Maximianum, cruentissimum Decium, Valerium Aurelianum, Diocletianum insanissimum, furiosissimum Maxentium, Julianum apostatam, et alios similis notæ Quorum primus Nero (uti scribit Eusebius) adeo seuit in christianos, ut promiscue ætatis, cuiuscunq; conditionis, et utriusq; sexus homines interficiens, illorum cadaveribus plateas ciuitatis impleret. Petrum cruce, Paulum gladio sustulit. Sed huic crudelitati finis suæ uitæ respondit. Mortem ipse sibi consciuit, qui tot christianis et bonis viris uitam abstulit. Domicianus q̄q; in multis impius, hoc in primis notabile fecisse prescribitur Secutus Herodem qui formidolosus tot infantes iugulauit, ut C H R I S T V M una tolleret: omnes Dauidicæ stirpis extingui iussit. Huius alia et aliorum q̄plurima nefanda facinora profari, tam non libet q̄ breuitas orationis non patitur. At huic misere tyrannidi semper concors erat finis uitæ miserabilis. Hic uentris profluvio miseritme perijt. Cæterorum uitam et acta si recenseas, si mortem animo reuoluas: inuenies magnam et mirabilem dei vindictam, quam talibus omnibus inflixit. Invasores ecclesiæ, iure, priuilegijs, et pronentibus donate, Constantium Constantini magni filium, Julianum, Constantium tertium, Leonem tertium cæteroscq; præsertim uiginti numero, obedientiam ecclesiæ debitam irritare conatos: uoraces ecclesiastici patrimonij raptiores, et exterminium eius anhelantes: qua deus ultione percussit, qui Caesarum gesta perlegere uelit, intelliget. Certe digna percussit: et incassum abire fecit ipsorum machinamenta. Vanis, magicis, maleficiis et prohibitis artibus imbutos, iniquissime diuinationibus, incantationibus, geomatria, ychthiomantia, Hydromantia, Chiromantia, Aeromantia, Pyromantia Necromantia, dieronomantia, Haruspicijs fastinationis bus ligna;

bus, ligaturis, sortilegijs, et augurijs operatos, quorū technis, artib
 bus atq; imposturis complures illusi sunt, erā dei cultū ad diabol
 icum ledūcti: ueraci potenteq; christianorū operatione subegit et
 protriuit. Protriuit iam dæmonū euocandorū mille artes, quas la
 tius est ne nominari quidem. Iudei qui (quod C H R I S T V S Iudei.
 eis exprobrat) prophetas occiderunt: patrum mēluram impleuer
 runt, dum C H R I S T V M e medio tulerunt. At ijdem quod in
 C H R I S T I morte non potuerunt, scilicet ecclesiam subuertere:
 contenderunt in apostolorum, martyrum, confessorum atq; uirgi
 num fidelissimorū imitatorum C H R I S T I persecutionibus ad
 implere. Verū frustra quoq; cessit pestifer ille conatus, certissima
 , plaga uenit quam C H R I S T V S est interminatus eis Relicta Math. 23.
 , est eis deserta domus, impleta est imprecatio illa qua clamabant
 Sanguis eius super nos et iuper filios nostros: quādo iam ipsi non
 solum toto terrarū orbe sedibus uagantur incertis, sed et uario tri
 buto subacti seruituteq; pressi degūt, nescio quas præterea daturi
 poenas. Turchæ, Saraceni, Mauri, cæteriq; intideles nos inde sinē
 ter inuadunt, finibus nostris incubant, bellis urgent: urbes, op= Quælibet in
fides chro
matis hinc
duo immixtæ.
 pida, regna capiunt et diripiunt, multum est si non sua faciant, li
 non suæ ditioni cuncta subiçiant: quod ualde formidandum est
 ni si deus manum suam auxiliatricem apponat, et sponsa Christi
 supplex interueniat. Hierosolimam, immo totā Syriam, Constan
 tinopolim, immo totam Græciam rapuerunt: nuper Rhodum et
 ferme Hungariam duo fere christianismi præcipua propugnac
 la suæ ditioni subdidere: nescio quid contra uniuersalem ecclesiam
 machinati. Non parui ponderis ista sunt. Talium auditu capita
 leuare cōmonemur, et cauere nobis ab ulteriori flagello, Sed et sa
 pius aduersum illos dei sensimus adiutorium q; ut de christianismi
 uel ecclesiæ casu dubitemus, ut ut illi moliētur ut cadat. Postremo
 surrexerunt nec iamdudum insurgere desinunt latebroſa hereti
 corum conuenticula: qui fidem tot annis inualescentem euertere
 uel immutare proponunt. De quibus spiritus (ut inquit aposto
 dus) manifeste dicit, q; In nouissimis diebus hoc est hac ætate no
 stra quæ 1. Cor. 4.
 annos obvios

1.Cor.10.
Expo.

stra quæ a C H R I S T O durabit in finem (nos enim sumus in ,
quos tines seculorum deuenerunt) discedent quidam a fide, anten- ,
dentes spiritibus erroris . Discedent a fide C H R I S T I , a fide
catholica, a fide cōmunitat̄ christianis approbata, et longinquitate
temporis affirmata . Id quod omnes haeretici faciunt, qui fuerunt
a Simone Mago ad haereticos nunc uiuentes . Simon Petrus et
sequaces eius, petræ seu fundamento quod positum est a Christo
superedificant aurum, argentū, lapides præciosos : Simon Magus
et qui sectantur eum aut illud fundamentū diruunt , aut ligna, tec-
num, et stipulam superstruunt . Semper attenderunt spiritibus
erroris, sed nunc attendunt maxime, semper doctrinās daemonicā-
rum , nunc haerent irreuulsi : docentur a diabolo et docent diabo-
lica , auscultant spiritibus erroris, et errores introducunt : semper
habuerunt conscientiam cauteriatam , nunc multorum conſcen-
tias inficiunt : semper hypocrysim , sed ea deprehensia punieba-
tur antea , at cheu nunc intellecta defendit . Ipsi namq; dia-
bolico spiritu ducti : dictis, factis, scriptis , facta , mores , uitam
christianam oblijterant : et errores suos inter simplices et indos-
ctos tanq; lolium in trito disseminant, uolentes ita dissecare ec-
clesiam mysticum C H R I S T I corpus , per tunicam illam in-
consutilem designatum, cui Iudei C H R I S T I tortores peper-
cerunt, non ausi diserpere dicentes

Non scindamus eam led sor- E.
tiāmur de illa cuius sit . Non est igitur o crudeles haeretici, non est ,
ecclesia scindenda . Si de sorte sitis ecclesiæ : una quæ fuit hactenus
esse permittite . At ut uelitis, scindere non potestis . Ab antiqua,
a sua, a uera fidei ratione: ab antiquo statu, nolite deuocare . Quid-
uis autem feceritis : ipsa manebit una, ipsa manebit sancta, catho-
lica, et apostolica . Vnam esse C H R I S T V S afferit, unicæ libi
coniunctam: ubi sub persona dilecti, dilectam salutat eccliam in
hunc modum . Pulchra es amica mea, suavis, et electa . Et addit ,
Vna est columba mea, perfecta mea . Vna, charitate una et fine ,
inseperabilis ac indiuisa . Charitate una, quæ cunctos ad se con-
fugientes ut unice dilectos admittit, nec ullos abijcit: impendio
defyderans

Ecclesia una
sancta/catho-
lica/apolica.Cant. 6.
Expo.
Vna.

desiderans omnes simul in unā ac eandem fidei, spei, atq; charitatis cōexionem adduci, in unumq; C H R I S T I corpus redigi et in unicū deniq; dei cultum. Vnitas ista ecclesiaz in tribus praecipue consistit: Fide, charitate, et obediētia. Hoc autem illud est vinculum de quo scribitur Funiculus triplex difficile rumpitur, et eodem fideles una uiuentur. Rupta fide, statim hastis emerget: Charitate rupta, scisma coniungit: Obedientia rupta, consumacia nascitur: propter quae sola, censura canonū, procedit excommunicatio. Vnde et tunc una dicitur, q; in huiusmodi copulam unitatis ac cultus unitatē tunc plene omnes inducet, quādo quod scribitur impletum fuerit. Erit unus pastor et unum ouile. Vnus itaq; C H R I S T V S, una ecclesia, unus vir, una uxor, unus dominus, una familia, una fides, unum baptisma, unus deus. An diuisus est C H R I S T V S? C H R I S T V M ipsi diuidunt, per quos factiones et scismata surrepūt in ecclesiam. Neq; mireris ecclesiam unam appellari, qui tantam membrorum multitudinem insueris. Nam quemadmodum uides ipsum Solem multos habere radios, in hanc et illam immo cunctas regiones diffusos, tum tamen sit unum luminare, sol unicus: multos et uarios arboris ramos cum sit arbor una, truncus unus, unus stipes: multos riuos, multos fluuios, gurgites multos, ab uno et eodem fonte manantes: in hijs autem omnibus ceterisq; similibus, ipsam originis unitatem ubiq; retineri: sic ecclesia splendorem suum, radios suos porrigit: sic ecclesia ramos, sic frondes suos dilatat: sic ecclesia fluuios suos atq; riuulos per omnem orbem diffundit: Attamen haec ecclesia est unum luminare, fons unus, corpus unum, mater una, mater uniuersalis: cuius nos omnes filii sumus. Ad eius ubera lactemus, māmas exugimus, ab illa renascimur, ab illa uitam desiuamus: per illam honeste uiuimus, et in illa uitam bene beatęq; transigimus. Haec illa ipsa sponsa C H R I S T I est, una uni dilectissima, neutiq; fornicatrix aut adultera: uerum ipse zelotes haec solius amātissima, sed haec incorrupta, casta, pudica et purissima uirgo. Hanc sibi gloriosam, non habēsem maculam, aut rugam,

Unitas ecclie in tri-
bū cōsistit.
Eccl. iii.

Ioannis, v.

i. Cor. i.

Donda,
aut alia

SERMON. I

Eph. v.

Secunda.

*Exclusus
carus sive
exclusus ab
ecclesia pe-
nit.*

aut ali quid huiusmodi: sed sanctam et immaculatam, sed erroris et peccati nesciam exhibet. Hanc sic educat, instituit, componit et perficit: ut solum se sponsum, se solum deum ac dominum, unum se caput: suam solius domum, unicum cubiculum suum, unicum suum thorum agnoscat. Hanc ita dilexit, ut seipsum tradens pro ea, et illam sanguine suo mundans lauacro aquaz sanctificare: in uerbo uitæ. Quo sit, ut sancta quoque uerissime dicatur, immo sanctissima, purissima, mundissima, castissima, suauissima mater, erga suos adiutrix pientissima. Sed quare sancta tantopere predicatur? Profecto de se sancta uocatur, quia corpus CHRISTI mysticum, quia coniunx CHRISTI: Sancta quoniam alios sanctificat et CHRISTI membra constituit, si mansionem sibi fixam deligant apud eam: Sancta uero, quia a deo eterna praedestinata: scita sit et præordinata: Sancta, quia sanguine CHRISTI tincta, mundata, repurgata. Nam si (quod in lege frequens erat) hostiaz sanguine tinctum prorinus est sanctificatum: quo magis ipso purissimo ac iuuentissimo CHRISTI sanguine ecclesia quæ lauatur, purgatissima fit: Sancta, quoniam a spiritu sancto fundata ac constabilita, a beodemque spiritu singulis insimul virtutibus: theologicis, cardineis, ceterisque moralibus insignita ac perornata. Si quæ dicuntur addubites: inuisibilem sed efficacissimum sacramentorum operationem animaduerte, quorum suam quodque virtutem ac auergiam elicit e præciosissimo sanguine et sacrosancta passione domini nostri IESU CHRISTI. Maxima uis iste sacramentorum est, sola ualens ad salutem, sola delictis humanaque uitæ morbis mederi potens: sed potius ecclesia sola conferte, quos tum qui pertinet ad eam firmiter adherens, capas est: si excommunicatus aut aliter exclusus ab ea fuerit, a sacramentis simul exclusus dicitur ac ipsorum salutari uigore. Qui non pertinet ad hanc ecclesiam: nec ad deum pertinet. Qui hanc non habet ecclesiam matrem: deum nequit patrem habere. Qui sibi cōmerito suo prescludit introitum huius ecclesie, statim excidens a CHRISTO corruit in laqueum aduersarij, periret: ut quotquot ascha

non con-

non cōtinuit tempore cataclīsmi, perierunt. Si tollas soli radius, radius obscuratur: si arbori ramum aut palmitēm præscindas, reficit ramus, palmae ematcescit: si fontem riūulo auferas, fluuius exiccat: et tu diuisus ab ecclesia, resciſſus a corpore Christi, lumen profuturae fidei non amittes: tu seclusus aut excommunicatus a fidei hū multitudine, fructum afferes in C H R I S T O: gratia humos sem aut in ipso uitam habebis: Digitus e manu, ramus ab arbore subtractus interit: et tu raptus a brachio C H R I S T O nec manens in digito leu spiritu dei, uiues: tu siccato fonte gratiae, fruere gloria: Quisquis sic alienaris ab ecclesia, non es lucidus sed in totum tenebrosus, non fructum feres sed arectes, non uiues sed deo morieris et angelis, non nectar aut aquæ fluentis in æternam uitam pocula guittabis; non gustabis q̄ suauis est dominus, non Ambroliam aut supernæ cenæ ferula lumes, nō fruere gaudio: sed arectactus in igne dolebis, algebis in aqua niuis: sed et omnes tui similes qui non manent in uite marcescent et in ignem mittentur.

Ioān. 1. 5.

Sola est ecclesia quæ prouehit ad hæc cōmoda, sola ecclesia liberat ab incōmodis: liberat omnes quotquot ad eam conuolant et manent in ea, uocat amicissime filios ad se suos Venite (inquiens)

Eccle. 24.
Math. 11.
Carbo.

F. rad' estis, et ego reficiam uos. Quæ tam dulciter ad amplexus suos omnes inuitat, merito catholica uel uniuersalis appellatur: q̄q̄ uniuersalis etiam appellari queat q̄ per uniuersum orbem expandita dilatetur et pateat, nec ullo loco coarctetur. Catholica quæ de omni gente, omni conditione, omni sexu, ac omni ætate collecta est: sicut ipsius romanis gratularus sic affirmat Apostolus Fides uestra annunciatur in uniuerso mundo. De qua re pariter ita disserit Augustinus Catholica nominatur ecclesia non solum a suis uerumetiam ab omnibus inimicis, uelint nolint ipsi quoq̄ haeresi et scismatum alumni, quando non cum suis sed cum extraneis loquuntur: catholicam, nihil aliud q̄ catholicam uocant. Hæc ecclesia catholicæ per orbem ualde longe lateq; diffusa, omnibus erauibus utitur ad profectus suos, et ad eorundem correctionem

Roma. 11.

Eng. 7. 10.
re religione,
capl. 7. 10.

I cum euig.

S E R M O

cum euigilare uoluerint: utitur gentibus ad materiam operationis , suæ, utitur hereticis ad probationem doctrinæ lusæ, utitur scilicet , tics ad documentum stabilitatis lusæ, utitur Iudeis ad compara-
Roma. 1. tionem pulchritudinis suæ. Est debitor omnibus, ut ait Apostolus. , Sic alios inuitat, alios excludit, alios relinquit, alios antecedit, om- , nibus tamen gratia dei participandæ dat potestatem: siue illi ac- , huc informandi sunt sine reformandi, siue recolligendi siue admit- , tendi. Carnaliter uiuentes tanq; paleas tolerat, quibus in area tru- , menta tutiora sunt donec talibus tegumentis exuantur: cum puræ , gentur a palea, tunc gloria frumenti hoc est bonorum hominum , fulgebit. Fulgebit in immensum gloria C H R I S T Æ qui est ca- , put corporis ecclesie, et in omnibus ipse primatū tenens. Apo-
Aposto. stolica nuncupatur ecclesia. Apostolorum namq; gloria fulget et martyrum, qui plantauerunt eam in sanguine suo. Quæ qui- dem ecclesia preciosissimo C H R I S T Æ sanguine, apostolorum, et martyrum bene plantata: plantata uitæ sanctitate, doctrinæ ue- titate: documentis et miraculis Apostolorum præcipue sumata , merito idcirco uocitat apostolica. Apostolica, quandoquidem in apostolorū fide fundata, et ubiq; cōspersa. Petrus enim et Paulus Romæ, Petrus Jerusalem et Antiochiæ, Paulus Damasci Athes- nis et Galatiæ, Matheus in Ethiopia, Thomas in India, Bartholomeus in altera India, Andreas in Achaia, Ioannes in Asia, uterq; Jacobus in Iudea: ceteriq; sic Apostoli iuxta sortem ac electionem suam, in alios aliij mundi fines propter huius ecclesie ædificacio- nem abierunt. Veh ergo uobis heretici qui tales structuram uul- tis cuerere, qui C H R I S T O bellum indicitis et Apostolis, qui contranitimini C H R I S T Æ præceptis ac apostolorum. Vnus e uobis execrandus Arrius, lingua facilis et eloquentia peritissimus, supra modum ecclesiam erroribus afflixit. Negauit ipse unitatem essentia diuinæ, filium a patre separans in substantia seu natura: minorē patre filium et creaturam affirmans. Manicheus, duo principia duasq; naturas, alteram bonam et alteram malam intro- duxit: carnem C H R I S T Æ non ueram sed fantasticam affirma-
Arrius.
Manicheus. uit, pa-

uit, passionem atq; resurrectionem et ab hijs exortū baptisnum, indignissime cōtempst. Pelagius Christi gratiam exinaniens, princi-
cipium et facultatem bene operandi, penes nos esse uoluit, iolam consummationem operis ex deo: recens natos originali peccato
noluit intici. Origenes, poenam dæmonum et damnatorum ali-
quando terminandam aſerebat. Iouinianus, equandum uirgi-
nitati matrimoniu, Heluidius matrem domini non esse uirginem:
ut horum multis alios, et multorū aliorum infinitos errorēs omit-
tam: ut de Nestorio, Vigilantio, Valentino, Sabellio, Donato,
Heracio, Nbursto, VVycleuo, Ioanne Husio: ut de septuaginta
sectis hæreticorum quas enumerat ysodorus, ut de innumeris
dicere supersedeam: qui progressu temporis aduersus eccliam
insurgentēs, a sanctis patribus; immo a ſpiritu dei depuliti sunt et
damnati. Nec huius temporis eſt aut succincti sermonis euagari,
uel ſparsum omnia complecti. Sed ſi colligeretur omnes hæreses;
quas congeſſerunt errores uniuersi: non tacerent ad hanc que nūc
orbem inuadit, rem publicam interturbat, et christianismi trans-
quillitatem opprimit. Neq; eſt operæ preium iterare laborem ut
quis colligat ad incendijs pabulum: quas uelut in unam cloacam
aut ſentinam, unus hæresiarcha coægit ad eccliaꝝ periculū. Hu-
ius unius opera ſi uorāda cures incendio, totam lernam hæresium
extinxisti: multorum capitum beluam certa uictoria domuſisti.
Tuam o Luthere Luthere, tuam hæresim intelligo: tuam homo-
mendacissime, tuam impostor hominum perditissime, tuam mi-
nister infidissime deo pariter ac orbi christiano, tuam opinionem
mutari fideles omnes percupimus: tuum infidelissimarum opinio-
num cartaceum fasciculū fasciculo ligneo deleri uolumus et opta-
mus: te poenitentem, te ſaluum, te eccliaꝝ restitutū edomitis opini-
onibus ardenter expetimus. Nec me calumniandi hinc anſam
arripias q; te dixerim hæresiarcham, quod normen alijs ante con-
uenit: nunc tu ſublegis ab omnibus, a cunctis ſurripis: tu quod
omnes male inuentum pefſime statuunt, multo peius pro uirili
defendis. Tu feces, tu quisquilijs et purgamenta cūctorum hære-
ticorum

S E R M O

ticorum laboriosissime conquiris: tu fragmina singulorum exactissime congregas: tu qui haec facis, tu qui bene sculta male suscitas omnium errata: non eris haeticorum omnium princeps! Quod beneficibus et christianis omnibus male olet, tordescit, setes: id tu ratis ad ornamentum capitis, ad gustum oris, concupiscentiam oculorum, ad uoluptatem animi. Abominandus es, abominandus haeresiarcha. Tu superas omnes omnium etatum haeticos o Luthere, tu catholicam ecclesiam (quantum in te est) consuevere, prosterne, pessundare: slabit ipsa tamen intolumis: ut ut cibratur a diabolo regi diabolico, non deficiet. Non deficiet fides eius. Quare tu malignari non definis, cur palinodiam non canis et stas a partibus ecclesiae: ut animæ salutem quam

Luce.22.

Quo^o Ia-
merus male
semiss de sa-
cramentis.

Baptism^o.

Eucharistia.

Confirmation.

Penitentia.

CHRISTVS lucifecit non amittas! Non potes, non potes non amittere, si quod facis facere pergas, si sacramenta pergas oppugnare, quæ sola deo reconciliant: quæ reconciliatos inire gratiam, et initam conseruare faciunt. Eadem tu negas conferre posse gratiam, negas in Baptismo dari eadem, quod inter sacramenta licet extollas unitas: tamen eo deniq; perducis ut prodeesse forme nihil assueres. Tu sacrosanctam Eucharistiam nescio q; indignis manus, sed illo tempore tangis: qui bene confessos, nullius peccati mortalis conscientes, præmittentes orationes debitas et apta preparatoria, insigne sumentes reputas: solam fidem habentes, merito censes ad eam admittendos: et requirentes opera bona cum ante fidem post fidem ut lupos deuitandos sis. Tu contra fidem et decretum ecclesiae, panem cum corpore CHRISTI remanere disceis. Ast ecclesia per prescripta certaq; sanctæ consecrationis uerba, panis et uini substantiam in uerum corpus ac sanguinem Christi ueraciter cōuersam et transsubstantiatam credens afferit: solis speciebus panis atq; uini remanentibus, substantia in substantiam transeunte. Tu laicos sub utraq; specie cōmunicandos clamitas. Confirmationem quam nulla CHRISTI promissione sed ritu tantum ac ceremonia fulciri dictitas: nullam sis operari salutem, et pro sacramento negas habendam. Penitentiam prope facis irritam,

iuritam, qui terciam eius partem satisfactionem auferat: confessio-
 nem et contritionem ita tractas, ut pro nullis seres relinguas: quas
 multo alias q[uod] hucusq[ue] spectatissimus ecclesiae usus obtinuerit, extor-
 torques. Contritionem quae sit per dolorem et compunctionem Confite-
 cordis, per discussionem, collectionem et detestationem peccato-
 rum, iuxta prophetarum exemplu qui deo promittit Recogitabo tibi Esa. 38,
 omnes annos meos in amaritudine animae mee, garris Hypocri-
 sim esse: neq[ue] planctum illum ad lachrimas usq[ue] (ut fieri possit) ex-
 celsum quem doctores antiqui praedicant, ullo modo uelle uideris:
 sed et accritio magnopere tibi displiceret, quam tamen ecclesia piens
 tilissime commendat. Confessionem occulitorum e sacris litteris assumi
 uel probari posse negas, publicatorum et notiorum criminum
 confessionem exigis: occulorum cum non reijtias ita pertrectas,
 ut tam male facias q[uod] si reijceres, cu[m] eam relinquas incertam, nec ad
 eam ullos arctari uelis, nisi quibus liber Tibi tamen placere dicis.
 Et laicis ac mulieribus, potestatem confessionis audiendarum iuxta ac
 presbyteris factam affirmas. Matrimonium sacramentum inti-
 ciatis esse, quod nos fideles ideo a te factum interpretamur, ut fas-
 ciem honesti corruptae tuae uoluptati pratexas: dum frater mona-
 cham, uotarius uotariam, clericus deo dicaram, sacerdos uelatam,
 matrem uirginum uinctus. C H R I S T O nuptam uirginem, pres-
 byter religiosus religiosam iuuenem accipis in uxorem: aliosq[ue] ca-
 stitatis professores ad idem belluini genus libidinis illectas.
 Illud Adamo, illud Noe dictum eructas Crescite et multiplicamini
 ni replentes terram, ut hoc a C H R I S T O dictum aboleas Sunt
 qui se castrare propter regnum dei: Qui potest capere capiat.
 Creauit deus Adamum ad multiplicationem, Noe reseruauit ad se-
 minarium terrestrium hominum: sed cum adesset plenitudo tem-
 poris, misit e sinu suo pater filium, e throno suo potentia sapientiam,
 ad commonstrandam hominibus genitaram ccelitum: et tu-
 nupsijs hactenus christianismo inauditis, nupsijs infandis uis ad-
 impleri mundum: ut evacuato celo deniq[ue] repleas infernum, Nam
 uel Hieronimo teste Nuptiae terram repleri uirginitas paradisum. Hiero.
ad illib.

Gene. 1.
Math. 19.

I. 3. Innocens

Innocens Adamus in paradiſo uirgo fuit, in terra post peccatum cognouit uxorem; et nocentissimus christianorum hostis Lutherus, a uoto uirginitatis ad nuptias abiit innocens. Primus Adam de terra terrenus mundo genuit, secundus Adam de caelo ecclesiis a nuptijs abstinuit et temperare docuit. Dementissimus iste Lutherus illegitimo iamiam coniugio detentus, quod cum consecrata consecratus iniit, nihil omnino pratermittit quo stabilit hanc uitam iniquitatis, quam tanto tempore precogitatam profligato pudore nunc est ingressus. Et quoniam ecclesia decreuit ut eum huic C H R I S T I consilio plarior non obdiant, castrantes se propter regnum dei, religiosi saltē cum sacerdotibus audientes sint: ipse tam sacerdotium, q̄ religionem impugnat. Ordinem sacerdotij negat esse sacramentū, et affirmātes irridet. Omnes ex aequo christianos esse sacerdotes affirmat, omnes unam et eandem sacramēta ministriādi potestatem habere, nihil inter prophanos et pharao dicatos interesse: dignitatem sacerdotalem quam Crysostomus tot uerbis extollit, tot scripturis solidat et argumētis probat, quam Hieronimus, quam uniuersi patres e certissimis scripturis approbant: unus ille mulierosus eneuare cōtendit et ad nihil redigere. Monasticam, fraternalm, castam et uirgineam uitam, acerbissime deprauat: tantum ut nuptias male contractas impure defendat. Ridet ecclesiam q̄ uentionem extremam pro sacramēto statuerit, inimicus eius qui scripturam hanc in se proclamat impletam Spīz, titus domini super me eo q̄ unxerit me, qui discipulis facultatem, tribuit oleo ungendi et sanandi: discipulorum inimicus quorum Jacobus admonet Orient presbyteri super infirmum, ungētes eum, oleo in nomine domini. An non qui desupremo uiatico, sancta, unctione, de reliquis sacramentis tam male sentit: salutari sacramentorum adiumento (nisi resipiscat) carebit in exitu? Sed pro H. sacramentis o Lutere Rex noster Henricus octauus, rex fideliſſimus et fidei defensor inuictissimus: splendide, grauiter, et copioſe satis edifferuit, ut de ueritatis ribus hic nihil afferam: reliquas omn̄es aſſertiones tuas, alias alij tum boni tum docti satis eruditæ, discussas.

Ordo.

Extreme vno
cito.

Luce. 4.

Iaco. 5.

Illustrissim⁹
rer. Luther⁹
nam heret⁹
copioſe et
pugnauit.

discussas exibilauerūt, quibus tu responsum non sis quis responde-
re non potes. Tu beatissime christi pars castorumq; diuorū adora-
tiones, imaginum culturas, ieiuniorum et festiuitatum obserua-
tiones, precum frequentias, peregrinationes, et (ut in summa dis-
cam) omnia bona opera suggillas: sola fide cohereri gratiam how-
mibus, incredulitate sola damnari uolens: opere externo nihil
sisteri, in opere bono iustū peccare. At si haec uera sint (ut omnino
ueritati contraria sunt) fornicarius, adulter et incestuosus, fur, las-
tro et homicida, tyrannus, lictor, symoniacus, usurarius ceteriq;
facinorosi, bonis et iustis uiris sunt exequandi, et participes erunt
aternas gloriae: si sola fides iustificet, salui timent: saluificabuntur et
demones qui credūt et contempniscunt: quod est a uero alienissimum.
Quod credant, et quem credunt deum extimeant: audi loquentes
, eos ad C H R I S T U M in euāgelio Quid nobis et tibi I E S U ? Mar. 1,
, Nos scimus quia tu es filius dei. Video ut ipsi credunt Christum,
consententur et ipsum dei filium, ut uenerabundi timent: nunquid
talem fidem habentes erunt salui? Non erunt. Sed quare non
erunt? Quia si charitatem non habeam, cetera cuncta bona pos-
sident: nihil sum. Charitas non agit perperam, sed bene agit. 1. Cor. 13,
, Operibus ergo bonis opus est ut proba spectataq; fides euadat,
ut ex informi formata fiat. Sic tu Luthere iam inuertis omnia, cō-
fundis omnia: pro charitate neglectum rerū omnium, pro mundi-
tiae turpitudinem, pro cælibatu pro castimonia muliebre consors-
tium, pro obedientia contemptum et seditionem, pro christiana
uita laxam et effrenem filiorum Belial inducens. Sic tu contem-
nis ecclesiam, contemnis eius authoritatem, honorem eucharistiaz
et omne sacrificium: sacerdotium, uota, religionem, uirginitatem,
castitatem. Tu sacrosancta sacramēta uilipendis, e quibus omne
temperiu et iuuamen ateratissimus aduersus omnes animas morbos.
Tu uis omnia: fieri cōmumia, tu uis soluagum esse genus huma-
num quale fuit ab initio: sine principe, sine rector, sine ordine,
sine correctione, sine castigatione, sine imperio, sine iusticia, sine
lege, sine regula, sine uirtute, sine gratia: Tu uis regiūna et cas-
tigatoria

Lutherus omnia
opus bonum
condemnat.

• 2. libro II
• 1. libro II

• 2. libro II

Lutherus olo
bona inuenit
et omnem olo
dinem.

S E R M O N E

- stigatoria queq; documenta euancere. Vnde tu in causa fuisse ut
 pleraq; templa dei, pleraq; monasteria splend: dissipa iam diruta
 sint, delpolita, prophana et direpta: non attendens quod scrips
 tum est Veh homini illi per quem scandalum uenit, non anim.ad,
 uertens illud Apostoli non solum qui talia faciunt sed qui cuam
 consentiunt facientibus digni sunt morte. Si qui contentit ita pu
 niendus sit: ergo tu qui es ipsa origo totaq; causa, quam ponam
 dabis? Bonum autem esset tibi si natus non fuisses. Multo quis
 dem melius esset tibi non esse simpliciter q; esse sic obnoxium dam
 nationi, nisi forte uelis in hac re Philosopho coherere, qui praesert
 qualecunq; esse non esse: licet eius sententias toties alioqui repel
 las a sacris litteris. Nescio, nescio quam libertatem spiritus affinis
 gis hijs, quos diabolicis laqueis innectis. Tu libertatem omnem
 immo libertatem carnalem, C H R I S T A libertatem et spiritus
 ebuccinas: ut populus ex te esse reincipiat. Belluina certe uiuens
 di rationem, belluina libertatem tribuis, ut nihil libeat quin idem
 liceat: ut licentiam quamlibet adeptus quisq;, quo uelit erumpat.
 Tu es o Luthere inimicus ille homo de quo testatur quoq; Chris
 tus in parabola satoris idonei. Seminato bono sententi, ueniens
 inimicus homo superseminauit zizania in medio tritici. Bonum
 semen est uerbum dei quod C H R I S T V S cum apostolis et
 doctoribus electis sevit in cordibus hominum: et tu Luthere cum
 tuo collegio superueniens, et adulterina semina proiecens idem ex
 tirpare niteris. Sed tempore messis ueniet servi messores, angeli
 dei, qui zizania colligent et alligabunt in fasciculos ut comburant:
 triticum uero in horreum domini adducent. Te Luthere tuamq;
 doctrinam corruptio lolio si nullam, si non incendio iustissima
 patrum sententia compresserit: certe flama durior expectat. O Lu
 there perditissime quid de te dicam aut opinabor aliud, q; quod per
 Ezechielem dominus ait: qui multos ante, multos annos, tuos in
 spiritu uidit errores. Veh, ueh tibi. Edificasti tibi lupanar et fe
 cisti tibi prostibulum in eunctis plateis ad omne caput uiae, edifi
 casti signu prostitutionis tuas, et abominabilem fecisti decorum
 tuum.

tuum. Ecce nudabo ignominiam tuam, et videbunt omnes omnia turpitudinem tuam, et iudicabo te iudicis adulterarum et fundentium sanguinem, et dabo te in sanguinem furoris et zeli, et dabo te in manus inimicorum tuorum, et destruet lupanar tuum, et demolientur prostibulum tuum, et denudabunt te uestimentis tuis, et auferent uasa decoris tui, et derelinquent te nudum plenum ignominia, et lapidabunt te et trucidabunt te gladijs suis. Vides hic o Luthere iudicium tuum, uides impendentem dei vindictam, tuis peccatis omnino debitam. Hanc tuam hereticam, hanc tuam scismaticam et exialem uitam prauidit Apostolus Paulus,

2. Timo. 3.

Lutherus hic
fus ex ceteris
detinatur.

I. lus, de qua sic Timotheum admonuit In nouissimis diebus instabant tempora periculosa, erunt homines amantes seipso: cupidi, elati, superbi, blasphemati, ingrati, scelesti, sine pace, non obediens, tes, criminatores, incontinentes, uoluptatum amatores magis quam dei, habentes speciem pietatis uirtutem eius abnegantes. Nouissimos dies appellat haec nostra tempora, sicuti prius ostendimus. Experimur haec tempora plena periculis, miserabilibus onusla fias- gitijs. Quae tamen proprietates ut in ipso primum Luthero pa- teant, introspicito: cuius exemplar sibi proposuisse reor Aposto- lum, quando hunc pestilentem ecclesiarum depinxit aduersariu. Sui acquisitum postular amantior est, erga seipsum caro rapitur amore, qui lippos in suis peccatis, in alienis aquilinos habet oculos: qui cor- pus pascit ad victimam non dei sed diabolii, qui carnem impinguat animam spirituali macie corrumpt, nullum in amore suo tenorem obseruat. Stultus et improbus est amor eius dignusque notari. Hora. Cupidus et ambiciosus est, querens sua non quae I E S V Christi, Cupidus, gloriam querens ab hominibus, gloriam quae a solo deo est non curans: contionibus, litteris, uoluminibus, ad famam et auram popularem dumtaxat aspirans. Sinaliter an tot haereses per orbem disseminaret, tot scismata commoueret in ecclesiam, ut hoc nefandum Lutheri nomen euulgaret? Quis elatum esse dubitat, qui tot tumidissimi pectoris argumeta uidet? quis superbum esse non dicit si famosa si pessima religiosuli homuncionis opera, si libros imperioso

Elatus.

Blasphem⁹.

Sapien. i.

Ingrato.

Sapien. i.

Roma. 12.
2. Cor. 5.

imperioso tonatu, minis, maledictis, probris et blasphemis plorit, acris iudicio perpendat! Blasphemus est qui cum multa christiana fidei dissonia, diuorum sanctitati repugnativa deoq; contraria, gloriose virginis sanctisq; omnibus temere pronunciet: sans eti spiritus inhabitationem sibi præsumit. At si quem habeat, non sanctum sed malignum spiritum imbibit: cuius ductu tot aburda, tot abominabilia non sane mentis simulacra producit. Spiritus autem sanctus fugit fictum, et auseit le a cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Ingratum esse uides deo, cuius amplissima dona, preciosissima charismata, tam male cōlumnit: tingens le in cœla dei facere, quod est a deo remotissimum: Ingratum pijs monitos ribus, quorum exhortatoria scripta iustaq; consilia, tam mordaciter corredit: ut pro ueraci monitu cauillationem, pro gratijs iniurias, pro modestis uerbis inmitia, pro suauiloquijs aperta conuicia, pro consilio derisum et contemptum, pro amore reprobant inuidiam. Conantur optimi, conantur doctissimi viri, conantur fidelissimi principes ouem perditam ad ouile reuocare: sed infelix aurem auertit a bene consulentibus, beneq; consulta parum castis, uirulentis, scandalosis sermonibus et inconcinnis excipit, in perpetuum sui obprobrium, suggillationem, ac condemnationem. An qui Regum etiam christianissimis et modestissimis scriptis, impudentissima, odiosissima, uirosissima conuicia regerit: humili peccatoris incolam habitatem in se spiritum sanctum habebit? Non habitare posse docet illa præclarissima sententia. In malius, lam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Quotquot habitatem in se spiritum habebant, concubinabatur minime, non immodestis, nō cōuiciosis aut odiosis uerbis usi sunt: sed conciones, sed libros, sed adhortatorias epistolas, et quemuis sermonem hijs serme modis acceptabat, Obscuramus: oramus: exhortamus uos in C H R I S T O J E S U: In uisceribus uel in in nomine Iesu C H R I S T I. Sic Paulus assolet Obscuramus uos (inquietes) fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora, uestra hostiam sanctam. Obscuramus per nomen domini nostri Iesu, Christi:

, C H R I S T I : obsecramus pro C H R I S T O reconciliamini deo, 2. Cor. 5.
 , Obsecro uos ego uinctus in domino ut digne ambuletis Rogas Ephe. 4.
 , amus uos et obsecramus in domino I E S V , ut quemadmodum 1. Thess. 4.
 , accepistis a nobis quomodo oporteat ambulare licet ambuletis.
 , Nos (inquit Paulus) maledicimur et benedicimus, perlectionem
 , patimur et sustinemus, blasphemamur et obsecramus . Sic quoq;
 , Timotheum ut faciat admonet, Argue, obsecra, incarpa in omni
 patientia et doctrina. Sic Ioannes filios, filiolos, et charillos in
 C H R I S T O fratres : sic ceteri libi dilectissimos appellat: et hac
 lenitate sermonis, hac suauiloquentia mundum ad te traxere se-
 quacem, duraque et saxe alioquin emollierunt hominū pectora. Hoc
 mitis hec placida morū cōpositio, prelētiam sancti spiritus et inhab-
 bitationē arguit: non ostēatio, non superba reprehēlio, non mas-
 ligna detractio, non virulenta cōviciatio. Super quem etenim (dis-
 cit dñs) requiescerit spiritus meus nisi super humilem, quietū et tue-
 mētem sermones meos ? Scelestus est, iniquus, inobediens: super
 sioribus inobediens, immo toti cōtradicens ecclesias: peccatis abūs-
 dans, miserrime uiuens, liuore, indignatione, malitia plenus: et
 sine pace uiuit, cuius animus neq; quiescere potest tantis uitijis ins-
 fectus, neq; sinit homines cum hominibus cōuenire, quos ad tam
 multiplices discordias, homicidia, atq; bella trahit. Quot Regio-
 nes, quot prouincias, urbes, oppida, villas, domos litigij inex-
 plicabilibus implicuit ? Quot Monasteria, templa, sacra cum pro-
 phanis, ut prostrata iaceant efficit ? Criminatus est, qui mala quæ
 non sunt, mala esse fingit, quæ bona, pro non bonis habet: et in
 hijs quæ siūt ab alijs nemo censorum oculatior, in suis hypsea ca-
 cior. Voluptatū amator, pecunias ac inexpletæ libidinis, luxuriasq;
 detestandæ. Num arbitraberis incontinentem et uoluptatū ama-
 torem esse, cui deserta religione uotocq; dissoluto nuplit monachus
 qui tot simul alios ad consimilem impietatem pellexit ? qui tot scel-
 eribus et impietati generibus ex omni parte scater, nouam et ins-
 auditam pietatis formulam affingit, et abnegata plene uirtute, cul-
 mina uirtutum inesse sibi simular ? Si quid sancti, si quid boni, uel
 non

Scelestus in
quibus inobedie-
dit.

Sic pac.

Criminatus.

Voluptatum
amator.

quid ho-

S E R M O

quid honesti uitæ eius inesset: causa foret qua iure moueantur homines ad fauendum homini, fauendū eius operibus. At ego numq; et quis oro fidem uerbis habebit eius aut scriptis, qucm tam uicose, tam carnaliter et ignominiose, uitam acliatae cernit? Repugnā religionis diffringit, uoti solennitatem contumaciam, castitatem proscriptuit, illegittimam ducit uxorem, pro nuptia rapit ad se monialim; multa, multa alia detestatu non relatu digna facit, et interim ego pia credam eius esse uolumina!

Ioannis. 5.

Opera 2.
theri de Lut
therotellatos
nū perqubēt.

Cristus ait. Opera quæ ego facio, testimonium perhibet de me: et tua de te Lutheræ testimoniu non, perhibebunt opera! Perhibent plane testimonium, q; non sis be K. ne christianus, non religiosus, non humilis aut pauper spiritu, non castus, non obediens, non ecclesiæ, non dei filius. Non patrem habes omnipotentem deum: sed ex patre diabolo es, et deyderis patris tui uis facere. Ille homicida erat ab initio: per te strages ab homināda recrudescit. Ille non sletit in ueritate: in te nulla ueritas. Ille loquitur mendacium ex proprijs: tu mendaciū ab eo colligis quo mundum indignissime fallis, quo genus hominum excessas, et teipsum perdis. Ille pater mendacij, te filium habet mendacissimum. Qualis qualis erit ille Antichrūs de quo tam multa scribuntur et dicuntur: tu in multis illum equiperas, tu qui multos bene christianos Antichristos appellas: an non ipse es Antichristus. Tu unus es Antichristorū quos multos fore Ioannes in sua epistola affirmat. Nam te rescindis a C H R I S T O, rescindis ab ecclesia quorum decretis obuias et uirtuti resistis, tanq; Christo bellum indicturus. Te rescindis ab ecclesia tam quæ triumphat in cælo, q; quæ militat in terris. Te rescindis a cœmunione christifidelium, a corpore C H R I S T I mystico, tunicam illam (de qua præfati sumus) inconsutilem, ecclesiæ præsentis significatiuam disuidere uolens, teipsum ab ea dividis: et membris instar habes quod excisum a corpore tabescit ac corruptitur, instar ligni quod atrefactum, putridum et cariosum inutile sit ad nihil ualens ultra nisi ut cōculetur ab hominibus et in ignem mittatur. Sed hic hæresium omnium neq; Lutherane dispiciamus et cōsideremus originem!

An non

An non ortū habent ex malo scripturarū intellectus? Eam causam
 docet Augustinus inquit: Hæretici non ob aliud tūt harretici, sed
 q̄ scripturas aut male intelligunt, aut oīno non intelligunt. Si non in-
 telligāt non errare non possum. Sin male intelligāt, uberrēt cuīam a
 uero est necesse, et errores solos, ac tentus sui ligamenja prodant: in
 quos dicit potest quod ait Christus: Erratis neicientes scripturas
 necq; uirtutem dei. Vt qui non intelligant, tacit inīicia litterariorum:
 ut male intelligāt, tacit solarum litterarum præsumptuosa noticia.
 Nam hæc tacit ut litteratores litterariorū ue tyrones, litteram extor-
 queant, litteram plectant, laniēnt, distrahabant, et ex sententiā inueni-
 tant. Facit ut grammaticaster quipiam aut puer clementarib;,
 grandeuo se theologo, parū pudenter opponat. Necessaria certe
 Grammatica est, cui tanq; fundamento Theologiam cum ceteris
 disciplinis superponas. Verum tū tolius grāmaticæ uiribus, tū toliis
 uocibus innitare, sēnūm & scriptura literalem, carnalem dumtaxat
 intellectum elicies: tota errans uia. Quarendus est sensus sancti
 spiritus, solius sacrarū litterarū authoris. Hic humilem animū
 illuminat, hic ueritatem studio superbi ad archana ueritatis adhinc
 tit. Humilis est qui nihil subiupti sumit, humilis est qui omnia sua
 seq; totum deo cōmittit: studiosus, qui paternis et auitis uestigijs
 intulens, methodicas disciplinas præmittit, ut tū abdita Theolo-
 gias recta iubinret. Per grāmaticam, quæ loqui docet, scribere et
 interpretari: per rhetorica m, quæ docet apte, distincte, et ornate
 hæc facere: per logicam, quæ differendi uim aperit: per philosophia-
 m cum physicam cum moralem (interiectis etiam si uacet ad
 decorum et oportunitatem reliquis mathætibus) ueniendum pos-
 stremo est ad piam metaphysicam seu theologiam. Nec est uni
 grāmatice fidendum, nam tū sola Grammatica sufficeret ad intelli-
 gendas scripturas: esset grāmatice peritus, factus illico consumma-
 tus theologus et oīm disciplinarū expertissimus quæ latina lingua
 tradūtur: quod omnino falsū ac delirū est. Nec est opinandum si
 cuiusvis linguis uoces imbiberis: illico te disciplinas intellecturum

Augustine
sup̄ gen ad
litterā li.
7.ca.S.

Mach. 1.2.

Uide seruina
due in officio
plene capite
littera.

Quos q̄nto
tufficione illi
mutat.

K   quæ scri-

S E I R M O

que scribūtur ea lingua. An vis affirmare gallico lingue gnaros,
ideo leges huius regni intelligere, q̄ ipse gallica lingua scribanſ? Ne
quaq̄. Quod enim non magis inconuenit aut improbabile eſt, q̄ ut
ſciētias que latīno, græco, uel hebreico ſermone pmiūtur; propterea
quis intelligat, q̄ hebreicæ, græcæ uel latīnae linguae ſur non im-
peritus. Habet enim ſuos queq; diſciplina terminos, et habet ſupra
terminos peculiare quid in ipliſ rebus que percipi poſſuit a muto,
uel infantiſſimo: ab eloquēte nesciti. Qui tunc aliter ut Greci metram,
Arythmeticum aut Astrologū iſignem eſſe uideas, et tamen bar-
barum aut minime ſacudum! Sic theologum egregium, et Cyclo-
pedia quidem omniq; diſciplina abſolutū plerumq; deprehendas
loquelæ politioris ignarum: et elegātia uenustog; ſermone iplēdeſ-
centem, theologiaz tamen nesciū. Nihil credibilius eſt q̄ ut ea uia
petueniri uelit iſpirituſſantus author sacramum litterarū ad intelle-
ctum earū, que trita eſt antiquis et sanctissimis doctoribus, quos
familiariores ſpirituſācto ſuisse cōperimus ex illorū uita: q̄ quos
lux hodierna uidet. Illis diſciplinaz preuiae ſimul uiā praefiuxerūt
ad theologiam, non grāmatica uel rhetorice ſola. Ibi diſcimus res
uocibus eſſe signatas, nec eſſe signa: ſed hoc ſingulare theologia
poſſider. ut res rebus apte ſignentur. Vbi ſi grāmaticus ad ſolas
uocum ſignificationes expendat omnia: toto caelo aberrabit. Sic
iudei decepti ſunt in eo quod Christus aiebat ad illos Nisi manducaſ,
ueritis carnem filij hominis et biberitis eius ſanguinem: non habe-
bitis uitam in uobis. Caro mea uere eſt cibus et ſanguis meus uere
eſt potus: et qui manducat meam carnem et bibit moeū ſanguinem:
in me manet et ego in illo. Litigabant itaq; iudei dicentes. Quoq;
modo poſteſt hic dare nobis carnem ſuam ad manducandum! Exi-
ſtimabant enim iſpum ſuę carnis portiūculas impartiūrum eiſi
non intelligentes ſacramentū quo corpus C H R I S T I cōficitur,
quo paſcit aiam. Multi quoq; ex diſcipulis id audientes, ſimili ſuę
errore et ſcandalō laſi, muſmurātes in hūc modum Durus eſt hic
ſermo, et quiſ poſteſt eum audire! Sciens autem Iesuſ quid diſcipu-
los offerebat: eos erudit et per eos caſteros omnes quoniam modo
ſcripturæ

Sunt ſit eni-
tusq; diſcipli-
ne termini.

Grammaticis
ſenſus multos
fallit.

Ioannis. 6.

Ibidem.

, scripturæ sunt suis locis accipiēdæ Spiritus (inquietus) est qui uiuit Ibidem.
 , caro non p̄dest quicq; et uerba quæ ego locutus sum uobis sp̄ Expo.
 , ritus et uita sunt. Hæc hominū massa corporea sine spiritu et aia,
 quid est nūl mortis imago? Non uiuit, non mouet, nihil sentit.
 Aia sentiendi uim tribuit et intelligēdī: tribuit uisum oculo, auribus
 auditū, palato gustū, naribus odoratum, toti corpori tactū,
 suam cuiq; parti uitam et sentiēdi formam: quæ tota in toto et tota Phas.
 in unaquacq; parte uersatur. Parem in corpore scripturæ uitā mihi
 consydera, quam dei spiritus informat atq; uiuiticat. Hic spiritus
 suum, hoc est uitalem et spiritualem sensum in scriptura relinquit:
 sine quo scriptura torpet, sine quo mortua iacet. Tolle uitam
 corpori, et corpus immotum ac iners efficitur: scripturæ tollas in-
 ternum ac spiritualem sensum, et scriptura mortua fit ac inutilis.
 , Caro non prodest quicq;. Carnalis seu litteralis sensus non prodest
 , quicq;. Non prodest neq; lectori, nec audituro. Nam uerba quæ
 ego loquor (C H R I S T V S ait) spiritus et uita sunt. Sunt ipsi
 spiritualia, spiritualem sensum et intellectum habent. Semper ex se
 spiritus et uita sunt. Tibi quoq; si spiritualiter accipias, spiritus et
 uita sunt. Si carnaliter et tantū litteraliter intelligas, si captui tuo
 dūtaxat litteris iniūtiō pertinaciter inhæreas: tibi spiritus et uita
 non sunt. Grāmata tua spiritualem tibi sensum suppeditare non
 possūt; sed spirituſſlāctus quibus uult ipse se reuelat: uel per eos do-
 L. ctores quibus se prius infudit, rursum alijs illabitur. Citra spiritus
 opem si labores: uanus abibis, nec e scriptura dei uolūtatem ex-
 cerpes. Sicut enim Nemo scit quæ sunt hominis nisi spiritus hois 1. Cor. 2.
 , qui in ipso est: ita quæ sunt dei nemo cognouit nisi spiritus dei, et Math. 11.
 , cui pater aut filius per spiritum uoluerit reuelare. Quare Christus
 recessurus a discipulis ait. Expedit uobis ut ego uadam, quia nisi Ioānis. 16.
 , ego abiero paracætus non ueniet ad uos: si uero abiero, mittā cum Ioānis. 14.
 , uobis. Et quid faciet cum uenerit? Certe ipse cum uenerit docebit Expo.
 , uos oia, et suggeret uobis omnia quecūq; dixero uobis. Docebit
 iūstos homines, pios ac humiles: et perducet eos in uerum atq;
 spiritualem sensū, in quo uita scripturæ cōsistit. Et quam Christus
K. 2. carnem,

2. Cor. 3.

carnem, Paulus litteram appellat: ubi sic scribit: Deus idoneos, nos fecit ministros noui testamenti, non littera sed spiritu: Littera, enim occidit spiritus autem uiuiscitat. Manifestatio ueteris legis, litteris occultata fuit: administratio uero nouae, fit manifesta spiritu.

Hic spiritus dat uitam lectioni, et auferit uelamen quod positum erat super faciem Molis: auferit uelamen a cordibus uidelicet, quod positum est super corda iudeorum. Iam prodi tu nudo litterator, et dic an litterulae tuae tibi sufficiat ad scripturas intelligendas: dic an sola littera sensum huius sententiae tibi luggetur? Si eluteretur inimicus tuus ciba illum: si sitierit porum da illi, hoc enim faciens carbones ignis cogeret super caput eius. Quicquid grammaticus fuerit, scit et ordinare sententiam istam: at plerique non intelligunt nec interpretari ualent. Scis tu quid significet haec uerba, carbones ignis in caput cogerit: sed quid sibi uelint, ignoras. Dic quomodo Christo quadrent que de CHIRSTO dicuntur, si sola dictio significalia respicias. Ego sum panis uiuus, Ego sum uermis et non homo, Ego sum hostium, Ego sum uitis uera, pater meus agricola est: dic quomodo conueniant que CHISTVS attribuit apostolis

Roma. 12.

Ioannis. 6.
Psal. 21.
Joannis. 10.
Joannis. 15.
Math. 5.
Psal. 68.
Psal. 78.
Esa. 66.

Hieronymus
ad paulinum
presbiterum.

Vos palmites estis. Vos estis sal terre, lux mundi. Dic an uirtus, uocum haec enucleat? Zelus domus tuae comedit me, Coquederunt, Jacob et locum eius desolauerunt, Caelum mihi sedes est terra lacus, bellum pedum meorum, et id genus innumera. Prohdolor, qui fit ut cum tanta sit scripturæ difficultas: eam tamen ut facilissimam, ut communem litterarum uulgaris attingat, et illotis sere manibus ex uoto tractet? Quibus quadrat quod Hieronymus habet in epistola ad Paulinum, Quod medicorum est promittunt medici, tractant fabilia fabri? Sola scripturarum ars est quam sibi passim omnes uendicant, cum doctis indocti: hanc garrula anus, hanc puer inexpertus, hanc temerarius iuuenis, hanc delyrus senex, hanc sophista uerbosus, hanc uniuersi presumunt, lacerant, discerunt anteque discant, quadam facilitate uerborum et audacia disserunt alijs, quod ipsi non intelligunt. Sunt qui cum ad scripturas, sanctas post seculares litteras uenerint, et sermone cōposito aures, populi mul-

, populi mulserint : quicquid dixerint hoc legem dei putant , nec
 ; (prohpudor) scire dignatur sanctorū sententias et patrū interpre-
 tationes : sed ad sensum suū incōgrua aptant testimonia , et ad uo-
 , luntatem suam sacram scripturam trahūt repugnātem: quasi gran-
 de sit et non uiciōsissimum dicēdi genus ita Christi, prophetarum,
 , et apostolorum deprauare sentētias, et docere quod ignorant, nec
 , hoc quidē scire & nesciant . Prohnefas , qualiter audebis indocte
 retruias et protūdas scripturæ quæstiones, atq; locos a paucis ex-
 cussos, ore rotudo, linguaq; uolubili in medium afferre disputatio-
 nem : ad quos inbecillior intellectus tuus nequit aspirare ? Qualis
 ter audebis pollutis et illotis manibus , res tam mundas et tam fa-
 cras attingere ? Qualiter audebis inscius cum docto, inexpertus
 cum experto litem inferre ? Non reuereberis ad errores tuos tor-
 quere et trahere scripturas inuitas ? Doctissimi sane sanctissimiq;
 uiri, qui totos annos in sacris studijs bene collocarūt, ad huiusmo-
 di colloquia se nunq; ingerunt : sed ab eijsdem subterfugiunt; nec
 inuitantur ad interloquendum, tractandum, aut disputandum de
 sacris utcūq; litteris, nisi præmissa protestationis humillime reue-
 tentia, se sumittentes in oībus ecclesiasticæ decisioni, doctiorumq;
 iudicio : et tu penitus indoctus, aut minute uel improbe sciens,
 tanq; cathedram in scripturis tractādis occupabis, ut impudenti-
 simus cauillator in rebus ignotis eris ! Hei misero . Quomodo non
 formidas scripturas ita polluere quæ tam preciosæ sūt, immo pre-
 ciosiores lapillis omnibus ? Non decet, non decet cerdonē, ruderis
 aut lutu plasten, aurifricem suam docere artem, imaginem cōfiare ,
 deaurare, poculū formare: et addecebit ineruditū, materno tantum
 (quod aiunt) ingenio fretū, aut pubescētem grāmatics tyrūculum
 edocere consumatum theologū sacræ scripturæ rationem ? A scrips-
 turarum mysterijs procul, procul esto prophane : Caueto tu secu-
 laris homo, nec sis audaculus, non locutelius, aut futilis in rebus
 minus intellectis: caueto ut istā gēmā attingas, ut hoc singulare
 decus attrētes . Nolito plus sapere q; oportet sapere, sed sapere Roma.12.
Math. 7.
 uelis ad sobrietatem . Tu quicq; sacerdos et clericē Noli sanctum

S E R M O

dare canibus, neq; mittas margaritas ante porcos, ne cōculcent eas, pedibus suis. Cae*ut scripturarū adyta, ut abdita scripturarum,* et archana loca coram inerudita plebe patetias: nisi uel loquēdo manitestes, uel manifestis expositionibus adapterias quod oblicure loqueris. Et si quid dicas, aperte dico. prudenter ac solide: ne si quid negligenter, improuide, uel minus ueraciter in sermone proferas: auditorem offendas et deteriorem docēdo facias. Sint uerba uera, sint mitia, suauia, neq; paucitate friuola, neq; numero redundantia: sed ad rerū, ad temporis et personæ cōditiones accēmoda. Sumito materiam quæ conueniat auditorio, sic interpretator ut quotquot assunt ad studiū pietatis infilāmentur. Vos autem oēs qui nūc adeſtis christiani, nominis ueſtri rationē implete. Christus qui nomen indidit, flāmam audiendi uerbi sui peccoribus ueſtris ingeneret. Vigiles et prompti sitis ad audiendum graues et grandeuos homines, litteris et uirtute spectatos. Vosq; Iuniores, qui procul tantū salutastis, archanas litteras: diutius uolo studijs incumbatis q̄ prædicandi prouinciam obeatis: neq; tum quidem niſi autoritate firmati fueritis, Tūc autem uos reuerenter ad functionem officij cōferatis. Sed obiiciēt iſti phibētibus. Seminādum M. uerbū dei, seminanda ſides eſt. Quomodo credent niſi audiāt Let, quomodo audient ſine prædiçate? Seminanda quidem, ſed non a, quohbet. Quibus ergo datur, et quibus abnegat prædicādi facultas? Docet id Aplūs dicens Quomodo prædicabūt niſi mihiātur, Spiritus dei mittit, ſed per eccliam: niſi singulari quodam argumēto demonſtret immediate miſſum a ſe. Multi tamen hodie (proh nefas) ad prædicādum ſe precipitāt citra quāvis authoritatē mīcōtra tam diuinū honorem q̄ eccliaꝝ præceptūm. Quocirca ſacerdos fidelis exprudens ſerue Iesu Christi, tuos intra limites te cōtineto: primum ſacerdotij decus moribus et doctrina ſervato, mox alios informandi potestatem meritis impetrans, nō nihil in ecclesiastica disciplina populo dei proderis. Sin licētiosus in medium prorum- pens tuī cerebri ſicuturas exhibeas, et propria producas inuēta: ſola ſcandala paries auditoribus, et qui peccandi das occaſionem, reu-

damni te-

Roma. 10.

Mitendi qui
predicabunt.

, dāmī teneberis, iuncta quod scribitur. Si quis aperuerit cisternam
, et foderit et non operuerit, ceciderintq; bos aut alius in eam: sed
, deo dñs cisterna p̄cium iumentū, quod autem mortuū est, ipsius
, erit. Ipse cisternam aperit et effodit, qui sublimia quidē et abstrus
sa mysteria, grauiā atq; alta dogmata, intricatas et obscuras quan-
stiones in medium profert: neq; sic manifestat, discutit, et determinat,
ut qui audit intelligat. Vnde populus magis impeditur q̄ ex-
peditur ad diuini uerbi cognitionem, magis occecatur q̄ illumina-
tur, magis offēditur q̄ prouochitur in cultu dei. Quicquid autem
mali sic obtingit, eius negligētia referetur acceptū: et quod mor-
tuū fuerit eius occasione, p̄cium ipse repēdet. Fac ergo sis in pri-
mis sacræ scripturæ studiosus, et inter studendū sedulus obserues
ne tibi sensuum uarietas imponat. Nam scriptura nuci similis est,
corticem, testam, et nucleum habēti: quorum cortex amarus mos
lestat, dura testa displicet, solus nucleus abūde placet et nutrit. Sic
in lacra quoq; scriptura si ḡamaticalem tantūmodo sensum profe-
quaris, qui tanq; cortex aut superficies exterior apparet: nihil succi,
nihil emolumēti, nihil suavitatis inuenies. Est tibi talis sensus im-
perfectus, durus, insipidus: non placens, non nutriēs, inuenustus,
immo uelut irrationalis, uelut impossibilis sibi q̄ cōtradictorius
esse credatur. Sed si corticem auellas, si testam effringas, si penitus
introspicias: ad dulcissimum nucleum, ad succulentiorēm scripturæ
medullam peccunies. Si scripturam ad illustriū doctorum et sancti-
tissimorum patrū interpretationes expendas, qui non alio spiritu
interpretati sunt scripturam q̄ qui scripsérūt, elocuti sunt: inuenies
medullæ saporem, inuenies nuclei suavitatem, ueram dulcedinem,
uitam gratiam, spiritus hilaritatem, lumen ueritatis: uerū atq; sp̄s
ritualem sensum inuenies, inuenies margariti splendorem, p̄cij
thesaurū, et agri secundi plenitudinem, immo spiritū et uitam gu-
stabis. Et hic plane ſesus litteralis est, q; eū author sacræ scripturæ
spirituſſancbus intendat: non quem ſola littera pratendit. Quos
fallit ait ista ſcrutadi ſcripturas, hi j̄ grauiter errant: hi j̄ in heresies
multiformes incidentiū uſq; ad persecutionem internicinam ecclesiæ:
quam ſer-

Exod. 21.
Expo.Scriptura co-
pia uua.Eiusmodi ſententia
litteralis.

S E R M O T

quam sermone, quā calamo, gladio, modis oībus exerceant. Quos
tū uexillifer et primicærius hereticus iste Lutherus est, qui spiritus
alem sensu litterali tam pestilēter immiscer: ut per litteram spiritū,
et per spiritum suū litteram occidat. Per hunc noua perleuitur nō
citur, pre qua quas prædiximus omnes, nullæ sunt. Tum magna
tormenta passi sūt martyres a tyrānis, spirituales a mundanis, pie
uiuētes ab hariolis, Christiani a Iudeis, orthodoxi ab hereticis; sed
omnino fideles ab infideilibus. Nunc qui se fide christiana uen-
tant: in ecclesiam insurgūt, ecclesiæ fidem impugnant. Nunc qui
serui nati sūt et ecclia tecit ut essent liberti sibi: hostiliter libertates
eius inuadunt, et auferre iura conātur. Matrem per quam lūa flāt
ingenuitas, in seruitutem vindicāt. Filij damnationis ad spem la-
luti admitti: matrem per quā admitti sunt, usq; ad ruinam perie-
quntur. Progenies uiperarum matrem enecant, patrem pro cap-
tu tenēt, papalem sanctitatem in carcere claudūt. Hocce chris-
tianū factū est ut ecclesiæ possessiones, et persanctam deoq; nunc
cupatam supellecūlem atrocissime depredētur: ut filij matrem em-
niquaq; cōspurcent, et patrem e sede tua deturbent: ut parētis hos
noti non parcant, ut uasa templi, uasa deo consecrata, uasa sancta,
uasa in quibus gloriosum corpus et preciosissimus sanguis dñi nos-
tri Iesu Christi consecrantur, custodiuntur, et deo patri gratianter
offeruntur, irreuerentissime rapiant: ut alia donaria pariter ac or-
namēta deo dedicata et eius honorī dissipent, ac dilapident: ut sac-
crificium inter alia præuenerandū, quo solo uindictam peccatis ins-
fligēdam deus abstinet a mūdo, non pro dignitate trahent: Hocce
aures grauatim accipiunt, non fert animus audita. Bone deus, O N.
metuenda deus, O rex tremende et iustissime iudex: quis gladius
tuus, quenam ultiō condigna talium capitibus impendet? Impen-
dere profecto terribilissimam inde colligimus, q; in Balthasarū re-
gem tam potentem ob similia: sed non adeo grauia, tam duritias
nimaduertisti. Ille uasa aurea et argentea templi Hierosolymitanī
quæ pater asportauerat, multū imparia monumentis ecclesiæ, trans-
tum afferti iussit, ut optimates, uxores et cōcubinæ, biberent in eis:
et ecce sub-

In gran filii
merito proges-
nīcē uiperarū
appellantur.

Dani. 5.

Vindicta de
in Balthasarū
rum offensa.

exerce subsecutam illico uipdictam. Adhuc recumbens in conuicio
 uidit digitos quasi manus hois scribentis contra candelabrum in fu-
 pectie parietis aulae Mane, Thecel, Phares: quorum primum, mu-
 satum: secundum, appensionem: tertium, diuisionem ad uerbum
 sonum: sensu autem hunc representat. Numerauit deus regnum tu-
 sum et complevit illud, Appensum est in stathera et inuenitum est mi-
 nus habens. Et diuisum est regnum tuum et datum Medis ac Persis.
 Hoc interpretatio Danielis regi predictu significantis qd deus nu-
 merasset, compleasset, et appendisset in stathera iudicij sui regnum
 eius, cumq; gladius ante iugulares q natura dissolueret: et regnum
 eius in Medos atq; Persas diuidetur, idq; propterea q deum qui
 habuit flatu et omnes uias eius in manu sua, non glorificasset par-
 cendo templi monumentis. Quod et illico perimplerum est. Nam
 eadem nocte Balthasarus interfectus est, Cyrus Persarum rex ads-
 iuncto sibi Dario Medo auxilio suo, subuertit imperium Caldeo-
 rum. Cum sic aggrauata sit manus dei in Balthasarum filium Nabu-
 chodonosori raptoris uasorum templi ueteris in Hierusalem, q hijs
 abacos et mēs suas ornat in luxurioso coniuicio: q grauem arbis
 trahimur futuram hijs hostibus qui Hierusalem novam, sanctam
 ciuitatem descendentem e celo, a deo paratam sicut sponsam orna-
 tam uiro suo, qui tabernaculum dei quod est cum hominibus in quo
 noua facit omnia truculenter inuadūt, uolenter spoliant et diripi-
 unt: et post latrociniū insignissimum quo tollunt oia libidini ser-
 uitura, sacrosanctū corpus dñi nostri Iesu Christi q in eo nihil sit
 mundani precij in terram usq; (ut fama est) reiciūt! Non uicis-
 tur eos qui sanctorū reliquias (quorum honor et iniuria redūdant
 ad dñm) spargunt in plateis: solū metalli uel tegminis in quo lo-
 cantur preciū tibi reseruātes, sanctitatē nihil deterentes, nihil ho-
 noris aut impēdentes aut impendi uolentes eorum meritis per quas
 dei gratia procuratur, per quas quotidianē remissio peccatorū obti-
 netur! Non exasperabitur in eos quorū equis sacra dei altaria cas-
 teraq; sancta loca, stabula siūt et praesepia: qui palacium magnifi-
 cum a Constantino magnificentissime donatum intrūpentes cōma-
 culant:

Apoca. 2. 1.
 Erebus
 crudelitas ad
 uerbus sanctis
 eccliam.

S E R M O

culant, precipuam in orbe ciuitatem depopulantur / qui coniuges,
 uiduas, et uirgines etiam uelatas, ad inaudita turpitudinu[m] genita,
 publice trahentes : ut si diabolus adesset et uisibiliter ea taceret, non
 posset abominabilius aut magis diabolice: pudoris omnis et ho-
 nestatis, diuinique timoris oblii, in corruptissimum mundi totius ex-
 emplum suique damnationem ! Audite, audite nouam tyrannidem,
 nec inter gentes antea uisam . Cum hijs quos in sedibus suis op-
 primunt ita pactos esse serunt, ut si præfixam sumam dependat, eis
 tera libi suisque maneat intacta: postea tamen hijs in pie consumptis,
 semel iterum et tertio redeutes, contra oem idem ac promissum, na-
 rijs tormentorum generibus et penitentibus intolerabilibus, ad nouam
 sui redemptionem cogere, oia tollere : ut non eam fidem præda-
 rissimis ciuib[us] seruat, quam sures furibus ostendat . Miru si quid
 in tyraniis antiquis inuenias, quod in hijs hostibus eccl[esi]æ non per-
 spicias . Trucidant homines, membratum dissecant, discerpunt, sus-
 pendunt, mutilant, incendunt, et omnia deuastant . O hoies nunq[ue]
 satis execrandi, hoies miseri, homines dæmoniaci ! O progenies ui-
 perarū quis demōstrabit uobis fugere a uatura ira, a nindicta dei ! ,
 A uindicta dei fugere non possunt . Bene quidē et signanter appelle-
 latur progenies uiperarū: qui cum nati fuerint, corrodunt, dirumpunt
 atque lacerat matris uterū . Sic enim isti insolentes filij uiolat, erodunt,
 et euiscerat suam sacrosanctam matrē, catholicam eccl[esi]am: in sum-
 mam dei offensionem, proximi corruptelam, sui probrū et perditionis
 nē, nunq[ue] qualituri tam eccl[esi]æ iniuriam compēsare . O filios in-
 gratos qui sic matrem malis modis accipiūt quæ eos in utero gestauit,
 quæ peperit, ab incunabilis educauit eos, quæ lauit et extersit,
 quæ souit et lactauit eos, quæ sublimauit et euexit eos ad hos ho-
 nores et dignitates suas: et ipsa illi contra, tam inhumane tractabunt !
 Manus, manus dei uibrat in uos sua iacula : manus illa quæ scrip-
 sit in Balthasarum rescribit in uos Mane, Thecel, Phares . Mane, a
 quia numerauit deus omnia maleficia, nequitiā et abominationem
 uestram : ut uel iota unū non prætereat impunitum . Thecel, qui
 tanq[ue] sub iustitia trutina ponderauit et ad ungnum usq[ue] probauit
 in alitis

Math. 9.
Expo.

Uindictas per-
sequitoribus
eccl[esi]e ceno-
nligenda.

malitiae uestræ grauitatem, rabiem, tyrannidem, furorem, et spurcissimum putorem uestræ circu spexit: ut nec eum uestri cōdemnatio lateat. Phares, Deliberatū ac presinitum ei tēpus est, quo surendi finem furiosis imponet, quo suppliciū ab eis fumer, qualibus et q̄ ingētibus tormentis afficiet, quod absq; dubio uindictæ genus exercebit in eos. Nec opinetur insanissima multitudo illa non eos correcturū esse dñm, eo q; non subito percutiat. Tarditatem prosectori supplicij grauitate pene compēsat. Scriptura affirmat q; Altissimus sit patiens redditor. Et si patiens: at redditor est tamen. Patiens est qui parcit, patiens est qui sustinet et supplicij tempora differt: patiens patiens qui peccatoris cōversionem expectat, qui pessimis hoibus et inimicis etiam suis misericordiam cum poenitētia non negat. Sed an has diuitias bonitatis, patientiæ, et longanimitatis dei cōtemnit? An ignoratis q; hæc benignitas dei uos ad poenitētiā adducit? Si tam cæci sitis Dionisi, Nabuchodonosori, Balthasarī et Pharaonis emuli: secundū duriciam istam et in poenitētē cor uestrū, thesaurisatis uobis iram in die iræ et revelatio nis iusti iudicij dei, qui reddit unicuiq; secundū opera eius. Reddit cōmeritis condigna supplicia, Modū suppliātorū, cum modo peccatorum attemperat. Reddidit quadruplum hijs dñs qui perculserunt Vriam et uxorem eius. Reddet et hijs qui Christū ac sponsam eius ecclesiam oris blasphemā, calamī virulentia, gladij violentia percuſſerunt: iniuriosissime tractando, lacerādo, spoliando. Dñs gladium suum uirauit, arcum tetendit et parauit in hos facinorosissimos hostes suos et christianismi subuersores. Eleuauit manum suam ut prosternat eos. Percutiet eos in tertiam et quartam genera rationē. Non recedet gladius de domo eorū usq; in sempiternū, et suscitabit dñs malū de domibus eorū. Patere, patere paulisper hominem christiane, sustine cū Christo, habeto patētiā, æquanimiter accipe, recordare quod scriptū est in Apocalipſi. Sustinet adhuc modicū tempus. Nam deus ubiq; paratus est, deus hæc mala castigabit, castigabit certe has iniurias in sponsam suā tam crudeliter admissas, castigabit has abominationes factas in sancta sanctos.

Hiero.

Eccl. 5.
Expo.

Roma. 2.

Ibidem.

Reddit deo cōdigna pecu nis.

2. Reg. 12.

Pſal. 7.

Pſal. 105.

2. Reg. 12.

Apoca. 6.

L. 2. rum: qui

S E R M O N

Venerabilissimi
et ceteris
patribus congregatis
ad entrem
pandam Lut
heri heresim.

rum: qui restituens ecclesiae libertatem uel revocabit inimicos eius ab insanis, uel insanentes funditus expugnabit. Quam ob rem O. Reuerendissimus in Christo pater et dominus, dñs Thomas Cardinalis, de latere legatus apostolicae sedis: et reuerendissimus pater ac dñs Cantuariensis, ceterique uenerandi patres huc nunc conuenerunt ad inuocandam dei gratiam, et solenne sacrificium spiritu laetatio celebratur: prius ut eius auxilio famolissimum hereticum Lutherum, si non in se, saltem in quibusdam eius sectatoribus qui disperserunt et docuerunt in hac urbe passim inque locis circuicentibus multos ac uarios prefatorum errorum, ac heresim articulos: ad insontium hominum corruptelam, ad ueritatis extirpationem, suam ignoraminam et obprobriu, immo ad perpetuam sui damnationem, nisi poenitentiam agentes resipiscant. Aduersum quos processuri ueniunt predicti patres, secundum diuina sanctorumque canonum decreta: ut uel piis monitis et rationibus reducant ad ecclesiam, uel obduratos erroribus ecclesiastica censura percellant: inde pariter interim oraturi et omnes ad orandum exhortaturi, ut deus ecclesiam suam respicere dignetur, ut blasphemias et iniquissimorum hostium armis oppressam adiuuet, ut ecclesiam uniuersalem et principalem, ecclesiam Romanam ultra contaminari non permittat, ut sanctissimum patrem et summum pontificem nunc impissime deterritum misericordia modis acceptum libertati restituat, ut ecclesiam quam maledicta multitudo captiuat in libertate ipse vindicet, ut hiis piis precibus ecclesiam suam liberet et sanctissimum patrem restituat. Nam sola piorum hominum est oratio qua deus ad miserandum flet. Atitur, humilis oratio omnia potest apud deum, caelos aperit et penetrat, ascendens in aures domini Sabaoth, ascendens in memoriam in conspectu dei. Deus uult orationem sibi fieri inquiens Ego dico, uobis petite et accipietis, Quicquid orantes petitis sicut uobis., Per orationem sapissime concedit, quod alioqui concessurus non esset. Orante Moysi uictoriam dedit hiis quos oratione cessante, uinci permisit. Tam uesperisque nouae legis excute lectione; et hanc orationis efficaciam ubique potentem inuenies. Psalmus ostendit

Clamaues

Uero oratio
misericordia

Luce. 11.

Exodi. 17.

- , Clamauerūt iusti et dominus exaudiuit eos, et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos . Numerā tuostos et inspice iustos cum uitam ut experiare quod asserimus . Abelis, Sethi, Enochii, Noe sic uita deo placuit. Abrahamus, Ysaacus, Rachel, Bis Anna. Zacharias et Elizabetha, sterilitatem uteri precibus emendarunt. Oratione Moses uicit Pharaonis exercitum et euasit ab Egipto tuus : oratione latera diuisi maris suis pro incenibus erexit, cisdem hostes inuoluit ; aquam oratione diduxit e lasso durissimo, deserti molestias oratione leuauit, oratione populum suum ab igne, a serpentū mortibus, a vindicta dei saepius liberauit . Pro delicto populi claudicantis in uitulo confitili deprecanti, dominus deus ait , Dimitte me ut irascatur furor meus cōtra eos, ut deleam eos . Vide ut deus qui se dimitti postulat, se fatetur Moysis precibus esse retentum . Oratione Moses Amalech in bello superauit, Seon regem Amorreorū et Ogg regem Basan interfecit. Helias oratione fecit ignem e cælo deicendere, tonitruaq; mugire : oratione orauit ut non plueret, et non pluit annos tres ac sex menses ; rursum orauit homo ille passibilis ut nos sumus, et calum pluviam, terra dedidit fructū suum . Oratione Heliseus hospiti suæ hilium impetravit, quem postea defunctum eadem oratione resuscitauit . Oratione Ioseue solem a cursu (natura repugnante) reflectens , stare fecit . Oratione Ionas e uentre cæti, naute de procellis, et urbs Niniuæ ab excidio liberatur . Oratione liberatur e carcere Iosephus, Daniel, et Susanna . Moses, Phynees, Iesus bennun, Gedeon, Iepte, Sampson, David, Abysai, tot præclaris bellis reges alioquin inuictos, oratione uicerunt . Sampson leonem solus suffocauit, solus inuitis Philisteis portas civitatis cum superliminaribus et ferreis uectibus in uerticem montis auexit . Oratione Solamon sapientiam et splendorem immensum obtinuit . Quid non oratione perfectū inuenies si testamentum uetus exacte percurras ? Sed et disquirenti nouum huius rei probatio abunde suppetet . Quia miracula Christus ostēdit, oratione sicut media legitur ostendisse . Legitur alios a mortuis suscitasse, alios

Psal. 33.
Expo.

Exodi. 14.

Exodi. 17.
Nume. 11.
et. 21.
Exodi. 32.Exodi. 17.
3. Reg. 17.
et. 18.4. Reg. 4.
Ione. 1.

Iudic. 16.

3. Reg. 3.

S E R M O T

tasce, alios a latra mundasse, alios cæcos illuminasse, aliorū membra paraliti disoluta consolidasse : at horum etiam sanitatem petatio proprie uocis uel amicoru omnino præcessisse . Leprosus inclamat Domine si uis, potes me mundare : et eum poitea Christus , tangendo mundauit dicens Volo, mundare. Clamans cæcus Misericordie fili David rogatur a Christo Quid uis facia : et respondenti Domine ut uideam, ait Iesus Respice, et contestim uidit . Paraliticum in lecto decubentem et summissum per tegulas ante Iesum, oratio fideli apportatum adiuuit . Tres quoq; mortuos aliorum orationibus uitæ reddidit, de quarto (nunciante discipulo) similiter audiuit : sed quia defuerunt uiui qui pro eo precarentur, resulcitari non meruit . Propterea dixit Christus Sinite mortuos sepelire mortuos . Chanancæ mulieris oratio, filiæ sanitatem impetravit, Archisynagogi filia, patris oratione reuixit . Hemorrhoyssæ profluvium sanguinis, oratione subsedit . Centurio puer salutem exorauit. Sancto latroni poenitēs ac humilis oratio, uiam perpetuæ salutis aperuit. Thabitæ uitæ oratio Petri reddidit. Sufficiant ista uobis ad persuadēdam peculiarem virtutem orationis: supereft ut orādi pro ecclesia necessitas eluceat, et oportunū ac congruū esse sciatur. Christus hanc orandi formam ipse docuit quādo dixit Petro Petre oraui pro te ut non deficiat fides tua. Quorsum , haec ! Oraui semper et orabo pro ecclesia catholica quæ tuæ tuorumq; successorum fidei creditur : ut ipsa non labascat, ut ipsa non deficiat in fide, charitate, spe, cōstantia, misericordia, patientia; ut ipsa non deficiat in ulla virtute, non in honore ac splendore suo. Nunquid uniuersalis ecclesia orabat pro Petro uicario Christi, et altero post ipsum ecclesiæ gubernatorem: quem Herodes seruari iussit in uinculis ? Lucas ita testatur in actis Petrus seruabatur in carcere , oratio autem fiebat fine intermissione ab ecclesia pro eo ad deum . Post orationem illam nonne deus miserescens eius pro quo rogabat ecclesia, misit angelū in ipsa nocte qua producturus eum erat Herodes : qui solutum educeret de custodijs dicens Surge, surge, uelociter, circuīda tibi uestimentum tuum et sequere me . Nunquid , ipse re

Math. 8.

Mar. 10.

De penten-
tia. Cap. 10.
lussione.

Luce. 6.

Math. 15.

Math. 9.

Ibidem.

Math. 8.

Luce. 23.

Act. 7.

Luce. 22.

Expo.

Act. 12.

ipse tamen cōsiderata cum exisset ad se reveritus aīebat. Numq; saio uane,
 q; misit dominus Angelum suum et cōpūiamē de manu. Herodes
 ex de omni expectatione iudeorum f. An znoī adhuc pro nobis
 orare perseuerat ecclesia, ut ibi in figura facere significatur. Vox in
 Rhama audita est, Rachel plorans filios suos, nōn uite consolari quia
 non sunt. Quanq; hic planctus qui siebat in Bethleem (a qua non
 procul Rachel est sepulta) potest intelligi: sāmen appotissime
 designat ipsa Rachel ecclesiam quae de filiis suis quos perire uider,
 haud cōsolationem admittit. Hæc nostra omnium mater si quos
 e filijs degeneres, si quos suæ disciplinæ refugos, si quos ad libidi-
 nem et peccata proclives, uitæ sordibus immersos alpiciat: plorat,
 lamentatur, ingemiscit, fundit preces, uouet et sacrificat deo, patrī
 et sponso suo C H R I S T O, donec filios pet̄ pœnitentiam redu-
 cat in dei gratiam, donec in gremium suum ipsi redeant. Sic in-
 numeri seruati sunt, quos perpetuus horror alioquin absump̄sset.
 Si non hæc cōmuniſ oratio ecclesiæ iunaret, actum esset de mūdo:
 peccata dominarentur omnibus, et præ multitudine peccatorum
 deus omnia disperderet. Conſiderantes ergo nostræ matris hanc
 in nos intinam amicitiam, tam præsentia singularis amoris argu-
 menta quæ nos uirtutum ac sacramentorum administratione la-
 bat a peccatis, quæ pollutos emundat, famelicos enutrit, agrotos
 sanat, oppressos adiuuat, ac omni modo protegit: non rurum ip-
 sius infortunium aut calamitatem defiebimus? Non principalis
 ecclesiæ iacturam complorabimus? non exorabimus primarij du-
 cis et rectoris ecclesiæ liberationem? Oremus igitur oremus, ut
 orantes exaudiāmur. Exoremus catholicæ matris et summi pa-
 tris in terra, tam necessariam christianæ religioni libertatem. Si
 nunc igitur humiliter ac pie comprecemur: quis addubitate pos-
 terit, quin tot congregatis annuere uelit, qui toties (ut prælocuti
 sumus) unicam unius orationē exaudiuit? Impossibile est, impo-
 sibile (authore Hieronimo) multorū preces non exaudiri. Nam
 inter multos quando non unus probus emerget? Siq; uel unus
 talis suppliciter ac pie deum inuocet, misericordiam assequetur et

Hiero. 9.
 et. 91.
 Matth. 2.
 Gene. 25.

Quæc omnia
 pietatis
 exponit

Quidam illi
 filii pœnas
 ut ecclias.

uoti com.

Hiero.

S E C U L A R

noti compos abibit: nedium ad multos tales quos hic adesse habere videor, amplos misericordie ramos extendet. Ideo quod mea nunc interesse deputo, uos omnes hic presentes oratos uolo, ut unusquisque iamiam humillime dominicam orationem et angelicam salutationem semel absoluat, et deinceps iniunctum cessanter orare pergar: donec omnipotens deus non petitionem hanc iustissimam gratauerit accepit, donec suam misericordiam et miserationum suarum multitudinem ostendar, donec ecclesiæ tranquilitatem et perpetuam in eadē gloriam consecrari cedat. Amen.

Deo gratia.

C E X C V S V M per Richar-
dum Pynsonum regium

impressorem.

6 00 62

K with preceding

QVINQVE SER-

MONES IOANNIS LONGLONDENSIS THEOLO-
gię professoris, dei gratia Lincoln Episcopii, sextis quadragesimę
terijs habiti coram illustrissimi regis Henrici octauo, fidei defens-
oris inuictissimi summa maiestate : cui est a confessionibus.

ANNO DO. M. D. XVII. qd. in
et RELIGIOSISSIMO PATRI. VIR ODI-
SUS uinis litteris exercitissimo, Theologiae professori egresso sup-
mico, Richardo VVinchecombensis cenobij
ministro. Ioh. Longlondus Lincolniensis
coln episcopus salutem.

VANDO M J H I N V P E R (eodem
auspice quo cōdideram) in mētem uenit ea
quæ fore putabā in rem multorū edere, tu
mihi cū primis occurrebas cui pars illa nū
cupāda uidere: quā partim amicitię inter
nos mutuę, p̄t̄m singulari eruditioñi tuę,
virtuti eximie, paternęq; grauitati maxis-
mōpe cōsentaneā arbitrabar. Siqdem uns-

decim plus minus abhinc annis ab inuictissimo tege nřo Christia-
nissimoq; Fidei defensore Henrico huius nominis octauo (Coletio
Froickoq; iam ante relatis in numerum sanctorū patrum, designa-
tus sū ut coram sua maiestate, auleq; sue splendiferissima corona, cō-
ziones haberem singulis quadragesimę ieiunij sextis terijs. Et quę
sum prima succurrebat ab Ezechiele sumpta Epistola, de morte
tractandi prebuit occasionem: quae vero sequebanrur, de donis et
fructibus sancti spiritus tractatum facere compellebant. Iam tu
mihi non inidoneus es uisus quem preter carteros in ultraq; māte-
ria cōpellarem, non q; mortis æternę uel mortis in peccato de qua

M forsan

forsam (ut es in litteris diuinis expertissimus) illico resciscis intellexisse prophetam, sed a qua tua iuxcentas eti aliena maxime: nec quod mortis illius temporalis (cui nos ad unum debemur omnes) es admonendus, quod in eam per singulos non annos tantum aut dies, sed etiam horas te prepares et adornes: uerum quia mundo mortuus uni deo uitam omnem dedicasti, mortuus peccato quod cōtemplando religioseque uiuendo declinasisti, merens ut te diligent, colant et suspiciunt quotquot uitam istam contemplatiua ueneratur et honorant, cuius obseruationis in te cū integritas et plenitudo, tum presidium atque decus inest. Tu namque unus et es et eras qui cū multis bene regulam Benedictinam obseruantibus optime conseruasti, neque conseruasti solum, sed etiam conseruandi uiam ceteris aperuisti: qui (quod scribis) iam æstate proxima regulae Benedictine collectanea quedam, annotationes ac tuæ religionis ceremonias sub compendio coadunasti, ut per eadem regula iam ipsa tanto facilius possit in quotidianum exercitium adduci. Quem librum nuper ad me missum non sine magna uoluptate perlegi, cuius exemplar opto in oës diocesis mea domos religiosas transfundi. Nec solum idoneum caput rectorum, meritisimus eras multorum in vvinchecon.biæ monasterio obedientissime religiosissime meque sub tutela tua conuiuentium: sed et tunc tis exemplari pœculare pietatis atque mentis uere christiana religiosaque dum sponte, dum cupide renunciata totius honoris, potestatis, et cminentie prerogativa: redis ad æqualitatem ceterorum cū quibus ante fueras: ut hoc exemplo uere religiosi pijque perdiscant sic honorem et pœlationem non recusare quoad onus recte subire, et procedere valeat: ubi uero senecta aut corporis inualitudine non posse sentiant, potestibus ultro relinquant. Singulare donum istud sancti spiritus, et fructus absolutus. Qualis cui non desit, an ei ceteros fructus spiritus abesse putabimus? An charitatem, spirituale gaudium, pacem internam cōscientię, patientiam inconcussam, benignitatem expositam et ultroneam, bonitatem incorruptam, longanimitatem consummatam, mansuetudinem cōspicuam, fidem integrum

atq; uiuidam, modestiam, continentiam, et castitatem? His sunt
fructus spiritus (ut illa Pauli ad Galathas epistola docet) quos e-
go iam in istis parvis concionibus prosequor in primis. Et cum in
te perspiciam esse tam manifestos nihil prius optare debere usus
sum, q; ut has ipsas contiones qualequales sunt tibi nuncuparem,
tuoq; iudicio pariter et patrocinio committerem. Presertim cum in
his ipsis de morte, dedonis ipsius spiritus, de ceteris ad religionem
attinentibus agamus: et tu bonus, pius, atq; sanctus es et diu in-
isti iam religionis pater et pastor. Tu precor oratione iuuies,
ut idem spiritus de cuius hic fructibus agitur: cona-
rum mihi secundet, et sic dirigat ut quae
facio seu facturus sum multis
prodeesse queant.

Valero in CHRISTO IESV.

DECLAMATIO

HABITA FERIA SEXTA PRIMAE

Hebdomadæ quadragesimæ coram regia

maiestate. An. do. M. D. xvij.

A.

NIMA QVAE PECCAVERIT: I Ps. Exech. 18.
sa morietur. In diei præsentis Epistola. Tradit
Ambrosius libro (q Hexameron inscribit) Apes Li. 5. Hexa-
natura duce inter se regem habere, qui clarus sit
ceteris magnitudine corporis et specie, ma-
suetudine præcipuus, aculeum habens, sed quo-
uolens non utatur ad vindicandum: quem apes ideo si offendant,
aut non obtemperent, propria condemnatione se stimulant, ut sic
uulnere sui moriantur aculei. Apes istas quæ (uel Aristotile teste)
quando pungunt, cito moriuntur: peccatores intelligo, qui deum
suis peccatis offendunt atq; pungunt iuxta illud: Videbit eum om-
nis populus, et qui eum pupugerunt. Qui uel lingua pupugerunt
M. ij. ac crucis

Similitudo
ab apibus sus-
ceptra.

Apoca. j.

F E R I A S E X T A

ac crucifixerunt ut Iudei, uel appositione manuum uti miliis, uel
inuerso iudicio sicut ipse Pilatus, uel inprobe deniq; uiuendo sicut
peccatores impij . Omnes istiusmodi qui sic regem suum pun-
gunt morientur, in iudicio cum apparuerint regem suum ante oculos habebunt, et plangent se luper eum. Et hic rex de quo loquimur ,

- Apoca. 1.** **C H R I S T V S** est, qui tam pius ac mansuetus est aculeum ha-
bens uindicare, quo tamen iam non leuere utitur, sed quasi dissimu-
lat peccata hominum propter poenitentiam . Dissimulat inq; non
dissimulatione fictionis (ut ita dicam) sed affectionis, qui peccata
ad tempus impune præterit, ob id nimis ut ipsimet peccatores
interim poenitutine ducantur, dum eos tam clementer expectat,
uti Paulus ostendit Ignoras (inquiens) quoniam benignitas dei ,
ad poenitentiam te adducit : Quod et glossema continet in quo
scribitnr Potentia dei bonitate plena, opus suum propter peccata
non despicit : sed per poenitentiam abluit, et ipse leuet ac nutrit.
Deus enim ex natura mansuetus est, pius, et misericors. Sed sicut
rex in terra gladium ante se gestatum in argumentum iustitiae re-
ctiq; iudicij habere solet : ita deus tanq; aculeum duplicum habet
gladium, ut est in Euangelio Ecce duo gladij hic, quorum alter ,
altera tantum parte, alter utraq; cernitur acutus. Prior est ipsa mis-
ericordia per quam deus hic in multos animaduertit, ne possit nos
Roma. 2. dum eosdem acrius affligat, sicut ex illo patet Euaginabo gladi-
um meum et interlicet eos manus mea . Alter est iustitia, rem-
Glos. phea quidem illa bis acuta, de qua dicitur De ore eius exhibit gla-
dius ex utraq; parte acutus. Idcirco rex ille deus est tanq; aculeum ,
gladium habens duplicum, gladium habens ancipitem, et tamen
pius ac mansuetus : qui ordinem qualcm ipse possidet animalibus
etiam irrationalibus indidit, et mansuetudinem mansuetudini suę
similem rationis expertibus insevit . Quam ob rem quisquis pec-
cando tam pio tamq; mansueto regi rebellis ac inobediens sit poe-
nitentię debet aculeum in se uertere se q; supplicijs debitis afficere:
Luce. 22. quoniam impunitum (ut inquit Augustinus) non potest esse pec-
catum, Non decet, non oportet, non est iustum. Puniatur ergo a-
te, ne pus
- Gladius del
topic.**
- Exodi. xv.**
- Apoca. 1.**
- Serm. 43.**

to, ne puniatur ab eo. Nam si non punias hic anteq; moriatis, punietur postea, punietur morte, de qua uerba dicuntur principio Ius, pta. Anima quæ peccauerit: ipsa morietur. Ut hanc mortem effugiamus per poenitentie sufficientiam, semper oremus, at nūc pre-
 B. iterum ut ecclesiastice cōsuetudinis ordo depositus. Post hanc ora-
 tionem in assumpto themate Anima quæ peccauerit: ipsa morie-
 tur, progrederemur: Duo in primis ex hac prelenti Epistola de p-
 phetæ scriptis excerpta notaturi, post id, uos uel tragi de pōmēns
 daturi. Prius est ut malignitatem quæ e peccato nascit apenamus,
 in illis uerbis Anima quæ peccauerit ipsa morietur. Posterior ut
 poenitentie fructus indicemus, in illis uerbis. Si impius poenitē-
 tiam egerit, et reliqua quæ sequuntur in epistola. Pro priore tres
 imprecentiarum peccati malignitates annorabo, quatu prima col-
 ligitur ex damno quod ipsi humano generi primorum parentum
 Peccatum unicum intulit: Quandoquidem posteaq; Deus homi Gene. 2.
 nem creasset et in paradyso uoluptatis posuitler, ubi (licet Augus-
 tinus ait) uixit ut uoluit, sine fame, sine siti, sine egitate, sine ins-
 firmitate, sine molestia, sine morte, semper enim uiuere habens in
 potestate, si non peccasset (uti magister sententiarum edocet) de sta-
 tu illo translatus fuisset cum uniuersa posteritate ad meliorem di-
 gnioremq; statum, ubi coelestia ac aeterno bono in celis libi para-
 to frueretur. Verum ubi priuaricatus est et dei praeceptum trans-
 gressus, ubi peccatum uolens incurrit: uerba res est tota, mutataq;
 felicitas. Priuatus enim est omnibus his dotibus et cōmodis, pri-
 uatus his synceris uoluptatibus, priuatus omnibus ex omni parte
 uitutibus: ad omnia ferg pectractus incōmoda et grauamina, per-
 tractus in mortem, nec unicam, sed plane bisidam: neq; id etiam
 solum sed et in aleam ac discrimen tertiae mortis, mortis aeternæ.
 O semper exosum, pessimum, et modis omnibus detestandū pec-
 eatum. Ad te loquor, te nūc accuso, te iterum atq; iterum dam-
 no. Tu ne beatum ante hominem, infelicem modo reddidisti? nū
 quid innocentiam ei rapuisti? nonne iustitiam originalem primo
 geniam illam uitutem sublegisti? nūquid e ceteris cum bonis ex-

Ezech. 18.

Triplex mali
enras pul.

Aug. 4. de

ci. Cap. 26.

Sicut scilicet
narr. 64. 15.Triplex mos
tem hoc indu-
tu peccatum.

M. 3. pulisti?

FERIA XIX MAIUS

Job. 13.
Expo.

pulit̄ nōne de beata sede i hoc laborum, periculorū, et mīarum ergastulum deieciſti ſ nonne per te Homo natus de muliere breui uiuens tempore repletus multis miserijs ſ Repletur certe. Quoq; niā in hac ipsa uita quā tam brevis et incerta eſt innumera iere concurrunt incōmoda, angustiæ multæ, multæ tribulationes, in fortuna q̄ plurima, offensiones et grauamina multa, etatum ignota diſcrimina. Pueritia valde pericloſa, adolescentia propior ad libidinem, ad negligentiam, ad omne malum. Iuuentus iocis et laſciuſ omnibus corporum exercitijs exultantior, ferocior, iracundior, et magis effrenis. At cum ſenecta demum obrepferit: quid incōmoditatum ſimul accedat nemo neſcit. Tunc uires imminuntur et in minuta deniq; ſatiſcunt, tunc per intumitatem pedum atq; brachiorum opus eſt baculo, tunc fit edentulus homo, ſtoma chius hebeficit, caligant oculi, ſurdescunt aures, caneficit caput, intremifcit lingua balbutit, animofitas et uiuacitas iuuenilis euaneſcit, omnes partes corporis una teſtantur imbecilitatum, quod et ex sequenti litera clare colligitur ubi ſic ſcribitur Qualiſiſos egreditur et conteritur et fugit uelut umbra, et (quod maius eſt) nunq; in eodem ſtatu permanet: ſed nunc iuuenis, nunc ſenex, nunc ſolmosus, nunc deformis, nunc diues, nunc inops, nunc gratus, nunc e gratia reiectus, nunc liber, nunc ſeruus, nunc ſanctus, nunc egrotus, nunc uiuens, et paulo post mortuus. O fragilem hanc hominum naturam, O inconfianteſ et quā nunq; in eodem ſtatu per manet. Nec illis malis uorax tua contenta ſuit inuidia: donec hanc mortem ſimul inferes. Nonne mortem in mundū induxiſti? Induxisti plane triplicem: corporalem, spiritualem, et aeternam.

Job. 14.

Qz mortem corporis introduxiſti, illud apostoli probat Per unū, hominem peccatum intravit in mundū et per peccatum mors, Vnde nūc statutū eſt oibus ſemel mori, Cuius cuius ſint honoris, qualicunq; habitu, cuiuscunq; conditionis, hanc mortem euadere non poſſunt: ſed hac lege iam naſcunt, ut moriātur. Deinde mors spūalis p te peccatū ſubijt, ut per aplm ad Romanos cōmonemur.

Roma. 5.

Existimate uos quidem mortuos eſſe peccato. Et rurſum cum mors, cui eſſetis in

Hebre. 9.

Roma. 6.

tui effletis in peccatis et delictis uestris. Ali timeo ne multi inter nos sint qui iam ad hanc mortem non aduentunt, qui splenditissime corpus adorant et huius rei curam negligunt, cutem et gulam exquisitissime curant, hoc tamen mortis genere iam mortui sunt; atque coram deo revera fetent, uel Auguitino teste Multi animas mortuas corporibus uiuis portare dinoſuntur. Sane peccatorem mortuum atferre possumus ob illa ferē omnia quae in mortuis corporibus esse cernimus, quibus similia in peccatoribus inuenimus. Mortuus enim (ut uideamus) non mouet, non loquitur, non uideret, non odoratur, non gustat, fetet, ponderosus est, uiuis terribilis, grauis atque portatu difficultis. Itidem peccator ad opera bona non mouetur, ad mala fit impiger, ad alia atque alia subinde peccata, diabolica tentatione pellicitur Gregorio sic admonēte Peccatum quod per poenitentiam non deletur, mox suo pondere ad aliud trahit. Non loquitur, deum ut oportet laudando, Non est speciosa laus in ore peccatoris, quod et Ioānēs affuerat Scimus (inquietus) quod deus peccatores non audit, Nam uox et petitio peccatoris est deo quod homini bruti mugitus, hoc est deo minimū placet eius oratio ieu petitio. Sicq; deo non placeat, nullo modo prodeſſe poterit, ut illud Gregorij manifestat Cum is qui displicet ad intercedendum mittitur: irati animus ad deteriora prouocatur. Dicit autem diuus Thomas quod deus peccatores non audiat in quantum sint in animo peccandi, et quod diu peccata peccatori placent: sed ubi primum homo fit poenitens de peccato, ubi primum homo relinquit peccatum et orat: statim audit, statim indulget deus. Sin aliter nullum penitus exaudiret, alioqui Publicanum non audisset, qui recte et probe precationis erit omnibus exemplo sicut Phariseus improbe. Siquidem iactuose Phariseus inquit Ego bis ieiuno in sabbato, decimas do omnium quae possideo, non sum peccator sicut casti hominum et sicut hic Publicanus. Publicanus uero stans a longe summisse pronunciat Deus propitius esto mihi peccatori. Longe nimirum stans ut qui reueritus est altaris accessum, ueritus ad sancta sanctorum ingredi, se multo indignissimum esse indicans, qui uel

Ephe. 2.

Augustine.
peccatores
mortuus non
cupatur.propitiatus
modus.

Eccle. 15.

Joānis. 9.
Expo.peccatores
primo non ex
audatur.
Grego.

S. Tho.

Luce. 18.

Ibidem.
Expo.

F E R I A M S E X T A M I S S A

qui uel in conspectu dei uel in eius templo cōpareat: hanc humiliam orationem sūpius ingeminans, clamandoq; repetens Deus propitius esto mihi peccatori. Me peccatorē esse cōlito, et legum tuarum trāsgressorem, me miserum hominem et hostem tuum: at propitius esto mihi peccatori, miserere mei, uiscera tua pietatis inclina, peccataq; mea condona. Ascendebant ambo tem-
plum ut orarent et Phariseus et publicanus: Sed hic (ut in Euāge-
lio) abiit iustificatus, ille Phariseus condemnatus, quoniam hunc
peccatorum suorū uere penituit, illum non penituit: hic uetus dei
cultur fuit, hic uoluntatem dei adimpleuit, ille non: hic a deo ex-
auditus, nequaq; ille. Et enim Ioannes in Euāglio ait: Si quis
dei cultor est et uoluntatem eius facit, hunc exaudit. Tales uero
loquuntur, qui sic deo loquuntur ut cum Publicano iustificantur:
similes Pharisēi peccatores non loquuntur, iudice psalmigrapho C.

Iohannis. 9.

Psal. 113.

Prover. 15.

*Elongatio tri-
plicē circa de-
um generat
erratum.*

*Nimis dista-
ta fallit sensu*

Os habent et non loquētur. Praeterea non uidet peccator qui non
consyderat quāto sit in periculo per peccatum, non uidet deum ad
quem non attendit nec consyderat propter distantiaē longitudinē.
Longe siquidem est dominus ab impijs. Et isthec elongatio tripli-
cem peccatori circa deum generat errorem, circa eius qualitatem,
quantitatē, et figuram. Distantia nang; facit hominem in his
tribus sapissime falli: sed et nimia uiciuitas plerunq; cognitionem
sensus impedit. Nam si codicem etiam claris et uenutis litteris
exaratum nimis longe quis inspekerit: haud ullam litterarum no-
titiā apprehendet: si super ponatur oculo, idem patitur. Sed si
distantia debita fuerit inter ipsum uisum et obiectum, certam et
ueram litterarum formam internoscet. Nimia distantia fallit occu-
los circa rei qualitatem. Quandoquidem templum subalbidum
procul intuētibus, nigrum aut alioqui coloratum appetet. Etiam
si uelum album in mari remotum aspiciat: alterius coloris esse pu-
tabit. Fallit insuper in quantitate. Quoniam arborem nimis re-
motam, hominem esse uel æquum coniectare facit, et senticetum
coruum, aquilam in aere uolantem auiculam. Deniq; fallit in sua
gura. Quoniam campanile quadratum uel alioqui multangulum,
facit rotun-

facit rotundum iudicari. Sic peccator quoq; qui remotus admodū
 est a deo, in his tribus aberrat. Dei qualitas est eius sapientia siue Gloriosa
dei.
 cognitio quam nihil omnino latet, ut scriptura demonstrat Oia
 nuda et aperta sunt ei, sed is qui peccat intenebris et peccatum oculi
 cultare cupit ut a deo non videatur: id non animaduertit. Deus
 tamen ita uidet ut illum pro eodem condemnatus sit. Quantitas Gloriosa
dei.
 dei potentia eius est et iustitia, qua nihil non rectissime facit:
 sed cum peccator non reneretur ut ibi docemur Non est timor dei Psal. 13.
 ante oculos eorum. Nam si sciret homo et consideraret dei iusti-
 tiam: non uel semel peccaret ut totum inde mudum lucifaceret.
 Figura dei est misericordia eius et pietas quam desperatus pecca- Gloriosa
tor negligit, secundum illud Peccator cum in profundum malorum Prouer. 18.
 peruerterit, contemnit. Qui si reuocaret ad metem misericordiam
 quae Maria Magdalene pepercit, latroni scelerosam uitam condonauit: non ob infinita etiam peccata desperaret. Non odoratur
 peccator, non gustat qui seruorem deuotionis abiecit. Friget, cuius Iere. 6.
 ius animam malitia frigidam facit sicut cisterna aquam, et sicut a-
 qua extinguit ignem sic haec malitia diuinum amorem, Qui quidē
 amor ignis est ut illud Euangeli sonat Ignem ueni mittere in ter- Lucc. 12.
 ram et quid uolo nisi ut ardeat? Sed, sed uereor ne sit adimpletum
 illud Euangelistæ Abudabit iniiquitas et refrigescet charitas mul- Math. 24.
 torum. Feret peccator cum sit infamis, feret qui per conuersationem
 malam alijs peccandi rationem ministrat. Quo circa comparatur
 in Euangilio peccatores sepulcris dealbatis que aforis speciosa sunt Mat. 25.
 atq; nitida, intus uero plena sunt ossibus mortuorum et omni spur-
 citia. Sunt insuper peccatores uiuis horribiles, Nam sancti qui uen-
 te uiuunt uel in celo per gloriam, uel in terra per uitæ puritatem
 et griam: peccatorum societatem contemnunt, uitant, fugiunt,
 abhominantur. Sunt etiam graues et ponderosi: quia peccatum
 adeo de se ponderosum est, ut illud coelum sustinere non potuerit,
 quod angeli ruina docuit: terra ferre nequiperit, ut in filiis Israel
 apparuit, inter quos Dathan Abyron et Choræ terra cù eorum coes-
 tanctis absorpsit, sicut scriptura clamitat: Deglutiuit eos terra: pa- Nume. 16.
 radysus te-

Mondus pati
incolens.

FEBRIA SEXTA

radysus tenere non ualuerit, quæ parentem Adamum extorremet.
Ipsa peccati grauitas, ipium peccati pondus tantum est ut ad
internum subito demergat, quemadmodum illud ostendit. In p^{ro}p^{ri}a
c^{on}tra ad infernum delcender^{unt}, tantum ut ipsemet deus qui omnia
portat et sustinet, peccatores ferre sustinere ue non posset. Vos e^{stis}
nim estis onus mihi, proijtam uos dicit dominus. Sicut onus im-
portabile quis a se proijcit, ita deus peccatorem ad interna detru-
dit, uelut illa scripturæ sententia testatur. Descenderunt in protu-
dum quali lapis. O peccator, peccator exonera nunc anima tuam,
ab isto peccato: quod morte tam multipli temet alioquin aggra-
uat. O quam terribilis mors illa prima, corporis inquā. Et enim
ultimum terribilum mors est ait Phylosophus. Sed multo peior,
multo terribilior mors est secūda, quæ animam corpore longe pre-
stantiorem interimit, Melioris est enim peior corruptio. Verū pes,
sima tertia mors est, quæ corpus et animam sempiternæ morti cō-
demnat, de qua scribitur. Sicut oves in inferno politi sunt mors,
depascet eos. Nam unaqueq^{ue} inferni poena non ablurde mors di-
citur, quando quisquis in ea sit politus, mori desyderabit, sicut ex
scriptura patet. Desyderabunt mori et mors fugiet ab eis: et minia-
ma quæ est in inferno poena, maior est omni supplicio martyrum
in terra. Sed illic magnitudo poenarum incomparabilis, et diuersi-
tatis innumerabilis, illic de morte transitur in mortem, et tanq^{ue} de
uno inferno migratur ad aliud. Hic famis infernus aperitur, ubi
qui sunt in illas dolorem et poenarum angustias impelluntur, ut
mille mortes temporales precupiant. Illinc subito uenitur ad litis
infernum, Illico ceu sentine, fecis, et fetorum occurrit infernus.
Dehinc ille uerissimus infernus, terrifcentissimorum daemonum
horribilis aspectus obuiat. Mox hinc in barathrum descenditur,
ubi glaciale frigus enecat: unde redditur ad clibanum ignis inextin-
sibilis. Sic subitanea tumultuariaq^{ue} sit itio atq^{ue} redditio de poena i pœ-
nam, de tormento in tormentum, de angore in angorem, de crus-
ce in crucem, et de uno inferni genere ad infernum alterum. O des-
um maxime formidabilem qui poenas istas ordinauit, O miseran-
das animas

Iob. xxij.

Iere. 23.

Esa. xliij.

3. Ethico.

xxiiij. q. 3.
Si habes.

Psal. 48.

Expo.

Pœna vñaq^{ue}
ip̄ inferni mors
dicatur.

Pœne infer-
nali varie.

das animas quibus ordinate sunt, Vnde ue his miseriis peccatoribus qui cum isthec audiant interni pericula, torpe cunct neq; uitā luam impiam corrigit aut emendant, Vnde his qui pro modica delectatione supplicium incurunt aeternum. Pleriq; tamen omnes (quae dementia hominum est) mortem corporis extiment, mortem autem animæ q; paucissimi; qui plerung; cum priorem mortem timeant incidunt in alteram. Mors inquit depascet eos, mors scilicet aeterna per quam quis semper in agone mortis est: semper moriens at nunq; emoriturus. Sicut enim oves herbas depalcunt quas non penitus extirpant aut eradicant sed radices relinquunt ut iterum herbas succrescant: sic in inferno miseri corroduntur a morte, sed eadem afflictis aeternum iterabitur. Mors depascet eos Quæ est illa mors quæ pascet eos? Habet alia litera Mors pastor est eis. Et quidam iste pastor est? Certe diabolus. Ipsæ pascet eos et ipsæ mors appellatur, ut illud Ioannis ostendit Nomen illi mors. Nam ut C H R I S T V S uita est sicuti dicit Ego sum uita: sic mors et est et diciē diabolus, non q; reuera sit mors: sed quia per illum mors introiuit in mundum, per illum mors inuadit animam, per illum mors administratur in inferno. Fidelium pastor est uita: infidelium pastor mors, Fidelium C H R I S T V S: infidelium dia- bolus. In celo ergo sunt oves quibus pastor est C H R I S T V S qui dicit Ego sum pastor bonus: cognosco oves meas et cognoscunt me meas, in inferno uero sunt oves quibus pastor est mors seu diabolus, de quo propheta scribit O pastor et idolum derelin- quens gregem, dum uis ab hominibus adorari. Locus huius pastoris infernus est, ubi pascit oves suas et eas de una pascua ducit in aliam: dum damnati de poena in poenam, de carcere i carcerem transferuntur. Huic astipulatur illud Ibunt ab aquis nivium ad calorem nimium. Fit enim ibi cōmutatio poenarum de maximo frigore ad maximum incendium ut eo maior sit afflictio, dum suis bitas mutationes subterfugiat natura. O mors, O mors mors, hæc mors est de qua scribitur Mors peccatorum pessima. Quæ tubi o homo insipiens, bona uidetur et honorifica: pessima dubio procul est

Expo.

Quonodo
mors Depas-
carum illius.

Apoca. vj.

Augst.

Iodnis. 10.

Zacha. xij.

Job. 24.

Phis.

Expo.

Psal. 33.

Mors pessima
pessima.

FERIA SEXTA

procul est et despabilis si introsicias. Nunc o Christiani cognoscite et perdiscite ex Euangeliō C H R I S T I qualis sit mors peccatorum, q̄ ip̄a sit pessima. Nunquid recordarmini quod scribitur quomodo duo fuerūt, Diues et pauper de quibus superiore domini pauca protuli: quomodo Pauper in cœlo et Diues in inferno depauperati sint a suis paitoribus? Qualis illa mors pauperis? Insuavisissima, uilissima, iordicissima, pessima, nonne? Petebat ne' nunquid rogabat uel ipsas micas sed nec habere potuit? Iacuit ulceribus plenus, fame confectus, et ita tandem moritur. Mors ista contemptissima, nunquid erat? Non lane: sed erat præciosa, immo præciosior, et (ut uere dicam) præciosissima. Præciosa siquidem, in conspectu domini mors sanctorum eius. Præciosa uero propter

Luce. 16.

Mors istiusmodi
præciosa, præ-
ciosior, pessi-
mista.

Psal. 115.

Sapien. 3.

Psal. 83.

Expo.

Mors male-
mala, peior,
pessima.

requiem quæ sic promittitur. Non tanget illos tormentum malitiae. Præciosa propter nouitatem, quia de bona uita transibunt ad meliorem: de calamitosa ad tranquillam. Nam hic timor est, ibi nullus: hic sitis, fames, infirmitas, frigus, ardor: ibi nihil horum sed perpetuum refrigerium, secundum illud Beati qui habitant in domo tua domine: ubi sunt omnia uoto parata, omnia grata, omnia secunda, Parata domui, corpori, et animæ. Horum omnium hic magnus est defectus. Sed præciosissima profecto est propter securitatem, quoniam ibi certissima uita est et tutissima: uita præclara, uita felix et æterna, immo fælicitas et beatitudo perfecta. Mors pauperis istiusmodi fuit ut audistis. Et qualis illa diuinitatis? E qualis solet esse in purpura et bysso? q̄ sumptuosa? q̄ pomposa? quanto apparatu funus effertur? q̄ magna turba sequitur elatum? quæquam exequie preparantur et psalmi canuntur? quantis aromatibus cadauer illud est conditum? et tamen in inferno sepultum. Vbi cum in tormentis esset, ex istius contempti pauperis dígito, saltem unam aquæ guttulam expedit et implorat. Mors! O mors, peccatorum pessima. Pessima immo mala, peior, pessima, Mala, quidem in mundi ipsius amissione per quam mundum deserunt ulti, quem tantopere dilexerunt et percoluerunt: in quo tantum spem uitam habuerunt, et a quo proinde tanto cum dolore recedunt,

Virum

• Virum iniustum mala capient in interitu . Mala quidem cum capient, capiet diabolus, et quæ in morte cōsueuerunt mala continua, gere innumera . Presto diabolus tunc erit ut pactum nostræ protectionis aperiar, bona malaq; quecunq; prius egimus coram obijcier, de fide tentabit, et nisi misericors deus ultro subueniat electis suis : eius violentiæ nemo resister . Professionem cōtra nos adducet, qua p̄misimus nos diabolo cunctisq; pompis eius abrenūciaturos . Idem obijciet qua deo nos astrinximus, ut eandem ab negemus . Bona nostra proferet, Quam ob rem qnæcio : ut in his deum laudemus : Nequaq. Sed, sed ut nos in arrogatiā illiciat. Mala producit, an ut ea defleamus, poenitidineq; ducamus? Nō plane, cur ergo : ut in desperationem nos intrudat . Scit enim peccator cum in profundum malorum uenerit, cōtemnit. Ecce uidelicet in morte peccatoris nihil esse solaminis, nihil refrigerij . Peior est in animæ separatione dum carnem exuūt et derelinquunt : circa quam tantum curæ, laboris, et impense, lumperunt: diligenter exornarunt, omni uoluptate pauerunt, suauiter enutrierūt et omnini modo condecorarunt . Pessima uero, pessima in uermium corruptione quando corrodendi uerbibus, tæterrīmi ignis obijciuntur incendijs, uti scribitur Vermis eorum non morietur : et ignis eos rum non extinguetur . Nam memoria pariter, intellectus, et uoluntas, semper intra se murmurabunt: et cōtra se propter illam peccatorum admissionem atq; cōmissionem, ubiq; nulla non obliſtēt urgentissima damna . Memoria quidem et uoluntas sic aduersus intellectum insultantes immurmurant . Cur tu per species inuisitibiles animæ delectationes improbas intulisti : cur carnales affectus, cogitationes impias, imaginationes iniquas, foedas estimations, et illusiones absurdas instillasti, qui diuina solum et ad dei cognitionem pertinentia gustanda proponeres ac infūderes ? Rursum intellectus et uoluntas sic in memoriam insurgunt . Tu cur sic asseruasti, cur in repositorio tuo tam diu tenuisti species istiusmodi carnalium uoluptatum, diabolicarum oblationum, unde damnabiles illecebri et ardentissima desideria nascuntur in carne :

Psal. 139.
Expo.
August.
In illis diebus
liberatur hos
rem mortis.

Prover. 12.

Esaie ult.,
Expo.

F E R I A S E X T A M I D A

quæ fueras ob id in animo constituta ut actiones ei studiosas, diuinos affectus et celestium rerum apprehensiones solum ostendens da retineres? Intellectus autem et memoria his deniq; uerbis uoluntatem incessunt. Quare tu domina reginaq; motuum et actos sum qualemq; temptationem: admisisti. Tu imperatrix, tu caput et gubernatrix tam interni q; externi hominis. Quicquid ego intellectus concipio uel comprehendendo, quicquid ego memoria teneo seu custodio, te poenes est o uoluntas uel eligere uel reculare: stat in arbitratu tuo luscipere ne uelis an renuere. Nos quidlibet exors diamur: nihil mortiterum, nihil damnable prodit e nobis nisi tu condelecteris, nisi consensus tuus accedat, nisi per te uicum inuidat, nisi tua potestas annuat. Ergo te duce, te causa, te impulsore damnatur et perit anima. Tu perdis eam, tu nos perdis et te ipsa. Omnis corruptionis et condemnationis occasio generatur ex te. Sic ipius animæ tres he potentiae concertant, sic inuicem sele cōmordent, sic inter se cōmuturant: ipsam interim animam tormentis affligentes ac si ad inferos esset intrusa, usq; adeo ut nonnunq; ipsemet peccaror in baratum desperationis incidat, gladio, flamma, laqueo, unda, uel alio pacto libi mortem consciens. Neq; sit hoc in hac uita tantum: sed et postmodum ipse dānatam animam sic inquietant, eo furore feruntur in se ipsas, ut mors quecunq; alia nullies eligibilior esset intrinsecis hisce tormentis et cōmuturationibus, conscientiaeq; remorsibus, quia non est poena super pœnam morsus conscientiae Bernardus ait. Hic qualicunq; quis infirmitate uel ægritudine, qualicunq; miseria labores: aliquam interim quietem et consolationem inuenit, amicorum subministratiōibus aut alia quadam non inidonia ratione: habet q; affideat: habet qui someta paret, medicum roget ut eum curet et luscitet, ac natis reddit charisq; propinquis: Vxor sedula sanum esse cupit, nati laborant, uicini omnes notiq; succurrunt, suo quisq; subsidio quanta mereat amoris inditia monstrat: in inferno nulla solatia, quies nulla, nullum refrigeriū, amicus nullus: sed ubiq; miseria, gemitus, sed omnes ibi tortores, oēs inimici sunt et furiosi. Quid iam tibi prodest

Bernar.

prodest uel homo facie pingere, manus ornare, corpus pre-
ciosis ornamenis induere, etiam habere in culta, etiam habere vir-
tute nudata, prout sorde ceterum? Quid prodest huius mundi copias
abude delectari, societatem et gloriam apud homines suauiter inire, ab
amore gratia dei alienum? Quid prodest hic omni corporis uo-
luptate perfici, et post hanc uitam uiri, incendijs tradi, uincirijs per-
petuis? Age penitentiam ergo dum potes, quia deus delictum
sine ultiione non patitur. Nam uel homo per se punit uel deus absq[ue]
homine morte puniet, illa uidelicet de qua pronunciat epistola pres-
sens Anima qua peccauerit ipsa morietur. Et sequitur in epistola

F. la Filius non portabit iniqtatem patris, et pater non portabit ini-
quitatem filij. Quibus uerbis propheta docet atq[ue] probat q[uod] unus
quisq[ue] suo peccato poenas luet et non aliis. Quod tamen in du-
bium uerti potest considerantij crimen lese maiestatis, in quo dant
poenas filij delicto parentum. Est insuper diuina sententia Vili-
tabo iniq[ua]tates patrum in filios in tertiam et quartam generatio-
nem. Sed hoc duobus modis intelligi potest, Vno modo de poena
temporalis quam pl[en]arumq[ue] deus pro commissio patrum filius inflis-
git, sicut in diluvio manifestum euasit, in excidio Sodomorum, oc-
cidione primogenitorum egypti, plaga quoq[ue] pestilentie qua prop-
ter peccatum Dauid deus septuaginta milia uirorum uno eodemq[ue]
die e medio sustulit. Alio modo de poena quidem aeterna, quam
etiam de filiis ob peccata parentum deus sumere uidetur: qui ini-
tes sine baptisme decedentes in limbum perpetuo demittit, ubi
gaudio carent et penam damni patiuntur, qua contenti sunt. Ma-
nifestabunt id hic pueruli tenuis conditionis insimo q[uod] loco nati,
quorum si unuquetuis interroges ad quid aspireret, qualem se fore
speret, an rex cupiat an dominus esse, num inter proceres et mag-
nates censi uelit: respondebit se nolle regem esse, non dominum
aut procerum quemlibet; sed suo se calcio meteri uelle, hoc est sua
sorte contentum esse, suoq[ue] in statu manere uelle. Quid in causa
est q[uod] ita uelit et ita respondeat? Certe causa est quā supra de infâ-
tibus attulimus. Ut ad dominatum natus non est, ita nec habere

Grego. 4.
Moralis.
Expo.

Unusquisq[ue]
p[ro]prio fratre
respondebit.
Exodi. 20.
Expo.

2. Reg. 14.

N. 2. cupit: Sic

F E R I A S E X T A M I R I

cupit: Sic infantes quoq; sine baptismo defuncti non ignari quod
citra baptismum nemo titulu pretendere queat quo celestem glo-
riam iure uendicet: sua fortuna damni q; poena contenti manent,
se non dissimiles his esse conscij, quorum possesio iamdudū culpa
parentis amissa disparuit. Cnari liquidem se recuperare non posse
curam abijciunt, contentiq; sunt. Qualiter ergo uerum erit quod
hic propheta dicit Filius non portabit iniquitatem patris? quo-
modo quadrat et concordant sacrae scripturæ in quibus ita loci ua-
riantur? At o frater homo, sic habet scriptura sicut nux. Nux corti-
cem habet, testam, et medullam seu nucleum. Cortex amarus est,
testa dura, medullaq; dulcis et alimēti plena: Sic in scriptura pars
eius exterior, uidelicet litteralis sensus et superlicie tenus acceptus,
amarulentus et obdurus est, sibiq; contrarius appetet. Sin eam
enuclees et penitus inspicias spiritus intentionem, sanctorūq; do-
ctorum expositiones: medullam inuenies, et quandam ueri nutriti-
menti dulcedinem. Probant id he due sententiaz Vilitabo inqui-
tates patrum in filios. Et filius non portabit iniquitatem patris.
Contradicere uidentur, et tamen ambe sunt uere, si ueraciter acci-
pias. Prior est uera temporaliter intelligendo: posterior æterna-
liter et propeccato exteriori atq; mortali, nisi contingat ut filius pa-
tris peccato consentiat aut ediuerso. Veruntamen Augustinus p-
ositionem istam in scriptis ad Bonifacium tractans aliter exponit
Filius (inquiens) regenerationis non portabit iniquitatem patris,
originalis scilicet peccati poenam nunq; sustinebit. Nam qui rege-
neratur non punitur pro peccato prothoplasti a quo traxit uniu-
quisq; rearum illum: quia omnes virtualiter erant in illo quando
peccatum admisit. Cum uero sit alter effectus ab eo qui genuit, pec-
cato alterius sine sua consentione non tenetur obnoxius: sed pro
suo quisq; peccato coram deo plectetur, quod et litera seqnens ap-
probat. Iustitia iusti super eū erit, et impietas impij erit super eū.
Oportet enim nos omnes manifestari ante tribunal C H R I S T I ,
ut referat unusquisq; propria corporis prout gessit siue bonum si-
ue mslum. Quando dicit oportet, iudicium istud ineuitabile fore
significat:

Scripturae
et similes.

Exodi.xx.

August.

Ad Boni.

Ang.2.q 4

2. Cof.5.
Expo.
Omnes in tu-
dicto compre-
hendunt.

Significat: quando nos omnes, generatim designat: quando manifestari ait, palam illud inturum ostendit. Apparebunt enim illic et patres et filii simul omnes, manifestū erit illic tam patris peccatum q̄ filij, manifesta bona patris manifestaq̄ filij, ibi recipiet pater secundum quæ gessit in corpore, recipiet et filius: pro bono bonum, pro maloq; malum, ut referat unusquisq; propria corporis prout gessit. Littera prosequitur. Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est et fecerit iudicium et iusticiam, uita uiuet et non morietur. Sub quibus uerbis poenitentiae fructum exprimit. Quippe poenitentia peccata relaxat, infernum euadere facit, diabolum uincit, ut æterna pena temporali cōmutetur obtinet: omnes animæ defectus remouet, uirtutes restituit, mortuos ad uitam reducit, omnes angelorum choros exhiat, regnumq; coelorum acquirit. Plena est utilitate, plena fructu, plena gratia. Cuius nūc quattuor fructus inter cæteros attingam. Primus est meriti uel restitutionis, Cum sit enim quis in peccato mortali mereri non potest, quando gratia radix et causa est omnis meriti sicut radix in arbore causa uitæ eius. Deficienteq; causa deficit effectus. Igitur deficiente gratia quæ causa uitæ est in operibus, cesseret effectus operum bonorum id est meriti eorum est nescie. Tria sunt enim operum genera. Viua certe, mortificata, et mortua. Viua sunt quæ fiunt ab eo qui manet in statu gratiar, uia quidem ob id nuncupata q̄ uegeta sint ac uiuatia in conspectu dei, cui grata sunt et accepta, sua inde merita secundum recipientium pietatem trahentia. Mortificata uero sunt illa quæ fuerunt ante viua, facta tempore quo qui faciunt sub gratia steterant, et nūc per peccatum suum fiunt mortua. Nam quæ sui natura bona sunt uelut oratio, iejunium, eleemosyna, cæteraq; similia q̄ diu mortale peccatum inest facienti pro mortuis habentur. Ac idem si resiliat a peccato atq; uitam poenitèdo corrigit: quæ facit bona, renouantur ad uitam et pro uiuis haberi debent. Mortua deniq; sunt quæ fiunt ab eo qui cum mortali peccato subiectus sit in eo perseverat, nec ut gratiar, denuo fiat particeps uitam emendat. Verum illa q; enologios

N. 3. dem opera

Littera.

Virtus poenitentiae,

4. fructus poenitentiae

Philoso.

Triplex opus.

FEBR 1 A S E X T A

dem opera quæ sic sub tali statu fiunt nunq̄ erunt gloriae coelestis participia, quamq̄ mundani et temporalis premij multis modis cōmoda capiant, quia nullum benefactum abibit irremuneratum. Per quod hic ad honores evehitur et in singularem principū amorem ac gratiam influit, ille potitur rerum diuitijs affluens, alius lōga fereq; continua corporis incolumitate fruitur, pleriq; felicitate mercimoniorum ditantur, multi beantur amicis, alijq; temp̄ alio munere donantur pro ratione bonorum quæ fecerint. Qui uult itaq; opera uiua facere, per pœnitentiam mortale peccatum depōnere debet, Ut enim Philosophus ait Noua forma non potest introduci nisi prius expellatur antiqua Et ad hoc, quod in Epistola scribitur alludit Si impius egérit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, hoc est si formā illam antiquam excludat et uitam mutet, peccataq; per pœnitentiam funditus euellat, et custodierit præcepta mea faciens iudicium et iustitiam: id est si nouam hanc formam, introducat, nouamq; pœnitendo uitam assumat, uita uiuet et non morietur, restitutus ad statum gratiæ ac meriti: secundum illud quod in Euangelio de filio prodigo prescribitur, q posteaq; ad patrem est reuerlus eiq; reconciliatus: ait pater, Date ei stolam prisnam, date priorem gratiam, restituetur prior innocentia. Imitemur igitur apostoli consilium, ab iacentes opera tenebrarum et induamur arma lucis. Imitemur et id consilium Deponite neterem, hominem secundum pristrinam cōuersationem uestram et induite nouum hoiem .i. nouam xp̄i uiuendi formam. Secundus pœnitentia fructus, est fructus delectationis: Pœnitentia siquidem est animæ mirum in modum delectabilis instar horti delicijs et amenitatibus pleni, pleni rosis, uiolis, et id genus alijs floribus: sed qui foris tamen est spinis septus ut furaces arceat. Sic et pœnitentia forinsecus spinis plena uidetur et hominibus amara, tamen est intus animæ suauissima, consolationibusq; plenissima. Multi uidēt crucis nostras sed unctiones non uident ait Bernardus, uident afflictiones externas, sed internas affectiones internas meditatiōes, et cōsolations, coelestesq; uisiones dulcore intenso coelestiq; rore conspersas

2. physico=rum.

Luce. 15.

Roma 13.

Ephesi. 4.

Bernar.

conspersas nequaq; uident. Dilucidum id et manifstum erit uitā eorum et facta contuentibus, qui talis perfectionis scalam cōscenderunt. Siquidem horum aliqui sic istius internæ suavitatis intuitu uelut rapti detinentur, ut omnis torinseci habitus oblii probetur. Quos si tangas, si urgeas, si comprimas haud te sentiunt. Nam uirtutem tactus uehementia contemplationis excludit. Si pretergrediaris apertis oculis non te uident: uisum enim illa uis ad se uocat et compellit. Loquere, predica, clama: nō audiunt, quia uox dei sic sonat in aure cordis ut externa uox nihil illic efficere possit. Oppone quemuis odorem naribus; nihil ipsi percipiunt quos gratissimus odor sancti spiritus implevit. Nil extrinsecum gultum mouet his: qui gustant et uident q̄ suavis est dominus. Horum enim anima etiam in cœlis est quamq; corpus remaneat in terris. Corpus ante te uides, at illi te non uident: qui uelut absorpti sunt illuminatione diuinæ bonitatis, uocati, rapti, ad deum mente sunt attracti: uidentur mundo mortui, ab eo penitus seclusi, quasi e corpore soluti, soli deo uiui, solis diuīis ac beatis adiuncti: accedunt ad id quod in apostolo factum est, qui raptus in tertium coelum (siue in corpore siue extra corpus nesciebat) sed audiuit archana quæ non licet homini loqui. Cunq; post istiusmodi contemplationem post suauissimum et celestem raptum ad se redeant, cū eodem apostolo clamant: Cupimus dissolui et esse cum Christo, cupimus ista dulcedine perpetuo frui. An non hinc euidenter intelligentis quales unctiones et consolationes habeant qui perfecti sunt?

Delectationes
tuncne per
fratrum.

2. Cof. 12.

Ad phili 1.

Psal. 118.

H. Tercius fructus participationis est. Verus enim poenitens omnia bona participat quæ sunt in ecclesia militante, cuius bona spiritu alia cōmunia sunt membris uiuīs, et eorum omnium est particeps quisquis deo placet, timens eum, ac ipsius mandata custodiens: iuxta illud Particeps ego sum omnium timentium te et custodiens: tium mandata tua: particeps insuper illorum quæ sunt in ecclesia triumphante ubi sunt omnia communia. Quartus fructus satisfactionis ac remissionis est, Efficit namq; peccatorum purgationem et poenarum diminutionem ac remissionem si sit completa, quoniam

F E R I A   S E X T A

quoniam tanta potest esse poenitentia exterior cum interiore, q; per eam relaxanda sit non culpa solum tota, sed et poena tota peccatis debita. Id quod Publicanus edocet qui uere poenitendo dicens Propitius esto mihi peccatori, iustificatus erat. Docet hoc idem , Maria Magdalena cui respondit dominus Remittuntur tibi pec- , cata tua. Docet sanctus ille latro qui dolendo suclamans Me- , mento mei domine dum ueneris in regnum tuum, statim audit ab , illo Hodie tecum eris in paradyso. Agatis idcirco poenitentiam , quia Gaudium erit in coelo super uno peccatore poenitentiam a- , gente. Non dicit docente poenitentiam, talis enim poenitentia , est uerborum predicatorum, qui dicunt sed non faciunt, et quo- , rum uita despiciatur restat ut eorum doctrina cōtempnatur sicut af- firmat Gregorius. Neq; dicit poenitentiam fingente, quod est hy- pocritarum qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium intus uero sūt lupi rapaces, Nec dicit cogitāte poenitentiam, quod plēriq; faciūt: , sed super uno (inquit) peccatore poenitentiam agente, que quidem , poenitentia sola bene piorum ac religiosorum est. Sic igitur poen- tentiam agite et appropinquabit regnum cœlorum. At quidnam , est hæc poenitentia? Est peccata præterita plangere et plancta non iterum cōmittere. An non aliud est poenitentia? Non plane. Pu- taram q; esset uti cilicinis uestibus, solum laneis, aquam potare, et huius generis alia. Hæc profecto tibi non impono, sed tantum plange peccata et noli recidiuare: peniteat te peccatorum, cōtera- tur intus affectus animæ, et saluus eris. Nam Hieronymus inquit Nullum est peccatum quod non contritione deleatur. At si plus , mereri uelitis Ioannis Baptiste consilium implete dicentis Facite , dignos fructus poenitentiae. Qui sunt isti fructus poenitentiae di- , gni. Sic sunt, sic efflagitant, ut pro mēsura delicti sit plagarū mo- dus, pro magno peccato magnam poenitentiam ut agas, pro pars- uo minorem, pro maximo maximam. Et hæc poenitentia
 sic integræ paraclita, dei fauorem et regnum æter-
 nam obtinebit. Quod nobis concedat ipse
 Christus q; regnat in eternū. Amen.

Sermo

SERMO DECLARATI

MATVS FERIA SEXTA HEBDO.

Secundæ Quadragesimæ coram
eadem maiestate regia.

I.

EGNVM DEI DABITVR GENTI Math. 25.

facienti fructus eius, Euāgelista Marcus diuinā in operibus suis potentiam admirans, clamat Bene omnia fecit. Etenim nihil unq; a deo fas est quod non secundum exigentiam rei p- fecit, omnia noua et necessaria pduxit: Et quatuor sunt quæ reddunt artificem laude dignum, uel quia quod prudenter inchoat in laudabilem finem adducit, Alioquin in eo locū inueniet illud Euāgelistæ Luce. Hic homo cepit edificare et non potuit cōsummare, nam Philosophi testimonio A fine sunt omnia denominanda. Vel quando quæ uult omnia facile perticere poterit, nihil quod ad rem tacit omittens: quoniam multi uasa lutea, nasa fictilia perite conficiunt et ornate, quoad natura rerum patitur: sed aurea, sed argenta nullo modo possunt. Multiq; solis, lune, uel stellarum artifitiose in lapide lignoq; figuram incident et depingunt, qui pisces uel minimum aquis innatantem, uermiculum in terra reptantem, aut stellulam in coelo fulgentem nequeūt. At hic summopere laudandus artifex qui nulla nescit facere. Vel cum quod quis operatur, utile sit, cōmodum, et alicui usui aut necessitatì seruat: perit enim labor si quod facis in nullius cōmodum accidat. Postremo quando rem nouam, miram, extraneam, raram ac in usitatam, non imperite deducit. Siquis nunc querat quo res hæc pertinet: illuc pertinet, ut in doctrina spiritus hunc artificem omnipotentem deum interpretetur, qui quod bene coepit ac sapienter, optime sapientissimeq; perfiniuit, ut ibi scribitur Omnia in Psal. 103. sapientia fecisti. Cui consonat etiam illud Dionisi. Optimi est optimæ facere, omnia creauit siue uitio. Potest ipse et scit pro uoluntate cuncta

III. redditus et
timorem laude
dignum.

Luce. 14.

2. physico-
rum. 2.

Morale.

Psal. 103.
2. Senten-
tia. 3.

FERIA SEXTA VOBIS

- Psal. 113. rate cuncta facere sicut psalmigraphus affinat: **Omnia quaecumque**,
uolunt fecit. Sermoni liquidem eius potestas nulla defuit, ut idem,
asserit: **Ipse dixit et facta sunt omnia, mādauit et creata sunt universa.** Tot certe res ipse protulit in medium, ut nihil huic mundo
mundi ue decori necessarium relinqueret improductum. **Omnia**
denique utilia fecit, inuisitata, mira ac inimitabilia. Nempe dei per-
fecta sunt opera. **Viditque deus cuncta quae fecerat et erant ualde**
bona, ad aliquem usum accommodata, quae non factio aut interpo-
lator rerum ueterum erat: sed optimam et speciosissimam unicuique
rei formam quam natura ferebat coaptauit, ut in eo uerissimumue-
tur quod uulgo dici solet, Opus opificem probat et commendat: que-
uis nos in multis ignari simus, et res ipsas rerumque caulas ignore-
mus. **Vnde et ansam inutilium sape quaestionum imprudenter ar-**
ripimus. Sicut enim fatuus, et architecture nescius atque iners, in-
strumentum, bipenem, aut telum cuius usum nescit quod eo manum
imprudens ledat atut uulneret, abijcit: ad quid (inquiens) hoc ua-
let? ita nos creaturarum et uirtutis earum inscij, plaruntque dubita-
mus an bone sint et utiles: **quaestionesque uanas et abs te mouentur**
indocti, quas doctissimi non audent, aut meticulose et reuerenter
atingunt. **Vis tu disputare, uis tu indoctissime uerbis triuolis a-** K.
gitare? uis tu in dubium uocare quod elaborauit doctus et in id
totius uitæ studium insumpsit: tractare tamen aut meminisse for-
midat? **Vis tu tam audacter sermonem inferre de rebus ita subli-**
mibus quas sapientes et ipsi met doctores mouere nolunt? sin mo-
ueantur ab alijs, fistunt, morantur, et obticent: metuentes de talis-
bus uel fabulari, uel ita fabulari solitos patiēter inaudire. Per quicquid
quid numinis in celo est, quicquid uere pietatis in terra, per gra-
tiam quae præsens et gloriā quae futura est: te posco, rogo, sup-
plico. **Facito quod te decet et conditioni tue conuenit, facito facito,**
sicut eccliaz norma te dirigit, docet, præcipit. Quare deus res ta-
les et taliter effecit ac condidit, noli querere si non uis errare, Au-
gustinus ait, quare mundum sic instituit ac ordinavit, hominumque
status ita distribuit et euariauit, noli querere, quare predestinavit
hunc

De operibus
dei indoces
disputare immo-
bi est.

August.

, hunc et illum reprobauit. Hunc trahat et illum non trahat, noli Augus.
 , querere si non uis errare. Si pertinaciter inquiras : causa respon-
 deri non potest alia, q̄ deus sic uoluit. Disperando de præde-
 stinatione male facitis. Vultis uos archana lecraçō dei cognos-
 scere? uultis uos occulta dei iudicia scrutari? Iudicia dei abyssus
 , multa. Igitur uel ethnici poetae consilium sectemini. Mitte ar-
 chana dei, et illud Socratis Altiora te ne quaesieris. Fecit enī deus
 mirabilia magna et multa nimis ut queant ab homine dinoscī. Et
 hinc magna quoq; laus surgit artificis quando res mirandas effi-
 cit, saltem cum tam mire sint et diuerse, ut cūctos in stuporem ad-
 ducant. Quis enim naturam apum si confyderet, formicarum, a-
 ganeorum, et aliarum rerum etiam minutissimarum non admirari
 stupereq; cogitur? Quoniam opera dei tam alta sunt, tam profu-
 da, tam longa, tam lata, ut nemo possit ad perfectam cognitiōem,
 uel minime creaturæ peruenire. Verum multo magis stupere cogi-
 mur in cōtemplatione corporum cœlestium. Miramur solem, lu-
 nam, et stellas: naturam horum demiramur, motus, lumen, et in-
 fluxus. Sunt et effectus eorum mirabiles atq; prodigiōsi. Gaudis-
 orum quoq; coeli quæ sunt propter hominem ordinata, subit ad-
 miratio singularis. Maxima tamen admiratio est hac, Quare deus
 qui fecit cœlum propter homines, dare non uult sine meritorib; os-
 peribus, et quare cum sit homo creatus ad cœlestem illam beatitu-
 dinem, eam mere gratis non accipit? Quippe perennis regni pre-
 destinatio ita est ab omnipotente deo disposita: ut adhoc electi
 , non nisi ex labore perueniant. Ut tu domiciliū extruis quod ælos-
 ces alicui sed ab eo uectigal annum expectas: ita deus habitatio-
 nem cœli bonis hominibus constituit, sic ut pios labores pro tri-
 buto persoluāt. Hos etenim labores deus exigit multipli de cau-
 sa. Primum propter honoris amplificationem, Maiori siquidem
 electis erit honor si regnum suis meritis et bonis operibus acqui-
 rant, q̄ si gratis accipient: sicut eques auratus si suis strategematis
 et præclaris actis dignitatem illam obtineat: honoratior est q̄ si p̄s-
 ter ista pericula talis honor obtingat. Hic plurimi fieri, laudari,
 donari

Opera bel-
te plunda/15
ga/100.

Greg. 29.
q. 4. obti-
neri.

Regnum dei
non est conce-
dēdū nisi stre-
nue militaret.

F E R I A   S E X T A

donari debet qui plurima iacula, iaculorum et telorum ictus amo-
re ducis obit et fortis animo sustinet, in acie manet irrepluis, nul-
la discrimina fugit aut declinat, uulnera, uulnerum cicatrices in fas-
cie, brachijs, tybijs, immo toto corpore secum asportat: centum
hic talibus est preferendus qui pugnare, ferire ueriti tergiueri lo-
lent. Sic est in militia C H R I S T I quam obierunt invicti marty-
res, qui propter plagas et tormenta corporibus uiriliter accepta, cer-
tam atq; inestimabilem percipient gloriae coronam. Sic inq; sic est

2. ad Tim. 2. in militia C H R I S T I de qua Paulus inquit Labora sicut bonus miles C H R I S T I, sta in acie, stationem serua, honestam ante mortem oppete q; turpi fuga uitæ consulas. Labor iste et frequen-
tatio bonorum operum aratum est domini de quo scribitur Ne-
mo mittens manum suam ad aratum et aspiciens retro aptus est ,
regno dei. Patet idipsum in insontibus statim a baptismo decedē-
tibus, quibus in coelo minus erit præmiū q; ex se nihil meritorum
habeant: sed C H R I S T I solius meritis subnixi seruentur, et (ut

Luce. 9. Grego. 2. ad Tim. 2. Gregorius affirmat) ad magna præmia non peruenitur nisi p mas ,
gnos labores: apostolo quoq; teste Nemo coronabit nisi qui le-
gittime certauerit. Nam martyres et confessores qui tot labores
et laborum discrimina fortissime peruerterūt: propter ipsa stigma-
ta seu cicatrices quas gestabūt in corpore certam in coelo gloriam
inuenient et coronam, quæ gaudiū accidentale et est et nuncupat.
Deinde propter uirtutis charitatem: ut clarum sit ac manifestum,
q; deus summo prosequatur amore uirtutum opera quæ fiunt ab
homínibus: pietatem scilicet, castitatem, charitatem, patientiam,
et id genus alia quæ tanto præmio, cœlesti prosector remunerāda
censeret. Tam chara namq; deus habet pietatis ac uirtutis opera,

ut eorum unico, geminam mercedem ultro decernat, in uia unam:
alteram in patria, gratiam in uia: in patria gloriam, et ipsam qui-
dem æternam, iuxta quod Gregorius ait Tangū deus diligit uir-
tuosa opera, q; uni bono operi, duas mercedes reddet: unam i uia,
alteram in patria. O desides multo omnium perditissimi: nolite
credere, nolite sperare uos ob id fore saluos q; a C H R I S T O nos
men ad-

Greg. ho .
de Euâge.

SECVNDÆ HEBDOMADÆ. Fo. 66.

men adepti, Christiani iam uocemini. Non nomen, non uerba quacumq; animæ salutem parant, sed bona dumtaxat opera. Tertio propter iustitiae diuinæ misericordiaç synceritatē ac meram equitatem, quorum effectus est æternæ uitæ retributio: quoniam hæc iustitiae regula scitur, ut inquit Gregorius, q; iustum sit ut illi cons sequantur itipendium, qui suū impenderunt obsequium. Angelis enim id deus gratis conferre noluit, sed pro meritis eorum: ut qui promeriti sunt per diuinę dilectionis integritatem qua deo sic adhaerent, ut omnem Luciferi tentationem euincerent, authore diuo Thoma. Postremo ob corporis C H R I S T I conformitas Tho. sup. 2. C H R I S T V S enim multis laboribus, bonorum operum exercitijs, et passionum tolerantij gloriā promeruit, quem nos imitari debemus, cum eius uitam nostræ exemplar oporteat esse. Scriptum enim est per apostolum Multi unum corpus sumus in 1.ad Cor. x. C H R I S T O, C H R I S T V S caput, nos membra. Nam non est consentaneum rationi ue consonum, ut caput C H R I S T V S per sudores multipharios, poenas intolerabiles, tormentaç uaria deueniat in gloriam suā, et nos membra per oblectamēta, delicias, et uoluptates eandem occupemus. Vultis ut sint lasciva, mollia, delicataç membra, tam laboriosi pænoscit capitis? Non oportet, Rationabile putatis ut ille pelagi procellis urgeatur et cōtorqueatur, terraç iactetur et undis: et nos ad anchoræ tranquillitatem iaceamus olcitabundi, uel in portu nauigemus? Non, non. Vultis ut ipse cœlum per cruciatus, dolores, et tormenta subintret: et nos cum suauitate uitæ iocunditateç, cum delicijs et libidinibus nostris inuadamus? Non, non, non. Cohæredes erimus, si tamen cō patimur ut glorificemur. Si compatiamur æquo animo perturbationes, et pios labores accipientes sicut ipse perpessus est: cum ipso conglorificabimur, sicut etiam ex illo apostoli colligi potest. Per tribulatiōes oportet intrare regnum dei. Cum oportere dicat, Actu. 14. necessitatē addit: et conditionem offert, qua quidem obseruata merces obtinetur. Sin illa negligatur, ista merces amittit. Oportebat autem C H R I S T V M pati et sic intrare in regnum dei. Luce ulti,

zum nob sol

O Oportebat

Grego. 12.
que. 1. Cha
ritatem.

Tho. sup. 2.

1.ad Cor. x.

Rom. 8.

Actu. 14.

Luce ulti.

F E R I A S E X T A

Oportebat ipsum pati futurum exemplo nobis, ut nos ad similiter
patiendum alliceret. Quo quidem modo si collaboremus et com-
patiamur, merito regnum consequamur: de quo thema pronun-
ciat Regnum dei dabitur facienti fructus eius. Declarat hodie: M
ne lectionis Euangeliū qui et quales sint regnum cœlorum pos-
Math. 21. selluri sub huiusmodi parabola. Homo erat pater familiæ qui plā-
tauit vineam, sepem circuidebit ei et edificauit turrim, locauit eam,
agricolis, et peregrē profectus est. Cum autem tempus fructuum
appropinquasset, misit seruos suos ad agricultorū ut acciperent fru-
ctus, et agricultore (apprehensis seruis) alium ceciderunt, alium occi-
derunt, aliū uero lapidauerunt, alios alia morte affecerunt. Iterum
misit alios seruos, et fecerunt illis similiter. Nouissime misit ad eos,
filium suum, quem uidentes dixerūt intra se Hic est hæres, ueni-
te occidamus eum et habebimus hereditatem eius: et apprehen-
sum eiecerunt eum extra vineam et occiderunt. Cum ergo uenerit
dominus uineæ, malos male perdet et vineam suam locabit alijs ag-
ricolis qui reddant ei fructum temporibus suis. Hæc uinea filij
Esaia. 5. sunt Israel de quibus intelligitur illud Esaie Vinca domini exercitū
tuum domus Israel est, His dominus leges et mandata uelut cul-
turam peculiarem adhibuit, hos ipsos ut vineam suam electam sa-
cerdotibus et principibus locauit, ad quos spectabat cæteros in uero
cultu dei iustitiae uitæ continere. Tum peregrē profectus est
ab eis, liberum relinquens arbitrium per quod quisq; quod uelit
operari possit. Misit inde seruos suos ut fructus acciperet ab agric-
olis: quando predicatores emisit: qui cessantes in uinea, uel im-
probe contra uoluntatem domini facientes arguerunt. Sed horū
alios occiderunt, Elaiam terra discerpserunt, Amos uelut per tem-
pora transfixerunt, et Zachariam inter templum et altare lapidis
bus obruerunt. Atq; alios iterū atq; iterū beneficentissimus do-
minus in eorum salutem misit, qui similem calum inter manus eo-
rum experti sunt. Nouissime filium ipsum dei I E S V M Chri-
stum quem deus ob amorem unicū destinauit ad eorum salutem,
cruelissime peremerunt et crucifixerunt. Quapropter perdidit il-
los dominus

los dominus et e medio fere sustulit, illamq; uineam suam locauit
alijs agricolis : qui synagoga deserta suam nunc Ecclesiam Apo-
stolis apostolorumq; sequacibus excolendam secundandamq; fru-
ctu ueræ prædicatiōis ac bonę sanctaꝝ uitę quasi per manus tra-
dedit . Sic autem nunc procedemus ut alium huius parabole sen-
sum expromamus . Cuilibet enim sapienti sua uita, sua mens, sua
conscientia uinea est : quam diligenter excolit quando uirtutes in
ea componit et coadunat, ut fructum earum inde recipiat . Ani-
ma tua uinea est : quam colere, arato uertere, laborare, plantare,
seminare, cunctisq; uirtutum generibus inférere teneris . Quid eni-
, prodest homini si totum mundum lucretur, animaꝝ uero iuc detri-
mentum patiatur ? Aut quam dabit homo cōmutationem p anis
ma sua ? Nil autem incultum, nihil desertum in se uir sapiens des-
relinquit : stultus non item . Cuncta apud eum neglecta inuenies,
cuncta iacentia, cuncta inculta ac sordida . Non est uinea stulto .

Quomodo namq; uinea ubi nihil plantatum, nihil elaboratum
apparet : sed tota urticis, spinis ac tribulis tota siluerit quæ uinea
stulti est, tota redacta in solitudinem ? Vbi uitis ipsa uirtutum ?
ubi gemme bonarum cogitationum, ubi uuæ sanctorum delecta-
tionum ? ubi botri bonorum operum : et ubi uinum lætitiae spiri-
tualis ? Vertuntur omnia in labruscas : uertuntur in folia . Per ac-
grum hominis pigri transiū (inquit Sapiēs) et per uineam stulti, Propt. 24.
et ecce totum repleuerat urtice, et operuerant superficiem eius spi-
ne, et maceria lapidum destructa erat, quod Ordinaria glossa sic es-
narrat : Per agrum et uineam pigri et stulti transire, est cuiuslibet
uitam inspicere negligentis : quam urticae et spinæ replent, quādo
in corde negligentium prurientia terrenaꝝ desyderia, et punctio-
nes uitiorum pullulant . Maceria lapidum destructa est in uinea,
quādo incepit uirtutū opera aut hominum improbitate, aut da-
monum suasione quisq; negligens perdit . Audis iam sapientem
hic reprehendentem stultum, q; bona naturae gratiaꝝ dona quæ
plātauit in eo deus : male uiuēdo corrumpat, et uineam in non uis-
neam negligendo redigat . Contra, nonne sapientem cessabūdum

O. 1. aut nes-

*Uines ruin
labruscas trā
sic.*

F E R I A S E X T A

aut negligentiusculum uides? an apud eum aliquid uacare uel suis
 peruacaneum esse? nunq*uis* eius sermo dormitans? an euanida cogi-
 tatio? nunquid inanis aut improba conuersatio est? Etiam si quid
 aliud ab eo sit, totum dei agricultura, toru*m* dei ædificatio est, et uis,
 1. Cor. 3.
 nea domini Sabaoth: quæ multum fructum affert. Sic igitur ex
 his quæ dicta sūt intelligitis, q*uod* ista uinea sit homo spiritualiter ui-
 uens: cui sunt intus omnia culta, omnia germinantia, omnia fru-
 ctificantia, spiritumq*ue* salutis parietia. Sic habet Euangeliu*m* ab-
 initio recitatum Regnū dei dari genti facienti fructus eius. Eius
 inquit: Cuius eius? Eius spiritualiancti, cuius fructus hoc modo
 Gal. 5.
 Expo.
 Duodecim frus-
 tus spiritus.
 fructus ver.
 Paulus enumerat, Fructus autem spiritus est charitas, gaudium,
 pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo,
 tides, modestia, continentia, castitas. Et sunt et uocantur hi fruc-
 tus spiritus. Fructus appellatur (si uelitis etymologiam uocis)
 quem fundus et quæ in fundo sunt ferunt: sed tūc fructus uere di-
 citur, cum id quod ex planta producitur ad perfectionem uenerit,
 habens in se delectationem et utilitatem. Huic similia quæ fiunt
 ab hominibus opera bona uirtutēq*ue* predita fructus etiam appel-
 litantur. De uinea uero nascuntur gemme, de gemmis flores, de
 floribus botri et vue, de vuīs uīnum elicitur: Sic ab anima iusti ho-
 minis nascuntur bonæ cogitationes, quæ sunt bonorum operum
 initia sicut omnium fructuum principia gemme sunt: de quibus ut
 flores egerminant, ita de sanis cogitationibus bonæ uoluntates e-
 mergunt: utq*ue* de floribus vue, sic ex bonis uoluntatibus opera-
 tiones bonæ manant: et sicut uīnum ex vuīs confluunt, ita de bonis
 operibus cum in prēsentī tum futuro tempore gaudium magnum
 enascritur. Atq*ue* hos fructus facienti (quod diximus) regnum dei N.
 dabitur. Quorum tres presertim hodie tractabo, charitatem certe,
 fidem, atq*ue* gaudium. De charitate Gregorius inquit Charitas ma-
 gna oper*at* li est. Vbiubi uere sit, mirificas operationes edit. Qua-
 liter operabatur ista charitas in martyribus, confessoribus, et uir-
 ginibus, immo in omnibus sanctis: qui tot labores, poenas tam
 uarias, totq*ue* cruciatus ingētes, amore dei p̄pessi sunt: ut de mar-
 tyribus max-

• tynibus maximopere scriptum sit. Lapidari sunt, secti sunt, tentati Hebræ. 11.
 , sunt, in occidente gladij mortui sunt. Lapidati sunt Hieremias, Expo.
 Ezechiel, Naboth, Stephanus alijq; permulti. Secti sunt Elalias <sup>Tolerans
martyrum.</sup>
 et septem fratres Machabei, atq; his alij non impares. Tentati sunt
 Machathias ac eius filij, Eleazarus et septem illi fratres blandicijs 1. Macha. 2.
 et magnificis promissis, ut a cultu dei se flecterent ad idolatriam. et 2. Macha.
 Qui quoniam noluerunt obedire consilijs, præceptis et iussionis
 bus, sed nec minis oppressorum, in occidente gladij mortui sunt:
 paratiq; sustinuerunt omnia genera mortis et passionum, et eoru
 • alius hoc, alius illo genere mortis excessit et uiuis libant gaudetes Actu. 5.
 • a conspectu consilij pro nomine I E S V contumeliam pati, mor
 tem pati. O bone I E S V, uerū dixit beatus Gregorius, quia cha
 ritas magna operatur si est: fortis est, fortis ut mors, Fortis enim Canti. 8.
 dilectio ut mors, ut in Canticis habetur. Sed quare fortis est ut Expo.
 mors? Mors enim omnia uerat, omnia præmit, et omnes homi
 nes superat. Superat summos pontifices, superat inuictissimos i
 peratores, reges magnanimos, prepotentes reginas, et illustres ac
 locupletes dominos Omnes enim morimur et quasi aqua dilabi
 mur. Sic habet charitas ubi uera relucet. Et sicut mors animam
 a carnis sensibus auellit, ita dilectio dei et charitas a carnalibus cō
 cupiscentijs alienat: Ut mors animam a corpore separat, sic amor
 dei ab amore temporalium auocat. Est ergo fortis ut mors, tam
 fortis in hominibus pfectis, ut propter amorem dei pœnam etiā
 mortis haud timeant: quod heroica martyrum uirtus aperte pros
 bat, qui nec ignæ, nec aqua, nec gladio, neq; ipsa morte separare
 potuerunt a deo, dicentes intra se: Quid separabit nos acharita: Rom. 8.
 te C H R I S T I! an tribulatio, angustia, persecutio, famæ, nudit
 tas, periculum, an gladius? Quasi dicant, tot sunt in nos a te do
 mine collata beneficia, ut nullo pacto repensare quæamus. Sed au
 di quid dicant Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te: icis Math. 19.
 entes uerum esse quod aīs Qui non reliquerit patrem et matrem,
 uxorem et filios atq; domum suam: non potest meus esse discipu
 lus. Et qui uult uenire post me abneget semetipsum et tollat crus: Luce. 9.
 O. 3. cem suam

FERTA SEXTA IN VOBIS

cem suam et sequatur me, scientes quoq; nullis unq; tormentis.

Roma. S. ualeamus condigna tibi retribuere Quia non sunt condigne pali-
siones huius temporis ad futuram gloriam quae reuelabitur in nos-
bis Quae quidem omnia beneficia huc tendunt: ut stabiles et hu-
mi simus, ut radicati atque fundati in charitate et dilectione. De-

Chrysost. quibus inquit Chrysostomus Si millies moriamur, et si uirtutes ani-
mi expleamus omnes, nihil tamen dignum gerimus ad ea quae p-,
capimus a deo. Nam afflictiones et cruciatus omnes quos ullus
unq; hominum in hac uita sustinuit, in alteram bilancem obueritas;
in alteram ipsa dei beneficia nobis tam frequenter exhibita com-
ponas: et diuidices utra alteris preponderabunt. te dices cum Job

Iob. 6. Quasi harena maris haec grauiora. Magnum fortasse pondus il-
lorum erit multitudo q; magna quasi harena maris: sed horum
multo maius et numerosius pondus extat. Tot enim in nos dei
beneficia sunt ut si nunc iterum atque iterum, si centies, si millies
moreremur: nequaq; meritis illius in nos responderet. Quid ergo,

Rom. 8. separabit nos a charitate C H R I S T I: Nihil omnino: quod ul-
tra prior illa littera demonstrat Neq; mors, neq; uita, neq; instan-
tia, neq; fortitudo aliqua poterit separare nos a charitate dei qua,
est in C H R I S T O J E S U. Non timor mortis aut amor uitæ,

Expo. presentis, non humane potentie fortitudo, nec blande uocis instan-
tia nos separabit a dilectione dei: qui non imitabilem amorem in
nos omnes ostendit. O quantum et q; forte uinculum erat chari-
tatis illius quo deus ipse sic ligatus est ut in uterum uirginis desce-
deret, et ad inferos usq; pertractus est: Amor etenim nostre salutis

Bernar. ad colunam, ad crucem Christū alligauit et in monumēto derinuit
ait Bernardus. Vinculo charitatis est deuictus quando sub persona

Esa. 6. prophetæ sui dicebat patri Ecce ego, mitte me: ecce pater, presto
sum qui mittar ad redimendum genus humanum, mitte me ad

Expo. quascumq; poenas pro demerendis hominibus subeundas: et pa-
rebo uolens uoluntati tue. Quideū ad illud impulit? quid attraxit?

Bernar. An nostra merita? Non, An nostra sanctitas; Nequaq;. An uita
nostra? Minime, Charitas uincit inuincibilem et ligat omnipotē-
tem, De mar-

O. tem. De martyribus hec sere dicta sint, Et quid itidem cōfessores
 ut idem dei regnum obtinerent fecisse scribuntur? In littera premis-
 sa sequitur Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes,
 angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus, in spes-
 luncis, et in cauernis terræ. Melota uestis est (ut eximij doctores
 ostendunt) de pelle Taxi confecta, aspera, et uilis: qua uili perhis-
 bentur Helias, Iohannes et alij: uel (ut peculiariter habet diuus
 Thomas aquinas) Melota uestis est facta de pilis camelorū Q̄zq̄
 si grecæ lectioni uelimus inhærente: uera germana q̄ littera est hac
 ερμηνεία ταῦτα καὶ ἀγνοεῖσθαι hoc est in ouilis et caprinis, ut Μελωτή
 grece, latine Melota, sit ouis exuum, id est pellis corpori detrac-
 cta una cum lana, In pellibus caprinis, et alijs id genus asperis et
 hirsutis tegumentis. Egentes quibus res necessarie, uictus et ue-
 stitus defuerunt. Angustiati, per animi molestiam et curam dis-
 uexati, sicut in apostolo per sportam dimisso patuit. Afflicti, labo-
 re corporali fatigati, poenitentiaq; plurimis usq; delassati. In solitu-
 tudinibus errantes, in montibus, in speluncis, et in cauernis terre:
 qui domum propriam in qua caput reclinarent, nec habuerūt, nec
 habere uoluerunt: sed omnia quæ sunt in mundo delectabilia, fu-
 giebant propter deum. In solitudinibus errantes, in montibus,
 speluncis, et cauernis terræ: quæ loca sunt aptissima contempla-
 tioni perfectorum hominum, poenitentiaq; peragende. Quæ
 propter philosophus in suis politicis ubi probasset hominem ani-
 mal esse ciuile ac sociale: subiuuxit Ille qui fugit cōmunem habi-
 tationem hominum, uel est bestia uel melior homine. Si per ma-
 liciam fugiar, qua moribus et uita depravatus cæterorū hominum
 societatem ac cohabitationem ferre non potest: belluīnam uiuendi
 formam exprimit. Sin cōmunem humanæ uitæ sortem ob id se-
 dulo declinet ut eo liberius contemplationi, doctrinæ sanctæ, syn-
 ceræq; uitæ uacet et immaneat, cōmunem hominum cōditionem
 excellit: eiusdemq; philosophi testimonio Est quidam deus inter. Ibidem.
 tales homines. Sed quam deniq; charitatem huius regni gratia
 uirgines ediderunt! Nimirum illud prophetæ quadrat eis Prop. Psal. 43.
 ter te mortis

Habre. n.

Expo.

Tollerantia
fessionum.

1. Poli.

F E R I A   S E X T A

Expo.

*Tolerantia
Virginum.*

ter te mortificamur tota die. Tota uita sua sine relaxatione, sine pietate, sine compassione castigant, affligunt et mortificant se pro C H R I S T O, corporaq; sua uarijs poenis ac tormentis, ieunijs, orationibus, uigilijs, et id genus afflictionibus: sed aliter alij.

Col. 3.

Expo.

Quare uos similiter o Christiani, christiani Mortificate membra uestra quæ sunt super terram. Non membra dicit quæ sunt sub terra, nec quæ sunt in terra, sed quæ sunt super terram. Snb terra post mortem est homo, quando tarde nimis agetur poenitentia: desiderari potest, agi non potest. In terra capularis senex hoc est morti uicinus ac propemodum extinctus est, q de le uulgariter inquit Ego sum in terra modo, q in terram appropinquet et tanq; in ipso margine mortis sit, libitineq; proximus, de q poenitentia tum susceptra sic habet Augustinus Poenitentia in sano est sana, in insfimo infirma, in mortuo mortua. Super terram dicitur esse florida iuuentus, de qua q uiuida sit, ferox, et agilis: dici consuevit Iste homo supra terram est, non in terra sed quali ultra terram prouolans nec legniciei quicq; habens. In qua etate quem uult penitere, gratam et acceptam deo poenitentiam offert. Mortificate igitur membra uestra quæ sunt super terram. Sed quid hoc sibi possit Mortificate membra uestra! Certe nihil aliud ista preceptio

1. Petri. 2.

Rom. 5.

signat q quod abbi scribitur Abstinete uos a carnalibus desyderijs. Mortificate desyderia carnis. Nam, nam Si uixeritis secundū carnem moriemini, si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis. Quoniam qualia membra mortificanda sint, expressius

Colo. 3.

Rom. 7.

ostendit apostolus in priore littera Mortificate inquiens tornicas, tionem, immūdiciam, libidinem, et concupiscentiam malam. Ista sunt membra mortificāda, desyderia ista membrorum, de quibus apostolus Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mētis meae, Hanc opprime cum desyderijs suis et mortificate. At quonam modo mortificāda sunt uel mortificari possunt? Profecto per austерitatem uitæ, per ieunia, uigilias, et orationes assidue, aliosq; pios et diuinos actus, actus poenitentiae. Quæ sic obeunda sunt, ut hæc omnia quis oportune rectaque cum ratione discernat,

discernat, et talicꝫ proportione talicꝫ iudicio utatur, quo natura
tuta seruetur habilitas ad deo seruendum, et officio in omni re de-
bita perfungendum: ut uicia currentur quæ uitæ perfectionem im-
pediunt optimasq; dotes bonæ naturæ corrumpit, et uirtutis uia
P. teneat ac maneat in columnis. Qui sic agunt, faciunt fructum eius,
fructum charitatis: et talibus regnum dei dabitur, ut ab initio ex
Euangelio recitauimus. Fructus alter pro quo datur regnum dei
, tides eit. Scribit autem Apostolus in hunc modum Dedit deus
, quosdam apostolos, quosdam prophetas, alias Euagelistas, alias
, pastores et doctores in consummationem sanctorum, in ædifica-
tionem corporis C H R I S T I, donec occurramus omnes in uni-
, tatem tidei et agnitionem filij dei. Misit hos deus ut per prædica-
tionem edificant C H R I S T I corpus, C H R I S T I ecclesiam,
ut uocarent nos ad fidem Christi I E S V: utq; simus omnes tide-
Jes in ipso C H R I S T O. Præmisit hos ante se quos ipse metitā-
, dem est asscutus, de seqꝫ pronunciavit Non ueni uocare iustos sed Luce. 5.
, peccatores ad poenitentiam. Non ad uocandum iustos qui se in- Expo.
stificant uenerat: sed humiles peccatores qui suam agnoscunt inti-
mitatem, nec se peccatores esse diffidentur. Talibus enim dat gra-
tiam deus. Venit dico, ut uocaret peccatores ad penitentiam, ins-
iustos ad iustitiam, et infideles ad ueram fidem: sine qua nulla bos-
, na prodeſſe possunt: Quoniam omne quod non eſt ex fide peccatum
, eſt, quod ſic Auguſtinus exponit, Omnis infidelium uita peccatum
, eſt: non ſic intelligendo ut quicquid ab infidelibus fit, credatur eſ-
ſe peccatum: cum multa bona, uirtutesq; morales faciant. Sed
illa uerba Auguſtinii præterea sanctus Bonauentura ſic interpreta-
tur Ideo dicit Auguſtinus Omnis infidelium uita peccatum eſt,
quia p nullam actionem quam agunt liberantur a culpa, qdiu ma-
, nent in infidelitate. Sensus igitur hic uerus eſt: Omnis infidelū
, uita peccatum eſt, hoc eſt non ſine peccato, et abſq; ullo merito:
q̄tumuis ea quæ agunt, de ſe naturaq; ſua bona ſint. Sicut etenim
arborū rami ſine uirtute radicis arescant: ſic omnia bona opera ſiſ-
ne fundamento fidei uacillant, et tanq; mortua dispereunt. Mons
tua fuit

Ephe. 4.

Luce. 5.

Expo.

Roff. 14.

Expo.

August.

Bona. 2.

ſen. di. 4 1

Fidei mors
tua ſine opibꝫ
opꝫ ſine fidei.

FERIA SEXTA

*Libro de morib.
ribus philosopho
phenon.*

*Pyttacus
sapiens.*

*Acta. vi. 3. ad.
Euseb. sup. 30.
1. Cof. iii.*

*Hebræ. xii.
Expo.
Fides quid.*

7. Metha.

Eler. de Dat.

tua fuit i Euripide philosopho uirtus abstinentia, qui a carnibus et coctis omnibus abstinuit. Mortua est Marci Tullij castitas qui sacerdorem Hircij principis recusauit: affirmans se non posse uxori et philosophiae pariter operam dare. Mortua uirtus paupertatis in Pythagora et discipulis eius, qui nihil proprium habere uoluerunt: sed in communem uicum omnia protulerunt. Mortua patientia: uirtus in Socrate, qui frequentem et a cerbam uxorius iniuriam equanimiter accepit. Mortua uirtus pietatis in Pyttaco qui talionem non reddidit: sed sui quoq; filij interfectorum absoluit a morte, pro legem debita. Indulgentia inquiens melior et prestantior est uincula. Mortua deniq; uirtus omnis sine fide, iuxta illud lyrani Soliloqua illa uirtus est, quæ catholica fide decoratur, et hoc Augustini Fides est fundamentum omnis gratiarum, meriti, uirtutis, et beatitudinis. Fundamentum enim aliud (inquit Paulus) nemo potest posse, nere preter id quod positum est quod est CHRISTUS Iesus, id est fides in Christi. Sed quid est fides ista in qua tale fundamen-
tum iacit? Ostendit apostolus ubi scribit Fides autem, est sperandarum rerum substantia, argumentum non apparentium. Substantia est et fundamentum uirtutum omnium, sine quo nulla uirtus est uirtus, Ideo q; substantia dicitur quia substantia subiectum est accidentium omnium et causa eorum substantiae, sine qua nullum accidens per naturam esse potest. Nam accidentia non sunt sine subiecto, non sunt entia nisi entis. Sic fides est substantia fundamentum q; totius meriti, Tolle fidem, et ubi est uirtus? Tolle fidem, et quæ uirtus uirtus erit? Tolle fidem et uirtus non est uirtus Tolle fidem et omnis uirtus uicium erit. Nam omnis uirtus a fide procedit. Exempli gratia ponatis ante oculos uirtutes quaslibet, uirtutem primo timoris. Ob id homo timet infernum, quia credit locum esse peccatorum his qui damnabuntur: futuram ideo beatitudinem sperat, quia credit bene operatis eam datum iri. Idcirco deum diligit q; per fidem sciat eum summopere diligendum: qui summe bonus sit, summe misericors, et qui suis diolis ex equo premia distribuat. Quia credit eum talem esse, et iustum,

iustum de peccatoribus supplicia sumpturum iustosq; largissime
 remuneratum, eum idcirco timet: timens a futuris peccatis ab-
 stinet, et præteritorum ueræ poenitent. Fides ergo recte dicitur sub-
 stantia uirtutum et rerum sperandarum seu præmiorum. Argu-
 mentum quoq; non apparentium hoc est certitudo rerum illarum
 quæ non apparent. Argumentum (ut etymologia utar) quasi me-
 tem arguens ob peccatum, si insit. Sunt igitur peccatores impelli-
 me tristes et affoniti, ipso pectoris interni morbo tabescentes iu-
 xta illud Iustisti domine et ita est ut omnis inordinatus animus
 sit sibi ipsi poena. Contra, uirtutis internæ recordatio letitiam pa-
 rit imeniam: ut illud apostoli probat Hæc est gloria nostra tellis
 monium conscientiarum nostrarum. Argumentum præterea (si non fal-
 lat Etymologia) dicitur uelut argutam faciens mentem: Hilarem,
 acutam, claram, et conspicuam: superna quodammodo et ea quæ
 sursum atq; deorsum, in celo pariter et inferno sunt aspicientem.
 Per hanc tamen gloriam speras in celo futuram: per hanc ego spe-
 ro, sperat omnis homo, credit et optat. Veruntamen ista fides cū
 lateat intus in anima, non potest a nobis intelligi nisi p actus ex-
 teriores. Nam (ut philosophus inquit) Habitus cognoscuntur
 per actus, et actus per obiecta. Et alibi opus bonum aut malum
 foras egressum iudicat qualis homo sit intus in anima. Quare et
 C H R I T V S ait Opera quæ ego facio testimonium perhibent
 de me. Sic et opera tua docent (quisquis es) qualis in animo fue-
 ris: fidelis an intidelis, bonus an malus, ut ipse C H R I S T V S
 afferit Qui credit in me opera quæ ego facio et ipse faciet. Et ali-
 bi Exemplum dedi uobis ut quemadmodum ego feci: sic et uos
 faciat. Scrutemur ergo et uideamus, quæ nobis opera Christus
 imitanda proposuerit. Dicit Discite a me quia mitis sum et humili-
 lis corde. En habes humilitatem cordis tibi propositam, quam
 imitari debeas. Habes et eius humillima facta, qui nulla non opa-
 probria, contumelias, et aduersitates, tui causa sustinuit. Pauper-
 tatis exemplum audis ab ipso dicente Vulpes soueas habent et
 uolucres coeli nidos, filius autem hominis non habet ubi caput

Aug. II. fol.

2. Cor. 1.

2. de Acta.

Ioannis. 5.

Joan. 14.

Joan. 13.
Exemplum nos-
bis a Christo pro-
ponitur.
Math. 11.

Luce. 9.

FERIA SEXTA

- suum reclinet. Pacem ceu rem postrema uoluntate legatam relis,
 Ioan. 14. quit Pacem (inquiens) meam do uobis, pacem relinquo uobis.
 Absolutissimum obedientiae præbuit exemplum cum tactus sit o=
 bediens pro nobis usq; ad mortem, mortem autem crucis . Patri
 Philip. 2. nimirum obediens ut ait Sicut mandatum dedit mihi pater, sic fa=
 Math. 26. cito . Cui tamen ita supplicabat ante passionem Pater si possibile
 est træseat a me calix iste . Protulit hoc pars inferior, pars ipsa fæsi=
 tiua: sed cōtinuo pars superior ipsaq; ratio, ipsamet tynteresis sub=
 didit Non sicut ego uolo pater sed sicut tu uis, fiat uoluntas tua .
 Ibidem. Guttæq; statim sanguineæ defluebant in terram ex representatiōe
 illa suæ passionis : significantes quanta foret intus angustia, q; in=
 gens animi molæstia . O Christiani, o Christiani, quanta Christi
 passio ipsa fuit : cuius erat sola memoria tanta poena doloreq; ple=
 Bernar. na ! Quam tamen C H R I S T V S ante sustinere uoluit, q; obedi=
 entiam uiolare. C H R I S T V S ne perderet obediētiā perdidit
 uitam . Iniurias illatas facile remittere docuit: qui post tot crucia: R.
 Luce. 23. tus et tormenta subintulit Pater ignosce illis quia nesciunt quid fa=
 ciunt . Omnia res, admiranda charitas, immensa bonitas, inex=
 hausta pietas. Dum illi cruci manus affigunt, ipse roget Pater ig=
 nosce . Dum pedes clavis perforant, ueniam perforatibus implo=
 rat . Clament illi crucifige, ipse contra Pater ignosce . Vociferatur
 illi Tolle tolle, at ipse, ignoce pater ignosce . Illi vindictam cru=
 deliter in clamant: ipse misericordiam patris suppliciter inuocat .
 Vbi nunc sunt ueri Christiani ? ubi qui sic uocantur q; C H R I S=
 T V M imitari debeant ? O tu superbe miser, quomodo Christianus
 nus appellari presumis ? quomodo potes ? quid Christiani nomen
 arrogas indignæ, qui C H R I S T I humilitatem non imitaris ?
 Tu luxuriose, quomodo uerae Christianus eris si contra C H R I S=
 T I doctrinam exemplumq; delectationes istas carnales am=
 plexari pergas ? O uos auari, raptore, et inuidi, qui diuturnum in
 corde gestatis odium, ad enormem vindictam in omni causa para=
 ti : quales Christiani uultis esse, qui C H R I S T I doctrinam in
 cruce prestitam, uimq; passionis eius operibus uestris eueritis et
 contemnitis ?

cōtemnitis! Multi sic iactitant, Nos christiani sumus, christiani: nos sumus filii dei. Nonne Iudari quoq; se sic ostentarunt Christo qd dixerunt, Pater noster Abraham est! nos filii sumus Abrahæ, Iosan. 8. languine suo, nomineq; paterno superbiētes et glorioli, idem autem eius minime tenentes: iuri seminis et nativitatis adhaerentes, moribus omnino degeneres: nomen arrogantes, a uita prorius alieni! Quibus C H R I S T V S ita respondit Si filii Abrahæ estis Ibidem. opera Abrahæ facite. Nolite ergo uos christiani dicere apud uos metiplos Patrem habemus Abraham, iactuosi de genere, superbi de nomine, glorioli de sanguine: quia Dico uobis, potes est deus Math. 3. de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Non erit Abraham sine Expo. filijs. Si uos deus ad inferos condemnauerit: alios suscitabit his Iau. 11. v. 24. lios electos. Ipse nouit e duris et saxeis hominū cordibus mollissima facere tractabilia qd reddere. Nouit ipse etiam ante de uenis lapidibus homines educere qui ueri fient Abrahæ filij, qd deesse si bi debeant. Non uult egere sectatoribus, ueris filijs, et electis. Non eget ipse nobis, rebus ue nostris: nos autem sic egemus illo, ut sine ipso simus minus qd nihil. Vult ipse replere caelos electis suis et praedestinatis. Ergo si filii Abrahæ estis, opera eius facite. Si christiani sitis, opera C H R I S T I facite. Quis (proh pudor) audebit nomen assumere si a complemento rei, proprietate qd nos minis abhorreat! Fac uos millies appellari filios Abrahæ, filios dei uita scilicet dissimiles et degeneres Vna atq; alia ratione se iudici frequenter extollebant, quibus quid C H R I S T V S obiecits Vos Iosan. 8. (inquit) ex patre diabolo estis et desyderia patris uestrí uultis facere. Nomen habere christiani diabolicq; uitam degere: quid in se succit quid ueri: cōmodi quantillum habet? Quis tam insanus ut se militem esse fateatur, si nesciat arma gestare? Nemo sortitur nos men illum sine causa. Sutor siue calciarius siue uestiarius, appellatur qd artium illarum peritiam habeat et operandi facultatem. Faber lignarius, qui ligna dolare, fabricam facere, cōplanare, dorsum erigere, omnia construere nouit. Pari modo de paribus est cōsendum. Legimus in decretis beatum Hieronymum quod in Ed. spesim
et cora. Bell
dñi. xviii. lcc
gimus. p. 833

F E R I A S E X T A G V C I S

epistolis quoq; suis ipse narrat, cum Platonis et Ciceronis opera
nimis aude perlegeret tanq; his solis deditus et sacrorum oblitus,
tuissē nocturna uulione tribunali dei præsentatum, et illic ab ange-
lo flagellatum, ut liuentes scapulas vigil inuenierit. Qz qz magis
studiosus Ciceronis qz C H R I S T I uetus esset, dictum est illi Cis-
ceronianus es, non christianus: ut hic colligamus nomine inde plaz,
rūq; trahi, quo mens potissimū inclinet et opus exeat, nec debere
nomen assumi si non imitatio rei subsequatur. Vnde nomen chris-
tiani neminem saluat: sed imitatio operum C H R I S T I. Quas
qui perimpler et fructus eius facit, regnum dei dabitur illi: quod
præmissa uerba sonant. Tertius fructus et postremus de quo iam S.
dicturi sumus, cuius exercitatione dabitur regnum dei, gaudium
seu delectatio uocatur Gaudium inq; seu delectatio in rebus bo-
nis. Generarur autem istud gaudium ex præsentia rei amata: quā
toq; magis adamatur, tanto maius gaudium efficitur. Avarus
enim qui summo prosequitur amore pecuniam, in summoq; pre-
cio diuitias haber, quando gaudio perfunditur: quando iocatur: si
quando p̄r gaudio gestit et exilit: Certe quando magnam et nu-
merosam pecuniam adipiscitur, quando opes adauget, et tanq; in
aceruum congerit. Multe quæ maternum in morem tiliū dea-
mat, sicut eius absentia dolet et tristatur: ita præsentia nō nihil ape-
plaudit. Iam qui charitatem et fidem erga deū integre tenet, præ-
sentem ipse deum possidet, quando Qui manet in charitate, i deo
manet et deus in eo. Habens igitur deum intra se quem amat in-
time: non potest non impendio gaudere. Nam sicut bonū quod
amat sumum est, omne bonum aliud infinitis partibus excedens:
sic gaudium eius, quicquid est mundani gaudij longissime superat.
Etenim mundanum istud gaudium qz fallax, qz fragile, breueq; sit
superioribus hijsce diebus ostendi. Nunc uerū est illud gaudium,
quod non de creatura sed de creatore concipitur, cui comparari
omne gaudium aliud, ut miceror est: omne dulce amarum: et omni-
ne decorum secundum. Tu mihi testis eris in hac re quisquis munus
dum amore dei reliquisti, tu te ipsum interroga, tibi credas. Adde
nanc;

Ciceronius
corā tribunali
dei flagellat.

Tercii prin-
cipal.

i. Ioan. 4.

Bernar.

internū gen-
dium monas-
ti excludit.

nanq; nobilis sempella sermonem uerto. Tu seruina iuuenis, ingenua, formosa, quæ uicisti fragilem sexum et etatem, formam et genus nihili fecisti: quid impulit ut ita taceres, niti q; hæc corporalia desyderia si compatentur ad interna quæ solantur et delectat intus, uilescant? Nec immerito, quoniam modica et tristitia fuit terrena quæ despicias, maxima et æterna illa coelestia quæ appetis. Et (quod plus est) tibi ueræ dicam, tenebras deseris, lucem ingredieris, de profundo fluctu ad portū emergis, de seruitute in libertatem, de morte ad uitam aspiras. Istud gaudium quod e deo percipitur, facit hominem fortiter, faciliter, et perfecte operari. Nem, pedelectatio perficit opus ut scribit: Sapiens, et aliquando tam intensem est, ut occultari non possit quin exprimatur: ut in Elizabeth patuit, quæ repleta spiritu sancto pre immenso gaudio quod a presentia C H R I S T I præsensit, exclamauit uoce magna laudans beatissimam uirginem fructumq; ventris eius Benedicta tu Luce. 11 in mulieribus et benedictus fructus uentris tui: et ipsa uirgo in dei laudem erumpens, ita gaudium suum est confessa Magnificat as nima mea dominū Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo.

Quale gaudium si nos sectemur, facillimam bene operandi viam assequemur, et fructum bonorum operum de quo prædictitur Regnum dei dabit facienti

fructus eius. Quod nobis con-

cessio, misericordia cedat deus. AMEN.

SERMO DICTVS

FERIA SEXTA TERTIAE HEBDOMADAE

Quadragesimalis coram regia maiestate.

I. **R**E G N U M D E I D A B I T V R F A C I E N T I Ioan. 4.
fructus eius. Meus cibus est ut faciam uoluntatem eius
qui misit me, ut perficiam opus eius. Docet Euangeliū
hodiernum quomodo saluator noster J E S U S circuibat in mul-
tis labo-

F E R I A   S E X T A

tis laboribus atq; angustijs orbem terrarum ad querendum repa-
randumq; quod perierat , quomodo relinquens Iudæam, ubi do-
ctrinæ Euangelicæ rudimenta prima iecerat : reuerti parabat in Ga-
lilæam unde uenerat . Oportebat autem eum ire per medium Sa-
mariam . Venit ergo in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Sichar, olim
uero Sichem, iuxta prædium quod dederat Jacob Ioseph filio suo.
Erat ibi fons quem Jacob ipse toderat . I E S V S autem fatigatus
itinere, sedebat illic ut locus ipse dabat fonti imminens, ac uelut ex
aura fontis resoscillationem captans . Interim uenit mulier de Sa-
maria ut ex eo putoe cui I E S V S imminebat, haurire aquam .
I E S V S ut ex eo quod agebat mulier, uenaretur eam ad salutem,
prælongum cum ea dialogum miscet in hunc modum, Mulier da
mihi bibere. Illa compriens e cultu linguæ Iudæum esse, respō-
det Quomodo tu cū iudæus sis, bibere poscis a me quæ sum mu-
lier samaritana? Non enim coutuntur iudei samaritatis, immo so-
lent a cōmercio Samaritanorum abhortere : nephæs esse credentes
si quid consuetudinis cum eis habeant, adeo ut eorū occurru quo-
q; et colloquio se cotaminari putent . Odium autem istud uibus
maxime de causis exortum est. Prima fuit memoria per uim occu-
patae regionis et incolarum suis sedibus expulorum . Samaritani
nanc; de prophanis gentibus hinc atq; illinc contracti iudæos ex-
pulerant, suis conuenis introductis . Dehinc horum ritus et reli-
gio diuersa fuerunt. Fuerunt enim Samaritani idololatæ, donec
multis afflictionib; diuinitus eruditæ, aliqua ex parte iudæorum
religionem amplexi sunt: deum unum colere scilicet incipientes, lis-
ceret alio modo rituq; diuerso. Nam Mosi solius libros admittebat:
prophetas recipere noluerunt. Mosiq; legem sic admirerant, ut
suæ tamen ueteris superstitionis multa uestigia superessent . Po-
strem quæstio mansit inexplicabilis, et inextinguibile dissidium
inter Iudæos et Samaritanos de ratione adorandi deum . Cōtens . T
debant Iudei deū nusq; adorandū nisi Hierosolymis in templo, q;
deus alibi non exaudiret uota precantium . Contra Samaritani:
simili sed alia superstitione negabant deū usq; alibi debere adorari
q; in monte

Ioan. 4.
Ibidem.

Quid est du-
bitu sive tu-
deos ei fama
ritanos tribu
maxime de
causis.

TERTIAS HEBDOMADAS. Fo. 74.

¶ in monte hoc, in monte Sarizim: quod is locus a Moše decretus est
let ubi patriarchæ benedicerent populo ieruanti præcepta dei. Sed
I E S V S qui non tam sibi aquam illam (quod uero iuxta carnis
naturam sicut et sibi poterat) quod salutem animarum, ienam allucie-
bat mulierem ad Euangelicæ gratiæ cognitionem sub hoc myles-
tio respondens, quo magis iniannaret eam ad discendi studium,
Si scires donum dei et quis est qui dicit tibi da mihi bibere: torian
, petiſſes ab eo et dediſſet tibi aquam uiuam. Si te res donum dei quod
preciosum quod eximium sit: donum inquit illud de quo cecinit Eliaſas.
¶ Paruulus natus est nobis et filius datus est nobis, et si scires quis
est qui dicit tibi da mihi bibere, quod potens, quod magnificus, quod para-
tus ad elargiendum omnibus, tu torſitan petiſſes ab eo et dediſſet
tibi aquam uiuam. Hoc dixit de gratia sancti spiritus quam ex-
rat acceptura cum carteris credentibus Euangelio. Sitire uero chri-
ſtus non potuit nisi quatenus homo: talem aquam uitalis gratiæ
dare non potuit, nisi inquantum deus erat. Vnde mulier non hu-
miliem de illo cōcipiens opinionem mysterij ignara, sed dulcere ta-
men cupiens quid hoc esset: dominum eum appellat. At aquam
non nisi naturalem intelligens, quomodo dare posſit addubitat:
qui neque ſitulam, aut uas aliud, neque funem quo trahere ualeat ha-
beret. Domine (inquit) neque quo haurias habes, et puteus altus
est: Vnde igitur habes aquam quam promitus: Nūquid
tu maior es patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum, et ipse bi-
bit ex eo et filii eius et pecora eius: Ac si dicat tu dare non potes
hanc aquam, Sin ita dederis, certo miraculo dederis. Sicque iam hoc
præſtitus: maior es patriarcha Iacob quem et uos nobiscum co-
litis. Hic puteum istum primus effodit, et nobis pro magno mu-
nere dedit: adeoque paratam in usum suum hanc aquam habuit ut
ex ea bibere sit solitus, et tota familia eius una cum pecoribus. Vi-
dens autem I E S V S docilem esse mulierculam: ostendit aquam
esse spiritualēm de qua loquebatur quod reficeret animam per illam
aquam Iacob, mundi uoluptates delignari. Quare inquit Om-
nis qui bibit ex hac aqua sicut iterum. Nam omnis amor quarūli-
bili ſit.

Ibidem.

Eliaſas. 9.

¶ que quoniam
de nati fama
ruane obvolut.

V. Domine (inquit) neque quo haurias habes, et puteus altus
est: Vnde igitur habes aquam quam promitus: Nūquid
tu maior es patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum, et ipse bi-
bit ex eo et filii eius et pecora eius: Ac si dicat tu dare non potes
hanc aquam, Sin ita dederis, certo miraculo dederis. Sicque iam hoc
præſtitus: maior es patriarcha Iacob quem et uos nobiscum co-
litis. Hic puteum istum primus effodit, et nobis pro magno mu-
nere dedit: adeoque paratam in usum suum hanc aquam habuit ut
ex ea bibere sit solitus, et tota familia eius una cum pecoribus. Vi-
dens autem I E S V S docilem esse mulierculam: ostendit aquam
esse spiritualēm de qua loquebatur quod reficeret animam per illam
aquam Iacob, mundi uoluptates delignari. Quare inquit Om-
nis qui bibit ex hac aqua sicut iterum. Nam omnis amor quarūli-
bili ſit.

Ioan. 4.

Expo.

Ibidem.

P. 3. det rerum

P E R Y A S E X T A

Ouidius.
Joan. 4.
Expo.
August.

Joan. 4.

Ibidem.
Profectus
mulieris in
agnitione
et huius sub
mylente
aque.

bet rerum mundanarum, dilitiarum, honoris, dignitatis, et diu-
tiarum, habendi situm non reslinguit: sed haec quo magis augen-
t et crescunt, eo maius indies sui deyderium accedunt. Tales enim
(ut inquit poeta) quo plus sunt poterit: plus sitiuntur aquae. Sed qui,
biberit ex aqua quam ego dabo, non sitiet in eternum. Qui bibe-
rit de paradisi fluvio cuius gutta maior est Oceano: restat ut in eo
sitis penitus exticta sit. Huius fluuij guttam unam haurit Paulus,
quae statim superbiam omnem in eo, tuorem, spiritumque cœdis et
minarum extinxit: lupum uoracissimum mutauit in agnum man-
suetissimum, et ex persecutore sequissimo, doctorem ac prædicatorem
humillimum effecit. Huius aquæ guttam Matthæus rapax et pa-
culator imbabit, quæ mox auaritiam eius compescuit, rapinas in
mundi cōtemptum uertit: ut qui prius aliena rapuit, postmodum
sua uilipenderet, erogaret, et abijceret. Gustauit inde Maria Mag-
dalene magnum huic mundo exemplum penitentie, quando lux-
uriosam uitam et uniuersam libidinem dereliquit, quamque charis-
simam prius habuit, ut rem odiosissimam protinus auerteret. Gu-
stare percupiit haec Samaritana, de qua nunc agimus: cuius tanta
simplicitas erat ut quum huiusmodi parabolas Iudei sinistre sole-
ant interpretari, illa tamen cum non intelligeret quid esset dictum,
credens et amans quasi gradatim in C H R I S T I cognitionem.
assurgens diceret Domine da mihi hanc aquam ut non sitiam neque,
ueniam huc haurire. Sitis mihi magna poena est, fatigatio maior,
labor maximus dum et uenire cogor et haurire sola. Da mihi ig-
tur hanc aquam quæ poenam sitis aufert, fatigationem tollit, et hau-
tiendi laborem amouet. I E S U S autem ueluti non cōmunicatu-
rus rem tam nisi marito præsente, iubet ut maritum accersat, il-
loque comitata mox ad se redeat. Mulier existimans apud homi-
nem solummodo se loqui, muliebrisque pudore dissimolans stupru-
suum Domine (inquit) uirum non habeo. I E S U S et suam de-
clarans deitatem et uitam mulieris comiter arguens Recte ait di-
xisti, non habeo uirum. Quicque enim uiros habuisti, ad libidinem,,
non ex lege: et nunc quem habes non est uir tuus, legitimus. Vbi,
sensit illa

sensit illa uite sua domestica probra C H R I S T O constare, quæ
cunctos homines latere credidit, non resulit ab illo pudescens, non
timens contumeliam regerit ut fare solet: sed imagis in illius ad-
miracionem accensa dicit Domine ut video propheta es tu. Hunc
in modum profecit mulieris credulitas, ut quem primo tanq; sus-
cetum compellarat, mox dominum diceret: et nunc honorem p̄p-
hetici tituli tribuat, qđ ex se se nōset aliorum archana. Nunc igit̄
cur relicto de rebus humilionibus sermone, uolens e propheta tan-
gimiora quędam scire, proponis controuerham illam inextricabili-
lem inter Iudeos et Samaritanos de modo locoq; deum adorandi.
Quum enim utraq; gens unum et eundem deum adoraret, Iudei
tamen assuerabant non adorandum alibi qđ in templo Hierosolyma-
nitano. Samaritani uero qđ possint et debeant adorare deum in
monte Samariae, cum patres sui, Iacob et Iohā, ibidem adorassent.
Mulier ergo uelut e p̄pheta rerum istarum haud imperito, disce-
re cupit utrius nationis solidior ac sanctior cultus esset: quasi fecis-
sura quod melius esse cōperisset. Ait igit̄ Patres nostri in mōr-
ib; te hoc adorauerunt, non alibi tas esse rati deum colere. Et Vos Iu-
dei dicitis qđ Hierosolymis locus est ubi adorare oportet, nec au-
jubi tas esse deum adorare creditis. Haec pia mulieris instigatio, iei-
nit ut C H R I S T V S uerum diuini cultus modum aperiat, qui
non adiicio manibus facto concluditur, nec in Iudea solum, sed
soto orbe terrarum peragendum: immo nullum determinatum lo-
cum priuacim exigere, neq; referre, num in templo quis deum oret
a domi, foris an intrus, in agro an in lecto, cubiculo an horrio,
quocunq; loco, modo ueram orandi rationem obseruet, que cor-
X. defit ei pura voluntate. Quocirca C H R I S T V S ita respondit
Mulier credo mihi quia uenit hora et nunc est quando ueri adora-
tores adorabunt patrem in spiritu et ueritate. Non tantum in illo
vel hoc fabrefacto templo, non in hoc monte terreo: sed in templo
cordis inuenio: sed in monte contemplationis coelū uersus erecto.
Veraciter inquit in spiritu et ueritate patrem adorandum, non in
complis solum manu factis, non nido pecudum, non rebus con-
poreis, non

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.
Expo.Tunc adam
armonia.

poreis, non umbris, non figuris: ut falsa religio gentium et carna-
lis cultus iudeorum spirituali cedant, umbrasq; legis Euangelice
luci. Non deo curat eis cum ueraciter illum adores ubi sis, non cu-
rat hoc an illo modo te componas, genua flectas an stes erectus,
sedecas an procumbas, ambules an quiescas, pectus tudas, oculos
an manus eleues, os et labia conuoluas an tanq; mutus et immo-
tus consistas: dummodo patrem adores in spiritu et ueritate, con-
de tenus omnia perficiens ut ibi cōsulens Fili prēbe mihi cor tuū.
Hæc oia susq; deq; haber. Nam ediuerso queritur apud Esaiam. ,
Esa. 29. Et
Marci. 7.
Expo.

Populus hic labis me honorat, cor autem eorum longe est a me. ,
Quare subdit euangelista In uanū me colunt. Multa uerba fundūt, ,
effunient, blaterant, linguis et labia uolunt, s̄epissime quidem ,
exclamant domine domine quorum corda ramen alio vagantur: ,
labia mouentur, corda circa nummos in archa sunt: labijs orant, ,
corda sapiuntur in curam diuitiarum: ore precantur, corda circa
semētem in agris errant, circa fruges in horijs et granarijs: labijs
honorant, et equos in stabulis ac pecudes in pascuis corda curant:
corda circa ludos, iocos, et nugas uersantur, et ad me non atten-
dunt ait dominus. Tales ore deum adorant, non in spiritu: tales ,
deum labijs honorant, non ueraciter. Sed uenit hora et nunc est, ,
nunc in propinquo est, instat, et tanq; manum impellit: quando ,
ueri adoratores in spiritu et ueritate patrem adorabunt. Sic ado-
rant quorum uerbis uita consonat: si bene loquantur et male ui-
tuant, labijs et non corde deum honorat. Hoc sermone, uaticinio,
sanacq; doctrina I E S V tantum profecit simplex et patiens mul-
eris credulitas, ut quem prius iudeum, mox dominum, deinde pro-
phetam appellarat: nunc ipsum Messiam prophetam illum eximiū. X

Ibidem.

B̄dūctus est
Samaritanus
ad veras dñe-
rit noscam.

e. Iudæis exoriturū esse suspicetur, sic inferens. Scio q; Messias uer-
nit qui dicitur C H R. I S T V S, qui cum uenerit annunciat oia. ,
Explicabit hæc omnia quæ de cultu dei dicta sunt saluti nostræ ne-
cessaria, neq; patietur nos quicq; salutiferum ignorare q; tuum uia o-
cultum. I E S V S ut uidit ardens hoc cognoscende ueritatis stu-
dium, dignatus est aperte dicere quis esset. Expectas inquit mu-
lier Mes-

, iller Messiam uētūrum , at scito uenisse . Ego sum qui loquor tecū . Ibidem.
 His dictis , continuo uenerunt discipuli , redeuntes ex oppido ; et
 mirabantur q̄ cum muliere loquebatur , mirabantur tantam illius
 humanitatem et clementiam . Reliquit hydriam suam mulier ob-
 stupetacta sermone I E S V , nunc enim aquæ illius litus exciderat
 guiltata aqua quam I B S V S promiserat , et abiit in ciuitatem ut
 multorum coniectia suam notiam confirmaret : et tanq̄ aposto-
 la facta ex peccatrice , dixit illis hominibus Venite et uidete homi-
 nem occultarum rerū interpretem , qui dixit mihi omnia quæcūq;
 feci , q̄libet abdita , dubia omnia abiolutū . Nunquid ipse est Chris-
 tus : Fieri potest ut is sit : sed nolite dictis meis fidere , potius ipi
 periculum facite . Exierunt ergo de ciuitate et uenerunt ad eum :
 quorum etiam precibus cōmotus ipse C H R I S T Y S ciuitatem
 intravit , et cæteros ad idem adduxit . Interea rogabant cum dis-
 cipuli dicentes Rabbi manduca , suspicantes eum fame crucari :
 Dicunt igitur Recrea , refocilla te ipsum . Iesus autem ubiq; captans
 occasionem homines a cura rerum corporalium ad spiritualiū stu-
 dium euchendi : quemadmodum cum muliere loquebatur in mys-
 terium ecclesiæ futuræ de gentibus . Venit enim querere quod pe- Luc. 19.
 tierat , et sicut eam ex aquæ mysterio pestraxerat ad cognitionem
 fidei : ita nunc discipulos adhuc rudes ex occasione cibi prouocat
 ad studium Euangelizandi . Tum forte non sitiebat aquam puteū
 aut si sitiret , magis sitiebat salutem hominum . Ita q̄q̄ esuriret sec-
 undum naturam carnis , maior tamen fames habebat illum seruā-
 di generis humani cuius causa descéderat e ccelo . Ille igitur dixit
 , eis inuitannib; ad refectionem corporis . Ego habeo cibum mās Ioan. 4.
 , ducare quem uos nescitis . Hoc non intelligentes discipuli , sicut
 nec mulier aquam intellexerat , nec audentes tamen interrogare p
 , reuerentia præceptoris dicebant adiuicem Nunquid aliquis at- Ibidem.
 , tulit ei manducare interim dum nos abfuimus ? I E S V S ut ma-
 gis infigeret animis eorum quod obscure dixerat , dicit apertius
 , Meus inquiens cibus est ut faciam uoluntatem eius qui misit me Ibidem.
 , ut perficiam opus eius . Hæc mea fames , hæc mea sitis est , ut im- Expo-
 san olim
 pleatur

FERIA SEXTA

gaudiatur
 ap'li sub para
 bula cibis.
 pleat quod ipse pater precepit. Hic mihi cibus multo magis cordi
 est q̄ ille quem uos affertis, ut fiat uoluntas eius. Voluntas p̄ris est
 ut credatis in eum, uoluntas patris ut credatis in filiu quem ipse mis-
 sit, uoluntas patris est conuercio peccatorum, et uoluntas est pa-
 tris salus hominū ac sanctificatio. Hic meus cibus, haec mea uo-
 luntas, mea delectatio est, ut sic faciam uoluntatem eius ut perfic-
 iam hoc opus eius. Sicut enim cibus et potus famelico et siti-
 do gratissimi sunt, ut angusta necessitudine pressus unū cibi mis-
 sum aut morsum forsan, et unum cervisia, uini, uel aquæ deniq; poculum aut hauustum, centum libris emere non recusarit, et nul-
 lum interea nec aurum nec argentum cum illis contulerit: tantum
 mihi sui desyderium uoluntas ista patris incussit, qua uult omnes
 hoies saluos fieri, et per quam ego ueni ut uocem peccatores ad ius-
 sticiam. Sic autem euangelium istud hodiernum absoluī cursim et
 traſſia (ut aiunt) Minerua. Superiore uero die fructus sancti spiri-
 tus introduxi: et qui dicuntur illic fructus, hic opera nuncupan-
 tur. Sunt enim fructus sancti spiritus eius opera. Sunt autem ut
 supra recitavi numero duodecim, quorum tres tum pro uirili ma-
 nifestandos in medium adduxi, uidelicet Charitatem, fidem, et
 gaudium, supremam huic ibi negotio manū imponere cogitans, et
 deinceps Euangelium aut epistolam de more pertrectaturus. Sed
 egerunt mecum quidam amici non uulgares, qui id iure posculare
 uidebantur, ut residua sancti spiritus opera seu fructus, ordine
 quo ceperam, enuclarem. Persuaserunt illi mihi serio mecum ani-
 mo repetenti quod ante protuleram, in artifice bono multa spec-
 tari: principio ut opus incæptum omnino perficiat, ne non imi-
 tetur opificem optimū maximum deum de quo scriptum est et ibi
 recensui. Dei perfecta sunt opera. Quoniam ergo diuini operis me-
 thodum imitādam arbitror: quod incepi, perficere conabor, tres
 q̄deinceps fructus sancti spiritus uicissim afferam, Pax scilicet:
 patientiam: et longanimitatem. De pace primo dicendum. Pax Z.
 est tranquillitas animi ordinata concordantium in bono. Recte
 pax inter bonos et in bono concordia dicitur. Pax enim siue cons-
 sensio mas

Pax.

Pax duplex.

sensio malorum, proprie pax non est. Partiuntur sane pacem autores haud obiciunt, in bonam et malam. Illam autem in aeternam, temporalem, et spiritualis subdividunt. Hanc, in inordinatam, tumultuam, falsam, et iniquitatem. Bona et aeterna quae etiam interior ac ecclesiastis appellatur, nunq̄ cessat nec illa parte ponit aeterni vel impediri: quam quisquis habet, tota solidam acq̄ plenam quietem obtinet, ut ultioris appetitus esse desinat, cum constas et aeterna iocunditas habeatur, in quam tota cogitatio rapitur, ad impletur, satisatur. Et hanc pax est superne letitiae, qua beati personae fruuntur: de qua scribitur Sedebit populus meus in pulchra, tudine pacis et in requie opulenta. Ex eadem ad discipulos Christi inquit, In mundo pressuram habebitis in me autem pacem; ad quam cum peruerterit Iam non erit neq̄ luctus neq̄ clamor, sed neq̄ ullus dolor. Non esurient neq̄ sitient amplius: et non caserunt super illos soli neq̄ ullus gestus. Bona temporalis et exterior: est pax amicizie et concordie mutuae inter homines: quae conflictus in pacifica modestiaq̄ conuersatione dum proximo, ad quam Paulus hortatur ut simus (si fieri potest) pacem cum omnibus habentes. Ad idem nos ratio nostra naturalis inspellit, q̄ pax tota comoda secum afferat: et ex omni parte procuret, litem et discordiam infinita sequantur incomoda: et ubiqueq̄ discordia regnat improvisa ruina tubintra. Nihil enim ira domum, nihil ira ciuitatem, aut regnum firmat stabilit et conservat ut pax, ut unanimitas et concordia: et nihil istorum unumquodvis tam facile subvertit, dispergit et consumit, q̄ dissensio, lis et discordia. Quae domus tam stabilis quam ciuitas tam firma quae non odijs et dissidijs sueditus possit eveneri. An non ipsi viciistis, an non legistis aut saltrem audiistis, urbes multas in bellis ira victorum undiq̄ disiectas et penitus excisas? muros arietem peccatos et solo tenus prostratos? arae et munimenta templis ac omni telorum genere consumptas? quae multis alioqui sacculis per pacem et concordiam stererant immota ac illigata? iugiti in omnes cives, nulli aut sexui aut etati pars sum iri raptas et oppressas uirgines? de matru ueribus ereptos ab ense

spes bona
impiez.

Ez. 32.
Ioan. 16.

Apoca. 21.
Apoca. 7.

Roma. 13.
spes crescit
omnia que vis
cordis dilec-
torum.

Tullius de
Amici.

F E R I A   S E X T A

ab ense tenellos infantes? spoliaram ubiq; substantiam? familiam
interfectam? ubiq; necem? ubiq; incendium? ubiq; ruinam? uer-
sa subuersa omnia? En quo discordia ciues perduxit miseros. Nō
ne J E S V S ita iudicis urbis suæ prædictit excidium muris odijs
et dissidijs fore, dicens Omne regnum in se diuissum defolabitur?
Quomodo ciues illi regni ecclesiæ e tanta gloria ceciderunt? Num
per discordiam superbæ comitem? Qualiter Aegypti regnū exci-
dit? Discordia fecit ut assentit Esaias Cōcurrerent Aegyptij aduersi-
sus Aegyptios, et pugnabat uir cōtra fratrem et amicum suum, et
ciuitas contra ciuitatem, et deficiebat. Huius rei nūsq; non occur-
runt exempla, pluraq; sunt q; ut nunc dici debeant aut cum se pro-
posita possint. Controuerſie tales, certamina, et dissensiones ins-
uicem ab infensis frequētate, statum ubiq; bonum funditus eversi-
tunt: omnia mutant, omnia violant, sacra prophanis immiscunt,
omnia deiiciunt, omnia pessundant, et ad nihilum redigunt; a quo
non abludit historicum illud. Concordia parue res crescunt, dis-
cordia maxime dilabuntur. At quenam huius dissensionis occa-
sio? quæ causa discordiæ? quodnam iñfringendæ uiolandæq; pacis
et soluendæ concordiæ principium? Superbia profecto. Nam ubi
superbia, ibi discordia: quod illud in proverbijs approbat. Inter
superbos semper lunt iurgia. Pbnite ante oculos uel ipsos Christi
discipulos. Quid eos impulit et huc pellexit ut inuicem concerta-
tent quis eorum maior esset, adeo ut hunc in eis affectum Chris-
tus argueret. Certe subierat illorum animos stimulus quidam li-
uoris et ambitionis, quæ radicitus e superbâ nascitur. Subinui-
dere coepérant Petro Jacobo et Ioanni, q; C H R I S T U S eos se-
orsum uelut in peculiarem quâdam p̄c ceteris familiaritatēm nō
nunq; leuocarat, præsertim in monte transfigurationis tempore.
Petro quem uiderant saepè ceteris apostolis prælatum, quum natu-
minor esset. Sic simularis inter discipulos esse coepit, sic odium ins-
testinum emerit, sic illa seditionis vox erupit. Quis eorum maior
esser, quis futurus primus in regno celorum. Et primarium illum,
sanctitatis christianæ gregem hac cōtagia losissent nisi maximum
Christi

Luce. 11.

Esa. 19.

Ambros.
Salust.

Profi. 13.

Math. 18.

Ibidem.

Christi bonitas præsens medicamen adhibuisset, et iratorum animos benignissime pacasset. Is ut hunc affectum ex eorum animis prorium eximeret, aduocans parvulum statuit eum in medio eorum et dixit. Nisi conuersti fueritis et efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum coelorum. Nisi unusquisque uestrum omnem superbię speciem, omnem simulationis faciem deposuerit, totus immutatus ac protinus abiectis cunctis affectionibus huiusmodi transformatus tuerit in habitu, humilitatem, et simplicitatem huius pueri, non admittetur in regnum coelorum. Nam sub persona parvuli proponebatur humilitas intelligenda, veraq; simplicitas, sine qua nemo regnum coelorum intrare poterit. Contra tamen, illi questiones cōmutantes interrogant. Quis putas maior est in regno coelorum? Quibus C H R I S T V S ita responsum adaptabat. Quicunq; humiliauerit se sicut parvulus iste; hic maior est in regnum coelorum. Puer parvus iracundus non est, cōmotus ad iram facillime pacatur, offensus illico remittit, non est pertinax, affectibus ambitionis et inuidie vacat: est simplex, est purus, naturęq; ductu uiuens: sic humili animoq; summissus neminem ledit, neminem odit aut infensus obseruat, erga neminem ardens odiū gerit, non elatus inuidet, sed mitis, sed concors et placabilis est, uerum esse quod dicit non ignorat. Quanto humilius te gesseris, tanto gratior deo et acceptior eris: quo deiectior et apud te summisor, eo maior eris hic per gratiam, in celo per gloriam. Specata Mariæ uirginitas deo citra humilitatem nō placuisset, de qua et ipsa cecinit. Kespexit humilitatem ancillæ suæ. Hanc igitur ut discamus C H R I S T V S ammonet. Discite a me quia mitis sum et humili corde. Discere iubet, et quid discamus addocet: non fabricare mundum, mortuos suscitare, non demones ejcere, non infirmos curare aut alia miracula facere. Quid ergo? Discite inquit esse quod ego sum, quia mitis sum et humili corde. Corde inquit Eteni humilitas ista causa est pacis et cōcordiae, sicut ostendimus superbiam esse litis et discordiae. Simus itaq; cum omnibus pacem habentes. O q̄ bonum et q̄ iocundum est habitare fratres

Ibidem.
Dominus ad
celi puerum.

Ibidem.

Luce. ii
Math. ii.

Roms. 12.
Psal. 131.

Q in unum;

F E R I A O N S E X T A I N R A T

q̄ delectabile, q̄q̄ suave est, si christianorum omnium una cōcor-
dia sit et unita societas. Tollit hēc pax et ista societas ubiq̄ dissidiū
atq̄ discordiā, quam ut cōcedat nobis deus obsecrat apostolus di-
cens Deus pacis dēt nobis pacem. Deus pacis ait. Deus ibi uo-
catur deus pacis quatuor prēlertim causarum una, Fecit enim pa-
cem inter deum et hominem quando humanitatem deitati per in-
carnationem associavit et uniuit. Magnus ille caduceator erat qui
magnam pacem inter deum et hominem procurauit. Nam ubi
tantam aduersus hominem deus cōcoperat offensionē ut quicquies
mille annos pro exule reppulerit in internum, inq̄ internum; Iohannes
C H R I S T V S ineunde pacis viam præstruuit, et ut homo cum
deo rediret in gratiā ut homini deus recōciliaretur, effecit. Cōcep- B.
rat a multis pax affectari, pax illa requiri, sed a nemine synceri- B.
ter est obtenta donec C H R I S T V S attulisset. Optauit eam Is-
raelitis Moses, Sodomitis Abraham, quando dixit Domine nos-
li perdere iustos cum impijs si inuenti fuerint decem iusti. Afso-
lus C H R I S T V S plenam plene nobis obtinuit. Fecit pacem
mutuam inter hominē et hominem in passione, quādo tam mīles-
ram et calamitosam mortem oppetijt, ut mutuam hominibus dis-
lectionem atq̄ charitatem qua sola peruenitur in cœlum, concilia-
ret: cuius argumētum illud esse uoluit q̄ Pilatum et Herodem sub
passionem concordes effecerit, et hanc etiam per omnem prēdica-
tionē suam assidue cōquisuerit. Fecit pacem iñter angelos et hos-
mines in ascensione, quando quos uera concordia nutriuerat, cum
angelicis cetibus in sedibus gloriæ collocauit. Pacem deniq̄ fecit
inter animam et corpus in spiritu sancti missione, qui corda disci-
pulorum ita solidauit in fide ac charitate, ut debitus ordo deinceps
seruaretur inter corpus et animam: cum anima in imperio corporis
seruicio magis ueteretur. Deus ergo pacis author, et amator est pa-
cis ut ab ecclesia legitur, quia pacem nobis attulit mundum ingre-
diens per natuitatem, quando pacem futuram concinebant angeli
In terra pax hominibus bonæ uoluntatis, pacem sua prædicatione,
firmauit mundum obambulans, discipulis idipſū quoq̄ postmo-
dum ins-

2. Thess. 3.

Dens Vocat
deus pacis
quatuor de
causis.

Gene. 18.

Luce. 2.

dum iniungens In quancunq; domum intraveritis primum dicit Luce.10.
 te, pax huic domui. Pacem ab inferno rediens in mundum post resurrectionem, discipulis apprime commendauit. Pax inquiens uobis. Pacem pro parte non minima testamenti reliquit de mundo exiens et ad patrem ascendens, Pacem meam do uobis pacem res Iohann.14.
 linquo uobis. Sed hanc temporalem pacem sapientia auertit auferit si ue sinit a nobis, qd illam cum ipso pacem non clare teneamus, per diuinam istam ad peccata libidinem non cohibentes: et (ut clamat Esaias) Peccata uestra diuiserunt inter nos et deum. Ergo pacem Esa.55.
 in primis cum deo querite, gratiam inite, ferite fons aeternum emissa in posteru peccandi uoluntate, uel inducias faltem ab eo excepte, quibus si sape peccetis, toties ad poenitentiae remedium con fugiat. Conscienciam quotidie puram excolite, quo mens sit sana in corpore sano, sana mens a perturbationibus internis, et ab affectibus libera: corpus uero sanum ab exteriorum sensuum insidijs et motuum ac titillationum machinamentis, quibus diligentia declinatis deo complacebitis, sensus ipsos omnes in uno deo conglutinabitis: et sic magnam atq; ueram apud eum pacem inuenietis, praesertim quando haec pax corporis et animae rite praeservetur. Et hoc est interior illa pax quam diximus, conscientiae protectio plus tranquillitas. Hec pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, August. simplicitas cordis. Quamdiu sine peccatis manet homo, pacem hanc et iocunditatem internam uere possidet: ubi primum ad peccata ruit, conscientia reclamat, conscientia mordet, murmurat, inquietat. Impij autem quasi mare seruens quod quiescere non possunt, et redundant fluctus eius in conculationem ac lutum Non est pax impijs dicit dominus. Huius figura legitur in filiis Israël, quibus non pluit manna qdiu manserant in Aegypto. Posteaq; ex Aegypto cōmigrarant, sūpsere sēcū omnem supelectilem usq; ad sacculos, manticas, et peras. Qdieu farinam aegypti, qdieu aegyptiacam scilicet uiscerationem, panificium, et alioqui pruisionem habebant, non pluit illis dominus Manna ad manducandum: non pluit donec post exitum aegypti mate rubrum pertransierant et in

Q. 2. desertu

Edita Manna
 de uir Israe
 misi deserta

F E R I A S E X T A

deserto fuerant. Aegyptus tenebras Māna uero requies interpres
tatur. Quoad in aegypto farinam habes aegypti. Manna deerit:
nec in aegypto nec aegyptiaco mari quies est, sed solum in deserto.
Qui sunt in peccato, qui sunt in peccandi proposito uel oblecta-
mento, deficit illis Manna, quietem animi et conscientiae non ha-
bebunt. Postq[ue] in deserto fueris et ista deserueris, cum mundum
Math.16. abnegaris et te ipsum, ut ibi iuberis Qui uult uenire post me ab-
neget se ipsum et sequatur me: in aegypto esse desines, in tenebris
non eris, quietus eris, sancti spiritus unctiones ac uisiones inter-
nas et suauissimas senties, eius lumen clare uidebis. Videbis, uis-
debis certe et audies archana quae non licet homini loqui. In de- C.
sertum igitur abito, desertum penitentiae: quod facis dum ueteris C.
uitæ malitiam deseris et bonitatem sinceriter innouas. Si farinam
aegypti, si malitiae uetus statum, si uitæ præterite delectationem im-
probam retineas: si non consensum, propositum ue peccandi pe-
nitus amittas, non habebis intus in conscientia requiem. Sicut Is-
raelites cupientes in aegyptum reuerti quādo dicebant Utinam es-
semus in aegypto ubi sedebamus super ollas carnium manna non
habuerūt: ita tu si desiderium non relinquas ad caninum peccati
uomitum recidendi, quietam conscientiam habere non poteris,
sed intra pectus tuum tormenta semper inuenies et remorsus ut
Exodi.16.

August.

Causa remor-
suo conscientie

ta Augustino doceris Iussisti domine et ita est ut omnis inordi-
natus animus sit sibi ipsi poena. Ille est inordinatus animus qui
peccatum intra se habet, ille inordinatus animus qui propositum
et delectationem asseruat, cui nūq[ue] deesse solet interior poena. Si
retractes animo cur id fiat, scito bonitatem esse dei, qui facit ut ho-
mo recurrat ad integratem uitæ, ad conscientię puritatem, ubi cer-
tam pacem et quietem obtineat: teste propheta qui de se sic ait
Conuersus sum in crumna mea dum configitur spina. Conuersus
sum ad dominum uerum mihi medicū, uerum mihi chyrurgicum
in crumna mea, quum spiritus afflictione quid sit faciendum et
quid uitandum intelligere cogor. Dum configitur spina, dum
compuncta est conscientia, dum conscientiam acriter ratio com-
pungit.

Psal.31.
Expo.

pungit. Nam remorsus ipsemet conscientie stimulus est. Quia superior pars rationis (quæ Syntesis appellatur) tempes pungitur et stimulus peccati memoria, cōtra quod obnoxie murmurat; et murmur istud intraneo morsu poenam maximam infligit. Tristis ciarum et dolorum corporis hic quædam habemus reuengeras; ut si negotium habeas in proposito, labores in agro, iuris, cōtentus tibis et iniurijs afficiaris in foro, et alijs alibi molestijs diuexeris, habes quo te recipias ut quiescas; habes domum quam intres ut recrees ac sedeas, habes cubiculū quo recubes, et cubile quo luas uiter idormidas, et tanq; in balneis undiq; te refociles: his erenum forinsecis turbis et negotijs quies domestica seruit. Sin intus in animo per peccati conscientiam (ut oportet) molestari cooperis, quorsum ibis ut requiescas. Domum intras, ibi memoria peccati mordet: subis cubiculum et in lectum reclinas, ibi sensus compone se ad quietem mordax ursinis conscientiæ non permittit. Quos nam igitur abibis? Si ascenderis in celum, si descenderis in terrā, quocunq; te uerteris, presens illa semordet conscientia. Peccator los cum pacis aut quietis nullū neq; iugis neq; foris habet. Quocunq; fugit, se secum trahit: quocunq; fugit, conscientiam fugere nequit, intra quā peccati mortuus illigetur; et Nulla poena grauior q; mortis conscientiæ, ut asserit Ambrosius. De qua Iohannes Baptista loquitur hijs qui malis operibus infectam et pollutam habebant conscientiam Progenies uiperarum quis demonstrabit uobis fugere a uerbera ira, a vindicta dei? Licer peccata ueltra lateant homines et in conspectu populi manifesta non sint, immanesta tamen esse non poterunt in conspectu et iudicio dei, cui tunc et ceteris omnibus Manifesta erunt abscondita cordis. Fuge igitur ab hac ira, fugge a deo. Sed quomodo fugiam inquis? quis potest a deo fugere? reclamante propheta Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam? Rectissime, nam idem propheta clamat ad deum Si ascendero in celum tu illic es, si descendero ad internum ades: si habitas uero in extremis maris illuc manus tua Et dixi, forsitan tenebras cōculabunt me, hoc est obscurabit me, Non plane, non non. Se

Sintetica
quidam.Nullum h̄as
quietem nō
mote conscientia.Ambrosius
in officijs.Math. 3,
Expo.

f. Cof. 4,

Psal. 138,
Ibidem.

Q. 3.

quitur

quidam enim Quia tenebra non obscurabuntur a te. Sed quidam
 Nulla ne licet a deo fugere. Vis latere qualiter a deo fugias quis copi-
 silium inaudire? vis ueri discipuli intar addiscere? Si uelis a deo
 fugere, ad te ipsum fugere. Fugiens a deo ad animam confuge, intra qua-
 si peccatum aspicias, illud absconde, absconde te a deo, animam
 tuam, peccata tua a deo absconde. Verum a deo te non abscon-
 dere posse putas ut nec ipse latere. Abscondere potes et diluere
 sed non alioquin abscondere poteris nisi peccata contendo diluas.
 Confiteri potes ut ita delcantur: si silentio retineas, latere non pos-
 tes ut ipse nesciat, aut impunita dimittas. Fugias ergo in reipu D.
 sum, fugias in animum diligenter inuestigando quemam peccata D.
 insint, ut per confessionem aboleas: et ita fugies a deo ut eadem hic
 non uideat aut alibi vindicanda reseruer, fugias contendo non
 latendo, conteneri potes latere non potes. Confessio namque que
 procedit ex charitate cooperit peccata tua iuxta illud Charitas
 operit multitudinem peccatorum ne sic uideantur ut diuino iudici-
 o puniantur. Quare baptista superius ait his qui uitam renova-
 nare debent et semet cum deo in gratiam reducere. Facite fructus,
 dignos pœnitentie, id est confitemipi. Nam delideat homo domini
 uel in aliud quicquid se referat dolendo et lachrymando, tantu de
 peccatis cum confiteri possit, nolis immutabilis ille dolor, non facit
 hic fructum dignum pœnitentie, neq; sic ab ita fugi deo. Confis-
 tearis ergo (ut præmonui) peccata. Sic q; fugies a deo, sic fugies ab
 ira dei, Nam operientur peccata quæ deus non uidebit, ut uidendo
 iudicet et castiget sed ut remittat et indulget. Charitas enim iste
 operit multitudinem peccatorum ne uideantur tanq; diuino iudici-
 o punienda. Sed diabolus ille, diabolus inq; diabolus: diabolus:
 plerique confessionem istam impedit. Cui quadrabit (ut uel e sa-
 bula consilij dexteritatem exceptam) quod de Daedalo labyrinthi
 architecto narrat Ouidius, neq; me fabellā in re litera tractare pude-
 at, quam in opere grauissimo recitare nō dubitauit Augustinus, in
 libro inq; de Ciuitate dei Hic artifex domūcula varijs itinerū ab-
 gibus, erroreq; multiplici perplexā et inextricabilem fabricauit, or-
 cursus

*Qualis quis
se abscondat
a deo.*

*1. Petri. 4.
Expo.*

*Math. 3.
Expo.*

*Ouidi li. 5.
Metha.
18. de ciui-
tate. ca. 13.*

tuncupū ac recurvis complicabiles et erubentias foras habentes ad
 fallendos exitus: redundancy tubinde in errores eisdem, quo si
 quis intollerat sine glorificare filii, egredior inuenire nequidat. Postea
 totissimum hoc humani ingenij opus labyrinthus eis appellatum:
 in quo monstrum hominibus inuisum Minotauros nomine ab
 tera parte formam hominis, altera bouis habet includebarur, ho-
 manis:bi:carnibus perpetuo pascendum. Artifex iste Dedalus di-
 abolum nobis representat, qui dum cernit animam humanam per
 enormia delicta monstri initar habere, facit illi conscientiam laby-
 rintho similem, in qua tot mentis et morum inconstantias, tam p.
 pleras uitae vias ac multiplices errores, cogitationum ambages et
 irremiabilia uoluntatum itinera fabrefacit, ut nūc in pudorem nis-
 mium nunc timore inextricabilem iniciat, ne dei misericordiam et
 clémentiam respiciat: nunc adeo per presumptionem tollat in altū
 ut ipsum deum negligat: nūc spē dilationis inesceret et illaquieret, nūc
 in desperationis baratum intrudat, ut nili confessionarius velut
 ariadneum filum sicut alteri Theseo caute subministret, nusq; pecc-
 atori patere possit exitus. At confessionis auditor apta interrogati-
 onum fila sic applicabit ut eisdem primo monstrum illud con-
 scientiae quod tot enormia uarias peccata in generant perimat, in-
 de cunctas ambages et errores aperiat, ut e peccatis peccator libe-
 re reintegret in apertam christiana uitæ lucem, qui forsitan alioquin
 cedderat in profundum desperare salutis, contempta confessione.
 Nunc o christiani uitam ostendite uestram, nude confitentes et a-
 perte peccata uestra: monstrum istud expellite, non uigeat intra
 uos. Quidam manet in pectoribus uestris nunq; eritis quieti, nunq;
 iocundi. Vultis in quiete uitam agere: letari uultis? Expurgate ue-
 stras fermentum, purgare conscientiam saepissime per confessionem,
 Nas ubi frequens confessio ibi decor et pulchritudo ait bernardus, Bernar.
 domus illa conscientie requiem et pacem habet interruptam, secus
 dum illud Intrahs in domū meam conuiescam, nō habet amas Sapien. g.
 titudinem sed gaudium et laetiam dicente apostolo, Gloria nos 2. Corin. b.
 tra haec est testimonium conscientie nostræ. Nunc de mala piace
 paucis ages

E.
E.

111910263

Cōfessio nō
la labyrinthus
apparet.

1. ad cor. 5.

Bernar.

Sapien. g.
2. Corin. b.

FEB. I. A. S E X T A

paucis agendum: quia quatuor modis obtinetur, quando superioris
 interiori nunc dominus seruo, anima corpori, uel ratio sensualitati
 seruit et obedit, uelut hinc inde servitatis et dominij pace paribus
^{Mala per}
^{quadrupliciter.} obliterata: sed haec pax iuordinata nūcupatur et pax stulta, obedi-
 entia stulta, cui reclamat apostolus Non regnet (inquietus) pec-
 catū in uestro mortali corpore ut obediatis concupiscentijs uestris.
 Est et pax simulata, qualis erat Iudei qui prodidit christum, suis
Math. 26. complicibus hoc symbolum pacis antea contradens Quemeunq;
 osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Similis erat pax Joab militi,
2. Regū. 1. ciā principis ad Abner cui dixit Salve mi frater, et intixit gladium,
 in uiscera eius. De qua pace habetur in psalmo Loquitur pacem,
 cum proximo suo, mala autem i cordibus eorum. Est quoq; pax
 falsa, quam habuerunt Herodes et Pilatus qui concordes et amici
 facti sunt ut C H R I S T V M morti condemnarent. Talem ami-
 citiam ineunz multi facinerosi ut in alterius viri boni necem con-
 spirarent. Postrema pax est inquinata, qualēm peccatores in rebus
 suis obtinent et inter seculi odiunt: contra quam psalmographus
 insurgit Zelau super iniquos pacem peccatorum uidens. Vidi
 pacem peccatorum inquit, sed qualēm: Ad omnes m̄alos acius
 cōcordem et pronam. Vidi pacem peccatorū, pacem inquit pec-
 catorum uidens, sed qualēm: Certe temporariam, terrenam, ira-
 gilem, fluxam, et caducam. Cur tam enī habent illi pacem et in ges-
 te degunt: Causam ostendit ibidem Quia non est resclus m̄ors
 ei eorum. Non est temporale flagellum eorum sed sempiternum.
 Latrones inter se pacem istam habent. Hanc David habuit cum
 Bethsabea quando seduxit eam et concubuit. Hanc pacem habuit
 Solomon cum mulieribus alienigenis, cum quibus adulterium cō-
 milit. Hanc habent singuli fornicatores et adulteri. Pacem istam
 habuit haec mulier cum viro non suo de quo loquitur hodiernum
 Euanglium, qd C H R I S T V S ei dixerit uoca virum tuū, et illa
^{Ezech. 13.} responderit Non habeo virum. Scortator enim et cōcubinarius
 eius erat. De tali pace scribit Ezechiel qd per eam multi deceperit
 populum dicentes Pax pax, ex non est pax. Sic ait peccator ad pec-
 catorem,

TERTIAE HEBDOMADAE.

FO. 82.

catorem, pacem habeamus: ueni insidiemur sanguini iusto, mette nobiscum sorteim, cōcordes sumus in omne malum. Sed haec pax , uera non est, quia pax malorum non est pax. De qua bene pos , test intelligi quod ait Christus Non ueni pacem mittere in terram sed gladium. Non uenit ad mittendam malam pacem, sed gladiū qui tales abscinderet et male concordes a malis separaret. Hanc pacem qui boni sunt ut odiosam et damnabilem fugiunt, bonam affectant, non oblitū quod C H R I S T V S ait Beati pacifici quos niam filij dei vocabuntur. Sunt autem pacifici qui in te non tantū pacem custodiūt, uerum etiam alios discordātes ad unitatem pacis reducunt. Et hanc pacem bonam boni diligunt, prosequuntur et prouirili perficiunt. Delectat enim haec pax deo seruientem ut cibus esurientem, quod sententia C H R I S T I docet dicentis , Meus cibus est ut taciam uolūtatem patris, ut p̄ficiam opus eius. I oan. 4.

F. Iam ueniamus ad secundum fructum spiritus sancti hodie enucleas

F. andum de quo promisi me dicturum impreſentiarum. Est autem patientia per quam animus dirigitur in aduersis. Illam geminam constituo. Diuinam et humanam Diuina patientia, est longanimitas expectationis qua nos expectat ad poenitentiam, nolēs malos continuo vindicare. Nam altissimus est patiens redditor ait Solomon. Patiens, patiens hic p̄ misericordiam qui totius uite spatio moratur ut poeniteat. Redditor denum in futuro p̄ ius stitiam, inferens grauissimam poenam impoenitēti. Expectat (dis xi) poenitentiam nostram ut ibi scribitur Expectar uos ut miseres atur ueltri. Sed est admiranda patientia haec qua cum sustineat ipse mala nostra, beneficia tamen non subtrahit sua: sed et solem suum oriri facit super bonos et malos. Quippe qui patienter agit apud uos nolens aliquem p̄ire sed omnes ad poenitētiā reuerti.

F. Humana patientia est quam ita definit Augustinus. Patientia est uirtus qua equo animo aduersa et omnia mala toleramus propter deum. Non est igitur in prosperis sed in aduersis patientia, quae conclusio quedam est omnium uirtutū: et omnia opera bona perficit. Quare moneret Augustinus Hic ure hic seca ut in eternū parcas. Agricola

poenitentia
dupliciter.

Eccl. 5.

Expo.

Esa. 30.

Aug⁹ ser.
mone. 323.

pacifica mea
de morti p̄ res
b⁹ maledictus.

AMERICAN JOURNAL

cas . Agricola qui duram terram uertit aratro, operarius qui manus ambas opere torquet, mercennarius omnis qui mercede labo- rat nihil non instinet, nullum ardorem, nullum irigus cuitant, sola spe præmij quod tinito labore sub noctem expectatur. Qua- ta tolerantia militis qui iuuentam totam gravi truculentaci milie- tia consumit, bellis omnibus, prælijs et pugnis adeat: in obsidio- nibus et expugnationibus urbium ac oppidorum assultar, arietes, machinas, et tormenta tractat, sub pellibus extra domos hyemar, et ardentissimos estate soles foris ultro sustinet: tantum ut seposito peculio querat quo senex in ocia tuta recedat. Qj duros corpore labores, quoq; animi dolores, quatas anxietates, q magna pericu- la sustinuerunt homines imperiti pro rebus etiam quas non sine uitio captant: Qj opere sudatum est a multis pro fallaci diuinitarū copia: uanis honorum imaginibus et titulis, fortunæ ludibrijs et prauarum uoluntatū indignis atq; audis affectionibus: Auden- titissimos solis cestus, frigidissimas hyemes, nymbos, imbris, niues, pluias, glacialia frigora, pelagi fluctus et procellas, terræ tempe- states, incertos bellorum casus, aspera, dura, seu patiuntur omnia: ictuum plagas et uulnerum cicatrices pro corporum inlignibus asportant: surium, deorsum, undiq; cuncta ferunt. Vnde ist hoc

Augus. Vis desyderiorū facit tolerantiam laborum et dolorum inquit Aus.,
Bucupes. gustinus. Ut ad minora descendamus : aucupum , uenatorum q.
Senatores. magna patientia est, qui feris capiendis intenti, prēdarum audi, sitim, esuriem, uigilias, quoscunq; labores et fatigationes ultro p. ferunt . Nunc equis insident, subito desiliunt, nunc currunt, illico recurrunt, nūc cursu sessi non libere spirant, nūc stando frigescunt, stationem non deserunt : uisa preda, q̄ diligentes et laborosi sunt ut arte uulnus infigant aut arte niilos emitant & elapsam et fugientem nihil quin persequantur impedit : uocant, uociterantur et clausitant, nunc animare uolentes canibus acclamant, nunc cornibus inflant, ore, manibus, pedibus, equis, instrumentis nihil non faciunt, nihil non patiuntur, ut predam (nescio quantillam) apprehendant. Demum impij legum prēvaricatores, scelerosi, quicūq; mali, quid

malī, quid malī non sustinent, quæ pericula non subeunt ut ad id peccantem ad quod sceleribus anhelant? Latrones insidiaturi uiatoribus aut in domibus inopinatos nocturnis excubijs iuasuri quæ noctes totas transcurrunt inimicis, in quos non se gladios immittunt: quantam coeli intemperiem, quæ locorum alperitores et temporum incommoditates patienter obeunt, ut compotes uoti sui G. redeant? Quid horum patientiam nomino? Patientia certe non G. est sed quedam duritia, maliuolentia, uel potius conlumata mali-
 tia. Veruntamen cum pro temporaria hac uita, præsentis uite sa-
 lute, cōmoditate, iocunditate, pro temporali substantia, pro uo-
 luptate, deniq; pto scelerata libidine tot metuenda mala, tot hor-
 renda pericula nonnulli perferant: quanta, o quanta usq; perferen-
 da sunt p uita futura, coelesti et æterna salute, infinito gaudio for-
 licitateq; secura! Non patentur illi scelerum causa quicq;, sed sce-
 leribus suis abstinerent, insolentias amouerent. Cum patientur
 tamen, exemplo uobis esse debent qui uiri christiani uultis esse, ut
 non solum quod facitis recte uiuere pergatis, sed et pro bona uita;
 pro uirtute, ob amorem C H R I S T I, quantacunq; dama animo
 libenti sustineatis. Ob premium futuræ beatitudinis quod ex-
 pectamus christiani, labores et tribulationes tolerare debemus,
 memores illius paulinæ sententiae Quod in præsenti est momen-
 tanum et leue tribulationis nostræ, supra modum æternæ gloriæ
 pondus in nobis operatur. Tribulationes inquit huius temporis
 momentaneæ sunt et leues, futuræ gloriæ præmia sunt æterna, plus
 simo ualentia, precioccissima, maximi pôderis et momenti. Quos
 circa C H R I S T V S quoq; præmonet ut p patientiam hæc præ-
 mia queramus In patientia uestra possidebitis animas uestras.
 Animas inquit non prædia, non fundos aut villas, non laudes aut
 gloriolas, non luxurias aut uoluptates, in quibus possidendis si
 tam grauia ferat homo, si tanta ferat anima ut possideat unde per-
 eat: quanta ferre debet ne pereat? Si tanta ferat quis pro remedio
 morbosq; carnis et salute corporis a medicis acerbissima pharmaca
 ministrantibus, et inter manus ac cauteria chirurgicoru secantium
 ac urentiu,

Que si vero
patientia.

2. Cori. 4.

Luce. 21.

Corporis
borans.

FERIA SEXTA

et urentium : quanto plura pati debet ne corpus simul et anima mis-
tantur in Gehennam ignis ? Videre tamen est ut plerique corpore-
rum infirmatum curationes inquirunt, morbos autem animi non re-
spiciunt : sed ubi paupertas, ubi angustia, tribulatio; liliorum, pa-
rentum, aut amicorum interitus : Latitudinum aut diuitiarum,
amissio nolentibus obueniunt : bone deus bone deus ut contra te
commurmurant ? tecum ratiocinantur et dicunt Cur mihi sic ia-
cis ? cur haec intres incomoda ? Non comedui, non adeo peccavi.
Qui si repeterent animo Job eximium exemplar patientiae, si en-
tem istam ponerent, ethnicam contedendi curiositatem omitteret,
et humiliter ac simpliciter cum apostolo dicerent Gloriamur in
tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia
probationem, probatio spem, spes autem non confundit . Tribu-
lacio patientiam efficit : quae consilit in aduersitate, patientia
probationem : quia per patientiam in aduersis probatur aliquis qui
sit filius electionis, probatio uero spem: nam qui sic probatur spe-
rare potest et expectare debet futuram beatitudinem Ideo dicit spes
non confundit . De cuiusmodi Jacobus ait Beatus uir qui suffert
tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam uitae,
quam repromisit deus diligenteribus se. Sed audite patientiam illius,
Job, ut aliquotenus imitari possitis . Ille uir simplex et rectus, ti-
mens deum et recedens a malo : uexatus et percussus est a Sathanam.
Primum boues et asinas, inde cunctas oves et camelos, omnia ani-
malia et iumenta, denique filios et filias miserandis casibus amilis .
Post horum interitionem et domus exterminiū, a uertice ad plan-
tam pedis doloribus inarsit, ulcere pessimo percussus, scabebat ca-
ro uermibus, cutis sanie diffluebat, quam testa quoque radebat se-
dens in sterquilino. Manabat e corpore uisceribus infectis pus et
putredo, solus animus remansit et seruabatur integer . Aduenit uox
or sua uera blasphemiam, aderant amici condolituri de tantis crucia-
tibus, inter quos patientia tamen inviolata manebat. In omnibus
hijs non peccauit Job labijs suis, neque stultum quid contra deum
locutus est . Sed dixit Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domi-
no placuit

Rom. v.

Expo.

Jacob. j.

Job. j.

Job eximium
patientie.

Job. j.

, no placuit ita factum est. Sit nōmē domini benedictum. Sibona
 de manu domini suscepimus : mala autē quare non sustineamus /
 Disce christiane, disce quomodo patienniam in tribulationibus
 , et in aduersis obserues, addicce quid se scriptura doceat. Filius acci-
 dens ad seruitutem dei sita et prepara animam tuam ad tentationē
 Sic tentauit dñs Abraham cui praecepit ut tilmum immolare, cū
 ius uitam ubiqꝫ patet ex opere. At qualē hic tilmum immolare in-
 betur : Nempe dilectum, unigenitū, et illius unicæ promissionis
 filiū de quo inquit scriptura. In Israe vocabitur ubi Iamen. Neq;
 reclamauit cameo, non contradixit, non immurmurauit, sed pati-
 ter obediuit, pientissima crudelitate sese in filium armavit, alliga-
 uit eū, gladiū atripuit, sup struem lignorū imposuit ut immolaret:
 immolare tamen uolentem angelus astans inhibuit, dicens Abra-
 ham Abrahā: non extendas manū tuam super puerū, neq; facias illi
 quicq; nūc cognoui q; timeas deū et non pepercisti unigenitū lilio
 tuo propter me : pro re ipsa uoluntatem deo significans acceptam.
 Beatus iste vir q; talē temptationē ptulit, nec cōtra deū quid stula-
 tū dixit aut fecit, ostēdens manifeste q; deus hic probet electos in
 formace tribulationis. Quāta apostolorum et martyrum erat pa-
 tiētia qui (ut scribitur) ibant gaudentes a conspectu cōsilij pnos
 , amine I B S V contumeliam pati: quanta Confessorum et Virgi-
 num / quanta sanctorum omnium! Inter quos tamen singularem
 C H R I S T I patiētiam semper animo reuolute, iuxta illud apos-
 toli Recogitare eum qui talē sustinuit pro peccatoribus aduers-
 sus semetipsum cōtradictionem, ut non latigemini animabus ues-
 tris deticientes. Etenim C H R I S T V S patienter accepit et ap-
 quisissimo animo sustinuit iniurias atq; opprobria, contumelias et
 maledicta. Obloquebanū et detrahebat ei tam occulte q; aperte.
 Detrahebat occulte Pharisēus quando Maria Magdalene pedes
 C H R I S T I lauit et osculabatur. Dicens intra se. Hic si esset p^r
 phera sciret quæ et qualis esset mulier qua tangit eum, quia pecca-
 trix est. Aperte uero multum et sape detrectabant et blasphemab-
 ante. Quando sanauit paralyticum iacentem in lecto, scribarum

R unus

Iob. xi.

Eccl. 1.

Gene. 11.

2. 2201

Apostoli.
Martires.

Actu. 5.

Confessores
Virgines.

Hebra. 12.

Christi fami-
liae penitentia.

Luce. 7.

- Math. 9. dñus obicit Hic blasphemas, quia dixerat ei Remittetur tibi peccata tua. Quādo erat ejusdem demoniū munū, quidam dixerūt In Beelzebub p̄cipe dēmoniorū ejus dēmonia. Quādo dixit Qui ex deo est uerba dei audire, uos non auditis quia ēti deo non estis; tridēntū Iudai Nōne benedicimus quia Samariensis et tu ex dēmoniū habes? Quādo fantauerat eum a naniuitate idignati pharisei maledicunt Nos scimus q̄a hic homo peccator p̄sit. Alia multa sustinuit inter Iudeos opprobria, sicut Euāgelicā historiā p̄cutētiū p̄atebit. Graues p̄terea p̄tulit inter eosdē iniurias. Primum quia dixit Priusq̄ fieret Abrahā ego sum sustulerūt lapidem ut iaceret i cū. Quia r̄ndit p̄tifici Quid me interrogas Vnūs assūtēs ministriora dedit alapā ei dicens Sic r̄ndes p̄tifici! Prope passionis tēpus uulnerūt caput eius et p̄cutiebāt eū dicentes Prophetiza nobis xpc̄ quis te p̄cuſſit, Plectētes quoq̄ coronam spineam in caput eius, sūt ponebant et arundinem in dexteram, genubusq̄ flexis illudebant dientes Aue rex Iudeorum. In cruce pendente sic irridebant Sit u es C H R I S T V S, salua teipsum: sic obtrētabant ei Alios saluos fecit, seipsum saluum facere non potest: sic fastidiosi clamabant in eum Vah qui destruis templum et in triduo redificas ilud. An non uidetis christiani quales, quantas, et q̄ acerbias iniurias intulerunt ei, in hunc modum persecutientes, flagellantes, corrantes atq̄ crucifigentes! Sed intus et in corde uidere. An audire potestis hac passum esse C H R I S T V M redemptorem et seruatorem uestrum nec illachrimari, non suspirare, gemere, ciuclare! In his tamen omnibus ille Tanq̄ ouis coram tondente non aperuit os suum, nisi quando pro eisdem inimicis sic orabat Pater ignosce illis, nesciunt quid faciūt. O mira patientia C H R I S T I. O christiane, christiane, C H R I S T I patientiam imitare quoad potes. Quid dubitas? quid moraris? cui non extrema pateris? Corpus interire debet, anima non potest: sed et corpus cum anima resurget integrum ad gloriam si protineraris; uti Christus martyres suos horratus ad patientiam aperte demonstrat, quibus nullus illius membra sed ne capilli quidem facturam in fine faciendam affirmat illic

TERTIAE HEBDOMADAE.

FO. 85.

, firmat illuc Capillus capitis uestri non peribit. Seruis ergo dei pres-
cipitur Sustinet adhuc modicum tempus. Modicum enim est
tempus tribulationis, et aeterna retributio. Qui consonu est etiam
illud Vsq ad tempus sustinebit patiens, et postea redditio iocun-
ditatis. Patienti nanc redditur præmium aeternæ gloriaz, quod
alibi quoq significatur. Fructum afferunt in patientia. Quare
CHRISTVS, ut prædictus ait In patientia uestra possides
bitis animas uestras. Non dominia, non luxus, non uoluptates
ait, sed animas uestras. Et quid hoc est? quid est animas possi-
dere nisi perfecte in omnibus uiuere, nec in secundis rebus ex-
tolli, nec in aduersis deiici: sed in omnibus equanimiter ac humi-
liter deum laudare et gratias ageres. Nam si molestis et acerbis ca-
sibus, aut uerbis obstrepas aut facto recalcires: imperfectæ men-
tis argumentum ostendis. Vis id exemplo scire? Quomodo co-
gnoscis uas ne plenū sit an uino uacuum? Certe si digito percus-
sum resonet, uacuum intelligis: si uero sonitus ictui non respon-
deat, plenum inuenis. Sic tu si tribulationū et aduersitatum tanq
attractu murmura, querelas, et blasphemias, ore polluto deblate-
res: te uino sancti spiritus uacuum approbas. Sin humiliis et pa-
tiens inter omnia perseveres, gratia dei te plenum esse demonstras.
Talis nanc patientia ex deo est et opus sancti sp̄s, sine qua nulla
constat humilitas, uirtutū oīm solidissima radix: de qua (sicur dixi-
mus) Christus inquit. Quicqz humiliauerit se sicut parvulus iste,
hic maior erit in regno cœlorū. Quo humilior et delectior fueris a-
pud te, in corde tuo, in iudicio tuo: eo sies apud deū maior et sublis-
mior. Ausfer humiliatem individuali patientiae comitem, et quāti re-
liqua uirtus erit? Ausfer humiliatē et quę uirtus rāta, ut uera uirtus
appellari meteat? Tolle humiliatem et uirtus p uicio reputabit,
tolle humiliatem et euanserit orō tua, non placet tua castitas, nō est
tua elemosyna grata: sed hæc oīa ceu uicio corrupta tabescunt,
tolle humiliatē et oīs uirtus uiriū erit, affirmāte Bernardo. Nolis er-
go superbire quisquis habitū religiosum induisti, noli caeteros ha-
bere respectui, noli putare q̄ sis futurus alijs in cœlo superior, No-

Luce.11.
Apoca.6.

Eccl.1.

Luce.8.
Luce.21.
Expo.

Bogumelum
piscine fīct
spurcas.

Math.18.

R. 2. li cartus.

FERIA SEXTA

li cartusiar̄, noli monasticā noli fraternā obseruationis, noli ceterarū religionū noībus gloriari. Dico namq; tibi q; deus iuste possit ob id quod cōmeruisti, te damnare Dico q; suicitare possit filios Abrahā de lapidibus istis in terra iacentibus, q; possit monachos cartusiens̄, tr̄es obseruantes aut alioqui religiosos, q; possit filios aeternę salutis de sacerularib⁹ istis ubilibet excitare. **Habitus**, habitus iste non facit monachū, sed uitæ sanctitas: non sola professio, sed obseruatio regulæ, non uerbosa deprecation, sed uera religionis opera. Gloriabātur (alijs contēptis) Iuo noīe iudæi, Nos iumus filij Abrahā dicētes: quibus ita Christus respondit. Si filij Abrahā, estis opera abrahā facite. Sed uos ex patre diabolo estis, ideo opera eius facitis. At restat tertius fructus paucis enarrandus uidelicet longanimitas, cuius hæc est descriptio, Longanimitas est stabilitas cum constantia perseverandi in bono, et permanentia diuina ac finalis in bono. Vel (ut optime definit Tullius) perseverātia, quæ eadem est longanimitas est circa bene considerata stabilis et perpetua manlio. Cuius uis ut manifestior et dilucidior esse possit titi monet Euangeliſta Memores estote uxoris Loth. Sed quare, memores illius esse iubemur? Quia Loth egrediens de terra Sodomorum præcepit angelus ut non respiceret post tergū. Quod præceptum ipso Ieruante, quoniam uxor eius uiolauit respiciens post se, uersa est in statuam salis: hoc factio significans, q; bonū opus incipienti delislendum non sit, donec finis accedat. Nam ut scribitur Nemo mittens manum ad aratum et respiciens retro, aptus est regno dei. Memores igitur estote uxoris Loth, memētote supplicium eius quo uerla est in statuam salis. Cur in salem uersa? Nimirum ut sal ciborum condimentum est, sic hoc supplicium sapientiē cōdimentū esse debet p̄cōnitentibus ne recidiuent ad peccata pristina, ne delectationem pristinæ maleq; actæ uitæ tenerant, ne negligentes in opere dei sint. Sal sapidum est, acre est, cibum condit, temperat, carnes siccāt, et a putrefactione defendit: quo nomine sapientiam s̄lpe significat, quæ facit hominem intelligere et sapienter in omni re sibi prospicere, ne deo displiceat, ut sibi recte

Ioan. 5.

Tulli.

Luce. 17.

Genc. 19.

Expo.

Luce. 9.

Solit. pros.
prietas.

TERTIAE HEBDOMADAE.

FO. 86.

Sibi recte uiuat, et proximum non offendat; cui propter ea dicitur
 Accipe iai sapientiae. Memento ergo uxoris Loth. Nam ut dis-
 ctit Ordinaria Glossa Poena impii eruditio est iusti. Vicinarius
 ut per eius exemplum mala declinetis et in bonis incepitis iugiter
 iniustatis, neve negligentes sitis, aut diuinorum praeceptorum. ob-
 liti, sed in dei obsequio perseverantes. Quoniam de pericuerantie
 in bono scribit apostolus. Multi in stadio curiunt sed unus accipit
 brauium. Unus iste perseverans est, quia frustra curium uelociter
 instituit, qui priusq; ad metam perueniat desinit, frustra curuit qui
 de via cessat. Certissimos uos esse jubeo q; nisi unus in orbe sal-
 uus erit, solus unus de futura salute securus. Multi quidem currunt
 sed unus accipit brauium. Quis hic unus est, vide: quia scriptum
 est. Qui perseverauerit usq; in finem hic saluus est. Quam ob-
 rem iubetur in lege sub omni sacrificio, cum capite, et corpore, cau-
 da simul offerri: quo nos ex hac figura dicamus omnes uitæ nostræ
 partes, principium uitæ, medium gratiam, et finem, per uitutum
 exercitia deo consecrari debere. Nam Incassum bonum agitur si Grego.
 ante uitæ terminum deseratur. Qui consentit illud Chrysostomi
 Tolle perseverantiam et nullum obsequium habet meritum. Quod Cryso.
 exempla plura docent, in primis Pauli et Iudei. Sanctus Paus-
 ius male coepit, scuissimus ecclesiæ persecutor, sed bonum exitum
 habuit; qui postq; bonam uitam est ingressus; in eadem usq; ad sis-
 nem perdurauit, sanctissimamq; uitam consumauit. Contra, Ius-
 das apostolus optime coepit, sed in finem pessimum desigit, qui p-
 pterea condemnatus legitur. Dicit ergo scriptura Esto tidelis
 usq; ad mortem, et dabo tibi coronam gloriae: quam
 nobis concedat omnipotens deus qui trinus
 et unius uiuit per infinita saeculorum
 saecula. Amen.

Sloffenello
uana.

1 Corin. 9.
Expo.

Sola gratia
nullus homo
natur.

Math. 10.
Leuiti. 5.

Apoca. 2.

R. 5.

FERIA SEXTA

S E R M O

PRONVNCIATVS FERIA SEXTA

Hcbbdomadæ Quartæ quadragesimalis
coram regia maiestate.

Math. 21.

Miles fratres
rū lazeri ergo
fratrem.

Joan. 11.

Augus.

Augus.

Luce. 6.

Expo.

EGNVM DEI DABITVR GENTI L.
facienti fructus eius. Euangelium quod in ho- L.
dierno sacrificio de more legitur ac cōcelebratur:
enarrat, ut dum quidam Martha et Marie,
Magdalenes infirmabatur: hæc sorores eius ipsi
sanitatem expertentes, miserunt ad I E S V M q
dicerent ei: Domine ecce quem amas infirmatur. Nec mādabant,
nuntio uel renunciari uolebant ut ueniret, minime quidem igno-
rantes quod Augustinus ait Sufficit amāti nunciare necessitatem,
amici. Male quidem Lazarus habebat, grauiter ægrotabat, nimi-
oq infirmabatur et clangescens instabat morti. Sic metuebant
illæ sorores, nec alia conjectura lubibat, Quibus tamen ita Iesus
responsum ibat Infirmitas hæc non est ad mortem sed pro gloria,
dei, ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat I E S V S Laz-
rum et sorores eius; ut quibus frequens hospes et familiaris erat:
audita tamen hac illius infirmitate mansit ante biduum q prouise-
ret, mansit donec Lazarus expiraret, sepultus iaceret, ut sic mira-
culum evidentius et luculentius appareret. Prudenter mulieres illæ
pro salute fratri miserunt ad summum medicum, medicum illum
de quo scribit Augustinus De celo uenit magnus medicus, quia,
ubiq iacebat ægrotus. Vbiq dicit, quoniam in uniuerso mundo,
in omni ferme mundi totius angulo languidi facebant, infirmi sca-
tebant et ægroti Morbi tam magni et multiplices, tam graues,
purulentí sanieq repleti quo minus medicorum ullus in modo fa-
nare ualuerit, sed solus ipse deus medicorum medicus et Chyrur-
gorum summus: de quo scribitur Omnis turba quærebat eum
tagere, quia uirtus exibat de illo et sanabat omnes. Sanabat oms-
nes per

nes per orbem uniuersum segrotos ad se ueniētes et suppliciter penitentes. Morbus quantumuis grauis, quantumuis lanie corruptus et inueteratus erat, ipse facilime curabat: curabat alioquin icurabilem. Quod solus homo nō ualuit: deus et homo quod plene potuit ubiqꝫ præstitit. Non corporis lolum sed et animi mors, sanat, sanat peccata. Peccata uero quis remittit aut sanare potest nisi solus deus? Sciebant autem cordatissimæ mulieres corpus ab eo facile sanandum qui tam potenter sanat animam, non dubitabant ab eo sanitatem impetrandam qui se fratremqꝫ suum tam charos habebat: certo sperabant ei petitionem suam exauditum iri quem toties hospicio suscepserant, quem toties fessum leuauerant, tamelico sitientiqꝫ pastum atqꝫ potum liberaliter erogarāt, quem in omni necessitatis articulo iuuerāt, quem recrearāt et semper in omnibus humanissime tractarant. Certe quanto deinceps die quo secum deliberarat eundum, discipulis suis ait I E S V S

Luce.5.

Eamus in Iudeam iterum. Cui discipuli non immemores iudaicę simultacis et implacabilis aduersus eum inuidetiqꝫ, neqꝫ solum dominino, sed etiam sibi metuentes, respondebant ut dehortaretur ab hoc regressu. Domine nunc quarebant te Iudei lapidare, et iterū uadis illuc? Tam manifesto periculo temer obijcis? Per imbecillitatem abhorrentes a morte, ut qui nouidum a spiritu sancto corroborati fuerant hoc dicebāt, humanum erga I E S V M cōmonstrantes affectum. Iesus autem consolaturus hos formidolosos,

Ioan.11.

hoc uelut enigmate discutit formidinem Nonne duodecim sunt horæ diei? Quo subsignificat nihil hijs timendum esse qui Christo cohererunt, cum sit ille dies et uera lux mundi. Nox habet inanes

Ibidem.

formidines: quas dies expellit. Nam dies efficit ut quis uidens

Expo.

suiter offendicula, quando quisquis ambulat in nocte statim impingit, eo q[uod] luce careat. Iam Christus sediem indicans, admonet

Christus me
debet timori
discipulus.

discipulos nihil esse periculi, q[uia] diu preius ipse luceat eis, et sequatur illi ductum eius, cuius luci non præire debeant sed subsequi.

Monet etiam ut nō nimium haerent opinioni sue, quoniam omnium rerum uicissitudo est, et tempus aliquando mutat voluntatem. At res

F E R I A : S E X T A V A N D

tem At res quocunq; uerteret, monet non esse metuendū hijs qui se ducem haberent, et prēuiā lucem diei sequerentur. Nam si quis ambulet in die, non offendit inquit. Si quis ambulet in via Christi, si pie, si sancte, iusle q̄ uitam agat : non est ut uīq; libi timeat. Innoxia uita facit esse securum : facit ut non iutortum, aduersitas tem, ægritudinem : nō in iūnicias, sed neq; mortem extimeas. Iustus enī si morte preoccupatus fuerit, in reuigerio erit. Postq; hijs uerbis apostolorum formidinem mitigarat causā profectionis aperit inquiens Lazarns amicus noster dormit. Quod declarans Euangelista subiñserit Hoc dixit de morte eius. Iesus autem addit, Vado ut a somno excitem eum. Maluit dormientem q̄ mortuum dicere, qui iuxta morem sacrę Scripturę spem resurrectionis ostendit. Nam potius istiusmodi mors somnus q̄ mors appellatur, et verius dormientes q̄ mortui dicuntur qui reuicturi quiescunt in sepulchris. Et Christo facilius erat ad uitam reuocare mortuum, q̄ unicuius nostrū excitare dormiētem. Sed opinantibus discipulis q̄ de sola dormitione sentiret, ut intelligerent etiam nihil occultū esse quod ipsum latere possit, aperte subdit Lazarus mortuus est. Verum quia responderat hijs qui nunciabant cōgrotasse Lazarum, morbum non esse mortiferum : sed ideo tantum euenisce ut gloria dei manifestaretur in illo, iam ut discipulos in fide corroboraret subdens ait Gaudeo propter uos ut credatis, quoniam non eram ibi. Gaudeo q̄ non adfuerim dum ægrotabat ac moriebatur amicus, idq; uestrī causa : ut fiducia uestra quam adhuc habetis infirmam, euidenti miraculo confirmetur. Si (Christo p̄sente) reuoluisset ægrotus, si sororibus intercedentibus recens defunctum excitasset : casui forsitan attribueretur et arti, calūniosi Pharisæi causarentur nō mortem sed stuporem et extasim esse. Quoniā plus semel accidere uidemus, ut aliquot horas consopita corpora reuiviscant. Iam cū spectata certaq; mors fuerit, ualidius erit argumentum ad fidem faciendam. Quam ob rem eamus ad eum inquit. Ceteris autem discipulis moestis ac sollicitis q̄ esset rursus proficiscendum Hierosolymam aut Bethaniam ei uicinam, unde tam grande periculum imminet.

Sapi. 4.

Ioan. II.
Expo.

QUARTAE HEBDOMADAE. FO. 88.

immineret: non audentibus tamen iussum domini detrectare, uel tam grauem ac piam itineris causam refellere: Thomas qui Dia dymus (hoc est gemellus) appellatur, audita morte cum lui tum, **CHRISTI** iplius amici, dicit: Eamus et nos, et moriamur cum ipso. Verus christi discipulus non uult ab eo separari, etiamque morituro: fidelis amicus cum amico commori non reculat. At o qualis et quae uerus amicus iste? quantus ac sincerus amor illius qui cum amico pariter uiuere, mori, desyderat? Pernoscite per noscitem uos auditores hanc dilectionem, et quid in ea uobis praesertim annotandum, intelligite. Eamus (inquit) et moriamur cum eo. Quidnam est hoc, cum eo moriamur? Nonne sic dicere uidetur. Prouisamus qualiter amicus noster agat animam, atque in eius morte discamus et ipsi mori? Mortales enim sumus, neque mortem euadere possumus, utcumque mortis horam et moriendi tempus ignoramus. Visamus itaque mortem eius, et per eam bene mori condiscamus. Nihil, nihil in humanis homini tam necessarium, quam per morientem mori discere: quae sic uidere languentem, in extremis angoribus decubantem, in ipso mortis ac uitæ medio certamine conflictatum: quae uidere quomodo tunc nativa facies corporis evanescit, habitudo uultus immutatur, color alienatur: qualiter aries oculorum hebetatur, aurium officium impeditur, lingua distractitur et omnium sensuum atque uirium corporis habilitas aufertur: qualiter oes partes et commoditates corporis sensum extinguntur: nihil utilius, nihil utilius quam expirantem uidere, quam defuncti corpus intueri. Quoniam ita quis allicitur ad se considerandum, ad ipsam sui noticiam, ad cognitionem suæ fragilitatis et miseriae: ad memoriam sui finis, ad contemplationem dei, ad dei timorem, amorem, imitationem, atque obseruantiam: ad desyderium eternæ salutis, **N.** penæque perpetuae formidinem. Eamus ergo et moriamur cum eo. **N.** Sed dicet mihi iunior aliquis et rerum imperitor, Esemus certe quae stultissimi si uel mori, uel mori discere cupiam. Quis adeo desipit ut mori disceret, si uiuendi uiam addiscere possit? Parentes itaque nostri nos, alios alijs disciplinis, uni aut alteri nos arti tradiderunt; **N.** **Expo.**
Quae fides
veri amici.

¶ neerfloris
sua visere mo-
rientem.

Ziberos illas
duo et annib
tradire par-
ter: nō ut uia
uere solli sed
a mori disca-

qua gratia

.43.01. · P E R I A C S E X T A T R A V O

qua gratia precor: an ut mori: non, sed uiuere perdisceremus? Multi liberos ad regale sanitatum, magistratum obsequium, ad istiusmodi seruitum intrahunt: sed quam ob rem aliamq; ut uiuere non mori dicas: ut laute splendideq; uiuendi uiam atq; artem inueniant: non turpiter, non humiliter, aut insuauiter cuncte tempus absumant, quandam mortis imaginem in uita praetequentes? Nonnulli studia iuris, alij multi studia medicinæ lectatur, an aliud instituentes q; ut rem suam actitantes honeste, salubriter, et copiole degant: non arcte modiceq; uiuendo uiam mortis affectent, aut mori discant? Medicina seruit uitæ curandæ, iura quietanæ de: de morte non meminit ars alterutra. At ego dico uobis q; passentes mei miserint Oxoniam, ad Achademiæ, tradendum ille studio mortis addiscenda. Sed hoc facilius dici q; persuaderi potest, si non lucidius explicem quod dico. Expectatis tamen ut quod dicco probem. Certe traditus eram a parentibus bonæ sanæq; doctrinæ, scientiæ salutari, studio uirtutum, disciplina legis dei: per quam bene, per quam pure, studioseq; uiuerem et alios itidem edocerem: scio namq; piorum parentum hanc uoluntatem, hoc uotum extituisse) sed, sed qui studiose probeq; uixerit: mori dicit, male mori nequit. Disces bene mori si didiceris bene uiuere, sicut ait, Augustinus. Nam studijs applicatus, si (quod conari debeo) studiose uiuam: tamen in sequenter ut bene mori dicam. Quoniam actionis studiose mors istiusmodi finis est, et finis ut est executione postrema, sic manet in intentione prima ut affirmat philosophus. Quare non male dico, qui liberalibus et sanctis disciplinis addicctus, e quibus studiosas omnes actiones elicimus: me literis ad discendum mori traditum affirmo. Precipua mihi causa dilectionis bene mori, de qua uitæ totius institutio paritur, ut ide mors gadè sceliciSSima succedat deniq;. Nec potest male mori (teste eo, Ndem Augustino,) qui bene uixerit. Huic dicto sic obstat aliquis, N Plerique iustorum naufragio perierunt, plures gladio, multi a latronibus occisi, a bestijs alij laniati, sicut de multis Martyribus infra, cia tradit Hystoria Scolastica, de multis alibi; inter quos quorundam cor-

August.

Phuz.

August.

*Editione sua
Latifica.*

Discretio sup.

dampn corporia canibus abiecta, multorum carnes a fatis devorata,
 quorundam ossa cremantur, protecti cimicis in vescos, in flumina.
 Vitant hotū quis negabit opimamur? Mortem tamē istiusmodi
 nunquid bonam subveniatur? Quisquis inuenitur hoc modo mor-
 nentes, male mortuus putabitur. Verum absit hæc opinio. Ge-
 terum gominoe hic omnes consuli video, Catnis et fidei. Iam in-
 terrogat carnis oculos, et ipsi dicent istos male mori. Si oculos
 fidet, roges; ipsi dicent Non potest male mori qui bene uixerit;
 Dicit itaq; Thomas Apostolus, ex nos cum eo dicamus. Eamus et
 moriamur cum eis cum Lazatio, cū quocunq; moriente. Diximus
 et nos ea uiso, præparare nosmetipſos ad moriendum. Cumque
 nisset anteip; Iesus in locū: inuenit eum quatuor iam dies in mor-
 namento habentem. Martha soror eius ut audiuit uenisse Iesum,
 occurrens illi dixit Domine si fuisses hic; frater meus non fuisses
 mortuus, nempe qui morbum istum uel faciliter depulisses,
 Iesus ut illius fiduciam confirmaret, adiecit Resurget frater tuus.
 Illa iam tota resurrectioni fratris intenta, plena bonę ſpei domum
 properat, et sorori clam ſeuocata, rem latam in aurem insuurrat;
 Magister adest et accersit te. Maria ſimulatq; ſciuit adueniſſe do-
 minū, humiliter ac ſuppliciter adiens etiam ait Domine si fuisses
 hic, frater meus non fuisset mortuus. Videlis Iesus eā plorantem
 et iudicos qui uenerant qum ea, infremuit ſpiritu dicens Vbi poſu-
 illis eum? Dicunt ei Domine ueni et uide. Dixit ipſe Tollite la-
 pidem. Respondit Martha Domine, quid agis? quid grauiolens
 tiam ſuicitas? an cadaver attinges qm in ſetorem ematurij? Iam
 forte, quattriduanus eſt. Iesus uero lachrimatus, uoce magna clau-
 taurit. Lazare, Lazare ueni foras. Et ſtatim prodixit qui fuerat
 mortuus. Multi qui uiderant quę fecit Iesus, prediderunt in eum.
 Quorsum haec tam longanratio, niſi ut hodiernę lectioni euana
 O. gelij aliquantulum pro uirili ſatiſfacientiſmus? Iam ut promiſſi tra-
 O. catus quod uelat exequamur, tres alias sancti ſpiritus virtutes ex
 Apostolo prosequamur. Sunt he Bonitas, Benignitas, et Mansuetus
 tudo. Bonitas (authore diuine Thomi) uirtus eſt que perficit ho-
 minem in

Seminus
status.0172
R15-0222.000.3
ETIUSMODODiuinus
S.Thomas,

PERIODUS EXTRACTUS

minem in corde, per rectam et bonam voluntatem. Bonitas est quædam rectitudo, quædam dulcedo animi et delectatio uoluntatis ad bene operandum. Et ista delectatio gaudiump est, de quo iam diximus. Nam gaudiump est delectatio puro conscientiæ. Bonitas vero (de qua iam agimus) est interna delectatio, et liberata uoluntas seu determinata bene operandi. Si certas hanc potentias animæ promptas atq; bonas, si bonam memoriam et felicem intellectum habeat: nisi bona quoq; uoluntas accedat, quam usus bonus et idoneus omnium rerum consequitur, haud quaq; homo bonus existimabitur. Bonitas enim aut esse bonum perfectionem quandam includit, et quid modo perfectum denominat. Ast ea perfectio rei duplex est, Naturalis et spiritualis. Prior, est ipsum esse rei, Perfectum hoc modo dicimus hominem quem partium suarū integritas, statura, cunctaq; liniamenta corporis, et animæ pulchritudo condecorant, accidentibus et corporatis et animi doibus ac habitibus: cuiusmodi sunt corporis agilitas, uires, fortitudo, uenustas: animi sapientia, sagacitas, ars, et uirtus. Sic prædictus homo plene perfectus adhuc non est, si spiritualem perfectionem non adiuxerit, non est alioqui ex omni parte perfectus. Illa posterior perfectio rei, est eius operatio. Siquidem operatio rei facit plenam perfectionem rei, et illud dicitur perfectum quod pertingit ad perfectam sui operationem. Et est hec, perfectio sicut absolutior, ita priore præstantior atq; melior. Enī, uero queuis arbor radicem, truncum et ramos habens, quodammodo tenus est perfecta: sed perfectior tamen ubi quam prius accepit fructificandi vim, aperte demonstrat, fructus adens. Illa namque fructificatio est arboris perfectio. Nimirū homo est arbor euersa, cui pro radice caput est, pro trunko corpus, pro ramis brachia, tibiae, pedes, et digiti: fructus opera sunt, quæ quisquis abunde perficit, homo uere perfectus inde iudicatur, et est. Non qualis acunq; corporis ornamenta, non quecumq; naturæ dona, non ipsa liniamenta, non habitus omnifarij, perfectum ostendunt hominem: si non actus ipse fructificandi subintret et operatio studiosa pros

Perfectio
duplex.

S Tho.
ad Galia.

Homo est
arbor euersa.

ad T. 2

sa procedat. Quando quis perfectæ operatur pro perfecto habet
 tur: actio iugis et continua prosecutio uirtutis, efficiunt hominem
 perfectum. Habitus non tacit monachum, non gestus, non fas-
 cies, non ceremonia, nō ulla species externa: sed sola pietas, et ue-
 ra promptijs pīj cultus executio. Non si monastico uestimento
 tegar, intra septum me contineam, religiosa cuculla ueler: non si is-
 cedam, uigilem, dormiam, studeam, comedam, abstineam uti rei
 religiosus: non si castitatis, obedientiæ, et paupertatis dem fidem
 ut religiosus, continuo religiosus ero: nisi fidelis, nisi inops, cas-
 stus et obediens, in tota uita uere perseverem: nisi plenariam nos-
 mam religionis obseruem, et opus istud supererogationis religio-
 so debitum semper adimpleam. Si sic faciam si sic; et iugiter hoc
 pacto me geram, uere perfectæ sim religiosus. Itaq; perfectus
 est homo quisquis in ea uocatione qua uocatus est, le dignam suo
 q; statui semper accommodam operationem ostendit: et is homo
 bonus est, in eo uirtus hæc (de qua loquimur) bonitas inest. Sic
 ego, sic tu, sic ille, sic quilibet est bonus aut perfectus quem bona
 uoluntas inducit et opus bonum: neq; bonus aut esse aut uere di-
 ci poterit, si non habeat hanc uoluntatem bene operandi: uolun-
 tas denominat hominem ut uel bonus uel malus appellari debeat,
 uoluntas bona bonum, et mala malum efficit. Deus opus huma-
 num ab hac uoluntate ponderat, ab hac intentione denominat:
 ut talis apud eum sit operator et eius opus tale: qualis interna uo-
 luntas et ipsius intentio fuerit. Homo uoluntatem ac intentionē
 ex opere discernit et denominat: qui per bonum opus uoluntatem
 bonam, per malum opus uirum esse malum iudicat. Sed hic sēpe
 fallitur et toto celo deerrat, quilibere uoluntatis technas haud in-
 ternoscit. Potest enim bonum opus edere mala uoluntas, et bona
 malum. Qui male uult, pretendit bonum: et malū sēpissime dis-
 simulat. Igitur (ut inquit mellifluus Bernardus) apud homines
 , cor ex uerbis, sed apud deum uerba ex corde p̄santur. Homo uis-
 , der ea quæ patent: deus autem intuetur cor. Quare qui uidet in-
 tus et in corde, facta solum externa uidentibus inquit Nolite iu-
 dicare

Debet uis
et uerba.ib intentione
iudicathomo

Bernat.

Regū. 16.

F E R I A S E X T A M A V O

dicare secundum faciem : sed iustum iudicium iudicate . Iustū ius , dicium , dei est : qui dum cor intuetur talli non potest : C H R I S T I est , cui datum est omne iudicium : cæteri quilibet incerti sunt et errare labiq; solent , quos ipsa uoluntas humana fugit . Ista uoluntas (eodem Bernardo teste) est origo omnis boni et mali , causam et principium omnis operis in homine , sicut radix in arbore . Et uoluntate uirtus hominis sicut arboris e radice surgit . Proueniunt e radice truncus , frondes , rami , gemme , flores , proueniunt et folia : quibus nisi fructus deniq; succedant , est arbor inutilis . Sic e uoluntate multa ueniunt , quibus si non addantur opera cum circumstantijs eorundem , manet imperfectus homo . Nec arbor est perfecta quæ ramos solum et folia profert : et erit homo perfectus propter sua uerba , propter sola cogitata si non operando fructum adiicitur . Maledixit C H R I S T U S intrugifere sicuti , quæ sola flora produxerat : ut hinc discas uoluntatem sine opere non sufficere , illinc opus sine recta uoluntate non probari . Manat ex amaro stipite fructus amerior , e dulci dulcis : quemadmodum e mala uoluntate malum , et ex intentione bona bonum opus oritur . Generet tamen arbor acerba si suauiori mixta uel insita fuerit , mutat amaritudinem : sicut intentio mala si deposita bene ue commutata fuerit , ad bonum opus aspirat . Alioqui uerissimum semper erit quod etiam Christus ait Non potest arbor mala bonos fructus facere , sicut neq; bona malos . Vnde secundum Augustinū uoluntas aut intentionē dat operibus meritum siue culpam . Homo uero qui non producit e bona uoluntate bonum opus , tanq; arbor est de qua Christus ait Arbor quæ non facit fructum bonum , excidetur et in ignē mittetur . Si quis uelit , manifeste uidere poterit ex ipsa Christi , q; proditione cardinē actionis humane in intentionis uolūtate uerti . C H R I S T U S a patre traditus , a se ipso traditus , et a Iuda pro ditore traditus erat . Pater filium mundo tradidit et Iudas ut pro populo moreretur : quia proprio filio non pepercit sed pro nobis , omnibus tradidit illū sicut inquit Apostolus . Et idem Apostolus , Qui dilexit me seipsum tradidit p̄ me . Iterū ad Ephesios , Christus , dilexit eos

Bernar.

Luce. 6.

Augus.

Luce. 6.

*Ecclesiastes in-
tentionis vas-
tar effectum.*

Roma. 8.

Gala. 2.

Ephe. 5.

dilexit ecclesiam et seipsum tradidit pro ea. Quod sponte seipsum tradiderit hostilibus iniudijs, ultiro patibulum ascenderit, et mortem uolens oppetierit: nemo dubitat qui lamentabile crucifigendi tempus ad memoriam reuocabit. Prenotā sibi passionem et presentitatem, oratio plane demonstrat quam fudit in monte: quando terror occursantis animo passionis, sanguineas e facie guttas expressit. Quo tempore discipulis etiam indicauit quod crucifixus iniamicis et crucifigendus esset pro salute mortalium: quos quod dormientes inuenerit, sic illos hostes inuaderent ita submouerit. Non po-
tuistis una hora uigilare mecum? Ecce appropinquabit hora et illius hominis tradetur. Surgite, eamus, Eamus obuiam ei qui me tradet. Ut quod manifestissima res esset quod seipsum traditus esset, sese incurrentibus offerens dixit. Quem queritis? Respondentibus, Iesum Nazarenum: ait, Ego sum. Quod ubi dixisset, illi tās quod mortui corruerunt in terram, non ualentes resurgere donec ipse permitteret. Iam se subducere poterat a prostratis ei occultare, sed noluit: sed et surgere et iterum insurgere tolerauit. Denuo requiri-
rentibus insit. Quem queritis? et subdentibus Iesum Nazarenum, addit Nonne dixi uobis quod ego sum? Ego sum illae Iesus quem ad mortem quem ad crucem queritis. Ergo si me queritis: linte hos abire. En quemadmodum ultiro se tradiderit in manus aduersariorum. Itaque si pater filium et filius seipsum ita tradiderit: quid his amplius fecisse Iudam arbitrabimur? Nam et hic Christum prodidit, inquiens Iudeis Quid uultis mihi dare, et ego eum tradam uobis? Hic in eodem facto patrem, filium, et Iohannitem deprehendimus: an eodem modo reos? Non ferunt id aures christianaz. Immo patrem benedicimus et glorificamus, filium benedicimus et predicamus: et detestamur Iudam proditorem. Quid hoc facit, nisi quod hic uoluntas et intentio, non operis ymagno sola pondaretur? In patre filioque (sicut Augustinus ait) benedicimus charitatem: detestamur iniquitatem in Iuda proditore. Quicquid pater fecit, quicquid filius, ex mera charitate processit: pater salutem nostram per filium operari uoluit, filius mortem in cruce pro nobis ipsi

Math. 26,

Aug.

FEBRIA SEXTA

nobis ipse tulit: pater præcium ordinavit quod filius pro nobis impedit, sic patri reconciliati sumus, a filio redempti. Iudas autem multo Iesus, pro uendito domino temporale præcium appetebat. Optima patris uoluntas, fœlicissima intentio filij: sed ludus perueria quidem et maliciosa. Idem factum in patre bonum, optimum in filio, et abhominandum in Iuda: quoniam Intentio et, uoluntas operi nomen imponit, aut bonum aut malum, ut affirmat Ambros. Mala mens, malus animus, mala uoluntas et intentio Iesu. Quod sola tanti est: quod si opus etiam ipsum adiungas, sapientia uoluntas quod pro facto reputatur. De cuiusmodi licet Hieronymus affirmit, Licet gladio non occidas uoluntate tam intericis. Tantè uitæ, tutis est uoluntas, hanc deus imprimis aduertit: qui magis affectum quam effectum considerat, neque tam quid fiat quam quo animo, qua ue uoluntate fiat attendit. Sed quod Augustinus ait Voluntatem, pro opere reputari, potest mulius modis accipi. Vel sentit de uoluntate in opere bono, vel malo. Voluntas qua quis affectare bonum potest et non exequi: tempus aut præteritum, præsens, aut futurum respicit. Si præteritum aut futurum respiciat: non reputatur uoluntas pro opere. Nam si me ieiunasse uelim, aut eleemosynas erogasse, non continuo ieiunijs vel misericordiæ meritum insueniam apud deum, nec illiusmodi uoluntas habenda pro facto: at neque uoluntas, sed quedam potius uelleitas (si sic loqui licet) dicenda foret. Accidit ista uelleitas quoties hoc aut illud me facies re uoluissse dico, si scissem: si scissem (inquit) si scissem, hoc et illud egissem, si quod nunc cogito perrelcissem, ieiunium hoc quadragesimale obseruare, et sinceriter orare uoluisssem. Et haec ipsa sic evanitata cogitatio, proprio nomine uelleitas et non uoluntas appellatur. Sic proponam abhinc ad mensem ieiunare, si præcogitatem eleemosynas erogare, quam hoc propositum, hec uoluntaria pias ac præcogitatio non uacat suo merito: non perinde tamen est ac si opus ipsum adiiciam. Si tempus sit præsens: aut ea uoluntas impleri potest, aut non potest. Si possit, et neglectum aut incutiose prætergrediar: nihil inde mereor. Eleemosynas dandi uoluntatem

Ambros.

Uoluntas quod pro facto reputatur et quod non.

Hierony.

Augus.

Uoluntas et uelleitas differunt.

Q V A R T A E H E B D O M A D A E . F o . 9 1 .

luntatem habens, cupiditate tamen aut incuria retractus : haud a deo præmium indipicitur. Voluntas orandi, quam pigritia detinet : non est efficax : uoluntas beneficiendi quam negligentia uel turpis obliuio præpedit, non habetur pro opere. Necesse est nescisse, sequatur effectus si meritum inde expectetur Non satis est bene uelle nisi studias bene facere. Non sufficit sola uoluntas non sufficit bona uoluntas cum adeat facultas ut afferit Augustinus. Huiuscemodi quasi uoluntas et non uoluntas est : quemadmodum sonat illud in Proverbis Vult et non uult piger, Minuta, leuis, et in efficax est uoluntas isthæc. Verum si quis uoluntatem habeat destinatam atq; fixam, quam sola rei difficultas aut necessitas a facili detrahatur : meretur nihilominus, poenam euitat, et præmium a sequitur: et hæc uoluutas pro facto reputatur, quamvis si factum adiungas, præmij quantitatem augeas, et eo poenam amplius evadas. Voluntas autem in malum auersa : uel plane deliberavit, uel adhuc incerta manet et non deliberata, cum rationis assensus non accesserit. Hoc posteriori modo pro facto nō habetur Quoniam ut Augustinus ait Primi motus non sunt in potestate nostra nec quibus uisis tangamus. Mens humana tam ymaginando capiendoq; ferox est et tam bonas q̄ malas cogitationes admittit, dissipatus ad manū paratissimus solum malas insidiosæ suggerit, mūndus sepiissime malignas raro probas obtrudit, caro simili dolo contra salutem hominis elaborat: ut homo quidem ipse nisi fortiorem et ualde strenuum se prebeat, cum bonis malas, et sepe multo plus malarum q̄ bonarum cogitationum hauriat. Ceterum non est cogitatio tam praua quæ polluat mentem si ratio non consenserit ait Gregorius. Cogitatio quautumvis pessima tibi uenit in mentem si non descendens inhereat, sed ingredienti ratio statim contradicat, repugnet et expellere cōtendat : deus idcirco te commendabit, et tanto plus tibi tribuet q̄ si resistendi causa non forit. Sic enim te promereri uoluit quando præmonuit. Fili accedens ad seruitutem dei sta et præpara animam tuam ad tentationem, sic te tentat ut probet, sic te probet ut coronet. Sin cogitatio talis diu manens

Ambroſi,
diſt. 86,
non ſatis.
Augus.

Prove. 13.

Augus.

Grego.

Augus.

Cognationes
aliquando nō
nocent sed u
uosa.

S. 3. in pectus

F R I A S E X T A

in peccatus alte descendat, sensus oblectando recipiendoq; decipit,
 et rationem excæcando molestat. Frequentes hæc tentationes nis-
 hil obsunt dummodo ratio non admittat. Tentationes uero cō-
 tra fidem non sunt curandæ: quia non nocent dum displiceat au-
 thore Gregorio. Priore modo siue uoluntas præteritum tempus
 respicit quando malum perpetrasse non pœnitit, siue futurū cum
 peccatum cōmittere proponat, siue præsens quæ destinatur ad Ices-
 lus, pro facto sane reputatur: sic ut pro peccato capitali, pœnam
 subitura sit æternam quamvis non consequat effectus, qui tamen
 si subsequatur, pœna tanto grauior simul accedit. Deus autem,
 cor interrogat et non manum, ut ibi manifestat. Qui uiderit mu-
 lierem ad concupiscendum eam: mæchatus est in corde suo, Vo-
 luntate fit mæchus, per quam pœnam meretur æternam: sed
 non adeo magnam q; si superaddatur actus impudicus. Videlicet
 quoadusq; laedat hæc morosa (quod dicunt) cogitatio: sed nimioq; R.
 durum estimatis hoc arbitrium, ut eatenus sola uoluntas abeat. R.,
 Vel hoc exemplo perdiscatis q; conueniat. Lupus ad ouile subide-
 uenit rapiendis inhians ouiculis, Si uigilantia pastorum canumq;
 latratu uertatur: an ideo non lupus noxius et rapax erit quia non
 interimit? Satis est ad noxæ querelam ut deuoraret aduenisse.
 Fur noctu ueniens ut perfossa uel effracta domo furetur, si diligē-
 tia custodum procul inde pellatur anteaq; aliquid abstulerit, furti
 nihilominus alligabitur, et ob furandi solam uoluntatem morte
 condemnabitur. Idem in deo consyderemus ordinatissime factū
 iri. Voluntas nostra seu bona siue mala nos apud deum liberat
 aut accusat: bona iustificat, mala condemnat. Voluntas hæc bo-
 na triplice mensura trutinatur. Ex posse nostro, ex nostro nosse,
 uelleq; diuino. Si quod opis est nostræ, fideliter impleamus: si,
 uoluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est, uti,
 Paulus affirmat. Sed multi dum uelle simulant: posse suum dis-
 simulant. Cupimus (inquiunt) multa bona facere, quæ per in-
 opiam non ualemus: optamus præclara, sed vires non sufficiunt:
 per opera pietatis ad cœli gloriam aspiramus, sed conatus hos no-
 stra pau-

Voluntas bō
 na tripli cimo
 do peneatur.

2. Cor. 8.

stra paupertas intercludit. Sic causantur inopiam qui ditiotes sūt
q̄ uideri uolunt, multo plus habent quod impendant q̄ impendere
dignantur: ueritatem tanq̄ nube contegentes excusationem qua-
runt in peccatis. Quotus enim quisq; eit qui quod possit faciat in
hijs quae spectant ad deum? Curios simulat (ut canit Eihnicus
poeta) Bachanalia uiuunt. Verum qui inspector est cordis, ipse
intelligit. Si quo benefiat alijs habeas, fac omnino benetacias: si
quod des, proter et eroga, citraq; fucū quicquid facis effice. Si nō
habeas, deo syncera uoluntss sufficit. Pauper in archa sed uolun-
tate diues, ipli deo tatisfacis. Non tam archa q̄ animus te diuitem
ostendat: si donet animus, etiam manu uacua liberalis et miseri-
cors esse comprobaris. An nihil aut parum est habere bonā uo-
luntatem? Immo totum eist, ubi facultas ipsa deest. Ut certo sci-
as, audi nato domino uel clamātes angelos Gloria in excelsis deo
et in terra pax hominibus bonę uoluntatis. Quid iustis, quid li-
beralibus et pijs actionibus tuis aliud intendis: q̄ ut deo gratus,
coeli gloriam tandem obtineas? Atqui uoluntatem bonam habē-
tibus pax et æterna requies, quae eadem est gloria cœlestis hic ap-
te promittitur Pax hominibus bonę uoluntatis. Vides q̄ exiguo
regnum cœlorū emitur, neq; potes dicere Non habeo unde pos-
sim emere regnum cœlorum. Non est non est eius loci possestio
cuiusmodi mundanorum esse solet. In mundo chare domus emi-
tur, periculose tenerur, et cito surripitur: locus ille patet omnibus,
quibuslibet est expositus, uolentibus haud negatur: et semel acq-
situs securissime suauissimeq; seruatur. Non potes fūdos hic aut
ædes comparare nisi sedecim, uiginti, aut uiginti quattuor anno-
rum prouentus, æquali precio depēdas: cœlum uolenti multo mi-
noris, plerunq; gratis impendi. Tanti cœlum ualer quanti es tu.
Non plusq; habes, nec id totum exigetur. Quantillum habes,
sufficiet ad emendum cœlum. Zacheo suffecit dimidium bonorū
cum esset diues. Sic enīm inquiens Ecce dimidium bonorum
meorum do pauperibus, acceptus eft C H R I S T O: qui domū
illius ingressus, suam illi possessionem hoc est cœlestem, est elargi-
tus. Suf-

Iuuinalis
Pro.24.Luce.2.
Expo.Quali piede
celli cōperat.

Luce.19.

F E R I A   S E X T A

tus . Suffecit discipulis id quod habebant, qui cum uere dicerent
 Expo.
 Ecce nos relinquimus omnia et secuti sumus te : electi suut a Christo . Sed quid ipsi reliquerunt, qui tam pauperes erant ? Reliquerunt certe, reliquerunt omnia . Reliquerunt patres, matres, nauiculas, rhetia, hamos, piscatorias lineas, cordulas, machinamenta et artis suae omnia instrumenta : quibus uictu queritabant . An haec omnia quae relicta sunt ? Reliquerunt omnem mundi substancialiam ad quam laborando peruenire poterant, reliquerunt uoluntatem suam et C H R I S T V M secuti sunt . Paupercule uidue sufficerunt minuta duo : quae cum misisset in Gazophylatum quidnam Christus aiebat, si nonne q[uod] ipsa plus omnibus miserit ? Cæteri, de abundantia sua miserunt : haec autem totum quod habuit miserit, sic regnum emptura dei . Quid in hijs omnibus, quid in hac S. muliere potissime C H R I S T V S p[ot]erauit ? An rem oblatam S. Non plane, sed uoluntatem offerentis . Immo quod plus est, dico . Calix aquæ frigide quæ duobus minutis multo uilius est, mercedem tamen istam inuenit apud C H R I S T V M qui dicit Qui dederit unius ex minimis meis calicem aquæ frigidæ tantu[m], non perdet mercedem suam, Non perdet sed recipiet in regno dei Neque calidâ sed frigidam inquit aquam . Nam fieri potest ut lignu[m] aut ignem habere nequaquam quo calificias : nulq[ue] sere fit quin frigidam inuenias. Vel si non ipsa contingat, si nihil possis: tantum ut uelis exigit . Quid aqua frigida uilius aut cōmunius ? Tamen illa facilior et paratior est sola uoluntas : quæ si non defuerit, erit id uerissimum quod Angeli canendo confitentur In terra pax hominibus bonæ, uoluntatis . A nihil habente deus nihil expectat : uoluntatem ab omnibus ubiq[ue] postulat, quia bona uoluntas nemini nisi uolenti deesse potest . Instanter igitur operare, quicquid manus tua potest : in cæteris uoluntatem adhibe non fucatam, et uir bonus eris deoq[ue] placebis . Ista profacto uoluntas habetur, ista factum rededit acceptum, hac homo sicut temone nauicula gubernatur : hac ducit et reducit, ducit ad portum æternæ gloriæ : hæc optima, chætissima : hæc uilissima quando queris, præciosissima quando posides : hæc

Luce. 21.

Math. 10
Expo.

Luce. 2.

sides : hæc sufficientissima, quæ si cætera deficiant sola satissimæ. Metieris itaq; uoluntatem e icire tuo tuaq; notitia, quia quodam-
tenus excusat ignoratia. Quæ scis esse bona, facere uelis oportet;
et quæ mala declines. Bonum scienti et non facienti, peccarum est
illi Iacobus ait, Et Eusengelista Qui scit uoluntatem domini sui
et non facit uapulabit plagis multis. Multo nanq; maius est pec-
catum li quis sciat q; si ne diciret. Qzq; ignorantia peccatum omni-
no non excusat. Cæterum quod omititur, aut eit bonum neces-
sitatis et cuiusmodi factum oportuit, cuius omissione mortale pecca-
tum ingenerat; Aut bonum iupererogationis est unde ueniale fo-
lum oritur, aliquando nullum. Sed de ignoratia uidendum alias
abundantius. Metienda deniq; bona uoluntas secundum uelle
diuinum : ut quæ deus fieri uelit, et nos eadem uelimus : quæ pro-
hibet, omnino respuamus : ut imitationem C H R I S T I nobis
ita proponamus, sicut Apostolum fecisse legimus, qui dicit Viuo
ego, iam non ego : uiuimus in me C H R I S T V S. Quanta uolun-
tas huius, q; integra, q; syncera : sed tam itaq; magnam oportet
tuam esse : si uere bonus, et esse et dici uelis. Quicunq; uolunta-
tem suam diuinæ coaptat, qui sic bene pieq; uoluntatem (uti dixi-
mus) ordinat et iustituit : fructum sancti spiritus qui bonitas ap-
pellatur possidet. Talis coordinatio uoluntatis, hominem bonū
efficit : per quam sit C H R I S T I cultor amantissimus et parati-
simus oppugnatur diaboli : per quam uirtutes amat, odit uicia : q;
pro uirtutibus habēdis elaborat, afficitur ad omnia quæ bona sūt :
ad unamquaq; rem bonam tam spiritualem q; temporalem, tam
suam q; alienam : qui male cogitare non uult, qui nescit inuidere,
qui scit et uult omnibus omnino prodefesse : qui quem in seipso ha-
bet, in alios quoq; refert amorem. Qui sic habet, huic uere qua-

T. drat hoc quod attulimus Regnum dei dabitur facienti fructum es-
T. ius, dabitur facienti quod bonum est. Secunda uirtus hodie per-
trectanda benignitas est. Benignitas autem est uirtus disponens
hominem ad sponge beneficiandum, et subueniendum necessitatí
proximorum : aut qualitas est mouens homines ad pietatem, ut
proximo

Jacob. 4.

Luce,

3.

Uoluntate ac
fira uirtute co-
spundo.

Gala. 2.

2. princ.

Benignitas
dilectio.

F E R I A S E X T A R A V D

proximo compatitur et subueniat. Bonitas, bene uelle bene*q̄*,
tacere cogit, deū respiciens. Benignitas proximo, dei gratia: mi-
*Benignitas
duplex.*
sericordiam excitans erga necessitatem et misericordiam proximi. Cas-
terum duplex est benignitas, dei quidem et hominis. De priore
scribit Apostolus Apparuit benignitas et humanitas saluatoris,
nostrī dei, non ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundū
suam misericordiam saluos nos fecit. Priusq; apparebat humani-
tas, latebat benignitas: et tamen prior erat benignitas uti Bernar-
*Bernar.
Psal. 102.*
dus inquit, et probat psalmus. Nam misericordia domini ab ēter-
*Dei benigni-
tas erga peco-
catoem, mia*
no et uliq; in eternum. Misericordiam, pietatē atq; benignitatem
in eius humanitate percepimus. Quod enim amplius beneficium
quae benignitas maior esse potuit q; ut pro nobis carnem nostram
Ioānis. 1.
induens, homo fieret. Caro factus est et habitauit in nobis ut is,
firmitatem nostram sustineret, ut nos redimeret, sanaret, pascēdo-
foris et intus docendo recrearet, ut ubiq; subueniret imbecillibus,
ut illuminaret animo cacos, ad fidem et p̄nitențā uocando fas-
biliret. Quāta queso benignitas hec et misericordia, dūm erat in
Math. 11.
mundo cunctos ad se conuocare. Venite (inquit) ad me omnes,
qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam uos. Laborantes ad
se uocat et orat, peccatis oneratos et errore laborantes: Vo-
Psal. 73.
cat ut saluti restituat atq; ueritati: Salutem operatur in medio ter-
Ioan. 1.
re, et illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum.
Math. 9.
Omnes a peccato uocat ad p̄nitențā, ab odio ad gratiam, a
morte ad uitam. Venire nolentes non continuo percudit: sed be-
nigniter expectat, diu peccatores expectat: quibus ait Non ueni
uocare iustos sed peccatores ad p̄nitențā. Q; peccatores, pec-
Eſa. 30.
catores omnes Expectat uos deus ut miseriatur uelisi. Expectat,
poenitentiam uelitam, differens vindictam suam: difficit flagellū
ut ultro conuersis sit uia tutior ad salutem. Necq; difficit solū et ex-
pectat, sed tanq; post tergum etiam aspiciens ab euntes ad reu-
tendum horatur in hunc modum. Reuertere reuertere sunamitis,
reuertere reuertere ut intueamur te. Ecce benignitatem admirans-
dam, pietatē absolutam, et dei misericordiam erga nos infinitam,
*Cant. 9.
Expo.*
Quater ut

Quater ut reuertamur inclamat: qui nullius in orbe partis homines vult exceptos, quin si uelint ad salutem reuerti, possint. Vos cat hos miraculis, illos prædicationibus, nonnullos instinctu sua gratia. Sunamitem captiuam peccatis animam appellat: cui dicit Reuertere ad redemptoris tui cognitionem, ad creatoris amorem, ad amplexum seruatoris, et ad fædus ac pacem omnipotens dei. Reuertere a delectatione captiuitateq; peccati, reuertere a damnabili consensu, reuertere ab execrando opere, reuertere nunc ab iniqua consuetudine: Reuertere reuertere per poenitentiam, reuertere per contritionem cordis, reuertere per oris confessionem, et reuertere per operosam satisfactionem. Reuertere reuertere ut intueamur te: reuertere ut pacta poenitentia te puram, integrum, et tota uita peruenustum alspiciamus: reuertere felix anima ut hæc sponsi tui uocem audias Pulchra es amica mea, suavis, et decora. Ibidem.

Magna hæc dei misericordia, benignitas immensa, qui sic animam per peccatum alienatam reuocat, redire uolentem tam suauiter admittit, et manentem sacerum in delicijs habet. Tren. 3.

Hæc dei misericordia q; sumus, qua peccata uitamus et mortem effugimus, qua presentem uitam uiuimus et futuram expectamus: Misericordia domini q; non sumus consumpti, Misericordia hæc et benignitas dei perducit in poenitentiā, sicut et Apostolus asseuerat Ignoras inquit ens q; benignitas dei ad poenitentiam te adducit. Roma. 2.

Benignitas dei adducit ad poenitentiam, ad gratiam, adducit ad uitam et gloriam sempiternā. Benignitas hominis, est interior illa dispositio quam diximus: illa uirtus, illa pronitas quæ mouet hominem ad subuenientium proximo, in his quæ deficiunt. De qua sapiens inquit Eccle. 7.

Vnicuiq; mandauit deus de proximo, Mandauit ut ei subueniat in necessitatibus illius Si bona temporalia, si panem, ninum, austum, si argentum et eiusmodi possideas, si diues fueris et abundans: adiuuato pauperiores, inopes subleuato: Frange esurienti panem, sitiensi da potum, egenos atq; uagos induc in domum et hospitium, operi nudum uinctum et infirmum uisitans consolare, erranti consule, quo potes omni modo subueni, Redime peccata tua eleemos.

*Sunamitem
qua.*

Tren. 3.

Roma. 2.

Dominie beatus.

Eccle. 7.

Ezai.

Daniel.

F E R I A S E X T A

tua eleemosynis. Qui medicus es, medere gratis e gentibus: Qui adiudicatus, oppresso subueni, defende uiduam, orphano patrocinare: Qui iudex, pupillo pauperi*q* iudica, sic Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem C H R I S T I. Qui uidet frater suum necessitatem habetem, et uiscera sua claudit ab eo quomodo charitas dei qua*e* eadem est benignitas manet in illo! Ecce iste,

Ioan. 3.

1. Petri. 4

Expo.

(dicit Petrus) prudentes et ante omnia mutuam in uobismet ipsis charitatem continuam habetes: Vnusquis*q* prout accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiae dei. Iubet in alterutrum ministrare, dare mutuas operas, auxilia mutua, dare gratis omni petenti, sua ceteris comunicare, cunctis aegenis opitulari. Maxime tamen qui dei notitiam habes et scientiam preceptorum eius, fac proximum insti tuas et informes ignorantem. Hanc summa benignitas et misericordia singularis ut labantem animam adiutes. A sinum proximi qui cecidit in puteum (uti debes) extractum alleuas, egredienti uel vulnerato corpori medelam administras: et animam quam multo magis adiuuare teneris, missam facies! contemnes! ridebis aut tacebis in eius periculo! Erit anima tua pro anima illius si sic feceris. Magna benignitas in hominibus utcum*q* iuuandis, maior in pauperibus, in adiutandis animabus maxima. Peccatum periclitari facit animam, Anima namque qua*e* peccauerit ipsa morietur. Vigilabis utiq*q* quo liberes eam ex hoc periculo. Q*z* si neglectum prætereras, si derelinquas eam, si fugias, si non consulas, non soleris, si non manum apponas et remedium adhibeas: immisericors, crudelis et immritis esse comprobaris. Multo misericordius operatur quis circa animas q*z* circa corpora. Quicunq*z* uero compatitur in necessitate uel animae uel corporis posito: pius, benignus et misericors est: adeo*q* deo placet, ut de eodem Hieronymus affirmet. Non memini me legisse hoiem pium ac misericordem, mala morte perisse. Quia talis multos habet intercessores, et impossibile est praeces multorum non exaudiri. Quamobrem sic monet Apostolus Exercete ad pietatem, pietas ad omnia ualeat. Quam quisquis affectatur

Bernar.

Hierony.

2. Th*is.* 4.

V. affectatur; fructum sancti spiritus operatur: et Regnum dei datur
 V. bitur facienti fructum eius. Tercia lequitur, mansuetudo quae secundum Philosophum mediocritas est circa iram. Virtus est ira moderativa, seu cohibens iram. Duplex autem ipsa est, Dei et hominum. Mansuetudo dei cohiberet iram eius: hominis moueret hominem ad remissionem, et parcendo facilem esse facit, semper ut imperium itacundiae refrenet, ne sit maior quam recta ratio probat, neque tam seruens ut animo perturbationem intereat. Sed quid ait? Iram in deo esse, in quem nulla perturbatio, nulla passio cadit: Est ira in deo, quoniam id affirmans Apostolus ait Reuelabitur ira dei de celo super omnem impietatem et iniusticiam hominum: sed non ira illa quemadmodum perturbatio est seu passio animi cum talis nulla cadat in deum. Nempe deus irasci dicitur cum ira demonstraret effectum in punimine peccatorum. Sic de templo uidentes et ementes eiecit cum fecisset flagellum de funiculis, sic nummulariorum effudit et mensas euertit, sic suos sub passionem persecutores prostravit in terram, sic ab origine mundi pro temporis exigentia plagas influxit: sic quotidianie suam in peccatores iram ostendit quibus bella, pestem et famem, quibus uastitatem ac sterilitatem agrorum: grandines, pluuias, aridates, frigora, calores et noxias istiusmodi tempestates immittit. Ceterum quomodo refrenet et cohibeat hanc iram aperte cernitis, uidetis ut peccatorum supplicia differt, quemadmodum dissimulat peccata hominum propter poenitentiam. Quot et quam multiplicia peccata regnatur: quot iniuriae premunt: blasphemiae maculant: luxuriae contaminant: quot usure, quot simoniae: quot odia, quot uanitates inundant: Et tamen deus ultricem maximum abstinet, iram tamen cohabet, et vindictam reprimit: non percutit, non castigat. Tantum ideo facit ut nos metipso castigemus, et poenitendo repensemus quod in pie uiuendo peccauimus. O terra Anglia, o anglia quorū peccatis, quorū enormitatibus abundas! quot superabundas iniquitatibus! Quid de te fieret si puniret ex merito deus? si semper poena peccato responderet? Sed non secundum peccata nostra facit nobis, neque secundum iniquitates

Tercii pater capite.

Ethe. 4.

Mansuetudo bisferia.

Mansuetudo dei.

Mansuetus in ira deo.

Roma. 1.

Psal. 102.

FERTA SEXTA RAVO

nostras tribuit nobis. Deus clametissimus est, mansuetissimus
est dominus: ad peccata nostra conuict, quasi cæcus, tanq; surdus
efficitur qui dissimulans scelera nostra, sic parcit nobis. Igitur a-
gnosce homo, agnosce Angæ mansuetum dominum, agnosce par-
centem iniquitat tuæ. Tu corrui, ipse sustentat: tu regas ueniā,
ipse parcit: tu peccas, ipse remittit: remittit tibi penitenti, remis-
tit conlitteri uolenti. Non horruit latronem confitentem, non la-
chrymantem peccatricem, non supplicatrem Chananeam, non de-
præhēlam in adulterio, non sedente in teloneo, non humiliantem
te publicanum, non negantem discipulum, non discipulorum per-
secutorem, non ipsos crucifixores suos: pro quibus iam moriens
clamauit Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. O præda-
ram, o immensam, o uere diuinam, et solius dei māsiudinem.

Luce 23.

Mansuetudo
hominis.

Augus.

Math. 5.

Expo.

Roma 1.

Math. 5.
Expo.

Ira nanc est inordinatus appetitus vindicandi, a qua mansuetus
uel prorium abstinet vel cito resilit, neq; puniit aut reprehendit ut
satis animo suo faciat aut indulget, sed tamen ut per punitionem
peccatorem a peccato retrahat et ad uirtutem alliciat. Omnis af-
fectus istiusmodi et cupiditas ulciscendi a viro bono semper abesse
debet, normodo actus. Vnde C H R I S T U S aduersus scribas
et Pharisæos qui contra sentiebant, ait: ad Iudaos Nisi iustitia
tua uesta abundauerit plusq; Scribari et Pharisæoru non intua-
bitis in regnum eolorum. Vana quidam et irreligiosa fuit ipso:
rum opinio, qui cauedum prædicabant a malis cœnibus, a malis
ignis autem uoluntatibus et affectionibus non item: cum tanq; a
gentes et consentientes pari pena puniendi. Respicientes illi so-
lum actiones externas, negligebant internos affectus et desideria
nocendi. Sicq; uolebant quod præcepit C H R I S T U S intelle-
ctum iri Non occides, Volbant homicidium solum, non occi-
dendi uoluntatem a deo prohiberi. Quorum C H R I S T U S sic
responsum ibat errori Ego dico uobis q; omnis qui irascitur fratri
suo, reus erit iudicio: qui dixerit Rachæ, reus erit consilio: qui dis-
serit fatue, reus erit Gehéne ignis. Quibus uerbis non actus erit
do, sed

do, sed et agendi cupiditas cum maledicis et consumuliosis uer-
bis inhibetur. Oculio prohibetur et quicquid in eam afficit aut in-
ducit, prohibetur omnis intentio malitiantiendi; seu noxandi propositio-
mo. Actum non animum uetari dicebant Pharisaei: ac cum cum
animo prohibere sciunt peccates et integrum Christiani. Jam qui re-
frenat si tu d' uiscendi desiderium, istam noxandi cupiditatem, mes-
tem atque intentionem malam: qui colubet animum iracundum ac
ferocitem, paratus ad condonandum offenditum plagiodeq; tra-
ctandum delinquentem, neq; mouetur ira seu rapitur ad vindictam:
hic mansuetus est, in ipso inest virtus (de qua loquitur) Maniue-
tudo. Per quam non sit ut nunq; irasci dicatur: sed uel nunq; uel tam
ut recta ratio iubet Irascimini et volite peccare Prophetae i-
quit. Non irasceris homini nisi contra deum conanti, peccataq;
perpetranti: nec homini quidem ipsi, sed sibi uicio poteris faci.
Qui uero mansuetus est, suarum nunq; ultius est aut uindex iniuri-
arum uel offensionum: in quo diuina se benignitatis mansuetudinis,
et clementiae (de qua praelocuti sumus) praeberet imitatores que
multis offensa malis et lesta pectatis, pronior tamen est ad miserandū
dum q; plectendū. Nrm ad te reditū expectat, et manus ad recipi-
endū nos paratissimas habet: suosq; in hac re remunerat imitato-
res quemadmodū Augustinus ait Vnusquisq; talen indulgentiā ac-
cepturus est a deo quale ipse dederit proximo. Quoties peccauerit
in te frater tuus: toties remittas ei, remittas ex aio. Petrus ut i hac
re uoluntatem domini sciret, inquit ad eū Domine quoties pecca-
bit in me frater meus et remittam ei? Usq; septies? Respondit
IESVS Non (dico tibi) usq; septies: sed usq; septuagies septies,
hoc est quotiescunq; deliquerit in te remittere teneris, interprete
Augustino. Sæpe sub certo numero scriptura pronunciat, quod
abit in incertum. Remittere teneris offensam, sed non itidem ini-
uriā. Esto quis fratrem aut filium, alium ue propinquum inter-
fecerit: esto domū tuam inuaserit et diripuerit, esto quid aliud gra-
uissimum in te cōmiserit: offensam omnino cōdonare debebis, ob-
illatam iniuriā in ius uocare potes, ut compenset iniustam actio-

T. 1. nem: pro

Augus.

Math. 18.

Expo.

Quid remittas
terre tenes
amus.

nem: pro pecunia debita potes legitimā actionē instituere. Sin amore C H R I S T I quicquid est iniuriae vel debiti, relaxes: ex abundantia mansuetudinis operaris, saltē quando qui tenet obnoxius, impos ad redhibendum aut inhabilis est. In tali priussum articulo vel cūntu, charitas non querit quae sua sunt. Et quisquis hanc uirtutem habet ac diligenter obseruat, quisquis est offendendo rarus, remittendoq; frequens arcj facilis: ad fructum sancti spiritus ascendit, et Regnum dei dabitur ei sic facienti fructum eius;

quod nobis concedat omni potens deus.

Amen.

Dominus dedit. Deo gratias.

SERMO DECLARANDUS

MATVS FERIA SEXTA QVINTAE

Hebdomadæ quadragesimalis coram
regia maiestate.

Math. 11.

Ioan. 11.

EGNVM DEI DABITVR FACIES,
enti fructum eius uti præfati sumus. Posteaq; Y.
IESVS Lazarū a morte suscitarat (ut in hodi
erno legitur Euangelio) multi Iudeorum qui ue-
nerant officij gratia ad Martham ac Mariam Las-
zari sorores, uiso tam insigni prodigio, putau-
runt illum esse Messiam tamdiu Iudeis expectatum: illius doctri-
nae coherentes cuius tam tam efficacem uirtutem aspexerant.
Nonnulli uero Hierosolimam reuersi Phariseis referunt que Iesus
fecisset iuxta Bethaniam. Quod eos fecisse bono zelo quidam dos-
tores opinantur, ut illos ex conspecto miraculo ad amandū cum
qui tale patrarent incitarent. Alij censem q; uesania ducti secerint.
Nam quis

Nam quibus signis et miraculis boni facillime cōuersi credunt, eis
dem mali frequenter obdurant̄. Hoc autem facinus tam insignis
ter prodigiosum cum audissent pontices et pharisei : inuidie stis
mūlis acti, colligerunt consilium aduersus I E S V M. Nam sibi nō
temperant amplius quin impio consilio conuocato, consultant in-
ter se quo pacto futuris periculis possit occurri. Fuere de Symone
pharisei, de leui pontices exierunt ut inquit Jeronimus. Quorū
impia consilia sic aduersus I E S V M inita, de posteritate filiorum
suorum Symeonis et leui fore et de eorū pessimo consilio aduersus
I E S V M Jacob moriens hoc modo predixit Symeon et leui fra-
tres Vasa iniquitatis bellantia, in consilium eorum non ueniat as-
numa mea, quia in furore suo occiderunt virum. Nolebat animam
suam uenire in cōsilium eorum quorum impijs simultibus et oculis
cultis machinamentis contra deum futuris nequaq; assentiebar, co-
natus improbos non approbauerit sed insensus odit, et detestatus
est illorū affectus qui in furore suo virum omnium virorum opti-
mū maximum seruatorem ac redemptorem mundi Iesum Christū
interfecturi fuerant. Quod uaticinium implebant postea pontifi-
ces et pharisei, qui cū priuati cōmādi respectus et animi morbus i-
rabiē ageret aduersus C H R I S T U M: uideri uolebant hoc nego-
tiū ad populi totius incolumitatem attinere. Quo circa, questio-
nem istam medio consilio pertrectabant. Quid facimus : cur ip-
sum patimur : cur uincitum non tenemus et ultro citro q; rationes
atq; argumenta deducunt. Quidam ita conferunt Hic homo mul-
ta signa facit, edendis miraculis quotidiane seipsum uincit. Magis
ergo credendum ei q; Mosi qui nec tot nec tanta signa fecerat. Hic
ergo recipiendus, audiendus, ac honorandus esse uidetur, uerax
et magnificus esse uidetur, uidetur ipse Christus. Sic alij rationes
contra serebant Si dimittimus eum sic : omnes credent in eum, si
paniamur eum pergere quo cāpit, futurum est ut quemadmodum
multi nunc e populo magnifice de illo sentiunt, ita mox omnes
sint illum habituri pro Messia. Et iam inquiunt ecce totus mūdus
abijt post eum. Sciebant namq; secundum scripturas regnū Chri-

Ioan. iii.

Jerom. 11.

Gene. 49.

Expo.

Consilium nō
cum aduerso
fuerūt p.

Ioan. iii.

Ibidem.

Ibidem.

Ioan. iii.

PERIASENTA

sto deberi. sed non quale putabant, temporale. Veruntamen il-
lum dehinc perdere cogitabant, ne si peruenisset ad regnum illud,
sue uoluntati contranixos oppimeret. At ut non aggredierentur
perdere, populi timor obstitit: de quo dicebant Non in die festo,
ne forte tumultus fiat in populo. Ut perdere festinaret timor Ro-
manorum impulit, de quoru aduentu in C H R I S T I sublidium
trepide clamabant Venient Romani et tollent locu nostru et gen-
tem, si rumor iste percrebuerit ad aures Romanorum gentem Iu-
daicam Cælare deserto desciuisse ad nouum regem suum: sequent
armis in nos, et locum huc nostrum occupabunt, totumq; genus
nostrum internitione delebunt. Ast hic timor templi euertedi ac
ciuitatis diruende, synceram rationem et ingenuum rationis usum
in eis extinxit. Nam eo solum tendebat hac consultatio, ut pra-
textu publice salutis occideretur author humane salutis I E S V S
Christus, quæ Cayphæ uisa est tarda nimis et tridigior esse. Is erat
pontifex illius anni, qui cæteris omnibus magis impius increpat il-
lorum ignauiam q; lentis adhuc consilijs deliberarent an I E S V S
esset occidendum: cum id omnibus alijs rebus omissis protinus es-
set agendum Vos inquit qui sedetis hic consultantes an sit leuis
occidendum, rem ut haber non perpenditis, omnium interesse ut
hic morti tradatur, at expedit uobis ut unus moriatur pro populo,
ne tota gens pereat. Hoc Cayphas ignorans protulit, neciebat ei-
nam quid diceret, os illius spiritus sanctus dirigebat uelut per eum
elocutus quem non inhabitabat, uelut propheta quod erat futu-
rum predixit: nec propheta tamen erat. Nempe spiritus sanctus
expedire uidens ut Christus moreretur pro generis humani salute,
per os eius quod uoluit expressit: nec ob id ille uerus et perfectus
propheta fuit, cum secundum Augustinum super genesis ad lit-
teram tria sint quæ faciunt hominem perfectum prophetam. Ut
ipse qui prophetauerit aliquas habeat visiones a deo. Secundo
quo visiones ipsas et reuelationes intelligat. Tercio ut ipsas uisi-
ones alijs manifestare sciat. Prima species illa Nabuchodonosori
inerat, qui statuam uidit i somno cuius caput erat aureum, pectus
et brachia

Math. 16.

Ioan. 11.

Cayphæ
uaticiniū.

Ibidem.

Augus.

Tria facis
unt perfec-
tū prophe-
tam.

Dani. 2.

et brachia argentea uenter ereus, crura ferrea et pedes lutei : cuius significationem quia non intellexit neq; Danieli uisionem enarrare potuit, haud propheta dici debuit. Pharaoni uilio propior eius, nis per quem lepitem bones primo pingues inde totidem macilentes aspergit et tandem Iosepho seriatim expressit : sed quia lignitissimationem rei non perceperit minime propheta fuit. At horū uicq; Caypha longe superior erat ut qui uisionem habebat, ipse nullam : sed hoc unū habuit ut quod spiritus sanctus instillarat enarrare potuerit, et manifestare populo : prenunciauit enim et aperte prædisxit mortem C H R I S T I necessario futuram : cuius nullam nec revelationem habuit nec intellectum . Quocirca propheta censensus non est . Verum spiritus ipse sanctus qui os a fine aperuit ut domini sui Balaam uitam et improbum conatum improbarer, sic Nuñ. 12. eum ad perniciem destinatum arguentis cur me cedis : etiam os Cayphæ maligni interpretis aparuit ut necem istam presagiret . Sic spiritus sanctus per os peccatoris saepe loquitur : per peccatorem saepe spiritus operatur . Spiritus per peccatorem plerunque demona corporibus excludit et arrepticos liberat . Peccatori spiritus edendi miracula potestatem saepe tribuit, Spiritus per peccatorem nonnunquam futura predictit et ceu prophecias edit, uti uaticinium is, stud ore Cayphæ magni peccatoris mirifice protulit Expedit uobis ut unus moriatur pro populo . Quare sequitur in Euangeliō Joan. ii. Expo.

Hoc autem a seipso non dixit: sed cum esset pontifex anni illius prophetauit, non dicitur qd cum illius anni pontificis esset propheta fuisse, sed qd tantummodo prophetauerit . Quod in eo spiritus sanctus operari uoluit non ob meritum eius ullum quod precedit, sed tatione dignitatis et officij in quo constitutus fuit . Ita deus non raro prophetiae spiritu malos et peccatores donat, uti de Balaam Z. præfati sumus : qui malus, idolorum ac demonum cultor erat, at Z. spiritu tamē duce de C H R I S T I nativitate sic prophetauit , Orietur stella ex Iacob . Ad quod alludit illud C H R I S T I p. loquium apud Matheū Multi dicent mihi in illa die (supremi scilicet iudicij) Domine nōne in nomine tuo prophetauimus, demona eieciimus Etiam malis datur spiritus propheticus.

Num. 24. Math. 7.

.48.03 FERIA SEXTA ANNUO

nia eieci mus et multas uirtutes fecimus : et respondebit eis Non , noui uos . Quare qui nouit omnia, dicit non noui uos : Non no , ui uos inquit approbationis notitia . Prophetias et miracula pro-
bo, uitam non approbo uestram quam pessimam et contaminata-
tissimam esse peripicio . Quare uobis omnibus aio Dilicet a
me qui operamini iniquitatem . Prophetia donum, ejiciendi des-
monia, ac uirtutes alias prestandi, sere datur ad communem utili-
tatem ecclesiae catholicae, non eius iplius cui dona: ut illud Apostoli docet Vnicuique datur spiritus ad utilitatem . Non ait ad utili-
tatem suam hoc est prophetatis, sed utilitatem simpliciter, ut ec-
clesiae communis utilitas intelligatur : quo Glossema quoque nos ad-
ducit ad utilitatem inquiens editicande ecclesiae . Vnde in eodem
Ibidem. apostoli loco scribitur Alij datur per spiritum sermo sapientiae, al-
ij sermo scientiae, alij gratia sanitatum in eodem spiritu, alij opes,
ratio uirtutum, alij prophetia . Et haec omnia dari declarat ad ho-
norem dei, et ecclesiae utilitatem . Sic prophetauit ille Cayphas q.
C H R I S T V S esset moriturus pro gente, ne tota gens pereat .
Nec pro gente solum uidelicet Iudeorum, sed ut filios qui dispersi,
erant cōgregaret in unū . Proficisci ebatur haec oratio nō ex animo,
pontificis qui sceleratus erat ac parricidij plenus (ut diximus) sed
spiritus sanctus per os impij pie pdidit tote ut **J E S V S** sua mor-
te reparaturus esset salutem Iudeorum, illorum qui fidem Christi
fuscerent: nec id solum acturus sed etiam e gentilibus toto terras-
rum orbe dispersis qui fuerant ad hoc destinati ut aliquando p fi-
dem Euangelicam filij dei fierent, congregarentur in unum, et in
communis ecclesiae societatem una pperarent Britanus, Italus, Gal-
lus, Hispanus, Gracus, Barbarus, Indus, Ethiops, Scitha: q tunc
ueri filij dei non erant at esse possent et eius ductu faciliter essent,
quia predestinati erant ut hic enarrat Augustinus Haec autem se-
cundum predestinationem dicta sunt . Quoniam ipsi gētiles suis,
adhuc ritibus irretiti, et occoccati multis erroribus lōge lateque spar-
si fuerant a deo, quibus ideo necessaria mors **C H R I S T I** fuit, ut
sic dispersos in unam fidem congregaret, qua filij dei ueraciter et
essent et

Augus.

Q V I N T A E H E B D O M A D A E : F o . 1 0 0 .

essent et dicerentur . Fecit ergo C H R I S T V S quod strenuus
 uexillifer, campiductor, aut armis dux inclitus in bello solet . Is
 ubi uider stationes desertas, solutas acies, et sparsum exercitu aut
 palantem atq; uagum : timens ab impendente graui periculo, pri-
 mum altisona tuba reuocat in ordinem, quæ si non sufficiat, inde
 uexillum quod longius alpici potest q; audiri tuba, tollit et alte le-
 uat, lato spaciose q; protendit, ut officij militaris nihil omittat: Ita
 miles omnium strenuissimus, fortissimus, invictissimus I E S V S
 C H R I S T V S , primū tubicines et buccinatores emisit, qui dis-
 persas gentes et errabundas ad ordinem christiane hiede conuoca-
 rent . Fuerunt hij prophetæ ueteres et recentiores apostoli, per
 , quorum priores illud in omnē terram insonuit . Anima quæ pec-
 , cauerit ipsa morietur . A posterioribus hoc proclamat, Pecca-
 , tum cum consummatum tuerit generat mortem . Sed quoniā hos
 audire noluerunt nec in ordinem suum per horum classicum aut
 ebuccinationem redire, ipse quoq; dux clementissimus clementissi-
 me suis assonat, ut i alam quēq; suam reducat et cōponat . Venite
 , (inquiens) ad me et ego reficiam uos , et eo uos ordine constituā
 ut futura nobis indubie uictoria sit: et obtenta clamat iterum alta
 uoce, consummatum est, stat a nobis uictoria presens . Quare nūc
 ingrediamini, insectemini, fugit enim hostis uictus, prostratus,
 profligatus est: Arrident omnia, en merces uestra ad manum est .
 Sed quia non omnes audierunt palabant, uagabantur et in antis
 quis erroribus erroneeq; uitæ suavitate remanserunt, facti a deo
 diuino q; cultu remotissimi: at ille tamē eos haud ita dereliquit sed
 quia non hac successit: ipsis alia uia prospexit . Vexillum q; longis
 us intueri poterant erexit, crucem ascendit . Crux enim C H R I-
 S T I uexillum est, et uexillum rubrum rite uocandum est Christi
 sanguine præcioso tintatum . Huius uexilli lignū crucis hasta fuit,
 caro C H R I S T I cruci affixa uelum, quod tintatum est rubro co-
 lore quia caro C H R I S T I per effusionem sanguinis nulla non ex
 parte rubicunda fuit . Itaq; qui sunt a deo dispersi congregari des-
 bent omnes ad istud uexillum, audientes illud quod ab Esaia scri-
 bitur Le-

Pendens
ducet bellis

Ezech. 13.
Jacobi. 1.

Math. 11.

Terribilis eras
cio omnes ad
se vocat.

Efai. 11. bitur Leuabit dominus signum in nationes, et congregabib[us] pro-
 Expo. fugos ex Israhel, et dispersos Iuda colliger a quatuor plagiis terrae. ,
 Propheta signum crucis intelligit in quo quæsita est uictoria, supe-
 ratus diabolus, et peccata prostrata ac crucifixia, per quod C H R I-
 stus profugos Israhel et dispersos Iuda, hoc est peccatores errantes
 a fide et a uere pietatis intuitu recedentes, reduxit et collegit ad u-
 niam fidem, a quatuor plagiis terræ id est ab omnibus undiq[ue] m[u]-
 di partibus . Virtus enim crucis C H R I S T I in omnes lele ter-
 tarum fines effundit, quod ipse met in crucem leuari uolens ita si-
 gnificat Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me . Omnia ,
 Expo. traham ad me ait: non qui uenire cogam, sed per amorem et suaue
 desyderium alliciam . Traham omnia quia quedam amorem mei
 creature omnibus inseui: uel omnia solos hoies intelligit q[uo]d homo
 qui continet in se aliquid omnis creatura, plerunq[ue] denotetur om-
 nis creatura noie, sicut illud Euangelij monstrat Prædicte Euā-
 gelium omni creatura . Genus autem humanum per immensum
 illum erga homines amorem in cruce singulariter ostēsum in ambo-
 rem sui pellicit, et ad redemandum tam teneriter amantem attrahit,
 quamq[ue] uim magneti natura tribuit in ferro, talem in mentis
 bus hominum inuitandis passio C H R I S T I gratia suscepit .
 Sed quomodo cum exaltatus in cruce fuerit, omnium hominum Z.
 ad se corda pertraxit . Qui uidetur a merito passionis alienissimi, Z.
 Iudeos ad memoriam reuocate . Etiam illi posteaq[ue] audierant ui-
 rulenta uerba, maledicta, probra quæ iactata sunt in eū, blasphe-
 Math. 27. mias, et improperia dicentium Vah qui destruis téplum et in tri-
 duo reædificas ! illud et acetū ac fel ori eius appositum, caput spi-
 nis insignitum, manus et pedes crucifixos, lancea latus apertum,
 corpus undiq[ue] cruciatibus oppletum uiderant: et tamen inter haec
 Luce. 23. omnia temera misericorditer inclamātem Pater ignosce illis, ne-
 sciunt quid faciunt: receptui canunt, ab iniuitate cepta desistunt,
 antiqua facta deponunt, gaudium fletu, risum reverentia uenera-
 tioneq[ue] cōmutant, suspirant, gemunt, eiulant, pectora rindunt,
 precantur, optant optant ut sanguinem illum gratiosaz degustent,
 quem super

Homo ois
 creature nos
 mine intelligit
 ZDaret ulius
 mo.

xpvs omnes
 ad se trahit.

Math. 27. Vah qui destruis téplum et in tri-
 duo reædificas ! illud et acetū ac fel ori eius appositum, caput spi-
 nis insignitum, manus et pedes crucifixos, lancea latus apertum,

Luce. 23. corpus undiq[ue] cruciatibus oppletum uiderant: et tamen inter haec
 omnia temera misericorditer inclamātem Pater ignosce illis, ne-
 sciunt quid faciunt: receptui canunt, ab iniuitate cepta desistunt,
 antiqua facta deponunt, gaudium fletu, risum reverentia uenera-
 tioneq[ue] cōmutant, suspirant, gemunt, eiulant, pectora rindunt,
 precantur, optant optant ut sanguinem illum gratiosaz degustent,
 quem super

Q V I N T A S H E B D O M A D A E .   F o . 1 8 1 .

, quem super se filiosq; suos prius imprecabatur clamitantes San- Math. 27.
 , quis eius super nos et super filios nostros . Quid Centurio ! nun- Ibidem.
 , quid ille sic resipuit ut clamaret Vere filius dei erat iste ! Quot a-
 lij in similes uoces eruperunt, uere homo iste iustus erat ! Dic om-
 nia traxit, omnes homines ad compassionem induxit, omnes ad
 fletum inflexit, ad syngultus, ad pectorum tensiones adegit, ab
 oculis subinde lachrymas excussit, ad omne genus paenitentia uo-
 cauit, omnibus syncerum amorem sui peruersit : quoru aures hoc
 terribili sono percussit. O uos omnes qui transitis per viam atten-
 dite et uidete si est dolor sicut dolor meus . quod et Gregorius in-
 nuit Si passio C H R I S T I ad memoriam reuocetur : nihil tam
 asperum quod non equo animo toleretur . Qua ratione recte di-
 cere potest Omnia traham ad me. Cœlestia terrestria, et inferna.
 Cœlestia, quoniam cœlestes ille creature angeli inq cum intere-
 sent passioni reverentiam debitam exhibentes : paratissimi fuerunt
 ad expugnandum Iudeorum insanam crudelitatem si C H R I-
 S T V S non uetusset qui dixit Petro serui patris omnipotētis au-
 ticularam amputanti Conuerte gladium in locum suum, an putas
 , quia non possū rogare patrem meū et exhibebit mihi modo plus-
 , q duodecim legiones Angelorum ! Idem ipsi angeli tanq ab eo
 tracti, summa cum compatisione quam habebant ergo dominum
 suum, lamentabatur quoadusq; poterant, dolebant quantum ua-
 luerunt, fiebant quo modo licuit: quod et Elaias propheta sic mul-
 to ante precinuit Angelii pacis fiebunt amare. Sanctos patres ab
 inferoru limbo reduxit et liberauit: terræ filios gentiles huius mū-
 di cultores, ad ueram fidem introduxit: quotidianè peccatores ad se
 trahit: hos per poenitentiā, per certam fiduciam illos, spe quo-
 dam, alteros copiosa beneficiorum collatione, nonnullos per pau-
 pertatem, egritudinem, et alias tribulationes, q plurimos insti-
 ctu gratia, demum omnes ad se sed alios alio modo trahet, quan-
 do sicut Euangelista scribit erit unū ouile et unus pastor . At quis Esaï. 33.
 nam ille modus est quo res irrationales attrahit ? Audite quæ do-
 est Euangelium et inde iudicate: num et he naturali impulsu fe-
 rantur in

Treno. 1.

Gregori.

Math. 16.

Esaï. 33.

Ioan. 10.

Tunc. M. tantur in amorem dei. Dum author naturae patitur, in plenissimis
 Math. 27.4. bus natura commouetur. Velum templi scismum est, terra tremuit,
 sol obscuratus est, confacti lapides, et apertis sepulcris mortui
 surrexerunt atque apparuerunt multis in iudea ciuitate. Quam
 ob rem uerissime pronunciat. Si exaltatus fuerit: omnia iraham,
 ad me. Verum ipa euangelica lectio prolequitur: Ab illo die cogita-
 terunt ut interticerent eum, illa scelerosi pontificis uoce contumaci,
 pharisei, quod prius per occasionem saepe tentauerant, nunc certo
 decreto statuunt I E S V M quoquo pacto de medio tollere, ues-
 lut reip consuientes incolumitat: ac ne parum esset impiu facio-
 nis, pietatis fuso pretexunt, iam causam se nactos resile pati quae
 populum uniuersum permouere possit ad palam et legitime necā-
 dum I E S V M seu toti genti perniciosum. I E S V S ergo quem
 nihil fugiebat, hominem agens, iam quodiu uersabatur in India, nō
 palam ambulabat apud iudeos, sed a publico abstinebat ne furo-
 rem adderet furori et abiit in regionem iuxta desertū in ciuitatem,
 quae dicitur Ephraim parua ciuitas, et ibi morabatur cum discipulis
 his suis. A vicinia hierosolime prophetarum interfecitricis se lubi-
 duxit in urbem paruam cum discipulis (qui sibi quoque timebant
 misere) usque ad propinquum pascha iudeorum, quando uerum pa-
 scha per sui corporis immolationem facturus erat. Interea tamen
 Rex Abagarus epistolam ad eum misit rogans ut ad se ueniret (uti
 diuus Thomas indicat) cui C H R I S T U S facie sudario impres-
 sam remisit, ut illa figura loco sui frueretur. Et haec sunt quibus
 hodierni euangelij lectionem emuliam uoluimus, nunc ex pros-
 fesso tris supremos spiritus sancti fructus ad uos afferemus: mo- A.
 destiam, continentiam, et castitatem. Ut ordiamur a primo Moz,

Ibidem.

S.T.ad ti-
cum.3.

Modesta
qua sit.

distia est uirtus uti docet Thomas tenens modum in omnibus ex-
 terioribus ut nullus offendatur, a quo quidem illa glossa interlinia-
 tis nō abhorret. Modestia est uirtus seruans modum in dictis et
 factis et docet qualiter se quis gerat, atque componat uitam in actis,
 omnibus: nec ab hac finitione discordat illa. Modestia est uirtus,
 docens hominem prudenter et discrete se habere in dictis et factis,

docet ho-

docet hominem ut recte se habeat ad deum illum adorando, ad proximum ipsum aedificando, et ad seipsum recte ac honeste uiuendo. Verba digerit, tacta cōponit, ordinat gestus, uultus dirigit, atterit omnia disponit, nihil sine modo ac ordine derelinquit. Quicquid enim inordinatum est, ingratum et odiosum esse solet. Virtus de recte dici potest, honesta obseruatio modi in agendis, aut si liber uelis interpretari, est honestus modus in rebus agendis, tenens decorum in omnibus exterioribus et indecētiam ante omnia cauens. Circa uirtutem istam tria potissimum attendēda sunt: persona, locus, et tempus. Conuenit enim uni quod in altero sordebit. In laico non grauate uides immo laudes, quod in clero non feras. Plebi cōgruit, quod sacerdotium dehonestat. Plebeio uelimento unusquisque color arrideret, in ecclesiastico delectus habēdus. Igitur habenda personæ ratio: sed nec omittenda loci. Arari licet sed in agro, inservere licet sed in sylua uel horto, negotiari licet sed in uenali foro, iudicare capitelemq; sententiam ferre licet sed in foro iudicali, non in eōde sacra. Sacris et prophanis locis, cultis et inscultis, feracibus et infecundis, uenustis et lordidis, non eadem decenter accōmodes. Temporis præterea nūlq; non retinenda causatio. Nam opera seruilia cōmendantur et necessaria sunt, sed huius temporibus obeunda. Diebus illa pro festis assignantur, festis uero prohibentur. Sit ergo modestia uirtus, qua nihil quod dederet admittamus: sed in tribus illa rebus presertim eluceat. Ore, uultu, gestu. Parca uerba ac consyderata, moderatus risus et tempestiuus, motus corporis, actus, habitus aut ornatus temperatus et compositus, omnino seruari debent. Futilis et uana uerbositas solutior et profusior, risus atq; gestus fractior cum moribus incompatis, neminem non deturpant ac infamant. Sed risui et corporis habitui moderari tua te prudentia (nisi libeat insanire) Christi ane frater edocet. At quoniam bona pars hominum immodestia uerborum et petulantia linguae saepius offendit, de hac re pauca dicamus oportet si tamen res tanta tamq; multiplex paucis absolui queat, quia non est res altera tam infrenis et immoderata q; lingua

Tria circa
modestia
attēdēda.

Modestia in
tribus preser-
tim eluceat.

FERTA SEXTA

uolubilis, si nō prudenter immititas habemas. Nam uiginti quatuor uaria uicia de uno linguae nascuntur abusu. Blasphemia quae dei contemnit omnipotentiam et uirtutem inimitabilem, in iuiliusrandum et periurium considerenter erumpens. Murmur per quod quae sunt animo male concepta, peiote uoce profumunt in auditum contra deum, et pia facta iustorum. Mendacium: detractione adulatio: maledictio: conuicium: derilio manifesta: contumeliam prauum et roganti noxium: seminata discordia: loquacitas et bilinguium seu lingue duplicitas: iactantia: archanorum revelatio: imprudens communatio: et promissio stolida: ociosa uerba et perniciosa: Multiloquium: Stultiloquium: Turpiloquiū: Scurrilitas: susurro: et inconuulta taciturnitas. Hijs ac alijs multis modis per linguam effrenem peccat homo, saepissime sciens ac uolens: nonnūq; imprudens. Lingua modicum quidem membrū est (inquit , Jacobus) et magna exaltat, uniuersitas est iniquitatis, cōstituitur , in membris quae maculat totum corpus et inflammat rotam natūrā , uitatis nostrā, inflāmata a Gehenna. Et ut ait Solomon. Mors , et uita in manibus linguar, mors et animae et corporis. Quot iam , ante hac blandicijs, prauisq; colloquijs inescati sunt, uicti, decepti, et in peccatorum laqueos illecti? Nonne fallacibus promissis et inanibus uerborū inuolucris Eua seducta fuit? Nūquid mulieres itidem aliae saepius adulazione falluntur? Nōne si uerbis turpibus et lasciniis aures inclinent et annuant, in turpia saepe facta delinūti? Lingua tertia mulieres ueritas deiecit et priuauit illas laboribus , suis. Veritas inquit hoc est honestas pudicas et uerecundas : uel , (ut in alio contexto legitur) uiratas id est uiros habentes. Magis tamen sentētiae quadrat lectio prior. Priuauit laboribus quae premia bonorum laborum abstulit. Susurro et bilinguis multos turbauit pacem habētes ut idem habet Solomon: Lingua tertia multos commouit et dispersit illos . hanc tercia lingua multis gratiam , et fauorem indignissime proripuit, et in summam indignationem adduxit. Linguam tertiam appellat, quandoquidem tria lingua- tum genera sunt: diuina lingua, cuius proprium est ea loqui quae spectant

14. Vicia
linguae.

Jacobi 3.

Proū. 18.

Eccle. 28.

Lingua tenia
multos dece-
pu.

Eccle. 28.

Tria lingua-
rum genera.

spectant ad salutem aeternam, ut Petrus C H R I S T O cōficitur
 Domine ad quem ibimus uerba uitæ aeternæ habes. Similis est *Ioan. 6,*
 lingua perfectorum ad quem ibis ut uerba uitæ aeternæ perditas,
 salubria monita, sanam doctrinam et coeleste contignum audias: ut
 audias uerba salutis, uerba trahentia, trahentia ad uitam aeternam
 Ast hæc lingua semper est bona, semp cōmoda, semper honesta.
 Est altera lingua humana, quæ res humanas et quas mundana ne-
 cessitas efflagitat tractare solet: et hæc illorum est de quibus scribi-
 tur in Euangelio. Ipsi de mundo sunt, ideo de mundo loquuntur. *1. Ioan. 4.*
 Imperfectorum est ista lingua, nunc bona nunc ediuertio mala.
 Reitac tertia diabolica, quæ mentiri suevit, adulari, detrahere, scur-
 riliter et turpiter omnia loqui. Scurrilitas ista consistit in leuitate,
 molitiae uerborum: dum quis uerbis nimium iocosis immoraç,
 salibus et locis improbis irritat ut risu excitet, hæc scurrilitas non
 pertinet ad rem, nihil habet utilitatis, nocumenti plurimum, nihil
 habet pôderis aut momenti, leuitatis et uanitatis multum: a qua,
 nos propterea Paulus ita deterret *Scurrilitas quæ ad rem non p-* *Ephe. 5.*
, tinet, nec nominetur in uobis. Scurrilia ista, laicua, leuia impu-
 dica, uanaq; uerba feciū instar habent. Sicut enim per seces qua-
 lis erat liquor estimamus, quādo sapor, odor, aut color index erit:
 ita per uerba uirum bonum ab improbo, pium ab impi, iustum
 ab iniusto, castum a luxurioso, faciliter intenosimius: ad quod ac-
 cedit illud Matthei Loqua tua te manifestum facit. Itaq; uerba *Math. 26.*
 solum honesta proferamus, et solum eadem in alijs patienter au-
 diamus quoniam ut Paulus ait: *Colloquia prava corrumpunt bo-*
, nos mores. Ergo non licebit nobis amice, suauiter, et blande lo-
 qui: non licebit interdum salibus et facetijs, mutuis libere collos
 quijs uti? (licebit, licebit bone deus) modo necessaria quies cor-
 poris et animi recreatio queratur: absit inhonestas ac turpitudo.

Interponenda nostris interdum gaudia curis, et omne corpus *Cato.*
 quod caret alterna requie, durabile non est, quia finita est immo-
 modica uirtus eius, quæ nimiris laboribus citissime uicta cœdit, et
 sape lassata subito tota labascit: *Animus uero qui tanq ergasculo*

Scurrili-
tas'quid.*Ephe. 5.**1. CoE. 15.*

FERIAS EXTRAVAGANTIA

corporis immergitur, et corpore necessario suscipit ut simul cum corpore farigetur, immodicoque labore si sapientia opprimas, ultro fatigatur. Quam ob rem pro uitio non habeatur ut corpus et animum uenustis et decoris modulis, iocosis atque urbanis uerbis, honestisque ludis, subinde refocilles. Cuiusmodi modestiam circa ludos et **B.**, dicta facta uero iocunda, philosophus Eutropeliam appellat, et est, uirtus qua aliquis scit conuertere dicta uel facta ad solatium honestum. Quae tibi si non temperent ut honestatis limites neutiquam excedant: uitium excusari nequit, sic tradente scriptura Ex uerbis iustificaberis, et ex uerbis condemnaberis. Insuper obseruanda modestia est in cultu uel ornatu corporis, in quo si tria praecepta teaneas, haud facile delinquas. Vitanda superbia, uitanda ostentatio: dignitatis et officij habenda ratio. Vitanda omnis libido, respicienda conuenientia personae. Postea corporis honestas est introspicienda, quo celare magis studias in honesta ac indecora membra, que ut nitidus, et clarus, bene uero cultus appareas in oculis hominum: ut neque curtior sit uestis que membra plene contegat, neque longior aut laxior que necessitas exposcat, non elegantior aut sumptuosior que conditio tua requirat. Demum uidenda personae conditio, Religiosus ne sit, vir sacer, an e media plebe laicum non decet habitus religiosus, ut nec religiosum plebeius. Viro non convenit indumentum muliebre, neque mulieri virile. Non est perpendenda honestas quam vulgus uocat, ut illam in qua consistit virtus omittas. Vulgus quadraturam, plicaturam, et concinnam omnique coaptationem: attendit ut pedi calceum, tibiale tibiae, togam tunicam corpori, galerum capitum componas. Ast ego ut uirtutis et naturae quae uitutem inchoat, partes agam, nihil interesse iudico cui membro quam formam addas, non dedecere si capitum tibiale uel indusium apponas, modo nullo predicatorum modorum offendas modo propter ostentationem non facias. Nam si propriæ excellentie nimium habeas desiderium ac inordinatum appetitum, deuicias et nimis ad sinistram flectis. Ideo quod poeta scribit: Est modus in rebus, sunt certi denique fines, quos ultra citraque nequit, consistere

4. Ethic.
Eutrope-
lia quid.
Math. 12.

*Tria sunt ob-
seruanda circa
omnium cor-
poris.*

Horatius.
Modus fer-
tibus in omni-
bus.

consistere rectum. Hic modus obseruandus est, in singulis rebus
 agendis: quæm qui transilit, preterit aut excedit, in uerbis, riti,
 iitu, cultu, uel actu quolibet: immodestus erit modestiam non ter-
 uat. Appetitum enim inordinatum et lui nimis amanteam habet,
 qui non recta tendit sed deviat, non media, publica, regia uevia
 incedit: sed alterutra semper inclinat. Nec uilia res tam bona, tam
 pia, tam sancta, quin nauis parat et uilescat si nimis effundas.
 Confluunt ad sacerdotem ut ab eius manu lustralem aquam ientis-
 ant, petunt humiliter et libenter sparlam accipiunt. Si alpergat
 abunde, et totam uasis in caput unum largiter effundat, repelluntur
 et improbatur. Quid rei sanctæ repulsam efficit? Imprudentia
 conserentis: qui praeter modum erogat et immodestia, crimen in-
 currat. Modus enim ipsa re prestatior et formosior esse solet, mo-
 dus rei formalior est ipsa re ait philosophus, quem quisquis lynce-
 ziter obseruat et ubiq; tener, deo pariter ac hominibus gratissimus
 erit, et inter eos numerabitur, de quibus in exordio diximus. Re-
 gnum dei dabitur facienti fructus eius. Nunc ueniendum ad fru-
 ctum secundum huius diei concioni prefixum. Est autem conti-
 nentia, quæ secundum Hieronymum in epistola ad Damasum pa-
 pam. Est appetitus omnium rerum malarū refrenatio. Et hæc uit-
 tus magis ad animam q̄ corpus attinet. Modestia siquidē de qua
 prælocuti sumus, honestatem et modum in rebus exterioribus:
 Continentia eundem in interioribus exculpit. Hæc docet et præ-
 bipit ut ratio cōcupiscentijs obliſtata, et perturbationes omnis eu-
 cas: prohibet hæc internas affectiones et peccata cordis, quæ q̄q;
 homines lateant, deo patescūt, iuxta illud Homines uident quæ
 sonis apparent: deus autem intuetur cor. Sunt omnes audiri ex-
 tentæ pulcritudini et bonitatis in se rebusq; suis quas ad usū ap-
 petunt: similem intus et in corde non ita requirunt, qui tamē (na-
 tura ducit) uenustatem istam a corpore ad animam sedulo transfer-
 ent. At hæc nunc hominum extrema dementia est, ut externa p-
 uribus ubiq; curent, interiora fere negligant: quæ sunt corporis
 appetit et preuideant, quæ sunt animi non respiciant. Quis fu-
 semista

Phis.

Continentia
quæd.

1. Reg. 16.

Major sic q̄
corporis habet
da cura.

FERIA SEXTA V

tor o miser homo, quæ te deméntia cœpit. Vis corpus animæ pre-
ferre? uis quæ foris apparèt bona querere, quæ uere bona sicut non
consyderare? uis bona desyderare (quod naturaliter facis) et tamē
non esse bonus? Quid hoc est, quid sibi uult ut nihil eorum quæ
possides malum esse uelis præter teipsum? Tu uir, uxorem bonā,
pulchram, pudicam, comptam, et honestam appetis: tu foemina,
uirum: pater filium, autē paternæq; uirtutis imitatorem: mater
elegantem et dotibus egregium: Dominus seruum fidelem, rati-
turnum, utilem et obsequiosum. Deniq; uis infelix homo tuni-
cam bonam et aptam corpori, uis togam oculis intuētiū conspi-
cuam, immo uis caligam pro modulo tybiae concinnatam, et inter
hæc tam multa bona uis uitam habere malam! O christiane, chri-
stiane, audi consilium Augustini! Prepone uitam tuam, animam,

August.

*Certoftas ho-
men in cime.
tu corporum.* tuam caligæ tuae O homo, homo, quid tua nunc anima tibi displi-
cuit? unde tantū offendit ut inter omnia tua, solum hanc malam
esse uelis? ut togam bonam beneq; purgatam exquiras, animam
malam atq; turpem esse permittas? ut pileum decentem et idoneū
capiti circūponas, animam neglectim introspicias et tanq rem ni-
hili prætereas? ut domum solidam et ornatam, tybiale citra uel
unam rugam, togam diligenter ab omni athomo et puluere pur-
gatissimam, faciem ad speculū examinatam ut nē una quidem ma-
cula remaneat, calceum pro modo decoroq; pedis examuſſim ap-
patum habere uelis, adeo ut si contra quid horum eueniāt, scopina
uoſatur ad expiandum: aqua quæritur ad eluendum, spongia ad
detergendum, aliaq; uel uasa uel instrumenta utcūq; necessaria mi-
nime defūnt: et tamen animam omniquaq; sordescētem et ipro-
bam nullo non peccato deformaram! Hei mihi, hei tibi, O mi- **C.**
seros homines! Vis homo miserime par istud tuum calciorū des-
cem aut duodecim nummulis emendum, anima tuæ præponere
quæ tam magno præcio constitit: quam non corruptilibus auro
et argento, sed præciosissimo sanguine suo dominus noster Iesus
C H R I S T V S ultro redemit! Vis rem uilissimam præcio diuini
sanguinis antefere? O homo: o miser homo, homo memēto tui,
animæ

animæ memor esto tuæ, memento quanto præcio deus eam redes-
 mit, memeto q̄ charam habet, quātū tacit, q̄ tenere desyderat, caue
 ne sic amittas quā deus tam magno præcio crudeliq̄ cruciatu que-
 siuit, calcius iste tuus ad quattuordecim dies, uel ut multū in mē-
 sem tibi seruire poterit ut eum inde detritum abijcias, in angulum
 recondas situ corruptendum, aut (quid optime potes) pauperio-
 ri dones: anima uero non est caduca, non uilis, non abiecta, par-
 uo non est empta sed pluris hoc cōparata est, immo plurimo ste-
 tit ementi, Quid ergo te cecum reddidit ut oblitus tui, cætera tā-
 topere cures: ut inter omnia bona tua, tu dūtaxat malus euadas?
 Omnia quæ spectant ad corpus elegantia uis et pulchra quæ iu-
 uent hominum oculos, et tutem et interim coram deo uilis ac for-
 dus esse perseverabis? Si tibi respondere possent tua quæ bona
 putas, nonne sic tibi dicerent, Sicut tu nos res tuas bonas habere
 cupis: ita nos bonum quoq; dominum habere uolumus? An non
 legisti, nonne succurrit tibi qualiter Alinus Balaam atoli dominū
 increpabat ob peccatum eius et extremā dementiam? Misit enim
 Balach rex moabitarum ad Balaam, ut ueniret et malediceret po-
 pulo dei qui egreſſus ex Egypto operuit superficiem terræ, uolens
 eūcere dē terra sua, pollicitus honorare eum et dare quicquid uo-
 luerit. Sur̄exit Balaam mane et strata asina profectus est cū nun-
 cijs regis, Et iratus est deus: stetitq; angelus domini in uia contra
 Balaam. Cernens asina angelum stantem in uia euaginato gla-
 dio, auertit se de itinere et ibat per agrum: Quam cum uerberaret
 Balaam et uellet ad semitam reducere, asina denuo uidens angelū
 in angustijs duarum maceriarum quibus uinee cingebantur, iun-
 xit se pariēti et attrinit sedentis pedem, et illo iterum uerberabat
 eam. Nihilominus angelus ad locū angustum transiens, ubi nec
 ad dexteram nec ad sinistram poterat deuari: obuius stetit. Cūq;
 uidisset asina stantem angelum, concidit sub pedibus sedētis, qui
 stratus uehemētius cedebat latera eius fuste. Aperuitq; dominus
 os asinæ et dixit ad dominum suum Quid feci tibi? cui percutis
 me; ecce iam tertio! Respondit Balaam: Quia cōmeruisti dñm
 sūstī mihi,

Aſinus ar-
guit Balaam

FERIA SEXTA

Si mihi, utinam haberem gladium ut te percuterem. Dixit Asina, nonne animal tuum sum cui semper insidere consueisti usq[ue] in p[ro]sentem diem? Dic quid simile unq[ue] fecerim tibi. At ille ait nunq[ue]. Et statim aparuit dominus oculos Balaam et uidit angelum stantem euaginato gladio et dicentem sibi Cur tertio uerberas asinam tuam? Ego ueni ut aduersarer tibi quia pueria est via tua mihiq[ue] contraria. Et nisi asina tua declinasset de via, te occidisse et illa uiueret. Ille protinus adorauit in terram et dixit peccavi, ne scies q[uod] tu stares contra me. Derelinquentes viam rectam (inquit Petrus) filij maledictionis errauerunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amauit correptionem uero habuit suaz uesaniae subiugale mutum animal, quod in hominis uoce loquens prohibuit prophetae insipientiam. Mutum animal arguit hominem dementiam, arguit uoluptatem sectantes coinquinationis et maculae delicijs affluentibus, in cōuiuijs suis luxuriantes, oculos habentes plenos adulterij et incessabilis delicti, pellicientes animas instabiles, cor exercitatum in auaritia habentes, uelut irrationalia pecora naturaliter in captiōem et in perniciem in his que ignorant blasphemantes, in corruptione sua percipientes mercedem iustitiae. Te peccator arguit qui uoluptatem tuam, corporis illecebras, et res mundanas atq[ue] exiles animae saluti preponis. Omni asino asinior est qui non facile perspiciat aeternis inter transitoria deferendum. Ab hoc asino Balaam erudiendus et corrigendus est quisquis impudentem animae mortem non uider, nisi uis uens et uolens a peccatis abstineat: ab eo docendus est quoniam eo tardior, obtusior, et insensibilior est, qui corporis habitum tam curiose tractat, et animae salutem atq[ue] cultum non considerat. At quis est qui mortem magis amat q[uod] uitā? Tu quoq[ue] peccator morti fugis. Sed quia mors ultima linea rerum est, et staturum est omnibus semel mori: tu bonam mortem optas, et dicas, Auertat deus a me malam mortem. Male mori nimes, male uiuere non timas. Male uis uiuere, malam tamen uitam dissimulare. Sic hos omnibus imponete potes, deum fallere non potes qui te nouit insus et in

2. Petri. 2.

Ibidem.

tus et in cute. Quid ergo tibi proderit exterior humilitas quam contaminat interna superbia? Quid proderit pretextus amoris si rancidulus liuor illiteſcat in animo? Quid proderit simulata liberalitas quam labes auaritiae polluit? Quid pretensa castitas si fama luxuriae ferueſcat in corde? si uitam cōcupiſcentia labet acerſt? Simulatio
utq. p. deſt.
 Habitent cætera animalia appetitum ſine ratione, uimq; naturæ p. sequuntur, appetitum habet homo cum ratione ut appetitum ratione uincat et reprimat, cui præcipitur Post cōcupiſcentias tuas nō eas, hoc faciet te in gaudium inimici. Nam concupiſcentia eſt radix et principium omnis mali. Nisi quis ante concupiſceret, nihil unq; mali perpetraret. A ſenſu porrigitur occaſio, quam ratio cœcata prendit quia nihil eſt aut eſſe poterit in intellectu quin prius Ph. fuerit ſub ſenſu. Cludas ergo, cludas, cludas hanc exteriorum ſenſuum ianuam, claude Borialem ianuam animæ tuae et quaerit cir- cum te ſunt omnia tuta manebunt. Et ſi mors (ut propheta ſcribit) intrat per fenefras: hostium tamen boriale cludas, et ipſe ſecurus habitabis. Nam ab aquilone pandetur omne malum ut ſcribitur. Boreas quidem asper, algidus et durus, tam moleſtus et tam frigidus, ut uetus inde perſians atrefaciat et corrumpat omne genus fructuum ac omnia quaer plantata ſunt atq; infita. Vita namq; in callido humidoque conſiſtit quorum utrumq; frigus opprimens, naturæ uim enecat: neq; praeterea quicq; ſub ſole tam inijmicatur humane uitæ naturæq; rerum omnium q; frigiditas nimia: quando calorem naturalem extinguit et humiditatem deuafat. Non igitur ab re propheta ſcribit ab aquilone pandetur omne malum. At hinc forſan arripiant anſam aliqui calumniandi quod aio. Nec enim licere ſic regiōem ullam notare. At hi uiderint ob quā causam loquor, neq; aliorum atq; dico, ſentiant. Sentio ego plane quod et propheta preſenſit. Verū ſcriptura ſparsis in locis obſcurior eſt et mirabilior q; ut ab omnibus intelligatur aut ab ullis facile capiatur. Quapropter multi parue lectionis homines, minoris intelligentiae et memorie, minimi uero iudicij quibus non ſuppetit exacta facultas ſacram ſcripturam uel inuestigandi et tru-

Ieremi. i.
Expo.

Quid ſi mea
lī ab equis
ne panti.

X tinandi,

tinandi, uel eandem exponendi: sapissime tales abditas et absconditae sententias aut non capiunt aut male capiunt, et prorsus a uero deviant. Quisnam iste est aquilo a quo malum omne procedit? Illa pars orbis, illa regio aquilonaris non uacat ea bonitate quam deus cunctis mundi partibus indifferenter addidit. Quid igitur est dicendum? Ego quod spiritus in hac re quod bonitas diuina dabit, et quod mea mihi suggesteret eruditio dicam: Dicā quod etiam si fallar ipse propheta uoluit et intēdit. Duobus (ut uocant philosophi) presuppositis, quod uolo succincte deducam. Prius est quod nos orientem uersus adoremus et sacrificemus. Alterum quod cor Domini hominis situm sit in leua pectoris. Priorē istam suppositionē docet illud Leuitici Facies ad orientem, adorabant ad ortū solis.

Leu i, 1.

Triplex causa quare ad orientem orationes et sacrificia.

Phis.

Ad orientem orantes aut sacrificantes uertimur, non quod ibi solummodo sibi deus sedem fixerit ceteris mundi finibus derelictis. Sed sed quam præterea causā inferemus fide dignam? Profecto tripli-
cem. Prima est quod oriens sit pars mundi clarior et illustrior alijs ubi diluculascit, ubi lux emanat et dies oritur. In oriente, cœli seu (quod philosophi dicunt) primi mobilis motus incipit, iuxta illud Principium motus in oriente, ibi cœlum, sol, luna, stellæque minores, in nostrum hemisferium ascendunt, ut hunc orbem terrarum ingredi-
diantur, ut infirmamento luceant, ut diuidant diem ac noctem, ut sint in signa et tempora, dies et annos, ut illuminent terram et uarijs influentijs ubique secundent. In oriente primum indicium diuinæ maiestatis emergit. Altera quod Paradisus ad orientem sita sit, e qua nos meritum primi parentis eiecit: ut hac memoria frequēti celerem illuc redditum expectamus. Postrema quod CHRISTVS qui totius mundi lux est oriens appelletur, ut ex mariano cantico patet. Visitauit nos oriens ex alto. Ab oriente ueniens ascendit, ab oriente uenturus ad iudicium expectatur, et ab oriente pendens in cruce faciem illam suam dulcissimam ad nos ex summa charitate conuertit, uultum gratiae salutisque nostræ significatiuum ostendit: quem nos ob id in orientem uerili uenerabimur, et quod facimus, suppliciter ac sedulo facere debemus. Ob has enim præcipue causas ecclesia

Luee. 1.

sas ecclesia statuit ut oratio pariter ac oblatio fiant orientem uersus, non tanq; necessarium iniugens, sed ut decens et oportunum ad memoriam predicta reducens. Suppositio posterior ab Aristotele comprobatur ubi scribit q; (cor ceteris animalibus in pectore, titum sit, homini tatum in partem sinistram potius uergat, paulum a māmarum distinctione ad leuam inclinans papillam pectoris: a quo non abludit illud Cornelij Celli Cor eit in pectore sub sinistro parte sitū, Ideo miles qui lanceam in C H R I S T I latus impedit, a dextera parte Iudeorū consilio cœpit, ne cor quod in sinistra latet, effugeret. His ita politis et admisis: protinus culenta fiet huius scripturæ ueritas Ab aquilone pandetur omne malum. Homo namq; conuersus ad orientem ut deum adoret: cor quod in sinistro latere iacet, ad plagam aquilonarem habet inclinatum et expositum. Et ab hoc aquilone uenit, a corde malum, omne procedit De corde exēt cogitationes malæ (ait dominus), homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, et blasphemiae hæc sunt quæ coinquinant hominem, horum pessime cupiditatiæ et omnium similiū coinquinant hominem et anima cōspurcant. Huiusmodi cōsilia, colloquia, et affectationes ad hæc perpetranda, proficiuntur e corde: nec unq; homo quisq; talia committeret nisi prævio cogitatu concupisceret. Quare sapiens ut ante moner Post concupiscentias tuas non eas, et auerte te a uoluntate tua, quia hoc faciet te in gaudium inijmici. Quamobrem te rogo, per uiscera misericordiæ dei precor, ut purges cor tuum et animam tuam, ut cum deo quotidianis praecibus suppliciter agas, ut ipse te purificet, ut humillime cū psalmigrapho dicas Cor mundum dum crea in me deus. Nam deus intuetur cor Non querit (ut iste Augustinus) deus pulchram carnem, sed pulchram mentem. Non querit q; lis formosa q; uenusta facie, q; compto capite, corpore ue decoro: sed, sed q; lis corde decoro, q; formosa anima, menteq; uenusta. Scriptum est in laudem castissime uirginis Agnetis, q; fuerit pulchra facie, sed pulchrior fide: Scriptum est de uirginibus alijs quid simile: tu fac similiter ut simile merearis elogium.

Libro. i. de na. animali, ca. 17.

Cornelius celsus.

Math. 15.
Cor diligenter expurgandus.

Eccle. 18.

Psal. 50.
Augus.

X. 2. ut similem

FERIA SEXTA

Accessus ad
mensam dñi
uet anima.

1. Corf. II.

Joan. 6.

Joan. 6.

ut similē merearis laudē . Recordare, recordare tu christiane quālis et quantus hospes sit ad te modo uenturus, recordare q̄ lis ad sanctorum cōmunionem accessurus, recordare q̄ corpus dominis cum, q̄ deum et hominem sis in sacramento percepturus . Caput ergo laua, laua manus et pedes , omnes animæ partes elue . Ad rem tantam tāq; sublimem tu christiane caue accedas illotus, immundus, aut undeuis indignus . Vide lis ante accessum lotus, sis purus et mundus totus . Ad mensam accedis domini ut ædas et bibas . Sed audi quid Paulus pronunciet, et reuertere Quicunq; , inquit manduauerit panem et calicē domini biberit indigne, reus , erit corporis et sanguinis domini . Quare subdens admonet Pro; bet autem seipsum homo, et tunc de pane illo ædat et de calice bis; bat . C H R I S T V S uero surgens a cæna in qua sacramentum istud instituit, uolens ostendere discipulis quid ipsi sibi facerent, et alijs faciendum edocerent, postea coepit lauare pedes eorū . Cum uenisset ad Petrum, dixit ei Petrus Domine tu mihi lauas pedes , Non lauabis mihi pedes in eternum . Respondit ei I E S U S N I , si lauero te, non habebis partem mecū . Dicit ei Petrus Domine , non tantum pedes meos sed et manus et caput . Hoc a te quoq; , christiane frater quisquis es cōmunicaturus, et dici et fieri debet . Sic oportet caput, pedes, et manus abluere . Caput, prae cogita; tiones sunt: pedes, affectiones et desyderia peccatorum: et manus iniqua sunt opera : quæ nunc omnia cōmunicaturo diligentissime lauanda sunt et expurganda . Ab impijs cogitationibus, peruersis affectibus, et malignis operibus, per synceram confessionem te lauato, quo uere tibi dicatur Confessionem et decorum induisti , tunc q; cum sic probatus fueris, tanq; totus diuinę gratiæ deuotus et addictus, accede . Quo quidem modo Si quis mandauerit ex hoc pane, uiuet in eternum . Si continentiae limites non excedat . Hoc enim uirtus (ut iam paucis ostendimus) huc hominem ad ducit ut se se refreneret a cōcupiscentijs, ut singulis oblectationibus caute moderatur , et a quibusq; malis operibus prudenter abstineat . Haec qui perimpler ad prestantissimam uirtutem continen; tiam aspirat,

tiam aspirat, inter operarios qui faciunt fructus spiritus sancti con-
numerandus, et ut in exordio propoluimus Regnum dei dabitur
facienti fructum eius. Supereit iam tertia uirtus et earum postre-
ma de quibus nos dicturos promisimus, castitas. Et ut ordiamur
a definitione Castitas est uirtus impetum carnis sub iugo ratiōis
refrenans. Est enim tripartita: coniugalis, uidualis, et uirginalis.
Sunt hij soli status per quos itur ad superos, nec via patet illorum
nisi sub istorum aliquo benę pieq; uiuenti. Vbinam ergo futurus
habitandi locus, mecho, fornicatio, adultero, uoluptatio: Me la-
tet, sed quod scriptum est aperte Icio. Delean tur de libro uiuen-
tium et cum iustis non scribuntur. Et quod iterum afferit Aposto-
lus Omnis fornicator aut immundus non habebit haereditatem Ephes. 5,
in regno C H R I S T I et dei, nisi per poenitentiam ueram ad isto-
rum aliquem reuocetur. Castitas coniugalis, est uirtus qua uita-
tur illicitus concubitus licito tamen cōcubitu retento in actu ma-
trimoniali. Huius tria bona numerantur: Fides, spes, et sacramē-
tum. Fides matrimonij est illud peculiare uotū quo quis ait, Ego
Ioānes, ego Guillielmus accipio te Margaretam te Katerinam i uxā
orem, et illa ego Margareta accipio te Ioānem in virū. Sunt hæc
solennia uerba quibus nuptiæ peraguntur in foribus ecclesiæ. Ego
N. accipio te. N. in quamuis fortem ac conditionem, ditior ne sis
an pauperior, in quemuis habitum uenustior anne deformior ex-
tes, in omnē casum futurum seu melior siue peior existat, in utran-
q; qualitatē sana ne perseueres an ualitudinaria fias, in equanimē
totius uitæ cōmunionem et indiuividuam societatem. Fœlix uir fœ-
lix mulier qui tale uotum obseruant, et ex professo ius omne ma-
trimonij plenæ prestant Fœlix (inquit Solomon) qui nesciunt Sapien. 3.
thorum in delicto, habebit fructum in refectione animarum san-
ctarum. Matrimonium hoc meretur et debet ab omnibus implo-
latum integrumq; custodiri: tum quia sacramentū, tum quia pri-
mitus institutum, in loco summo in Paradyso, tempore precipuo
innocentie dico, ab authore optimo maximo deo, in cuius hono-
rem et peculiare decus C H R I S T U S in Chana Galilee præsens

*Quid sit casta-
tus. Sing. II.
de III.*

*Triplex
castitas,*

Ephes. 5,

*August.
4. f. t. d. 31.*

*Tria bona
matrimonii.*

Sapien. 3.

F E R I A S E X T A

Ephe .5.

•4. diſt. 3r.

Educentio
bona proliſ
prodest maiſ
nocte.

•1. Timo. 2.

Ephe. 5.
Quatuor ſac-
ramenta magna.

nuptijs, aquam uertit in uinū. Quare Viri diligite uxores ueſtras, ſicut xp̄us ecclēſia. Sit caſta dilec̄tio uīra, ſit honeſta, ſyntera, fide: , liter et pure lemp in oib⁹ obſeruata. Alterū matrimonij cōmoſ dū ſpes plis eſt, quod non oēs cōtinuo cōiuges obtinent etli prolē habere contingat. Nam Multi prolem habent qui bono prolis caſtēt. Ut qui liberis ſuis licentia peccandi tenetra aperiunt, in uicijs et peccatis eos iſolenter enutriunt, nec ut uirtutibus imbuant uel lam curam habent: quā quidem aeducatio omnis neruos animi et corporis frangit. Neq; parum immo totū refert, hoc an illo moſdo quis educetur ab adoleſcentia. Mollis et uicioſa educatio non proli ſolum ſed et parentibus multum obeft, educatio prudens et ingenua etiam parentibus apprime prodeſt ut ex illo paulino licet oſtacere Mulier ſaluabitur per generationem filiorum, ſi permaneſſerint in fide, dilectione, ſanctificatione, et ſobrietate. Talis etenim eruditio bona bonum prolis appellatur, non ipſa per ſe ples. Tertiū eſt sacramentum quod facie rei eſt ſignum: coniunctio uis ſ. dei et ecclēſiae per inseparabilem unionem, continuam dilectionem, et immeniam charitatem; ſecundum illam Pauli ſententiā Sacramentum hoc magnum eſt, in C H R I S T O et ecclēſia. Nimirum quattuor sacramenta magna uocantur. Baptiſmus, magni effectus cauia: nempe qui culpam omnē diluit, poenam au fert, et paradisi ianuam aperit. Confirmatione, ratione ministerij, quod ſolis pontificibus adminiſtrandum conceditur. Euchariftia ratione cōtinentiae propter ingentem et ſacratiſſimam rem illam et uirtutem quā intra ſe tenet, totum uidelicet C H R I S T V M, deum et hominem. Donorum omnium quā deus contulit hominibus unum hoc eſt maximum, ſanctarum reliquiarum una haec eſt ſanctiſſima, ſacramentorū hoc excellentiſſimum. Quid enim maius potuit ipſe deus homini q̄ ſeipſum hic relinquere, nobisq; hic morari ſeipſum totum dare? Quid potuit amicius aut magniſſicentius q̄ ſeipſo, q̄ corpore ſuo te paſcere, te præciosiſſimo ſuo ſanguine in remiſſionem peccatorum enutrire? Hoc ſacramentum magnum, hoc ſacramētorū ſacramentū eſt. Matrimonium quoq; ob unicam

ob unicam significatiōis efficaciam, qua singularem copulam xpī
et ecclesie designat. Quā obrem Paulus inquit Honorabile con-
nubiū in oibus, et chorus īmaculatus. īmaculatus erit, si serueſ
synceriter et īmaculate. Igitur īmaculatus esto. Quum talis sit,
taliter a uobis o uos uxores et mariti semp obseruet. Qādoquidē
puritas et īmaculata thori cōseruatio spectat ad fidem matrimonij
F. de qua prediximus, quā bene ac inostre custodiētibus in remune-
ratione Christi tricelimus ex Euāgelio fructus spondet, Vidualis
castitas est per quam in posterū ois concubitus evitaſ, ut animus
deo liberius seruire possit: licet in eo statu contractus matrimonij
tuerit lictus, at in loco uitare quod potes deo gratius, ubi necessi-
tas non contra uocat aut urget. Ut ibi Paulus innuit Mulier alli-
gata est legi qđiu uir eius uiuit, qđ si dormierit, liberata est a lege:
cui uult nubar, tantum in dñō, beatior tamē erit si sic permanērit.

Beatior erit si uidua pmanerit, quia sic liberior erit et ad deo serui-
endū aptior. Nam quae nupta eit, cogitat quae mudi sunt et quo-
modo placeat uiro. Filiorū educatio, familiē dispensatio, supelle-
ctilis honesta dispositio, domestica cura, curaq; placēdi uiro quot-
tidie solicitāt. Ponaſ ante oculos Thabita uidua cuius exēplo mo-
ueamur ad hujus status dignitatem, et attendendam et imitādam
Erat plena bonis operibus et eleemosynis, ministrans pauperibus
et egenis: tandem ex infirmitate moriſ, ea mortua cōcurrebant ad
Petrū pauperes flentes, tunicas et alias uestes ostendētes quas illa
fecerat eis, clamātes, ecce et nos nūc morimur, nostra iam cōsolatio
mortua est. Quid faciemus? quomodo uiuemus? Quorū miler-
tus aplūs (oratione facta ad deū) fuscitauit eam a morte. En bos-
nam, en sanctā, et ſcelicem uidiā, en prōptum uere uiduitatis exē-
plū. Per hāc optime potes intelligere, quāto deus amore psequat
uiduas bene ſanctāq; uiuētes, quā ociū fugiūt, peccata deuitant,
subueniūt egenis, deo suppliciter obediūt, et humillime diuinis re-
bus iſiſtūt. Cuiusmodi castitati fructus Euāgelicæ promissionis
sexagesimus expectaſ. Castitas uirginalis est uirtus p quam ois cō-
cubitus ſimpliſciter evitaſ. cōſtant utrinq; mētis et corporis casti-

Hebreo, 19.

Castitas
Vidualis,

1. Cori. 7.

Ibidem.
Expo.

Actu. 19.

Castitas
Fidelis.

tate, quæ maximopere cōmendatur ab oībus, uti meret. Sice am
 laudat Augustinus. Virginitas est uita angelica, uita glorioſa, ui-
 ta excellētiſima et ſūme cōmendabilis. Hieronymus quoq; In car-
 ne p̄raeter carnem uiuere angelica uita eſt non terrena. Et Ambro-
 ſius Nemo miretur etiā angelis uirgines cōparant, quia angelorū
 dño copulātur. Quare ſponsis ſpōlus acclamat Surge, ppera a-
 mica mea, ſpōsa mea, formosa mea et ueni: ueni coronaberis. Hāc
 excellētiſumam uitā eſſe perſpicis: cui tāra remuneratio dat. Veni-
 coronaberis inquit, Nam bonis ut audistis cōiugibus et perfectis
 tricesimus fructus, pfectis uidiſ ſexagesimus, et nūc ſincere per-
 fectaq; uitæ uirginibus, centesimus fructus debet. Coronādam
 ait, cui non aurea ſolū ſed et aureola re promittitur. Præceptum
 eſt ut fieret mēſa et ſuper mēſam corona et ſup corona Coronula.
 Hoc eſt aurea ſimul ac aureola. Ut intelligatis, aurea nelut eſſen-
 tiale gaudium eſt ſaluādorum oīm: aureola, gaudiū eſt accessoriu-
 uel accidentale quod ſoli Martyres, confefſores, ſeu prædicatores,
 et puræ uitæ uirgines, ſeorsum obtinebunt. At hāc res fiet exem-
 plio manifestior atq; dilucidior. Quibusdam decem libre, quibus-
 uiginti, et alijs alia ſūma cōſtituitur a dominis pro ſtipendio an-
 nuo. Nihilominus ipli domini ſeruis bonis et fidelibus, gratis,
 taciturnis, et bene ſedulis, ſupra ſtipendium dona quedam liingu-
 laria et feoda ſeorsum conferūt, quæ uel equiualeant, uel ipli ſtipen-
 dio prepolleant. Sic dñs deus noster ſupra ſtipendiū æternę uitæ
 gloriae q; celeſtis coronam in cœlo futuram, quę gaudiij eſſentialis
 typosignatur: gaudiū accidentale pro meritorū differētia prefixit,
 ut ibi Paulus edocet Stella diſſert a ſtella in claritate, ſic et resurre-
 ctio mortuorū. Ergo uirginū erit hoc magnū et ſingulare gaudiū,
 q; ſimpliciſſime caſtitatis florida uita reſplēdeant, cādidiſſimū ſan-
 ctispiritus fructū producētes, quibus pp̄terea quadrat quod ini-
 tio diximus Regnum dei dabit facienii fructus eius. quod
 nobis concedat oīpotens deus, qui in eternum et ultra
 uiuit et regnat trinus et unus. Amen. Deo grās.

